

কীৰ্তন-ঘোষা

॥ শ্ৰীকৃষ্ণায় নমঃ ॥

॥ শ্লোক ॥

কৃষ্ণায় বাসুদেৱায় দেৱকীনন্দনায় চ।
নন্দগোপকুমাৰায় গোৱিন্দায় নমো নমঃ ॥
নমঃ পঞ্চজনাভায় নমঃ পঞ্চজমালিনে।
নমঃ পঞ্চজনেত্ৰায় নমস্তে পঞ্চজাশ্ৰুয়ে ॥
বাসুদেৱসুতং কৃষ্ণং কংসচাণূৰমৰ্দনম্।
দেৱকীহৃদয়ানন্দং কৃষ্ণং বন্দে জগদগুৰুম্ ॥
হৰি বাম বাম ॥
মূকং কৰোতি ৰাচালং পশুং লঙ্ঘয়তে গিৰিম্।
য়ৎকৃপা তমহং বন্দে পৰমানন্দ মাধৱম্ ॥

॥ প্ৰথম খণ্ড ॥

॥ চতুৰ্বিংশতি অৱতাৰ ॥

॥ প্ৰথম কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ জয় হৰি গোৱিন্দ নাৰায়ণ বাম কেশৱ হৰি।
বাম বাম কেশৱ হৰি ॥ ১ ॥
পদ ॥ প্ৰথমে প্ৰণামো ব্ৰহ্মৰূপী সনাতন।
সৰ্ব অৱতাৰৰ কাৰণ নাৰায়ণ ॥
তযু নাভিকমলত ব্ৰহ্মা ভৈলা জাত।
যুগে যুগে অৱতাৰ ধৰা অসংখ্যাত ॥ ১ ॥
মৎস্যৰূপে অৱতাৰ ভৈলা প্ৰথমত।
উদ্ধাৰিলা বেদ প্ৰভু' প্ৰলয়জলত ॥
সত্যব্ৰত ৰাজাক দেখাইলা নিজ মায়া।
নধৰিলা' সমুদ্ৰে' তোম্বাৰ মৎস্যকায়া ॥ ২ ॥
কুৰ্ম অৱতাৰ ভৈলা ক্ষীৰোদধি তীৰে।
লক্ষ প্ৰহৰৰ পশু জুড়িলা শৰীৰে ॥
কৰিলেক পৰি স্তুতি সুৰাসুৰ নাগে।
ধৰিলা মন্দৰ গিৰি প্ৰভু পৃষ্ঠভাগে ॥ ৩ ॥

১। পা. চাৰিবেদ/বেদগণ; ২। পা. নুজুৰিলা/নুজুড়িলা;

৩। পা. সাগৰে

দিব্য যজ্ঞববাহ স্বৰূপ ভৈলা তুমি।
 লীলায়ে দন্তৰ অগ্ৰে উদ্ধৰিলা ভূমি।।
 তোম্বাক কৰিলা যুদ্ধ হিৰণ্যাক্ষ বীৰি।
 অপ্রয়াসে দৈত্যক মাৰিলা দন্তে ছিড়ি।।৪।।
 আদি দৈত্য হিৰণ্যকশিপু বলিয়াৰ^৪।
 নৰসিংহ ৰূপে হিয়া বিদাৰিলা তাৰ।।
 কৰিলা নিৰ্ভয় পাইলা ত্ৰিদশে উল্লাস।
 ভক্ত প্রহ্লাদক প্রভু কৰিলা আশ্বাস।।৫।।
 বামন স্বৰূপে অদিতিৰ বাক্য পালি।
 ইন্দ্রক থাপিলা ছলে বলিক নিকালি।।
 ত্ৰৈলোক্যক আক্রমিলা চৰণৰ গতি।
 তযু পাদোদকে গঙ্গা ভৈলা উতপতি।।৬।।

।। দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। যদুমণি যাদৱ যাদৱ যাদৱানন্দ হৰি।।২।।
 পদ ।। ভৈলাহা পৰশুৰাম নামে অৱতাৰ।
 প্রদক্ষিণ কৰি ভূমি তিনি সাতবাৰ।।
 ক্ষত্ৰিয়ক কাটিলা পৰশু কৰে ধৰি।
 নিক্ষত্ৰিয় কৰিলা সমস্ত বসুন্ধৰী।।৭।।

৪। পা. বলীয়াৰ/ বলীআৰ

ছিৰীৰাম ৰূপে কৌশল্যাত অৱতৰি।
 বনবাস খপিলা পিতৃৰ বাক্য ধৰি।।
 বিৰাধ কৰন্ধ মাৰীচৰ লৈলা প্রাণ।
 খৰ দূষণক প্রভু কৰিলা নিৰ্য্যাণ।।৮।।
 একপাট শৰে বালী সঙ্কলিলা জীৱ।
 তোম্বাৰ প্রসাদে ৰাজা ভৈলন্ত সুগ্ৰীৱ।।
 লক্ষ্মাত পশিলা সাগৰত বান্ধি সেতু।
 বধিলা ৰাৱণ সীতাহৰণৰ হেতু।।৯।।
 বধিলা ৰণত আনো ৰাক্ষস অনেক।
 ভক্ত বিভীষণক কৰিলা অভিষেক।।
 অগ্নিত পৰীক্ষা আনি^৫ কৰিলা সীতাক।
 ব্ৰহ্মাদেৱে স্তুতি বাণী বুলিলা তোম্বাক।।১০।।
 সম্বৰিলা সীতা দশৰথৰ বচনে।
 অযোধ্যক আসিলা সভাৰ্য্যে ৰঙ্গমনে।।
 কৰিলাহা ৰাজ্য দশ হাজাৰ বৎসৰ।
 লগে স্বৰ্গে নিলা সৰে অযোধ্যা নগৰ।।১১।।
 ৰোহিণীত ভৈলা হৰিৰাম অৱতাৰে।
 দ্বিৱিদৰ প্রাণ লৈলা মুষ্টিৰ প্রহাৰে।।
 প্রলম্ব মুষ্টিক ৰক্ষু দন্তবক্র বীৰ।
 লীলায়ে মাৰিয়া ভাৰ হৰিলা ভূমিৰ।।১২।।

৫। পা. অগ্নিত পৰীক্ষা কৰি আনিলা সীতাক।

বুদ্ধ অৱতাৰে বেদপস্থ কৰি ছন্ন।
 বামানয় শাস্ত্ৰে মুহি আছা অঞ্জজনং।।
 নিচিন্তে চৰণ নাম নলৰে তোক্ষাৰ।
 সদায়ে প্ৰমত্ত লোক পাষণ্ড আচাৰ।।১৩।।
 কলিৰ শেষত হৈবা কল্কি অৱতাৰ।
 কাটি মাৰি ম্লেচ্ছক কৰিবা বৃন্দামাৰ।।
 সৱাকো বধিবা বৌদ্ধগণং যত আছে।
 কলিৰ শেষত সত্য প্ৰৱৰ্ত্তাইবা পাছে।।১৪।।

।। তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। নৰহৰি গৌৰিন্দ গৌৰিন্দ গৌৰিন্দ ৰাম।।৩।।
 সনতকুমাৰ অৱতাৰে তুমি হৰি।
 ফুৰিলা দুষ্কৰ ব্ৰহ্মাচৰ্য্য ব্ৰত ধৰি।।
 পৃথু ৰাজা তোক্ষাত সুধিলা মহাজ্ঞান।
 সমস্ত তত্ত্বক তুমি কৰিলা বাখ্যান।।১৫।।
 ভৈলাহা নাৰদ ঋষি নামে অৱতাৰ।
 পঞ্চৰাত্ৰ নামে তন্ত্ৰ কৰিলা প্ৰচাৰ।।

৬। পা. সৰ্ব্বজন

৭। পা. বোধ। ইয়াত 'বৌদ্ধ' পদে 'বৌদ্ধ টাটকীয়া' বা তন্ত্ৰবাদী বৌদ্ধসকলক বুজাইছে যেন বোধ হয়।

যাক আচৰিলে মহা মোক্ষ পদ পাই।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন কৰি ফুৰা বীণা বাই।।১৬।।
 ভৈলা অৱতাৰ আৰো নৰনাৰায়ণ।
 কৰিলা দুষ্কৰ তপ চিত্তৰ শোধন।।
 তোক্ষাক মুহিবে কামদেৱ আইলা সাজি।
 দৰ্পচূৰ কৰিলা উলটি গৈলা লাজি।।১৭।।
 কপিল স্বৰূপে আৰো ভৈলা অৱতাৰ।
 লুপ্ত ভৈলা জ্ঞান তাক কৰিলা প্ৰচাৰ।।
 তোক্ষাৰ প্ৰসাদে যোগ জানি দেৱহুতি।
 তোক্ষাৰ চৰণ চিন্তি লভিলা মুকুতি।।১৮।।
 দত্তাত্ৰেয় নামে ভৈলা অত্ৰিৰ তনয়।
 পুছিলন্ত যোগ যদু অলৰ্ক হৈহয়।।
 তিনিও ৰাজাত কৈলা যোগৰ যুগুতি।
 তোক্ষাৰ প্ৰসাদে পাইলা পৰম মুকুতি।।১৯।।
 যজ্ঞ অৱতাৰে ভৈলা দেৱতাৰ ৰায়।
 যামা নামে দেৱগণ লগত সহায়।।
 স্বায়ম্ভুৱ মনুৰ দিনত তুমি হৰি।
 ইটো ত্ৰিজগতক আছিলি ৰক্ষা কৰি।।২০।।
 পুত্ৰ ভৈলা নাভিৰ ঋষভ নামে তুমি।
 জড়যোগচৰ্য্যা ধৰি পৰ্য্যাটীলা ভূমি।।

পৰম জ্ঞানৰ পথ দেখাইলা আপুনি।
 পৰম পদক পাৰে যাক জানি শুনি।।২১।।
 অৰাজক ভৈলা নষ্ট হোৱে সৰে প্ৰজা।
 দেখি তুমি ভৈলা পৃথু নামে আদি ৰাজা।।
 পৃথিৱীক ধৰিয়া দুহিলা সৰ্ব বস।
 জগততে ব্যাপিলা তোম্মাৰ মহাযশ।।২২।।
 সাগৰ মথন্তে অমৃতৰ ঘট ধৰি।
 ধন্বন্তৰি নামে অৱতাৰ ভৈলা হৰি।।
 যত বৈদ্যাশাস্ত্ৰচয় কৰিলা প্ৰকাশ।
 যাহাক জানিলে হয় ব্যাধিৰ বিনাশ।।২৩।।
 ধৰিলাহা সংসাৰমোহিনী নাৰীৰেশ।
 দুষ্ট দৈত্যগণক মুহিলা হৃষীকেশ।।
 ভকত দেৱক পান কৰাইলা অমৃত।
 তোম্মাৰ প্ৰসাদে ইন্দ্ৰ ভৈলা কৃতকৃত্য।।২৪।।

।। চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। মাধৱ ৰাম হৰি হে যাদৱ ৰাম হৰি^৮।।৪।।
 পদ ।। ব্যাস নামে ভৈলা সত্যৱতীৰ সন্ততি।
 দেখিলাহা প্ৰজা ভৈল আতি অল্পমতি।।

৮। পা. মাধৱ ৰাম হৰি। মাধৱ ৰাম হৰি।।

কৰিলা অনেক শাখা চাৰিও বেদৰ।
 পুৰাণ ভাৰত শাস্ত্ৰ নিৰ্ম্মিলা বিস্তৰ।।২৫।।
 গজেন্দ্ৰক গিলে ঘোৰ গ্ৰাহে বলে ধৰি।
 তোম্মাত শৰণ লৈলা আৰ্ত্তনাদ কৰি।।
 শুণ্ডে মেহুই^৯ পদ্মগোট উপৰক তুলি।
 গজেন্দ্ৰে শৰণ লৈলা ত্ৰাহি হৰি বুলি।।২৬।।
 শুনি শীঘ্ৰে চড়ি তুমি গৰুড়ৰ স্কন্ধে।
 ভকতক ৰাখিবাক আসিলা প্ৰবন্ধে।।
 গৰুড়ৰ নামি তুমি পৰম বিক্ৰমে।
 শুণ্ডে ধৰি তৰক তুলিলা গ্ৰাহে সমে।।২৭।।
 আথেবেথে চক্ৰে ছিঁড়িলাহা গ্ৰাহমুখ।
 তোম্মাৰ প্ৰসাদে গজেন্দ্ৰৰ গৈল দুঃখ।।
 হস্তী গুচি তৈতে চতুৰ্ভুজ ৰূপ ভৈলা।
 গলে বনমালা হাতে চাৰি অস্ত্ৰ লৈলা।।২৮।।
 তোম্মাক নমিলা গৈয়া দন্তৱতে পৰি।
 পাৰিষদ ছয়া বৈকুণ্ঠক গৈলা লৰি।।
 তযু পৰশনে গ্ৰাহে শাপক নিস্তৰি।
 বিমানে স্বৰ্গক গৈলা দিব্য ৰূপ ধৰি।।২৯।।
 হয়গ্ৰীৱ নামে আৰ ভৈলা অৱতাৰ।
 তপ্ত সুৱৰ্ণৰ বৰ্ণ শৰীৰ তোম্মাৰ।।

৯। পা. মেঢ়াই

তোন্ধাৰ সুন্দৰ সিটো নাসিকাৰ হস্তে।
 বাজ ভৈলা বেদগণ^{৩০} নিশ্বাস কাঢ়ন্তে।।৩০।।
 সপত্নী মাতৃৰ বাক্যে বিদাৰিল মন।
 ধ্বংসে আসি আৰাধিলা তোন্ধাৰ চৰণ।।
 ত্ৰৈলোক্যৰ উপৰে তাহাঙ্ক থৈলা থাপি।
 গোধিকাৰ পুচ্ছভাগে দেখিঅ অদ্যাপি।।৩১।।
 দেৱে দৈত্যে আনিবাক নৱাৰে মন্দৰ।
 অপ্রয়াসে আনি তুমি মথিলা সাগৰ।।
 দানৱক যুজিলা দেৱৰ হুয়া ভিত্তি।
 তোন্ধাৰ প্ৰসাদে ইন্দ্ৰে সাধিলা জয়তি।।৩২।।
 কৃষ্ণৰ বহস্য জন্ম শুনা সৰ্ব্বজনে।
 মোক্ষপদ সাধা আউৰ শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰ কহে শঙ্কৰে সম্প্ৰতি।
 বোলা হৰি হৰি পাপ যাউক অধোগতি।।৩৩।।

১০। পা. চাৰিবেদ।

।। চতুৰ্বিংশতি অৱতাৰ সমাপ্ত।।১।।

।। দ্বিতীয় খণ্ড ।।

।। নাম-অপৰাধ ।।

।। প্ৰথম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। কৰিও হৰিৰ চৰণে ৰতি।
 কলিত হৰিৰ নামেৰে গতি।।৫।।
 পদ ।। পদ্মপুৰাণৰ স্বৰ্গ খণ্ডত।
 নিকপি আছে কলি ধৰ্ম্ম যত।।
 তাক শুনা আৰে একান্ত চিতে।।
 যাৰ ইচ্ছা আছে ভৱ তৰিতে।।৩৪।।
 আছে চাৰিসিদ্ধ জ্ঞানী পৰম।
 ব্ৰহ্মাৰ চাৰিও পুত্ৰ প্ৰথম।।
 তাসম্বাক পায় নাৰদ ঋষি।
 পুছিলো সংশয় কথা হৰিষি।।৩৫।।
 ঈশ্বৰ ভগৱন্ত কৃপাময়।
 কহিছা যিটো মহাপাপচয়।।
 কেন মতে হোৱে বিনাশ তাৰ।
 কলিত কোন পুণ্যে পাই পাৰ।।৩৬।।
 কহিয়া ছেদিয়ে সংশয় যত।
 চাৰিও তোৰা মহাভাগৱত।।

শুনিয়া সনত কুমাৰ মুনি।
 দিলন্ত উত্তৰ মনত গুণি।।৩৭।।
 গৌৰিন্দৰ প্ৰিয় নাৰদ শূনা।
 ভাগৱত ধৰ্ম্ম আপুনি জানা।।
 হৌক মোক্ষ বুলি সৰে লোকৰ।
 কৰিলা প্ৰশ্ন সংসাৰত সাৰ।।৩৮।।
 যেন মতে পাৰে সংসাৰ পাৰ^{১১}।
 শূনা সাৰথানে উত্তৰ তাৰ।।
 সদায়ে এড়িল আচাৰ ধৰ্ম্ম।
 নভৈল যাৰ কিছু জাতকৰ্ম্ম।।৩৯।।
 শঠবুদ্ধি যিটো জগত বঞ্চে।
 দন্ত অহঙ্কাৰ সদা নুগুচে।।
 সুৰাপায়ী চাতুকাৰ চাণ্ডাল।
 নিষ্ঠুৰ বাক্য বোলৈ সৰ্বকাল।।৪০।।
 পুত্ৰ দাৰা ধন আতেসে ৰতি।
 সৱাতো অধম যি পাপমতি।।
 সিসৰো পাপত হোৱৈ তৰণ।
 যদি হৰি পদে লৱৈ শৰণ।।৪১।।
 দেৱতো উত্তম কৰণাকৰ।
 মুকুতি পাই যাত চৰাচৰ।।

যিটো থাকৈ তান দ্ৰোহ আচৰি।
 ভজিলে তাকো নিস্তাৰন্ত হৰি।।৪২।।
 যিটো মন্দমতি অধম নৰে।
 হৰিৰো মহা অপৰাধ কৰে।।
 নামত শৰণ লৱে বাৰেক।
 নামে হৰে তাৰ সৰে পাতোক।।৪৩।।
 সুহৃদ হৰি নাম সমস্তৰে।
 তাৰো অপৰাধ যি নৰে কৰে।।
 তাহাৰ ৰক্ষাৰ নাহি উপায়।
 অৱশ্যে সিটো অধোগতি যায়।।৪৪।।
 হৰিয়ো ৰাখিবে নৱাৰে তাক।
 শূনিয়া নাৰদে বুলিলা বাক।।
 নামৰ কোন অপৰাধগণ।
 লোকৰ যিটো পুণ্য কৰে ছন।।৪৫।।
 পাপক সঞ্চে যায় অধোগতি।
 কহিয়ো নামৰ দ্ৰোহ সম্প্ৰতি।।
 শূনি মুনি বাক্য বুলিলা তথা।
 পুছিলো পৰম ৰহস্য কথা।।৪৬।।
 পূৰ্বত কহিলা মোত শঙ্কৰে।
 প্ৰকাশিবো আক তোমাৰ তৰে।।
 শূনা যেন যেন দ্ৰোহ নামৰ।
 হৰি হৰি বোলা সমস্ত নৰ।।৪৭।।

॥ দ্বিতীয় কীর্তন ॥

ঘোষা ॥ ঘুঘিয়ো হৰি হৃদি ৰূপ ধৰি।
নাহি আন পুণ্য নামক সৰি ॥৬॥

পদ ॥ ভকতক নিন্দা কৰে অধম।
জানিবা নামৰ দ্ৰোহী পৰম ॥
যাত হস্তে ভৈলা নামৰ খ্যাতি।
তাৰ কি নিন্দা নামে সহে আতি ॥৪৮॥
গুণনাম যত বিষ্ণু শিৱৰ।
তাক ভিন্ন বুদ্ধি কৰে যিটো নৰ ॥
নামৰ সিও মহা অপৰাধী।
নৰকত পৰে দৈৱে নবাধি ॥৪৯॥
যিটো পাপী কৰে গুৰুক হেলা।
বেদকো নিন্দে যদি কোনো বেলা ॥
নামৰ ইয়ো দুয়ো অপৰাধ।
ভুঞ্জিবে যাতনা নাহিকে বাধ ॥৫০॥
হৰিৰ নামে কৰে^২ অৰ্থবাদ।
নামৰ মহিমা কৰে উচ্ছাদ ॥
সিজনো নামৰ দ্ৰোহী পৰম।
নৰকে পচৈ নাহি তাৰ জন্ম ॥৫১॥

নামত বলে কৰে পাপ বুদ্ধি।
অষ্টাঙ্গযোগে তাৰ নাহি শুদ্ধি ॥
নাম অপৰাধী সিও পৰম।
ভুঞ্জিবে যাতনা অনেক জন্ম ॥৫২॥
ধৰ্ম হোম ব্ৰত তীৰ্থত স্নান।
যতেক আছৈ মহাযজ্ঞ দান ॥
আক এৰে কৰে নামক সৰি।
কতনো যাতনা ভুঞ্জিবে মৰি ॥৫৩॥
নামক কীর্তন কৰন্তে আনে।
আন মন কৰি নুশনে কাণে ॥
অধক যাই সিয়ো হোৱৈ কলা।
বাইবেক কাণত তপত শলা ॥৫৪॥
নাহিকে শ্ৰদ্ধা নপাতয় কাণ।
তাক যিটো দেয় নামক দান ॥
নামৰ দ্ৰোহী নাহি তাত পৰে।
ভুঞ্জাইবে যাতনা যম কিঙ্কৰে ॥৫৫॥
শুনিয়া নামৰ মহিমা নীতি।
তথাপি নামত নকৰে প্ৰীতি ॥
নামৰ দ্ৰোহী সিও অহঙ্কাৰী।
ভুঞ্জিবেক কাকে জিহ্বা উভাৰি ॥৫৬॥

এহি দশ অপৰাধী নামৰ।
 আন্ধাত কৃপায়ে কহিলা হৰ।।
 পূৰ্বত সমস্ত মুনিৰ আগে।
 তোন্ধাত আৰে কৈলো অনুৰাগে।।৫৭।।
 নামৰ দ্ৰোহ নৈৰে যিটো জানি।
 পাপত পচৈ সিও মন্দ প্ৰাণী।।
 মাতৃক ক্ৰোধে তেজৈ যেন অন্ন।
 দুঃখ মাত্ৰ পাইৰে বালকগণ।।৫৮।।
 এৰিয়া অপৰাধ দেৱ ঋষি।
 নামত যতন কৰা হৰিষি।।
 নামেৰে কৰিবে পৰম সিদ্ধি।
 হৰিৰ নাম জগতৰে নিধি।।৫৯।।
 পুছিলো নাৰদ মুনি দুনাই।
 যাহাৰ বিজ্ঞান বৈৰাগ্য নাই।।
 সদায়ে মজি আঁছে বিষয়তে।
 এৰাইবে নামৰ দ্ৰোহ কিমতে।।৬০।।
 সনত কুমাৰে দিলা উত্তৰ।
 নামৰ দ্ৰোহী যিটো পাপী নৰ।।
 সততে ফুৰৈ হৰি নাম গাই।
 তেৰেৰে নামৰ দ্ৰোহ এড়াই।।৬১।।
 স্বৰূপ শুনা ঋষি উদাসীন।
 যিজন নাম অপৰাধহীন।।

হৰিৰ তেৰে একে নামে তৰৈ।
 শুনৈ বা ভণৈ বা মনত স্মৰৈ^{১৩}।।৬২।।
 কহিলা বহস্য মোত শঙ্কৰে।
 আক যিটো নৰে কীর্তন কৰে।।
 মুকুতি পাইৰে এৰাই অপৰাধ।
 কহিলো নাৰদ নাহিকে বাধ।।৬৩।।
 পৰম বান্ধৱ হৰিৰ নাম।
 যিজনে আক লৰৈ অৰিশ্ৰাম।।
 তাৰ সাত কাৰ্য্য সাধিবে দেখা।
 প্ৰতি প্ৰতি লোৱা সাতৰো লেখা।।৬৪।।
 প্ৰথমে দহিবে পাতকচয়।
 কৰিবে মহাপুণ্য অভ্যুদয়।।
 কৰাইবে বিষয়ত বিৰকতি।
 কৃষ্ণত পৰাইবে^{১৪} প্ৰেম ভকতি।।৬৫।।
 উপজাইবে আতি বৈষ্ণৱ জ্ঞান।
 মায়াকো দহিয়া কৰৈ নিৰ্য্যাণ।।
 চৈতন্য মূৰ্ত্তি পূৰ্ণানন্দ হৰি।
 থৈবন্ত তেত্তে এৰে একে কৰি।।৬৬।।
 তেৰেৰে নাম হৈব উপশান্ত।
 কহিলো পৰম তত্ত্ব একান্ত।।

১৩। পা. শুনৈ বা বোলে বা মনত স্মৰে।

১৪। পা. পোৱাইবে

নাম বিনে নাহি কলিত গতি।
 কলিৰ লোক হুইবে পাপমতি।।৬৭।।
 অন্যত্ৰ ধৰ্ম্মে নাহি অধিকাৰ।
 জানিবা কলিত নামেৰে সাৰ।।
 কলিত সদা নুসুমৰৈ হৰি।
 হেলাতে মৰৈ আত্মঘাত কৰি।।৬৮।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে।
 মনুষ্য জন্মক নপায় সেহুৰে।।
 আকৌ বৃথা কৰা কিনো অভাগী।
 মাণিক্যক বিকা কাঞ্চক লাগি।।৬৯।।
 কেতিক্ষণে কিবা মিলৈ বিঘাত।
 তথাপি চেতন নাহিকে গাত।।
 আজি কালি কিবা মিলৈ মৰণ।
 হৰিৰ নামত লৈয়ো শৰণ।।৭০।।
 নকৰিবা নিন্দা মোক মহন্তে।
 আসিল শাস্ত্ৰ বাৰাণসী হন্তে।।
 তাহাঙ্ক চাই নিবন্ধিলো পদ।
 হৰি হৰি বুলি তৰা আপদ।।৭১।।

।। নাম-অপৰাধ সমাপ্ত।।২।।

।। তৃতীয় খণ্ড ।।

।। পাষণ্ড মৰ্দন।।

।। প্ৰথম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। কলিৰ ধৰ্ম্ম হৰি নাম জান।
 পাপীৰ নিন্দাত নেদিবা কাণ।।৭।।
 পদ ।। কহিলা শুকে বেদান্তৰ মৰ্ম্ম।
 শুনা পৰীক্ষিত কলিৰ ধৰ্ম্ম।।
 কলিসি শ্ৰেষ্ঠ চাৰিযুগ মাজে।
 প্ৰশংসে কলিক ভ্ৰাণী সমাজে।।৭২।।
 অপ্ৰয়াসে সিজে কলিত পুণ্য।
 কলিৰ শুনা যেন মহাশুণ।।
 কৰিয়া কীৰ্ত্তন কলিত আতি।
 পাইৰে বৈকুণ্ঠক চৌত্ৰিশ জাতি।।৭৩।।
 সত্য যুগে কৰি ধ্যান সমাধি।
 ত্ৰেতাতে সমস্ত যজ্ঞে আৰাধি।।
 দ্বাপৰে পূজি নানা ভক্তিভাৰে।
 কলিত কীৰ্ত্তনে সি গতি পাৰে।।৭৪।।
 সত্য যুগে যত আছিল প্ৰাণী।
 কলিত জন্মিবো বোলে কৈসানি।।

হৰি নাম ঘৃষি কলি যুগত।
 নিছয়ে হুইবেক লোক ভকত।।৭৫।।
 দোষৰ নিধি কলি যদি পাপী।
 আছে মহাগুণ আত তথাপি।।
 কেৱলে কীৰ্ত্তনে সংসাৰ তৰি।
 বন্ধ ছিণ্ডি হোৱৈ আপুনি হৰি।।৭৬।।
 কলিত কীৰ্ত্তনে হোৱৈ ভকত।
 আত পৰে লাভ নাহি লোকত।।
 আমাৰ বোলে চিত্ত নেদা ঠাৰি।
 একাদশ স্কন্ধে চাৰা বিচাৰি।।৭৭।।
 কলিৰ লোক আতি পাপমতি।
 নসাই আন ধৰ্ম্মে আৰ গতি।।
 ৰাম নাম যিটো সততে গাৰে।
 সেহিসে হাততে মুকুতি পাৰে।।৭৮।।
 দুষ্ট চিন্তো যদি হৰি সুমৰে।
 তথাপিতো তাৰ পাতক হৰে।।
 অনিচ্ছাতো যেন অগনি পোলে।
 বিষ্ণুধৰ্ম্মোত্তৰ আগমে বোলে।।৭৯।।

ঘোৰ সংসাৰৰ মুখ্য আযুধি।
 হেন হৰি নাম এৰি বিবুধি।।
 লভিবে মুকুতি কোন উপায়।
 মিছাতে পণ্ডিত ফুৰে বোলাই।।৮০।।
 নাৰদে কহন্ত মুনিক মাতি।
 আশ্চৰ্য্য আশ্চৰ্য্য দেখিয়ো আতি।।
 হৰি হেন নাম আছৈ বিয়াপি।
 সংসাৰ তাপত মৰৈ তথাপি।।৮১।।
 হৰি নামে নামে নামে নিশ্চয়।
 মোহোৰ জীৱন নাৰদে কয়।।
 কলিৰ কালে আউৰ আতপৰ।
 নাহি নাহি নাহি গতি লোকৰ।।৮২।।
 নাৰদে দিলন্ত তিনি কতপা।
 আক নমানিবে কোননো লপা।।
 নাৰদৰ বাণী শিলৰ ৰেখা।
 বৃহত নাৰদী বিচাৰি দেখা।।৮৩।।
 সমস্ত লোকৰ ধৰ্ম্মক এৰি।
 বিষ্ণুৰ নামক সততে ৰড়ি।।
 সিজনে যি গতি লভিবে সুখে।
 সমস্ত ধাৰ্ম্মিকে নপাৰৈ দুঃখে।।৮৪।।
 জানিয়া হৰিক সততে স্মৰ।
 ক্ষণেকো নপাসৰিবাহা নৰ।।

যত মহাপুণ্য মহাপাতক।
ই দুয়ো কিঙ্কৰ জানা প্ৰত্যেক।।৮৫।।
তথাপি যদি চিত্ত নেদা ঠাৰি।
পদ্মপুৰাণত চায়ো বিচাৰি।।
বৃহৎ সহস্ৰ নামত আছে।
নপাইলে আমাক নিন্দিবা পাছে।।৮৬।।
কহিলা শুকে পৰমার্থ বাণী।
মহাভাগৱত শাস্ত্ৰ প্ৰমাণি।।
নেৰিবা কীৰ্ত্তন দুষ্টৰ বোলে।
পৱিত্ৰ কৰা হৰি হৰি বোলে।।৮৭।।

।। দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। হৰি ও হৰি বাম মুৰাৰি।
কীৰ্ত্তনৰ নিন্দা সৈতে নপাৰি^{১৬}।।৮।।
পদ ।। চাণ্ডালে কৰিছে হৰি কীৰ্ত্তন।
বুলিয়া নিন্দে যিটো অজ্ঞজন।।
তাক সম্ভাষণ যিজনে কৰে।
আজন্মৰ পুণ্য তেখনে হৰে।।৮৮।।
বিষ্ণুৰ গুণ নাম অলঙ্কৃত।
অন্ত্যজো যিবা কৰি আঁছে গীত।।

তাক নিন্দা কৰে যিটো কুমতি।
পুণ্যক নাশি যাইবে অধোগতি।।৮৯।।
আমাৰ বোলে পতিয়ন নাই।
দেখিয়ো সূতসংহিতাক চাই।
ৰজো গুণে কৰে কৰ্ম্মত প্ৰীতি।
কৰ্ম্মীৰ দস্ত ভাৱ বাঢ়ে আতি।।৯০।।
কৰে হিংসা ধৰ্ম্ম নোপোজে বোধ।
নুগুচয় যেন সৰ্পৰ ক্ৰোধ।।
হাসৈ বৈষ্ণৱক যিটো নিষ্পথ।
পাপত সমূলক্ষেণ্ডে যায় তল।।৯১।।
স্ত্ৰী ধন জন যৌৱন মদে।
অন্ধ হোৱে বিদ্যা গৰ্ব্বৰ পদে।।
বিষ্ণু বৈষ্ণৱক ঝপায়া নিন্দে।
হৰি নামে তাৰ কাণত বিন্ধে।।৯২।।
হৰি ভকতক যিজনে হাঁসৈ।
নুবুজি বেদৰ অৰ্থ বিনাশৈ।।
জগতত বিষ্ণু আছন্ত ব্যাপি।
শুনিয়া তাক নুবুজয় পাপী।।৯৩।।
স্ত্ৰী মদ্য মাংস সেৱাৰ কথা।
কৈয়া মৰে কৰে জন্মক বৃথা।
নুবুজে বেদ অভিপায় গূঢ়।
কৰ্ম্মক কৰিবে নজানে^{১৭} মূঢ়।।৯৪।।

মূৰ্খ হুয়া বোলৈ মঞি পণ্ডিত।
 নষ্ট কৰি ফুৰৈ আনৰো চিত্ত।।
 নিষ্কামে কৰিয়া সকলে কৰ্ম।
 বিষ্ণুত অৰ্পিব সিসৰ ধৰ্ম।।১৫।।
 শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন তাহাৰ ফল।
 মিছাত নজানি নিন্দে নিশ্খল।।
 আমাৰ বোলে অপ্ৰত্যয় যাহা।
 একাদশ স্কন্ধে বিচাৰি চাহা।।১৬।।
 বিষ্ণু বৈষ্ণৱৰ নিন্দা শুনিয়া
 নুগুচৈ কৰ্ণত আঙ্গুলি দিয়া।।
 সমস্ত পুণ্য নষ্ট হোৱৈ তাৰ।
 নৰকত পড়ৈ নাহি নিস্তাৰ।।১৭।।
 বিষ্ণু বৈষ্ণৱক কৰৈ খিক্কাৰ।
 কাটিবে আণ্টিয়া জিহ্বাক তাৰ।।
 শাস্তি কৰিবাক য়েৰে নপাৰি।
 গুচিৰে কাণত আঙ্গুলি গাৰি।।১৮।।
 নিন্দা শুনি যদি তৈৰ নুগুচৈ।
 কল্লেক মান নৰকত পচৈ।।
 যাইবাক যদি নাহি আন থান।
 তথাতে এড়িবে আপুন প্ৰাণ।।১৯।।

তেৱেসে হোৱৈ প্ৰায়শ্চিত্ত আতি।
 দক্ষৰ যজ্ঞত কহিলা সতী।।
 আমাৰ বোলে অপ্ৰত্যয় যাইবা।
 চতুৰ্থ স্কন্ধত বিচাৰি পাইবা।।১০০।।
 যত তপ ধৰ্ম বেদ বেদাঙ্গ।।
 হৰি নামে কৰে সৰে সুসাজ।।^{১৮}
 হেন হৰি নামে নাহি বিশ্বাস।
 কিমতে এৰাইব মৃত্যুৰ ত্ৰাস।।১০১।।
 দ্বাদশ স্কন্ধৰ তত্ত্ব উদ্ধাৰি।
 কহিলন্ত শুকে উপসংহৰি।।
 জ্ঞানতো কৰ্মতো কৰি সম্প্ৰতি।
 হৰি কীৰ্ত্তনেসে পৰম গতি।।১০২।।
 উৰেয়া বাৰাণসী ঠাৱে ঠাৱে।
 কবীৰ^{১৯} গীত শিষ্ট সৰে গাৱে।।
 তথাপিতো আঁখি ফুটিল তাৰ।
 হৰি কীৰ্ত্তনক কৰৈ খিক্কাৰ।।১০৩।।
 শুনা সৰ্বজন কহোঁ সাক্ষাত।
 মূঢ়ৰ বোলত নাহি সঞ্জাত।।

১৮। (ক) পা. হৰি নাম বিনা নাহি সুসাজ।।

(খ) হৰি নাম বিনে নুহি সুসাজ।।

১৯। পা. কবীৰ। কিন্তু ইয়াত ভক্ত কবীৰকহে সূচাইছে।

বোলোক আসি ভাগৱত চাই।
 তেৱেসে বুজো তাৰ মুনিষাই।।১০৪।।
 পুৰাণ সূৰ্য্য মহাভাগৱত।
 বেদান্তৰো ইটো পৰম তত্ত্ব।।
 আক নুবুজি ফুৰে নিন্দা কৰি।
 তাৰ মুখ দেখি বুলিবা হৰি।।১০৫।।

।। তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ত্ৰাহি হৰি ৰাম মোৰে।
 মণ্ডিঃ মজিলো সংসাৰ ঘোৰে।।৯।।
 পদ ।। কীৰ্ত্তন মহিমা শুনা উৎসুকে।
 বাঢ়ৰ স্কন্ধত যি কৈলা শুকে।।
 সকল ধৰ্ম্মতে কৰি বিশিষ্ট।
 হৰি কীৰ্ত্তনেসে ধৰ্ম্ম গৰিষ্ঠ।।১০৬।।
 অনাদৰি আন ধৰ্ম্ম সম্প্ৰতি।
 দেওঁ উপদেশ হৰি ভকতি।।
 ব্যাসৰ শুনি চিত্ত শান্ত ভৈল।
 প্ৰথম স্কন্ধত নাৰদে কৈল।।১০৭।।
 সমস্ত বেদক ব্ৰহ্মায়ে আনি।
 বিচাৰিলা তিনিবাৰ প্ৰমাণি।।

এহিমাণে মাত্ৰ কৰিলা সাৰ।
 হৰি কীৰ্ত্তনেসে তৰৈ সংসাৰ।।১০৮।।
 হেন জানি ৰাজা একান্ত মনে।
 কৰিও যতন হৰি কীৰ্ত্তনে।।
 ৰাজাত কহন্ত শুকে প্ৰবন্ধে।
 বিচাৰি দেখিও দ্বিতীয় স্কন্ধে।।১০৯।।
 আতি লৱলেশ বিষয় সুখ।
 আকে লাগি ভৈল হৰি বিমুখ।।
 নকৰে ৰতি হৰি কীৰ্ত্তনত।
 আপুন কৰ্ম্মে সিও ভৈল হত।।১১০।।
 সিটো চণ্ডালক গৰিষ্ঠ মানি।
 যাৰ জিহ্বাগ্ৰে থাকে হৰি বাণী।।
 সমস্তে তীৰ্থতে কৰিল স্নান।
 কৰিল সৱ তপ হোম দান।।১১১।।
 সেহিসে কুলীন বেদক বুজৈ।
 যাহাৰ মুখত হৰি নাম সিঁজৈ।।
 পৰম তত্ত্ব জানি দেৱহুতি।
 তৃতীয় স্কন্ধত কৰিলা স্তুতি।।১১২।।
 নলাগে লীন মুকুতিকা তথা।
 নাহি হৰিপদ পঙ্কজ যথা।।

কৰ্ণৰ অমৃত হৰি চৰিত।
 ভকতৰ মুখে শুনিবে নিত।।১১৩।।
 হৰি কথামৃত কণাৰ বাৰে।
 দুনাই আত্মজ্ঞান সুম্বাৰে।।
 নলাগে বৰ নমাগোহো তাক।
 চতুৰ্থ স্কন্ধত পৃথুৰ বাক।।১১৪।।
 জ্বৰ^{২০} মৰণৰ সময়ে দুঃখে।
 তযু গুণ নাম নেড়োক মুখে।।
 মাগন্ত ঋত্বিজ^{২১} বৰ প্ৰবন্ধে।
 নাভিৰ^{২২} যজ্ঞত পঞ্চম স্কন্ধে।।১১৫।।
 পঞ্চম মহাপাপী যিটোজন।
 তাৰো প্ৰায়শ্চিত্ত হৰি কীৰ্ত্তন।।
 তাক লাগি ভৈল হৰিৰ মতি।
 ইটো মোৰ ভৈল ৰাখো সম্প্ৰতি।।১১৬।।
 ব্ৰহ্মবধী গুৰুবধী যতেক।
 পিতৃ-মাতৃবধী পাপী অনেক।।
 কুকুৰ খায় হেন ল্লেচ্ছগণে।
 সিও শুদ্ধ হোৱে হৰি কীৰ্ত্তনে।।১১৭।।

২০। পা. জড়া

২১। ঋত্বিজ = যজ্ঞকৰোঁতা, পুৰোহিত

২২। নাভি = পৰমহংস ঋষভ মুনিৰ পিতৃ

চাণ্ডালো হৰি নাম লৱে মাত্ৰ।
 কৰিবে উচিত যজ্ঞৰ পাত্ৰ।।
 পাপৰ আলু উভাৰয় নামে।
 আক তুচ্ছ কৰি মৰে কি কামে।।১১৮।।
 নামৰ মহিমা জানি সমূলি।
 জগতৰে মোক্ষ হৈৱেক বুলি।।
 পূৰ্বত আৰু গোপ্য কৰি থৈলা।
 দেখিয়ো ষষ্ঠ স্কন্ধে শুকে কৈলা।।১১৯।।
 নলাগে দেৱ দ্বিজ ঋষি হুইবে।
 নলাগে সন্তত শাস্ত্ৰ জানিবে।।
 মিছাতে মৰে আন কৰ্ম কৰি।
 হোৱন্ত ভকতিতে তুষ্ট হৰি।।১২০।।
 যক্ষ ৰক্ষ দৈত্য ব্ৰজৰ বাসী।
 পক্ষী মৃগগণ চণ্ডালো আসি।।
 একান্তে কৰিয়া হৰি ভকতি।
 মহাসুখে পাইৰে পৰম গতি।।১২১।।
 সপ্তম স্কন্ধত প্ৰহ্লাদৰ বাণী।
 দেখিয়ো বিচাৰ কৰি প্ৰমাণি।।
 মূৰ্খৰ কথা সৱে পৰিহৰি।
 সদায়ে ডাকিয়া ঘৃষিয়ো হৰি।।১২২।।

।। চতুর্থ কীর্তন।।

ঘোষা ।। বামেসে জীৱন বামেসে প্ৰাণ।
বাম বিনা নাহি বাহুৰ আন।।১০।।

পদ ।। তন্ত্ৰ মন্ত্ৰ আনো দ্ৰব্য অনেক।
দেশ কাল পাত্ৰ ছিদ্ৰ যতেক।।
পূৰ্ণ নুহি যত যজ্ঞৰ অঙ্গ।
হৰিনামে কৰে সৰে সুসাজ।।১২৩।।
বামনৰ আগে শুক্ৰৰ বাক।
অষ্টম স্কন্ধত দেখিয়ো তাক।।
ভকত জনেসে মোৰ হৃদয়।
ময়ো ভকতৰ হিয়া নিছয়।।১২৪।।
মন্দিৰ বিনে ভক্তে নিচিন্তে আন।
ভকত বিনা মোৰো নাহি ধ্যান।।
দুৰ্বাসাৰ আগে কৈলা মুৰাৰি।
নৱম স্কন্ধত দেখা বিচাৰি।।১২৫।।
মুকুতি বসকো অৰৈ ভকতি।
তাক এড়ি কৰৈ জ্ঞানত ৰতি।।
দুখ মাত্ৰ পাইৰে পাছেসে জানৈ।
কাষ্ঠ পতানক যেহেন বাঁনৈ।।১২৬।।

ব্ৰজৰ তৃণ হৈবো মহাভাগ।
পাইবো গোপিকাৰ বেণুক লাগ।।
যাৰ মিত্ৰ ভৈলা জগত পতি।
ব্ৰহ্মায়ে কৰিলা কৃষ্ণক তুতি।।১২৭।।
ব্যভিচাৰী দুষ্টা ব্ৰজ যুৱতী।।
তথাপি কৃষ্ণত ভৈলা ভকতি।।
জানিলো পাপীয়ো ভজোক মাত্ৰ।
এতেকে ভৈলা মুকুতিৰ পাত্ৰ।।১২৮।।
কৃষ্ণৰ কথাত যিটো ৰসিক।
ব্ৰাহ্মণ জন্ম তাৰ লাগৈ কিক।।
স্মৰোক মাত্ৰ হৰি দিনে ৰাতি।
নবাইছে ভকতি জাতি অজাতি।।১২৯।।
নন্দৰ ব্ৰজে যত গোপীজাক।
সদা বন্দো তান পদধূলক।।
নুগুচৈ হৰি গীত দিনে ৰাতি।
জগতকে কৰৈ পৱিত্ৰ আতি।।১৩০।।
উদ্ধৰে বন্দিলা গোপীৰ ধূলি।
আৰে মূঢ়জনে নিন্দে কি বুলি।।
শৰীৰ শৰক মই বোলে চিন্তে।
মমত কৰৈ পুত্ৰ ভাৰ্য্যা বিত্তে।।১৩১।।
তীৰ্থ বুলি কৰৈ জলত শুদ্ধি।
প্ৰতিমাত কৰৈ দেৱতা বুদ্ধি।।

বৈষ্ণৱত নাই ইসৰ মতি।
 গৰুতো অধম কৃষ্ণ বদতি।।১৩২।।
 একান্তে মৰৈ কৰ্ম মাত্ৰ কৰি।
 হৃদয়ে থাকিয়া বিদূৰ হৰি।।
 শ্ৰৱণ কীর্তন যাৰ অভ্যাস।
 নছাড়ন্ত হৰি তাহাৰ পাশ।।১৩৩।।
 মিছা তৰ্কবাদে ভৈলোঁ আন্ধাৰ।
 নপাওঁ জ্ঞান পশু কৰি বিচাৰ।।
 মাধৱ বামন গৌৰিন্দ বুলি।
 কৈসানি মুকুত হৈবো সমূলি।।১৩৪।।
 দশম স্কন্ধত বেদৰ স্তুতি।
 আক নমানিবে কোন যুগুতি।।
 পাষণ্ডেষে নিন্দে বেদৰ বাণী।
 তাৰ সম্ভাষণ এড়িবা জানি।।১৩৫।।
 কৰ্ম তপ জ্ঞানে সাধে যি গতি।
 দানে বা সন্ন্যাসে পাইৰে সম্প্ৰতি।।
 ভকতে সুখে বসি পাইৰে তাক।
 উদ্ধৱৰ আগে কৃষ্ণৰ বাক।।১৩৬।।
 পৰম অহিংসা ধৰ্ম সন্ন্যাসে।
 নপাৰে যি মোক জ্ঞান অভ্যাসে।।
 ভকতেসে কৰৈ আমাক বশ্য।
 কহিলো উদ্ধৱ ইটো বহস্য।।১৩৭।।

গৰু গোপিকা পশু বৃক্ষবন।
 নাহি জন্মান্তৰে কিছু সাধন।।
 এহি জন্মে মাত্ৰ কৰি ভকতি।
 পাইলেক সকলে মোহোৰ গতি।।১৩৮।।
 অশুদ্ধ মনৰ কৰ্মসকল।
 স্নৰে যেন আৰাঁ^{২০} ঘটৰ জল।।
 কৃষ্ণৰ বাক্য পাষণ্ডৰ বেখা।
 একাদশ স্কন্ধে বিচাৰি দেখা।।১৩৯।।
 বোলন্ত শুকে কিনো ভৈল খেদ।
 পাষণ্ডে কৰিবে বুদ্ধিক ভেদ।।
 কলিত হৰিৰ কীর্তন এড়ি।
 ফুৰিবে লোকে আন কৰ্ম কৰি।।১৪০।।
 পাইবেক শ্ৰম তপ ব্ৰত কৰি।
 একান্তে যিটো নুসুমৰৈ হৰি।।
 জ্ঞানতো কৰ্মতো কৰিয়া নৰ।
 হৰি কীর্তনত কৰা আদৰ।।১৪১।।
 দ্বাদশ স্কন্ধত এহিসে কৈলা।
 তথাপি মূঢ়ৰ বোধ নভৈলা।।
 কৰৈ উপালন্ত হৰি কীর্তনে।
 আত্মঘাত কৰি মৰৈ আপুনে।।১৪২।।

বিষ্ণু ভকতক দেখিয়া হাঁসে।
 আপুনियो নষ্ট আনকো নাশে।।
 কীর্তন শুনিয়া সম্যকে মৰে।
 জানিবা নিতে মহাপাপ কৰে।।১৪৩।।
 হৰি ধ্বনি শুনি বিহুল হুই।
 হিয়াত তাৰ লাগে যেন জুই।।
 সমস্ত শাস্ত্রত কৰিয়া সাৰ।
 পাষণ্ড-মর্দন নাম ইহাৰ।।১৪৪।।
 এহিসে মর্দিবে পাষণ্ড মতি।
 জানিবা কলিত নামেসে গতি।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰ শঙ্কৰে ভণে।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে।।১৪৫।।

।।পাষণ্ড মর্দন সমাপ্ত।।৩।।

।। চতুর্থ খণ্ড।।

।। ধ্যান বর্ণন।।

।। প্রথম কীর্তন।।

ঘোষা ।। ত্রাহি গোপাল কৃপাল স্বামি।
 মজিলো ভৱ জলধিত আমি।।১১।।

পদ ।। এক মনে শুনা হৰিৰ ধ্যান।
 বৈকুণ্ঠ নামে আছে মহাথান।।
 শাৰী শাৰী বঞ্জে বিমানচয়।
 বৈদূৰ্য্য হীৰা মৰকতময়।।১৪৬।।
 চন্দ্র সূৰ্য্য যেন প্রকাশে আতি।
 নজানি যাত পশি দিন ৰাতি।।
 চাৰু সৰোবৰ নিশ্ৰল জল।
 সুগন্ধি পদ্ম শোভে উতপল।।১৪৭।।
 আঁছে ৰাজহংস সমূহে ৰঞ্জি।
 লীলায়ে মৃগাল ভুঞ্জি উভঞ্জি।।
 পাৰে পাৰিজাত মলয়া বার।
 চটকে ত্যজে সুললিত ৰাৰ।।১৪৮।।

ভ্রমৰগণে গাৱৈ হৰি গীত।
 বৈষ্ণৱগণ শুনি আনন্দিত।।
 হেন বৈকুণ্ঠৰ মাজত পাছে।
 উচ্ছিত বত্ন মন্দিৰেক আছে।।১৪৯।।
 বৈদূৰ্য্য স্তম্ভ স্ফটিকৰ বাৰ।
 মাণিক্য কপাট হীৰাৰ দ্বাৰ।।
 কাটিলা জিঞ্জিৰি সূৰ্ণাৰলী।
 বিচিত্ৰ মণি মৰকত স্থলী।।১৫০।।
 পদ্মবাগ বত্নে লগাইলা চৌতি।
 কোটি সূৰ্য্য যেন গৃহৰ জৌতি।।
 বিচিত্ৰ চন্দ্ৰাতপ আছে টানি।
 আঁৰিলা মুৰাৰি মুকুতা মণি।।১৫১।।
 হেন মন্দিৰে বত্ন সিংহাসনে।
 আছন্ত বসি প্ৰভু নাৰায়ণে।।
 চৌপাশে সেৱে পাৰিষদ যত।
 মৌক্তিক ছত্ৰ ধৰি ওপৰত।।১৫২।।
 ধৱল চামৰে দুপাশে বিধে।।
 সঘনে সুৰভি কুসুম সিধে।।
 চৰণে অনেক ভকতি ভাৰে।
 উপাসন্ত লক্ষ্মী জগত মাৰে।।১৫৩।।
 চৈতন্যময় শুদ্ধ ৰূপ ধৰি।
 পৰম আনন্দে আছন্ত হৰি।।

আতি চমৎকাৰ ৰূপ বিপুল।
 কন্দৰ্প কোটি যাক নোহে তুল।।১৫৪।।
 কোটি ইন্দু সম আছে প্ৰকাশি।
 স্মৰণে দহৰৈ পাতক ৰাশি।
 ভকতৰ বন্ধু জগত বাপ।
 বোলা হৰি হৰি হৰোক পাপ।।১৫৫।।

।। দ্বিতীয় কীর্তন।।

ঘোষা ।। কৰুণা সিন্ধু ভকত বন্ধু।
 ৰূপে তুল নোহে কোটি ইন্দু।।১২।।
 পদ ।। স্থিৰ বুদ্ধি কৰি ভকতজনে।
 প্ৰত্যেক অঙ্গক চিন্তিবে মনে।।
 চৰণ পদ্ম দেখি সুখী হুই।
 অৰুণ আতি পদতল দুই।।১৫৬।।
 অক্ষুশ পদ্ম ধ্বজ বজ্ৰ যৰ।
 দেখি চিহ্ন তাতে মিলে উৎসৱ।।
 চৰণ পঙ্কজ আছে প্ৰকাশি।
 আঙ্গুলি পান্তি তাৰ ভৈল পাসি।।১৫৭।।
 দেখিয়া বত্নৰ পাকৰি নয়।
 প্ৰকাশে তাতে নখচন্দ্ৰচয়।।

বতনে উজ্জ্বল উবাণ্টি যত।
 নূপুর প্রকাশে পাদপৃষ্ঠত।।১৫৮।।
 বত্নৰ হোড়ৰ জ্বলে জঙ্ঘাত।
 উৰু কৰিকৰ সম সাক্ষাত।।
 কটিত প্রকাশে বসন পীত।
 বান্ধিছা মেখলা বত্নে বঞ্জিত।।১৫৯।।
 নাভি সৰোৰুহ ৰুচিৰ কান্তি।
 হৃদয়ে প্রকাশে শ্ৰীবৎস পান্তি।।
 উৰুশ্বলে লক্ষ্মী দিলন্ত দেখা।
 কষটিত যেন সোণাৰ ৰেখা।।১৬০।।
 পীত বস্ত্ৰে শোভে শ্যামল কায়।
 তড়িত-জড়িত জলদ প্রায়।
 বহল হৃদয়ে মুকুতা হাৰ।
 প্রকাশে জিলিমিলি পেচন্দাৰ।।১৬১।।
 চিকিমিকি কৰে বত্ন উজ্জ্বলা^{২৪}।
 আপাদলক্ষী গলে বনমালা।।
 তাহাৰ মধুগন্ধে হয় ভোল।
 বেঢ়িয়া মধুকৰে কৰে ৰোল।।১৬২।।
 চাৰু চতুৰ্ভূজ শোভে সূঠান।
 ললিত বলিত নীল মোলান।।

কেয়ূৰ কঙ্কণ বলয়া তাতে।
 প্রকাশে নর কিশলয় হাতে।।১৬৩।।
 বত্নৰ শলাকা আঙ্গুলি পান্তি।
 আঙ্গুষ্ঠীচয় তাতে কৰে কান্তি।।
 অৰুণ নখ চন্দ্রমাৰ শাৰী।
 শঙ্খ চক্ৰ গদা পঙ্কজধাৰী।।১৬৪।।
 গলত গলপতা সাতসৰি।
 উড়ে নরগুণ পীত উত্তরী।।
 শ্যামল শৰীৰে শোভে অধিক।
 ময়ূৰ পুচ্ছ যেন চিকমিক।।১৬৫।।
 কম্বুকণ্ঠে শোভে কৌস্তভ মণি।
 প্রভাতে উদিত আদিত্য যেনি।।
 পূৰ্ণচন্দ্র ৰুচি মুখমণ্ডল।
 কৰ্ণত মকৰ দোলে কুণ্ডল।।১৬৬।।
 তাৰ ৰশ্মি জ্বলে গণ্ড পাণ্ডুৰ।
 ৰুচিৰ চিবুক চাৰু অধৰ।।
 প্রবাল বত্নে যেন কৰে কান্তি।
 সুন্দৰ দন্ত মুকুতাৰ পান্তি।।১৬৭।।
 সদায় নুগুছে ঈষত হাস।
 নাসা তিলফুল সম প্রকাশ।।
 অৰুণ লোচন পঙ্কজ পাশি।
 ধনু সম আঁছে ভূৰ প্রকাশি।।১৬৮।।

বভ্ৰময় কৰৈ তিলকে কান্তি।
 কপালে লস্বিত অলকা পাস্তি।।
 বঞ্জৈ শিৰে বভ্ৰময় মুকুট।
 চূড়ামণি বত্ৰে প্ৰকাশৈ জুট।।১৬৯।।
 তাৰ মাজে বত্ৰ পঙ্গজ মালা।
 উজ্জ্বল মুখ লাগি তাৰ জ্বালা।।
 হেন মনোহৰ ৰূপ নিৰেখি।
 থাকিব সমস্ত অঙ্গক দেখি।।১৭০।।
 মস্তকৰ পৰা পাদ পৰ্য্যন্তে।
 নমাইব মনক দুনাই দেখন্তে।।
 ধ্বজ বজ্ৰ পদ্ম অক্ষুশ যবে।
 প্ৰদক্ষিণে নমি পৰিব পাৰে।।১৭১।।
 এতেকে হুইবেক পৰম সিদ্ধি।
 হৰিসে জানা জগতৰ নিধি।।
 হেলায়ে সংসাৰ তৰিবা পুনু।
 নকৰা বিফল মনুষ্য তনু।।১৭২।।
 দঢ় কৰি ধৰা হৰিৰ পাৰ।
 পাপ সাগৰত এহিসে নাৰ।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে।
 হৰি হৰি বোলা সমস্ত জনে।।১৭৩।।

।। ধ্যান বৰ্ণন সমাপ্ত।।৪।।

।। পঞ্চম খণ্ড।।

।। অজামিল উপাখ্যান।।

।। প্ৰথম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। জয় জগন্নাথ অনাথ বন্ধু
 মাধৱ মুকুন্দ ৰাম।।১৩।।
 পদ ।। হৰিৰ নামৰ শুনয়ো মহিমা
 সাৰধান কৰি চিত্ত।
 অজামিল নামে আছিল ব্ৰাহ্মণ
 বেশ্যাত ভৈলা পতিত।।
 বিপ্ৰৰ ঔৰসে বেশ্যাব গৰ্ভত
 দশ পুত্ৰ জাত ভৈল।
 আতি দয়াতৰে কনিষ্ঠ পুত্ৰৰ
 নাৰায়ণ নাম থৈল।।১৭৪।।
 জাতি কুল ক্ৰিয়া সমস্তে তেজিল
 মিলিল কৰ্ম বিপাক।
 যত মহাপাপ সমস্ত সি জিল
 পোষন্তে পুত্ৰ ভাৰ্য্যাক।।

অনেক অধৰ্ম্ম কৰন্তে বিপ্ৰৰ
 আয়ু ভৈল সমাপত।
 ভয়ঙ্কৰ তিনি গোটা যমদূত
 আগে ভৈল উপগত।।১৭৫।।
 হাতে পাশজৰী চক্ষু টেৰ কৰি
 খূলন্তৰ তাৰ জাঙ্গ।
 কৃষ্ণবৰ্ণ কায় দেখি ধাতু যায়
 হাতত লোহাৰ ডাঙ্গ।।
 ব্ৰাহ্মণক ধৰি জীৱ বাজ কৰি
 বান্ধিলেক হাত তুলি।
 ভয়ে অজামিলে পুত্ৰক ডাকিল
 আইস নাৰায়ণ বুলি।।১৭৬।।
 মৰন্তে বিপ্ৰৰ মুখত শুনিয়া
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন বাণী।
 প্ৰভু নাম লৱৈ বুলি খেদি আইল
 বিষ্ণুদূত চাৰি প্ৰাণী।।
 যমৰ দূতক খেদায়া বিপ্ৰৰ
 কাটিল বান্ধ হাতৰ।
 কোন তোহাসৰ বুলিয়া সোধয়
 ডৰিয়া যম কিঙ্কৰ।।১৭৭।।
 সৰাৰো সুন্দৰ শ্যাম কলেৱৰ
 পীত বস্ত্ৰে আতি ৰঙৈ।

চাৰিৰো প্ৰসন্ন বদন মণ্ডলে
 পূৰ্ণ চন্দ্ৰমাকো গঙৈ।।
 পদ্মপত্ৰ সম আয়ত লোচন
 ভূৰযুগে কৰৈ কান্তি।
 নাসা তিল ফুল অধৰ ৰাতুল
 দশন মুকুতা পান্তি।।১৭৮।।
 শিৰত ৰত্নৰ কিৰীটি কৰ্ণত
 মকৰ কুণ্ডল জ্বলে।
 চাৰিৰো আজানু লম্বিত পদ্মৰ
 মালা শোভা কৰৈ গলে।।
 হিয়াত বিচিত্ৰ ৰত্ন বিৰচিত
 গজমুকুতাৰ হাৰ।
 চাকু চতুৰ্ভুজ কেয়ূৰ কঙ্কণে
 কৰৈ আতি জাতিঙ্কাৰ।।১৭৯।।
 শঙ্খ চক্ৰ গদা পদ্ম শাৰ্ঙ্গ ধনু
 সৰে ধৰি আছা হাতে।
 ৰত্নৰ মেখলা কটি মাজে জ্বলৈ
 সোণাৰ কিঙ্কিণী তাতে।।
 কৰিকৰ সম উৰু নিৰুপম
 পাৰ নৱ পদ্মকোষ।
 সমান বয়স চাৰিৰো দেখন্তে
 মনত মিলৈ সন্তোষ।।১৮০।।

সূৰ্য্য সম সৰে জ্বলন্তে আছাহা
 সমস্ত দিশ প্ৰকাশি।
 মহাপাপী ইটো বিপ্ৰক নেহন্তে
 কিসক বাধিলা আসি।।
 হেন শুনি হাসি চাৰি বিষুদ্দূতে
 দিলন্ত পাছে উত্তৰ।
 কোন পাপ পুণ্য একো নজানস
 শুনৰে যম কিঙ্কৰ।।১৮১।।
 মৰিবাৰ বেলা ইটো অজামিলে
 নাৰায়ণ নাম লৈল।
 কোটি জনমৰ যত মহাপাপ
 তাৰো প্ৰায়শ্চিত্ত ভৈল।।
 ব্ৰহ্মবধ পিতৃ বধ সুৰাপান
 অগম্যাগমন কৰৈ।
 গৰু তিৰী মাৰৈ সুৰ্গক হৰৈ
 মিত্ৰৰ দ্ৰোহ আচৰৈ।।১৮২।।
 সংসাৰত যত আনো অসংখ্যাত
 আছৈ মহা পাপীগণ।
 সৰাৰো এহিসে মুখ্য প্ৰায়শ্চিত্ত
 হৰিৰ নাম কীৰ্ত্তন।।
 মাধৱৰো মতি হোৱৈ তাক প্ৰতি
 যি ফুৰৈ নাম সুমৰি।

ইটো মোৰ দাস নছাড়ন্ত পাশ
 বাখিয়া ফুৰন্ত হৰি।।১৮৩।।

।। দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। তাৰিয়া নিয়োক নাথ নাৰায়ণ
 চৰণে শৰণ লৈলোঁ।।১৪।।^{২৫}
 পদ ।। হৰিৰ কীৰ্ত্তনে মহা পাতকক
 যিমতে কৰৈ নিৰ্য্যাণ।
 আন প্ৰায়শ্চিত্তে পৱিত্ৰ কৰিবে
 নৱাৰৈ তাৰ সমান।।
 যিটো পাতকৰ প্ৰায়শ্চিত্ত কৰৈ
 দুনাই তাতে মন মজৈ।
 চিত্তৰ শোধন হৰিৰ কীৰ্ত্তন
 পাপৰ আলু উভঙৈ।।১৮৪।।
 পুত্ৰ নাম ধৰি উপহাস্য কৰি
 হেলাতো যি বোলৈ হৰি।
 তাহাৰো সমস্ত পাতক দহৰৈ
 জানা আক নিষ্ঠ কৰি।।
 পৰৈ বা পিছলৈ সৰ্পে বা দংশৰৈ
 জুৰে তাপে পীড়া কৰৈ।

২৫। পা. কোনো কোনো পুথিত ঘোষাজনাৰ দ্বিতীয় কলি এটা পোৱা যায় :
 “তোমাত ভকতি/ নকৰি কৃপাল/ জনম বিফল কৈলো।।” কিন্তু এই
 কলিটি যথার্থতে ৯৪ সংখ্যক (কংসবধ) ঘোষাৰহে অন্তৰঙ্গ।

এতেকতে যদি হৰি নাম লৱৈ
 যম যাতনাতো তৰৈ।।১৮৫।।
 হৰিনামে সৰ পাতক দহৰৈ
 জ্ঞানে বা অজ্ঞানে বোলৈ।
 যেন হতাশনে শুকান কাঠক
 আতি অপ্রয়াসে পোলৈ।।
 প্রমাদত থাকি যিটো হৰি বোলৈ
 সিও সৰ দুখ তৰৈ।
 যেন মহৌষধি নজানি ভুঞ্জিলে
 তাৰো গৰ্ভৰোগ হৰৈ।।১৮৬।।
 প্রভুৰ নামৰ অনন্ত মহিমা
 কতেক কহিবো আমি।
 হেন হৰিনাম লৈলেও বান্ধস
 কিনো তোৰা অধোগামী।।
 ব্ৰাহ্মণক এৰি প্ৰাণ ৰক্ষা কৰি
 সত্বৰে ঐৰ অন্তৰ।
 শুনি দূতচয় ছয়া মহাভয়
 পশিল যম নগৰ।।১৮৭।।
 নাৰায়ণ নাম বুলিবাৰ পদে
 নিস্তৰিল অজামিল।
 বিষ্ণুক চিন্তিয়া চতুৰ্ভূজ ৰূপে
 বৈকুণ্ঠত আৰোহিল।।

পাছে দূতগণে যমৰ আগত
 দুঃখ সাক্ষী দেয় কান্দি।
 কৈৰ চাৰি সিদ্ধে কাঢ়িয়া নিলেক
 পাপীক আনন্তে বান্ধি।।১৮৮।।
 সিটো অজামিলে বুলিলেক মাত্ৰ
 আইস পুত্ৰ নাৰায়ণ।
 এতেকতে আসি কাঢ়িয়া লৈলেক
 তযু আঞ্জা কৰি ছন্ন।।
 আমাসাৰ পৰা কাঢ়িয়া লৈবেক
 কৈত অধিকাৰী আছে।
 হেন শুনি যমে বিষ্ণুক স্মৰিয়া
 দূতক মাতিলা পাছে।।১৮৯।।
 শুনা দূতগণ প্রভু নাৰায়ণ
 আছন্ত জগত স্বামী।
 তাহান আঞ্জাক শিৰত ধৰিয়া
 প্রজাক নিয়মো আমি।।
 তানে দূতচয় সদায়ে ভ্রময়
 বৈষ্ণৱক ৰক্ষা কৰি।
 মাধৱৰ বেশ ভূষণে ভূষিত
 হাতে চাৰি অস্ত্ৰ ধৰি।।১৯০।।

দেৱ ঋষি নৰ সিদ্ধ বিদ্যাধৰ
 গন্ধৰ্ব চাৰণগণে।
 হৰিৰ নামৰ গুপ্ত মহিমাৰ
 তেসম্বো কেহো নজানে।।
 ব্ৰহ্মা মনু হৰ কপিল কুমাৰ
 শুক ভীষ্ম বলিৰায়।
 প্ৰহ্লাদ নাৰদ জনক আমিসি
 বাহুজন সমুদায়।।১৯১।।
 পৰম গুপ্ত হৰিনাম ধৰ্ম্ম
 জানি আছো শুদ্ধভাৱে।
 যাক আচৰিলে থাৱতে বসিয়া
 দুৰ্লভ মুকুতি পাৰে।।
 হৰিত ভকতি কৰে সৰ্বদায়
 কৰিয়া কীৰ্ত্তন কৰ্ম্ম।
 মনুষ্য লোকত এহিমাৰে মাত্ৰ
 পুৰুষৰ শ্ৰেষ্ঠ ধৰ্ম্ম।।১৯২।।
 হৰিনাম ধৰ্ম্ম স্মৰণ মহিমা
 দেখিয়ো দূত সম্প্ৰতি।
 পাপী অজামিলে নাৰায়ণ বুলি
 পাইলে কেন সদগতি।।

হেন বিমৰিষি যিটো জ্ঞানীগণে
 ফুৰৈ হৰিনাম গাই।
 কুল উদ্ধাৰিল আপুনো তৰিল
 এৰাইল আন্ধাৰ দায়।।১৯৩।।
 ॥ তৃতীয় কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ হৰি বোল হৰি বোল আহে লোকাই
 হৰি বিনে নাই গতি।।১৫।।
 পদ ॥ হৰিৰ চৰণ চিন্তিয়া বেড়াই
 হৰিনাম লৰৈ ডাকি।
 সিদ্ধ মুনিগণে তাৰ যশ গাই
 প্ৰশংসে স্বৰ্গত থাকি।
 মাধৱৰ আসি কৌমুদকী গদা
 বক্ষা কৰি ফুৰৈ তাক।
 তাহাৰ ওচৰ নচাপিবি কেহো
 দূতগণ মোৰ হক।।১৯৪।।
 বৈষ্ণৱক দেখি আন্তৰি পলাইবি
 ভয়ে চপৰাইবি মুণ্ড।
 নুহি মাধৱৰ গদাৰ কোবত
 হুইবেক হাড় খুখুণ্ড।।

কীৰ্ত্তনৰ ধ্বনি যি থানত শুনি
 তাৰ নচাপিবি পাশ।
 বিষ্ণু দূতচয় তথাতে থাকয়
 কৰিবেক সৰ্বনাশ।।১৯৫।।
 যাহাৰ জিহ্বায়ে নোবোলৈ বিষ্ণুৰ
 গুণ নাম সৰ্বক্ষণ।
 যি জনৰ মনে হৃদয় পদ্মত
 নিচিন্তে কৃষ্ণ চৰণ।।
 যি জনৰ শিৰে নকৰৈ প্ৰণাম
 কৃষ্ণৰ পদ কমলে।
 তাত মোৰ দায় নেৰিবি সদায়
 বান্ধি আন হাতে গলে।।১৯৬।।
 হৰি চৰণত সদায় বিমুখ
 নুশুনৈ কৃষ্ণৰ কথা।
 মাধৱৰ একো কৃত্য নকৰয়
 শ্ৰম কৰি ফুৰৈ বৃথা।।
 কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন নকৰি থাকয়
 আনসে কথা চোবাই।
 সিটো পাপীষ্ঠক ৰাণ্টে বান্ধি আন
 লোহাৰ ডাঙে কোবাই।।১৯৭।।

নৰকৰ পথ ইটো গৃহবাস
 আতেসে যাহাৰ ৰতি।
 ভাৰ্য্যাক পুত্ৰক পুষিবে যতনে
 এডৈ ত্ৰিজগত পতি।।
 বিষ্ণুৰ চৰণ নিচিন্তি সদায়ে
 ধনকেসে কৰৈ ধ্যান।
 সিটো পাতকীক সুধিবে নলাগে
 যাতনাক লাগি আন।।১৯৮।।
 কৃষ্ণকথা এড়ি সাতে পাঞ্চে বেড়ি
 আন কথা কই থাকে।
 অমৃতক এড়ি যেন বিষ্ঠা ভুঞ্জৈ
 গাঁড়িশুকৰৰ জাকে।।
 সিটো পাপীসৰ দৈৱে ভৈল হত
 চিন্তে অপুনাৰ মাৰ।
 উপজি মৰিবে যাতনা ভুঞ্জিবে
 নাহিকে তাৰ নিস্তাৰ।।১৯৯।।
 বিষ্ণুৰ নামৰ মহিমা শুনিয়া
 দূতগণ গৈল ডৰি।
 হৰি ভকতক দেখিবাক প্ৰতি
 ডৰায় সেহি দিন ধৰি।।
 শুক নিগদতি শুনা কুৰুপতি
 কহিলো পৰম সাৰ।

হৰিনাম বিনা   পাপ সাগৰত
 কাহাৰো নাহি নিস্তাৰ।।২০০।।
 মহা যোগীজনো   ব্রহ্ম চিন্তে যদি
 হৰিৰ নাম নলৱৈ।
 সিয়ো ভ্ৰষ্ট হুয়া   সংসাৰত পৰৈ
 চাৰি বেদে হেন কৱৈ।।
 ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম   যিটো অভিলাষে
 যি চাৱৈ মোক্ষৰ পথ।
 সিও হৰি নাম   কীর্তন কৰিয়া
 পাৱৈ সৰ মনোৰথ।।২০১।।
 নামৰ মহিমা   নজানি ঋষিয়ে
 আন প্ৰায়শ্চিত্ত বিহৈ।
 মৃত সঞ্জীৱনী   নজানিয়া বৈদ্যে
 আন ঔষধক দিৱৈ।।
 জগতৰে মোক্ষ   হৈবেক বুলিয়া
 জানিয়া যিটো নকৱৈ।
 সংসাৰ দুৰ্লভ   হেন হৰিনাম
 হেলাতে কতো নলৱৈ।।২০২।।
 হৰিৰ নামৰ   গোপ্য মহিমা
 পূৰ্বৰত অগস্তি ঋষি।

মলয় গিৰিত   বিষ্ণুক অৰ্চন্তে
 কহিলা মোত হৰিষি।।
 নাহি কাল দেশ   নিয়ম ইহাত
 অশৌচতো নাহি দোষ।
 শয়নে ভোজনে   সদা হৰি বোলা
 এড়িয়া আন আক্ৰোশ।।২০৩।।
 হৰি হেন ইটো   দুগুটি অক্ষৰ
 জিহ্বা অগ্ৰে থাকৈ যাৰ।
 গঙ্গা গয়া কাশী   প্ৰয়াগ সেতুক
 যাইবাক নলাগৈ তাৰ।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে   ভণিল শঙ্কৰে
 এড়া সৰে আন কাম।
 আলজাল এড়ি   পাপক সংহৰি
 ডাকি বোলা ৰাম ৰাম।।২০৪।।

।। চতুৰ্থ কীর্তন।।

ঘোষা ।। জয় নিৰঞ্জন   পাতক ভঞ্জন
 মাধৱ মুকুন্দ ৰাম।।১৬।।
 পদ ।। পৰম মঙ্গল   হৰিনাম ধৰ্ম্ম
 যাহাৰ থাকৈ মুখত।

তাৰ তেতিক্ষণে ভঙ্গু ছয়া যায়
 মহাপাপ কোটি শত।।
 তাৰদেকে মহা পাতক হস্তীৰ
 থাকৈ মহা গৰ্ব্বমদ।
 যাবে বামনাম প্ৰমত্ত সিংহৰ
 নুশুনৈ ধ্বনি শব্দ।।২০৫।।
 বাম হেন ইটো দুগুটি অক্ষৰ
 সদায়ে আদৰি গাৱৈ।
 সংসাৰ সাগৰ তৰি সিটো নৰে
 দুৰ্ভাৰ মোক্ষক পাৱৈ।।
 হুইবে মলমতি লোকৰ নিচয়
 গুচিবে সৰে আচাৰ।
 কলিয়ুগে আৰ অন্যত্ৰ ধৰ্ম্মত
 কাৰো নাহি অধিকাৰ।।২০৬।।
 আন ধৰ্ম্ম এড়ি হৰিনাম স্মৰি
 সুখে পাৱৈ যেন গতি।
 অনেক প্ৰবন্ধে সমস্ত ধাৰ্ম্মিকে
 নপাৱৈ তাক সম্প্ৰতি।।
 সদায় বিষুংক স্মৰিবে ক্ষণিকো
 নপাসৰিৰাহা নৰ।
 যত মহাপাপ যত মহাপুণ্য
 ই দুইৰ সৰে কিঙ্কৰ।।২০৭।।

দোষৰ নিদান কলিয়ুগ আত
 এক মহাগুণ আছে।
 কেৱলে কীৰ্ত্তনে সংসাৰৰ বন্ধ
 এড়াই মোক্ষ পাৱৈ পাছে।।
 হৰিৰ নামেৰে নামেৰে নামেৰে
 জীৱন আৰে আক্ষাৰ।
 কলিয়ুগে আন গতি নাই নাই
 নাই জানা সাৰে সাৰ।।২০৮।।
 আউৰ বেদাগম বিস্তৰ শাস্ত্ৰত
 নাহি কিছু প্ৰয়োজন।
 ধৰ্ম্মক আশায়ে অনেক তীৰ্থক
 কি কাৰ্য্যে কৰা গমন।।
 যদি অভিলাষ কৰা সৰ্বজন
 আপুনি মোক্ষ কাৰণ।
 গোৱিন্দ গোৱিন্দ বুলিয়া বেকতে
 কৰিয়ো হৰিকীৰ্ত্তন।।২০৯।।
 ইটো হৰিনামে লোকৰ যতেক
 পাতক নিৰ্য্যাণ কৰে।
 ততেক পাতক প্ৰবন্ধে কৰিবে
 নৱাৰৈ পাতকী নৰে।।
 ব্ৰহ্মচাৰী গৃহ- বাসী বনবাসী
 সন্ন্যাসী যতেক যতি।

হৰিৰ কীৰ্তন এড়ি কেহো নৰে
 নপাৱৈ পৰম গতি।।২১০।।
 সূৰ্য্যগ্ৰহণত এক কোটি ধেনু
 ব্ৰাহ্মণক দেয় দান।
 প্ৰয়াগ গঙ্গাৰ জলত নিৰাস
 কৰৈ দশ কল্পমান।।
 অযুতেক যজ্ঞ কৰৈ মেৰু সম
 সুবৰ্ণক দেয় দান।
 এক শত ভাগ গোৱিন্দ নামৰ
 ৰেণুকো নুহি সমান।।২১১।।
 হৰি হেন ইটো দুগুটি অক্ষৰ
 উচ্চৰিলে একবাৰ।
 মোক্ষৰ পথক যাইবাক লাগিয়া
 সিও ভৈল কাছপাৰ।।
 হৰিৰ নামৰ অনন্ত মহিমা
 কহিবে কাৰ শকতি।
 যদি চাৰি মুখে ব্ৰহ্মায়ো কহন্ত
 তভো নুহি সমাপতি।।২১২।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণিল শঙ্কৰে
 শুনিয়োক সৰ্বজন।
 হেন জানি আন আলজাল এড়ি
 কৰিয়ো হৰিকীৰ্তন।।

কোন দিন ইটো শৰীৰ পৰয়
 কেতিক্ষণে নেয় যম।
 আউৰ কি সেহুৰে ভাৰত ভূমিত
 হুইবাহা মনুষ্য জন্ম।।২১৩।।
 কোটি কোটি জন্ম অন্তৰে যাহাৰ
 আছে মহা পুণ্যৰাশি।
 সি সি কদাচিত মনুষ্য হোৱয়
 ভাৰত ভূমিত আসি।।
 দেৱৰো দুৰ্লভ ইহেন জন্মক
 ব্যৰ্থ কৰা কোন কামে।
 গৃহতে থাকিয়া হৰিক স্মৰিয়া
 মোক্ষ সাধা হৰিনামে।।২১৪।।
 কোটি এক ৰাজ- সূয় অশ্বমেধ
 যজ্ঞ আক নুহি সৰি।
 হেন হৰিনাম নলৈয়া হেলাত
 মৰৈ আত্মঘাত কৰি।।
 হেন বেদবাণী তত্বহেন জানি
 আসনতে সুখে থাকি।
 আপুনাকো তাৰা পুৰুষ উদ্ধাৰা
 হৰি হৰি বোলা ডাকি।।২১৫।।

।। অজামিল উপাখ্যান সমাপ্ত।। ৫।।

॥ ষষ্ঠ খণ্ড ॥

॥ প্ৰহ্লাদ চৰিত ॥

॥ প্ৰথম কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ বাম মুৰাৰি প্ৰভু বঘুনাথ।

কৃষ্ণক প্ৰণামো দমায়া মাথ ॥১৭॥

পদ ॥ বোলন্ত শুকে শুনা পৰীক্ষিত।

ভক্ত প্ৰহ্লাদৰ কহো চৰিত ॥

যুধিষ্ঠিৰ আগে নাৰদে কৈলা।

শুনियो প্ৰহ্লাদৰ যেন ভৈলা ॥২১৬॥

ব্ৰহ্মাৰ মানস চাৰি তনয়।

ভ্ৰমন্ত আকাশে আনন্দময় ॥

পাঞ্চ বৰিষীয়া শিশু সঙ্কশ।

নাহিকে বস্ত্ৰ সৰে দিগৰাস ॥২১৭॥

আনন্দে লোকক চাহন্তে ফুৰি।

দিনেক দেখিলা বৈকুণ্ঠপুৰী ॥

আতি আনন্দিত বিষুৰ স্থানে।

সৰে চতুৰ্ভুজ পুৰুষ মানে ॥২১৮॥

যতেক বমণী লক্ষ্মী প্ৰত্যেক।

কল্পতৰু সম বৃক্ষ যতেক ॥

বৈতালিকগণ পৰম বঙ্গৈ।

হাতত তাল নাৰীগণ সঙ্গে ॥২১৯॥

গাৱন্ত কৃষ্ণৰ গুণ চৰিত।

আনন্দতে দ্ৰৱে সৰাৰো চিত্ত ॥

সুগন্ধি বায়ুক কৰৈ ধিক্কাৰ।

সিবেলা মনক মোহে আন্ধাৰ ॥২২০॥

ভ্ৰমৰ ৰাজে গাৱৈ হৰিগীত।

যতেক পক্ষী তাতে দেয় চিত্ত ॥

নকৰে আৰাৰ থাকৈ নিচুকি।

কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন শুনে উৎসুকি ॥২২১॥

চড়ি বত্নময় দিব্য বিমানে।

যতেক সুন্দৰী পদ্মিনী মানে ॥

হাস লাস কৰি দৰ্শাৱৈ গাৱ।

বৈষ্ণৱ জনৰ নুপজৈ ভাৱ ॥২২২॥

হৰিৰ গৃহে মহালক্ষ্মী মাৱে।

হাতে ফুৰাই পদ ভ্ৰমন্ত পাৱে ॥

দেখিয়া স্ফটিক বাৰৰ গুণি।

মাজ্জৈ গৃহ যেন লক্ষ্মী আপুনি ॥২২৩॥

গোৱিন্দৰ গুণ চৰিত্ৰ বাজে।

শুনে গ্ৰাম্য কথা যিটো নিলাজে ॥

বৈকুণ্ঠে নযাৱৈ সিটো ভাগ্যশূন্য।

কুকথায়ে হৰৈ সমস্তে পুণ্য ॥২২৪॥

তমো নৰকে হোৱৈ চিৰবাস।
 আপুনি চিন্তৈ আপুনাৰ নাশ।।
 দেৱৰো বাঞ্ছনী মনুষ্য জন্ম।
 উপজৈ আত যত জ্ঞান ধৰ্ম্ম।।২২৫।।
 নকৰৈ কীর্তন ইহাক পায়।
 জানিবা তাক বঞ্চে বিষ্ণুমায়া।।
 হেন জানি আন আলাপ এড়ি।
 বোলা হৰি হৰি সমাজে বেড়ি।।২২৬।।

।। দ্বিতীয় কীর্তন।।

ঘোষা ।। পুণ্ডৰীক্ষ! কৰা কৃপা ৰাম
 কৰা দয়া কমললোচন।
 নেড়ো যেন অৰুণ চৰণ।।১৮।।
 পদ ।। দূৰতে ধৰ্ম্মক পৰিহৰি।
 যিটো চিন্তৈ হৃদি ৰূপ ধৰি।।
 নিতান্তে কীর্তন মাত্ৰ কৰে।
 বৈকুণ্ঠত থাকে সিটো নৰে।।২২৭।।
 অন্যো অন্যে হৰিকথা গাৱে।
 শিহৰে শৰীৰ প্ৰেম ভাৱে।।
 আনন্দে লোতক পৰৈ ৰাৰি।
 গেৰি পাৰি বোঁলে ৰাম হৰি।।২২৮।।

বৈকুণ্ঠ নগৰী নিৰূপম।
 নাহি যাত কালৰ বিক্ৰম।।
 তাক পায় ভকতসকলে।
 মজিল আনন্দ সিন্ধুজলে।।২২৯।।
 বৈকুণ্ঠত কেশৱ সাক্ষাত।
 সুতি থাকা অনন্ত শয্যাত।।
 লক্ষ্মীৰ কোলাত থৈয়া ভৰি।
 লক্ষ্মীয়ো ঝাণ্টন্ত হাতে ধৰি।।২৩০।।
 মূৰ্ত্তি ধৰি বেদ শাস্ত্ৰগণ।
 কৰৈ বেড়ি মহিমা কীর্তন।।
 চৈধ্য ভূৱনৰ বন্দ্য স্থান।
 যাক কৃষ্ণে কৰিলা নিৰ্ম্মাণ।।২৩১।।
 হেন বৈকুণ্ঠত চাৰি মুনি।
 ভ্ৰমন্ত কীর্তন ধ্বনি শুনি।।
 কৃষ্ণৰ আৱাস পাইলা পাছে।
 ৰত্নময় দ্বাৰসৰ আছে।।২৩২।।
 লগাই আছে হীৰাৰ কপাট।
 ৰত্নে বিৰচিত যত বাট।।
 হেন দ্বাৰচয় চড়াই পাছে।
 দেখন্ত দুগোটা দ্বাৰী আছে।।২৩৩।।

সপ্তম দ্বাৰৰ দুই পাশে।
 দুইৰো শিৰে কিৰীটি প্ৰকাশে।।
 পদ্মনেত্র বদন মণ্ডলে।
 শোভৈ গণ্ড মকৰকুণ্ডলে।।২৩৪।।
 সুন্দৰ নাসিকা অল্প হাস।
 চাক্ৰ শ্যাম তনু পীতবাস।।
 যেন কুন্দকড়ি দন্তপান্তি।
 কেয়ূৰ কঙ্কণে কৰৈ কান্তি।।২৩৫।।
 দুইৰো চতুৰ্ভুজ আতি জ্বলে।
 বনমালা শোভৈ বক্ষস্থলে।।
 সৈৰৈ তাক ভ্রমৰে গুঞ্জৰি।
 দুয়ো দিব্য গদা আছৈ ধৰি।।২৩৬।।
 দেখে পাছে হেন দুয়ো দ্বাৰী।
 বিৰম্ভে আসন্ত সিদ্ধ চাৰি।।
 নুসুধি পশন্ত অভ্যন্তৰ।
 কোপে দুয়ো কম্পান্ত অধৰ।।২৩৭।।
 মুখ কৰি ভ্ৰুকুটি কুটিল।
 বেতে ঠেলি চাৰিকো খেদিল।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে এভু ভণে।
 হৰি হৰি বোলা সৰ্ব্বজনে ।।২৩৮।।

।। তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। বাম কৃষ্ণ কহ নিতে।
 ভাই ধৰি হৰিপদ চিত্তে।।১৯।।
 পদ ।। দেখিয়া পাছে হেন চাৰি সিদ্ধ।
 দেখন্তে শিশু বয়সত বৃদ্ধ।।
 কৃষ্ণ দৰশন আশা ভঙ্গে।
 কোপে চক্ষু পকাই মাতন্ত খঙ্গে।।১৩৯।।
 বৈষ্ণৱ বোলা তোৰা দুইজন।
 বৈকুণ্ঠবাসীৰ নাহি লক্ষণ।।
 প্ৰশান্ত পুৰুষ আনন্দময়।
 তাহান্তো তোমৰা কৰা সংশয়।।২৪০।।
 পাৰিষদ বোলাই কৰস চটি।
 নুহিকা বৈষ্ণৱ দুয়ো কপটী।।
 বৈকুণ্ঠৰো আনা দুৰ্যশ বৰ।
 ঐৰ পৰা তোৰা দুহান্তো পৰ।।২৪১।।
 অসুৰ যোনিত উপজ মৰি।
 হেন শূনি জয় বিজয় ডৰি।।
 চৰণত ধৰি পড়ি ভূমিত।
 কাতৰ কৰৈ লুয়া ভয়ভীত।।২৪২।।

তোমাসাক বাধি কৰিলো পাপ।
 মিলোক দিলা যিবা চণ্ডশাপ।।
 আপুন কন্মে যাওঁ অধোগতি।
 প্ৰভুৰ পাৰে নছাড়োক মতি।।২৪৩।।
 তোমাসাত মাগো এতেক বৰ।
 এহি বুলি দুয়ো কৰৈ কাতৰ।।
 হেন অথন্তৰ শুনিয়া হৰি।
 আসন্ত বজাই অভ্যন্তৰ এড়ি।।২৪৪।।
 অনেক পৰিচ্ছদে লক্ষ্মী মাৰে।
 পাছত চলি যান্ত ভূমি পাৰে।।
 শুল্ক চামৰে বিধেঃ দুই কাছে।
 উপৰে শ্বেত ছত্ৰ ধৰি আছে।।২৪৫।।
 তাতে চন্দ্ৰকান্তি স্ৰৈ শিশিৰ।
 চলি যান্ত হৰি গতি গন্তীৰ।।
 লক্ষ্মীৰ ছটা শ্যাম উৰঃস্থলে।
 আপাদলক্ষী বনমালা গলে।।২৪৬।।
 গুঞ্জৰে মধুকৰে কৰি যত্ন।
 শিৰত কিৰীটি অমূল্য বত্ন।
 উন্নত নাসা সুপ্ৰসন্ন মুখ।
 কমল নেত্রক দেখন্তে সুখ।।২৪৭।।
 মকৰ কুণ্ডলে প্ৰকাশে গণ্ড।
 শ্যামল চাৰু চাৰিভূজ দণ্ড।।

কেয়ূৰ কঙ্কণে প্ৰকাশে তাত।
 শ্ৰীবৎস মুকুতা হাৰ হিয়াত।।২৪৮।।
 পীত বস্ত্ৰে শোভে শ্যামল কায়।
 নুণ্ডৈ ঈষত হাস্য সদায়।।
 অমূল্য মেখলা কটিৰ মাজে।
 চৰণে বত্নৰ পূনৰ বাজে।।২৪৯।।
 কৌস্তভ মণি শোভে কৰ্ণমাজে।
 দুপাশে নানা দিব্য যত্ন বাজে।।
 মিলারৈ সমাধি তাৰ শবদে।
 ধৰিছা মূৰ্তি ভকতৰ পদে।।২৫০।।
 গৰুড়ৰ স্কন্ধে হস্তক থই।
 ফুৰন্ত পদ আউৰ হাতে লই।।
 পাৰিষদগণ চলৈ উপাসি।
 আসন্ত বৈকুণ্ঠপুৰ প্ৰকাশি।।২৫১।।
 অদ্ভুত মূৰ্তি চাৰি সিদ্ধে দেখি।
 নাহিকে তৃপ্তি চান্ত নিৰীক্ষি।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে।।২৫২।।

॥ চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ পদ্মপাণি জীৱমোহন ৰাম।

সুখে দুঃখে মুখে যোনো ছাড়ে ৰাম নাম ॥২০॥

পদ ॥ পৰম আনন্দে চাৰি সিদ্ধে দেখি পাছে।

শিৰে প্ৰণামিয়া দগুৰতে পড়ি আছে ॥

কৃষ্ণপাদমিশ্ৰঃ^{২৬} তুলসীৰ পায় গন্ধ।

দ্রৱ ভৈল চিত্ত মহা মিলিল আনন্দ ॥২৫৩॥

প্ৰেমভাৱ উপজি দ্ৰৱিল আতি চিত্ত।

হৰিষে লোতক ৰাৰে তনু ৰোমাঞ্চিত ॥

দেখিল কৃষ্ণৰ মুখ শ্যাম পদ্মকোষ।

সুন্দৰ অধৰ হাস্যে মিলৱৈ সন্তোষ ॥২৫৪॥

তাসম্বাৰ ভৈল মনোবাঞ্ছিত পূৰণ।

চাহিলা কৃষ্ণৰ দুনাই দুখানি চৰণ ॥

আৰকত নখপান্তি আঁছে প্ৰকাশন্তে।

চিত্তত চিত্তিলা তাক্ষঃ^{২৭} বাহিৰৰ হস্তে ॥২৫৫॥

আছিলন্ত ধৰি হৃদয়ত কতো বেলি।

কৃষ্ণক সন্মুখে দেখি পাছে চক্ষু মেলি ॥

২৬। পা. কৃষ্ণপাদপদ্ম

২৭। পা. চিত্ততো চিত্তিলা দুনাই

কৰযোড়ে চাৰি সিদ্ধে আনন্দক পাই।

কৰিবে লাগিলা স্তুতি মাধৱক চাই ॥২৫৬॥

সমস্ত ভূতৰে যদি তুমি হৃদিগত।

তথাপি কৰ্ম্মীৰ মনে নুহিকা বেকত ॥

ভকতেসে পৱৈ খুজি তুমি অন্তৰ্য্যামী।

কিনো ভাগ্যে তোমাক নয়নে দেখো আমি ॥২৫৭॥

পিতৃমুখে তযু গুণ শুনিলো যৈসানি।

সেহি দিনা হিয়াত পশিলা চক্ৰপাণি ॥

তুমি পৰমাত্মা তত্ত্ব জানিলো সম্প্ৰতি।

সত্য মূৰ্ত্তি ধৰি সাধা ভকতৰ গতি ॥২৫৮॥

তোমাক নপাই অনুৰাগ বাঢ়ে যাৰ।

সেহিসে ভকতি যোগে ছিঁও অহঙ্কাৰ ॥

তাহাৰেসে গুচৈ বিষয়ত অনুৰাগ।

হৃদয়ত বিচাৰি তোমাক পৱৈ লাগ ॥২৫৯॥

তোমাক পৱত লৈলে যিজনে শৰণ।

তযু গুণনাম কৰৈ শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন ॥

মোক্ষ প্ৰসাদক প্ৰভু তোমাত নমাগে।

ছাৰ স্বৰ্গসুখ কোন তাসম্বাৰ আগে ॥২৬০॥

তযু গুণগণ যদি কৰ্ণে থাকে ভৰি।

সদায় বদনে য়েৰে বোলৈ ৰাম হৰি ॥

চৰণকো চিহ্নে চিত্তে বিহ্নিকো নগণি।
 নাৰকী জন্মও তেৰে আন্ধাৰ বাঞ্ছনী।।২৬১।।
 দেখাই দিব্য ৰূপ ইটো আতি চমৎকাৰ।
 সাধিলা আনন্দ কিনো নেত্রৰ আন্ধাৰ।।
 অঞ্জজনে নলৰৈ তোন্ধাৰ গুণ নাম।
 আমি হেৰা পড়ি প্ৰভু পৰিলো প্ৰণাম।।২৬২।।
 তোন্ধাৰ পাৰত হৌক একান্ত ভকতি।
 এতেক প্ৰসাদ দিয়ে আন্ধাক সম্প্ৰতি।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শুনা সৰ্বলোক।
 ডাকি হৰি হৰি বোলা পাতক ছাড়োক।।২৬৩।।

।। পঞ্চম কীর্তন।।

ঘোষা ।। গতি মোৰ গতি মোৰ গোবিন্দ দেৱ।
 মাধৱ বিনা বন্ধু নাহি কেৱ।।২১।।
 পদ ।। কৰিলা তুতি চাৰি মহামুনি।
 চাৰিকো মাধৱে মাতন্ত গুণি।।
 পাৰিষদ জয় বিজয় মোৰ।
 কৰিল অপৰাধ ইটো ঘোৰ।।২৬৪।।
 বিহিলা উচিত দণ্ড ইহাক।
 কদৰ্খিলা দুয়ো আতি আন্ধাক।।

সেৱকে যদি কৰে অপকাৰ।
 পাৰৈ অপঘণে স্বামীক তাৰ।।২৬৫।।
 ক্ষমিয়ো মোক চাৰি মহাশিষ্ট।
 ব্ৰাহ্মণগণ মোৰ মহা ইষ্ট।।
 বিপ্ৰ সেৱাতেসে আন্ধাৰ খ্যাতি।
 চাণ্ডালকো কৰৈ পৰিত্ৰ আতি।।২৬৬।।
 তোন্ধাৰ ইন্দ্রে কৰৈ অপৰাধ।
 কাটিবো ইন্দ্রক নাহিকে বাধ।।
 বিপ্ৰৰ মুখে ভুঞ্জো যেন কৰি।
 বহিৰ হোমো নোহে তাক সৰি।।২৬৭।।
 আন্ধাৰ তনু যত বিপ্ৰগণ।
 তাসম্বাৰ দ্ৰোহ চিত্তে যি জন।।
 যমৰ দূতে কৰৈ তাক দণ্ডি।
 গুপ্তগণে খায় মাংসক ছিণ্ডি।।২৬৮।।
 পাৰন্ত গালি যদি বিপ্ৰে আসি।
 প্ৰণাম কৰৈ যিটো তাক হাসি।।
 সম্মুখি প্ৰবোধে সাধু বচনে।
 কৰিলেক বশ্য মোক সি জনে।।২৬৯।।
 পাৰিষদ জয় বিজয় দুই।
 তোমাসাৰ শাপে অসুৰ হুই।।
 দুনাই বৈকুণ্ঠক ঝাণ্টে আসোক।
 হেন অনুগ্রহ কৰিয়ো মোক।।২৭০।।

আছন্ত সরে যদি খেদ চিন্তি।
 কৃষ্ণ বাক্যমৃতে ভৈল তৃপ্তি।।
 কৃষ্ণের বাক্যক কৰি বিচাৰ।
 নুবুজিলা কিছু আশয় তাৰ।।২৭১।।
 মিলিল আনন্দ দ্রবিল চিত্ত।
 লোতক অরৈ তনু বোমাধিত।।
 কৃতাঞ্জলি কৰি কৃষ্ণক চাই।
 মাতন্ত চাৰিও মুনি দুনাই।।২৭২।।
 কৃষ্ণের কিস্কৰে শঙ্কৰে কহে।
 জানা চিৰকাল দেহা নৰহে।।
 কৃষ্ণের কীর্তনে সাধিয়ো গতি।
 বোলা হৰি হৰি একান্ত মতি।।২৭৩।।

।। ষষ্ঠ কীর্তন।।

ঘোষা ।। বাম বাম মুকুন্দ।

ত্রাহি ত্রাহি গোরিন্দ^{২৮}।।২২।।

পদ ।। তোন্মার বচন স্বামি।

নুবুজিলো কিছু আমি।।

২৮। পা. বাম বাম গোরিন্দ।

ত্রাহি ত্রাহি মুকুন্দ।।

আপুনি ঈশ্বৰ হয়।
 বোলাহো কৰিয়ো দায়া।।২৭৪।।
 ত্রিজগতে কৰৈ সের।
 বোলা মোৰ বিপ্ৰে দেৱ।।
 যত দেৱ দ্বিজ ভূমি।
 সৱাৰো দেৱতা তুমি।।২৭৫।।
 ধৰ্ম্মৰো পৰম গুহ্য।
 তুমি জগতৰে পূজ্য।।
 যাৰ ৰূপ হিয়ে ধৰি।
 দুস্তৰ মৃত্যুক তৰি।।২৭৬।।
 তাক আনে কৰৈ দায়া।
 কোনে বুজিবেক মায়া।।
 মান্য কৰি ব্রাহ্মণক।
 শিক্ষা দিয়া সামান্যক।।২৭৭।।
 ধৰ্ম্ম পথ বক্ষা কৰি।
 সৃষ্টি প্ৰৱৰ্ত্তাৱা হৰি।।
 তযু পাৰিষদ দুই।
 আক্কো শপো মুনি হুই।।২৭৮।।
 কৰিলো দাৰুণ পাপ।
 দণ্ডিয়ো জগতবাপ।।
 এহি বুলি মৌন ভৈলা।
 মাধৱে বুলিবে লৈলা।।২৭৯।।

মুনিগণ এৰা তাপ।
 আমিসে দিয়াইলো শাপ।।
 বৈৰভাৰে চিন্তি মোক।
 দুনাই পাইবে এহি লোক।।২৮০।।
 বোলো মহা মনতুষ্টি।
 শুনি চাৰি সিদ্ধে উঠি।।
 মাধৱক প্ৰদক্ষিণি।
 প্ৰণামিলা বাৰ তিনি।।২৮২।।
 লৈয়া তাণ্ডে অনুমতি।
 আকাশে কৰিলা গতি।।
 বৈষ্ণৱৰ শ্ৰীক চাই।
 মনে প্ৰশংসন্তে যাই।।২৮২।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণে।
 শুনিয়েক সৰ্ব্বজনে।।
 অন্তকে পাইলেক পৰা।
 ৰাম হৰি বুলি তৰা।। ২৮৩।।

।। সপ্তম কীর্তন।।

ঘোষা ।। পৰমানন্দ! কৰা কৃপা ভৃত্যক সম্প্ৰতি।
 তুমি বিনা নাই আনগতি।।২৩।।
 পদ ।। পাছে জয় বিজয়ক হৰি।
 কৰিলা আশ্বাস দুইকো ধৰি।।
 অসুৰ যোনিক যাহা তয়।
 নকৰিবা মনে কিছু ভয়।।২৮৪।।
 তোৰা দুয়ো থাকোক কল্যাণ।
 মই দুঃখ কৰিবো নিৰ্যাণ।।
 ব্ৰহ্মশাপ নকৰো উছন।
 আছে পদে মোৰ প্ৰয়োজন।।২৮৫।।
 সুমৰিও পুৰণি কথাক।
 চিন্তি আছোঁ মই আপুনাক।।
 আমাৰ পাশক আসে লক্ষ্মী।
 তাক নিবাৰিলা দুয়ো দেখি।।২৮৬।।
 ক্ৰোধে বুলিলন্ত লক্ষ্মী শাপি।
 হুয়োক অসুৰ দুয়ো পাপী।।
 হেনজানি হুয়ো দুয়ো দৈত্য।
 ভকতৰ ভয় আছে কৈত।।২৮৭।।

বৈৰভাৰে চিন্তিবাহা মোক।
 অল্পকালে পাইবা এহিলোক।।
 দুঃখৰ কৰিবো মই অস্ত।
 এহিবুলি পাছে ভগৱন্ত।।২৮৮।।
 লক্ষ্মীসমে গৈলা স্বীৰে স্বীৰে।
 প্ৰৱেশিলা বহুৰ মন্দিৰে।।
 পাছে দুই মুখ্য পাৰিষদ।
 এড়ি সৰে বৈকুণ্ঠ সম্পদ।।২৮৯।।
 শ্ৰীহত হুয়া অধোমুখে।
 বিমানৰ পৰা পৰে দুঃখে।।
 হেন দেখি বৈকুণ্ঠক ছানি।
 কৰে সৰে হাহাকাৰ ধ্বনি।।২৯০।।
 পাছে দুয়ো এড়ি নিজ কায়।
 কশ্যপৰ বীৰ্য্যে লৈলা ঠাই।
 স্বামীৰ সংযোগে পাছে দিতি।
 অনুক্ৰমে ভৈলা গৰ্ভৱতী।।২৯১।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে এভো ভণে।
 নেড়িবা কীৰ্ত্তন একোজনে।।
 কেতিক্ষণে পড়ি ইটো কায়।
 হৰি হৰি ঘূষিয়ো সদায়।।২৯২।।

।।অষ্টম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। হৰি ৰাম হৰি ৰাম এ মূল মন্ত্ৰ।
 কলিত নাহি তপ যজ্ঞ যন্ত্ৰ।।২৪।।^{২৯}
 পদ ।। দিতিৰ গৰ্ভে দুয়ো ভৈলা জাত।
 হিৰণ্যকশিপু নামে প্ৰখ্যাত।।
 হিৰণ্যাক্ষ নামে কনিষ্ঠ তাৰ।
 যুদ্ধত বৰাহে চিন্তিলা মাৰ।।২৯৩।।
 শুনিয়া হিৰণ্যে ভ্ৰাতৃৰ বধ।
 ক্ৰোধে আৰকত চক্ষু তবধ।।
 শূলক তুলি গজ্জৈ দৈত্যনাথ।
 দশন কামুৰি ৰক্ষাৰে মাথ।।২৯৪।।
 দানৱগণক মাতে সম্বুধি।
 মাৰিবো বৰাহক শূলে বিন্ধি।।
 বধিলে আত্মাৰ ভ্ৰাতৃ কনিষ্ঠ।
 দেৱ ব্ৰাহ্মণৰ চিন্তা অনিষ্ট।।২৯৫।।
 পৃথিৱীক লাগি কৰা গমন।
 তপ জপ যজ্ঞ কৰিয়ো ছন্ন।।
 বিমুগ্ধে সৰাবো জানা আশ্ৰয়।
 গো ব্ৰাহ্মণৰ কৰা প্ৰলয়।।২৯৬।।

২৯। পা. তপ যজ্ঞ মন্ত্ৰ/জপ যজ্ঞ যন্ত্ৰ

হেনয় আঙা কৰি দৈত্যৰাজ।
 ভাতৃৰ পাছে কৰি প্ৰেতকাজ।।
 কথায়ে আশ্বাস কৰি দিতিক।^{৩০}
 তপক মনে গৈলা মন্দৰক।।২৯৬।।
 আকাশ চাই উৰ্দ্ধবাহু হুই।
 থাকিলা অঙ্গুষ্ঠে ভূমিক ছুই।।
 জঁটাৰ দীপিতি দেখন্তে ত্ৰাস।
 প্ৰলয় সূৰ্য্যৰ যেন প্ৰকাশ।।২৯৮।।
 ব্ৰহ্মাক চিন্তিয়া আছে মনত।
 বহি গৈল দিব্য বৰিষ শত।।
 ঢাকিল তনু উই মাটি তুলি।
 শৰীৰৰ মাংস খাইলে সমূলি।।২৯৯।।
 গজিল তাক চাকি বেৰঝাৰ।
 তথাপি কটাক্ষ নাহিকে তাৰ।।
 শিৰৰ বহি বঝায় তপোময়।^{৩১}
 তাৰ তাপে ভৈল জগতে ভয়।।৩০০।।

৩০। পা. কথায়ে আশ্বাসিয়া বান্ধৰক

৩১। পা. তমোময়

তুল : তস্য মূৰ্ধঃ সমুদ্ভূতঃ সধুমোংগিস্তপোময়ঃ।

তির্য্যগুৰ্ধৰমধোলোকানতপদ্বিষগীৰিতঃ।।

সঘনে ভূমি কাৰ্ম্পে নিৰন্তৰ।
 খলকিল জল সাতো সাগৰ।।
 সঞ্চাৰে তাৰা গ্ৰহ অসংখ্যাত।
 দশোদিশে ভৈল উলুকাপাত।।৩০১।।
 হেন দেখি ভৈল ত্ৰিদশে ত্ৰাস।
 স্বৰ্গ এড়ি গৈল ব্ৰহ্মাৰ পাশ।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত নৰে।।৩০২।।

।।নৰম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। কৃষ্ণ যদুপতি।

ৰামে মোৰ গতি।।২৫।।

পদ ।। ব্ৰহ্মাক প্ৰণামি বুলিলন্ত দেৱঝাক।

সৃষ্টি নষ্ট হোৱে কেনে নৰাখা আত্মাক।।

দৈত্যেন্দ্ৰৰ দেখি ঘোৰ তপৰ দীপিতি।

স্বৰ্গত থাকিবে কাৰ বাপৰ শকতি।।৩০৩।।

ব্ৰহ্মপদ তোহ্মাৰ কৰিবে চাৰে ছন্ন।

ভিন্ন সৃষ্টি কৰিবাক দৈত্যৰ যতন।।

হেন জানি বিধি কৰিয়োক প্ৰতিকাৰ।

যাৰে নতু নষ্ট হোৱে সমস্ত সংসাৰ।।৩০৪।।

হেন শুনি ব্রহ্মা লড়ি গৈলা হংসযানে।
 তপ কৰি আছৈ দৈত্যপতি যিটো থানে।।
 তপৰ মহিমা দেখি ভৈলন্ত বিস্ময়।
 বোলন্ত উঠিয়ো আৰে কশ্যপ তনয়।।৩০৫।।
 শৰীৰৰ মাংসক খাইলেক তোৰ উঁই।
 তথাপি আৰাধ মোক একচিত্ত হুঁই।
 হেন তপ কৰন্তা নাহিকে সংসাৰত।
 যেহি লাগে বৰ আৰে লৈয়ো অভিমত।।৩০৬।।
 এহি বুলি ব্রহ্মা জলে কৰিলন্ত শান্তি।
 ভৈল অঙ্গ পূৰ্ণ তপ্ত সুর্ণৰ কান্তি।।
 বজ্ৰসম সুদৃঢ় তৰুণ কলেৱৰ।
 উঠিল মাটিৰ পৰা পাছে দৈত্যেশ্বৰ।।৩০৭।।
 ব্রহ্মাক দেখিল হংসযানে আছে চড়ি।
 মিলিল আনন্দ প্ৰণামিলা পাৰে পড়ি।।
 হৰিসে লোতক ঝড়ে ৰোমাঞ্চিত গাৰে।
 কৰিল অনেক তুতি আতি নম্ৰভাৱে।।৩০৮।।
 বিধাতাক বোলে যদি মোক দিবা বৰ।
 তুমি অজি আছা যত প্ৰাণী নিৰন্তৰ।।
 কাতো হস্তে নুহিবেক মোহোৰ মৰণ।।
 ত্ৰৈলোক্যৰ লোকে লৌক আমাত শৰণ।।৩০৯।।
 নমৰিবো ৰাত্ৰিত দিনত মৃত্যু নৌক।
 অস্ত্ৰে শস্ত্ৰে বধিবাক নৱাৰোক মোক।।

মিলোক মহিমা মোত তোম্মাৰ সমান।
 দিয়ো এহি বৰ ব্রহ্মা নমাগোহো আন।।৩১০।।
 ব্রহ্মায়ে বোলন্ত হাসি শুনা দৈত্যেশ্বৰ।
 যদ্যপি দুৰ্লভ বাপ ইটো মহা বৰ।।
 তথাপিতো দিলো বৰ বাঞ্ছা হৌক সিদ্ধি।।
 এহি বুলি নিজ স্থানে চলি গৈলা বিধি।।৩১১।।
 হেন বৰ পায় বাল বাঢ়িল অশেষ।
 ভাতৃবৈৰী বুলি কৰে মাধৱক দ্বেষ।।
 তিনিও লোকক বশ্য কৰি দৈত্যপতি।
 কাঢ়ি লৈল বলে মহেন্দ্ৰৰ অশ্ৰৱতী।।৩১২।।
 ভয়ে দাৰুণক ত্ৰিজগতে কৰে সেৱ।
 ব্রহ্মা বিষুঃ ৰুদ্ৰ বিনে খাটে সৰ্বদেৱ।।
 এহি মতে দিব্য ভোগ ভুঞ্জিয়া অশেষ।^২
 বহি গৈল অসংখ্যাত সহস্ৰ বৰিষ।।৩১৩।।
 দেৱতাগণৰ আৰ নাহি সুখ শান্তি।
 নপান্ত উপায় একো মনে গুণি গাষ্টি।।
 কৃষ্ণৰ চৰণে সৰে লৈলন্ত শৰণ।
 হৰি বিনা নাহি আউৰ দুৰ্গতি তাৰণ।।৩১৪।।
 এহি বুলি বায়ু ভঙ্কি নিদ্ৰা পৰিহৰি।
 মাধৱক আৰাধন্ত কষ্টব্ৰত ধৰি।।
 কহে কৃষ্ণ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে কৃষ্ণকথা।
 বোলা হৰি হৰি জন্ম নকৰিয়ো বৃথা।।৩১৫।।

॥ দশম কীর্তন ॥

ঘোষা ॥ এ বাম হৰি নিৰঞ্জন ॥২৬॥

পদ ॥ দেৱে য়েৰে উপাসন্তে আছে।
 পড়িল আকাশীবাণী পাছে ॥
 দেৱগণ নকৰিবা ভয়।
 কৰিবোহো দৈত্যৰ প্ৰলয় ॥৩১৬॥
 ইটো দুঃখ হৈব উপশান্তি।
 শুনা তাৰ মৰণৰ খ্যাতি ॥
 তানে পুত্ৰ বৈষ্ণৱ প্ৰহ্লাদ।
 তাক কৰে যৈসানি বিৰাদ ॥৩১৭॥
 তেৰে তাক কৰিবো নিৰ্য্যাণ।
 ভকতেসে জানা মোৰ প্ৰাণ ॥
 তান পীড়া শৰীৰে নসহে।
 ভকতৰ দুঃখে হৃদি দহে ॥৩১৮॥
 নিৰ্ভয়ে থাকিয়ো দেৱগণ।
 অল্পতে সিঁজিবে প্ৰয়োজন ॥
 দেৱগণ নিৰন্ত্ৰিয়া গৈল।
 দৈত্যেন্দ্ৰৰ চাৰিপুত্ৰ ভৈল ॥৩১৯॥
 প্ৰহ্লাদ বৈষ্ণৱ ভৈলা আতি।
 বিষুক চিন্তন্ত দিনে ৰাতি ॥

ইন্দ্ৰিয়ক কৰিলা নিয়ম।
 প্ৰাণীক দেখন্ত আত্মসম ॥৩২০॥
 ৰূপে গুণে বিদ্যাত পাৰ্গত।
 নাহি গৰ্ব তথাপি মনত ॥
 দুঃখতো উদ্বেগ নুহি চিত্ত।
 নাহি স্পৃহা সুখতো কিঞ্চিৎ ॥৩২১॥
 অসুৰ স্বভাৱ এড়িলন্ত।
 কাম জিনি ভৈল উপশান্ত ॥
 মহাবৈৰী হুয়া দেৱজাক।
 সাধু বুলি বখানন্ত তাক ॥৩২২॥
 পাঞ্চ বৰিষতে মহামতি।
 ক্ৰীড়া এড়ি কৰন্ত ভকতি ॥
 নিতান্তে হৰিক কৰে ধ্যান।
 হৰি বিনে নেদেখন্ত আন ॥৩২৩॥
 সদায়ে কৃষ্ণৰ গুণ কহে।
 চিত্তত ধৰিল কৃষ্ণাৰ্থে ॥
 নেড়ে মনে গোৱিন্দৰ পাৰ।
 কৃষ্ণত উপজৈ প্ৰেমভাৱ ॥৩২৪॥
 কৃষ্ণক চিন্তন্তে দ্ৰৱে মন।
 কেহো বেলা কৰন্ত ক্ৰন্দন ॥
 কেহো বেলা হাসন্ত আত্মদে।
 কতো গুণ গাৱন্ত প্ৰহ্লাদে ॥৩২৫॥

গোবিন্দক আনন্দে ডাকন্ত।
 লাজ এড়ি কতোহো নাচন্ত।।
 হৰিবুদ্ধি হোঁৱৈ আপুনাক।
 কতো কৰৈ কৃষ্ণৰ চেষ্টাক।।৩২৬।।
 আনন্দে লোতক যায় বহি।
 নমাতি থাকন্ত কতো বহি।।
 হৰিষতে তনু লোমাঞ্চিত।
 কৃষ্ণতে একান্ত ভৈল চিত্ত।।৩২৭।।
 এহিমতে কৰন্ত ভকতি।
 আন বিষয়ত নাহি ৰতি।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে এহু ভণে।
 হৰি হৰি বোলা সৰ্ব্বজনে।।৩২৮।।

।। একাদশ কীর্তন।।

ঘোষা ।। ৰাম হৰি ৰাম হৰি গোপাল গোপাল।।২৭।।
 পদ ।। ষণ্ডামৰ্ক নামে দুয়ো শুক্লৰ তনয়।
 প্ৰহ্লাদক পঢ়াৱন্ত শাস্ত্ৰ বামানয়।।
 পঢ়ে আনো অসংখ্যাত দৈত্যৰ ছৰাল।
 মনত প্ৰহ্লাদে তাক নমানন্ত ভাল।।৩২৯।।

একদিনা দৈত্যেদ্ৰে পুত্ৰক কোলে লই।
 কিবা পঢ়ি আছা বুলি আনন্দে সোধয়।।
 কাক ভাল মান বাপ কহিয়ো সত্বৰে।
 বুলিলন্ত প্ৰহ্লাদে পিতৃক অনন্তৰে।।৩৩০।।
 শুনা পিতৃ ইটো গৃহ অন্ধকূপ সৰি।
 তপোবনে একচিত্তে আৰাধিয়ো হৰি।।
 সংসাৰ সাগৰে ভাল নাহি আত পৰে।
 হেন শুনি হাসি পাছে মাতে দৈত্যেশ্বৰে।।৩৩১।।
 কোনবা বৈষ্ণৱে আক কৰে বুদ্ধি ভেদ।
 ভালমতে শিশুক পঢ়ায়ো অৰিচ্ছেদ।।
 শুনি ষণ্ডামৰ্কে প্ৰহ্লাদক ঘৰে আনি।
 হাসিয়া পুছন্ত বাপ কহ সত্যবাণী।।৩৩২।।
 কোনে তোক হেন বিপৰ্য্যয় বুদ্ধি দিল।
 কিবা তোৰ মনত আপুনি সম্পজিল।।
 শুনিবাক ইচ্ছা কহ কুলেৰ নন্দন।
 প্ৰহ্লাদে কহিলা কৰি কৃষ্ণক বন্দন।।৩৩৩।।
 ব্ৰহ্মা আদি কৰি যত দেৱতা পণ্ডিত।
 যাহাৰ পন্থত হোন্ত মায়ায়ে মোহিত।।
 যাৰ মায়া বিভৱৰ নাহি পৰিচ্ছেদ।
 হেন হৰি কৰন্ত আত্মাৰ বুদ্ধি ভেদ।।৩৩৪।।

চুম্বকৰ কাছে লোহা ভ্ৰমে যেন ঠানে।
 ভিন্ন ভৈল বুদ্ধি মোৰ বিষুঃ সন্নিধানে॥
 এহি বুলি গুৰুক প্ৰহ্লাদ মৌন ভৈল।
 শুনি ষণ্ডামৰ্কে তাক গৰ্জিবাক লৈল॥৩৩৫॥
 আন বেত কোবাই মাৰো অৰে দুৰাচাৰ।
 মন্দবুদ্ধি আমাৰো অনাইলি খিলিঙ্কাৰ॥
 উপজিলি তই দৈত্য কুলৰ কণ্টক।
 ভৈলি বিষুঃপক্ষ ক্ষয় কৰিলি কুলক॥৩৩৬॥
 এহিমতে অনেক উপায়ে দেখাই ভয়।
 প্ৰহ্লাদক পঢ়াৰন্ত শাস্ত্ৰ বামানয়॥
 জানিলেক শাস্ত্ৰ গুৰু মনে হেন জানি।
 দৈত্যেন্দ্ৰৰ আগে প্ৰহ্লাদক দিল আনি॥৩৩৭॥
 পিতৃৰ চৰণে পড়ি আছে মহামতি।
 দুই হাতে তুলি আশ্বাসিলা দৈত্যপতি॥
 কোলাত বৈসাই ঘনে ঘনে ঘ্ৰাণি শিৰ।
 হাসি প্ৰহ্লাদত কথা সোধে মহাবীৰ॥৩৩৮॥
 কিবা সুশোভন পাঠ পঢ়ি আছা তাত।
 গুৰুত শিখিলা কিবা কহিও আন্ধাত॥
 শুনিয়া প্ৰহ্লাদে পাছে কহন্ত সাদৰি।
 পাতক ছাড়োক ডাকি বোলা হৰি হৰি॥৩৩৯॥

॥ দ্বাদশ কীর্তন ॥

ঘোষা ॥ ও হৰি চৰণে লাগো শৰণ মাগো
 গোপাল গৌৰিন্দ।
 ভৱসিন্ধু মাজে মজিলো মাধৱ
 সুমৰি নাসয় নিন্দা॥২৮॥
 পদ ॥ শ্ৰৱণ কীর্তন স্মৰণ বিষুঃৰ
 অৰ্চন পদ সেৱন।
 দাস্য সখিত্ব বন্দন বিষুঃত
 কৰিব দেহা অৰ্পণ॥
 নৱবিধ ভক্তি বিষুঃত আচৰৈ
 সেহিসে পাঠ উত্তম।
 হেন শুনি পাছে হিৰণ্যকশিপু
 কোপে কাম্পে যেন যম॥৩৪০॥
 গুৰুৰ পুত্ৰক চাহি দৈত্যপতি
 পাৰিবে লাগিলা গালি।
 শুনৰে অধম ব্ৰাহ্মণ শিশুক
 এহিসে পাঠ শিখাইলি॥
 ষণ্ডামৰ্কে বোলে আন নিশিকাণ্ড^{৩৩}
 ইটো নপঢ়াওঁ আমি।

তোন্মাৰ তনয় স্বভাৱে বোলয়
 কোপ এড়া দৈত্যস্বামী।।৩৪১।।
 শুনিয়া হিৰণ্য- কশিপু দুনাই
 সোধয় কথা পুত্ৰত।
 গুৰু নিশিখাইলে হেন বিমঙ্গল
 বাণী বোল কেনমত।
 প্ৰহ্লাদে বোলন্ত শুনিয়েক তাত
 বিষয়ীৰ নাহি গতি।
 গুৰু উপদেশে আপুনাত হস্তে
 নুপজে কৃষ্ণত ৰতি।।৩৪২।।
 আপুনি বিষয়ী ছয়া যিটো নৰে
 বিষয়ীক গুৰু মানে।
 যেন অঙ্কলাক অন্ধে উপদেশে
 বিষুকে গুৰু নজানৈ।।
 বৈষ্ণৱক যাবে নকৰৈ উপাসা
 মোহে অন্ধ মূঢ়মতি।
 শূনা পিতৃ তেৰে কৃষ্ণৰ চৰণ
 নোছোৱৈ তাহাৰ মতি।।৩৪৩।।
 হেন শূনি মহা- ক্ৰোধে দৈত্যৰাজ
 জ্বলি গৈল অহঙ্কাৰী।
 মাটিক লাগিয়া পুত্ৰক পেহ্লাইল
 কোলাৰ পৰা আছাৰি।।

ৰাম্ভসগণক ক্ৰোধে আদেশয়
 মাৰ পাপীষ্ঠক বেঢ়ি।
 ভাতৃবৈৰী বিষুঃ তাকেসে সেৱয়
 আন্ধাত সৌহৃদ্য এড়ি।।৩৪৪।।
 প্ৰচণ্ড আদেশ শুনিয়া অশেষ
 ৰাম্ভস উঠিল ৰাগি।
 হাতে শূল ধৰি খেখট কৰিয়া
 ধাইল প্ৰহ্লাদক লাগি।।
 কাট মাৰ বুলি বেঢ়িয়া সন্ধানে
 দিলেক শূলৰ ঝাক।
 বিষুংক সুমৰি প্ৰহ্লাদ কুমাৰে
 কটাক্ষো নকৰে তাক।।৩৪৫।।
 ভোটা হুইয়া শূল উফৰি পৰিল
 দেখি আছে সৰ্ব্বজনে।
 হেন অদভূত দেখি দৈত্যপতি
 পৰম শঙ্কিত মনে।।
 দিগ্গজগণক আদেশ কৰিল
 দিগ্গজো ভিড়িল দাস্তে।
 জলত ডুবায়া পৰ্বত উপৰে
 পেলায়া কতোহো ঝাণ্টে।।৩৪৬।।
 মহাসৰ্পগণে বেঢ়িয়া দংশয়
 তাৰো দাস্ত গৈল ভাগি।

পৰ্বত শিখৰে তুলিয়া কতোহো
 পেলাৱৈ মাটিক লাগি।।
 গাত খানি কতো পোতে প্ৰহ্লাদক
 কৰাৱৈ বিষক পান।
 হাতে গলে বান্ধি অগ্নিত পেলাৱৈ
 তথাপি নচাড়ে প্ৰাণ।।৩৪৭।।
 বিষুৱৰ চৰণ চিন্তিয়া প্ৰহ্লাদে
 আছন্ত নিৰ্ভয় ভাৰে।
 দেখি দৈত্যপতি মনত চিন্তয়
 শ্ৰুতি নাই তাৰ গাৰে।।
 আছোক মৰিব ভয় নুপজয়
 নেড়য় আন্ধাৰ পাশ।
 ইহাৰ বিৰোধ জানিলো অৱশ্যে
 মোহোৰ হৈব বিনাশ।।৩৪৮।।
 দুৰন্ত চিন্তায়ে শ্ৰীহানি ভৈল
 নমাইল মলিন মুখ।
 পাছে ষণ্ডামৰ্কে বিৰলে বিনাৱৈ
 দৈত্যেন্দ্ৰৰ দেখি দুঃখ।।
 প্ৰহ্লাদ চৰিত ৰচিল শঙ্কৰে
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে এৰে।
 বোলা হৰি হৰি সংসাৰক তৰি
 বৈকুণ্ঠক যাইবা য়েৰে।।৩৪৯।।

।। ত্ৰয়োদশ কীৰ্ত্তন ।।

ঘোষা ।। কেশৱ শিৱ শিৱ ঘৃষিও সদায়।
 ৰামনাম বিনে বান্ধৱ নাই।।২৯।।
 পদ ।। কিসক দৈত্যেন্দ্ৰ আছা মনত বিকলে।
 তিনিয়ো লোকক তুমি জিনিলা একলে।।
 তযু কটাক্ষতে কাৰ্ম্পে দিকপালগণ।
 তোমাৰ চিন্তাৰ কিছু নেদেখো কাৰণ।।৩৫০।।
 হেন জানি হয়ো ৰাজা মনত সন্তোষ।
 শিশু ছৱালৰ কিছু নখৰিবা দোষ।।
 বৰুণৰ পাশে বান্ধি থৈয়ো কত কাল।
 আপুনি বয়স হৈলে বুদ্ধি হৈবে ভাল।।৩৫১।।
 এহি হৌক বুলি পাছে মাতে দৈত্যেশ্বৰ।
 শিখায়োক আক ৰাজনীতি নিৰন্তৰ।।
 হেন শুনি গুৰুপুত্ৰে আনি প্ৰহ্লাদক।
 মহাযত্নে পঢ়াইলন্ত দৈত্যৰ শাস্ত্ৰক।।৩৫২।।
 তাক ভাল নমানয় প্ৰহ্লাদৰ মনে।
 কৰিলা নিবিড় চিত্ত কৃষ্ণৰ চৰণে।।
 পঢ়াই শুনাই গুৰু য়েৰে গৃহকামে যান্ত।
 দৈত্যশিশুসৱক মাতিয়া শিখাৱন্ত।।৩৫৩।।

দৈত্যশিশুসরো পাছে আন ক্রীড়া এড়ি।
 প্রহ্লাদক গৌৰৱ কৰিয়া বসৈ বেড়ি।।
 দয়ায়ে প্রহ্লাদে দেন্ত হিত-উপদেশ।
 শুনিয়েক বাণী দৈত্য দানৱ নিঃশেষ।।৩৫৪।।
 অসাৰ সংসাৰ নাই ইহাত বিশ্বাস।
 জানি হৰি ভকতিক কৰিও অভ্যাস।।
 মনুষ্যৰ আয়ু শত বৰিষ সংখ্যাত।
 অৰ্দ্ধেক বিফলে যাই জানিবা নিদ্রাত।।৩৩৫।।
 বিংশতি বৰিষ আৰ যায় ওমলন্তে।
 নেয় দশ বৰিষ ধনক উপাৰ্জ্জন্তে।।
 বৃদ্ধকালে যায় শেষ বৰিষ বিংশতি।
 একো কাৰ্য্য সাধিবাক নাহিকে শকতি।।৩৫৬।।
 শৰীৰকো পীড়ৈ ব্যাধি চক্ষুয়ে নাকলে।
 আশা পাশে বান্ধিয়া গৃহত থাকি গলে।।
 হেন জানি শিশুসৱ এড়া আন কৰ্ম।
 ধৰিয়ো^{৩৪} কুমাৰ কালে ভাগৱত ধৰ্ম্ম।।৩৫৭।।
 দুৰ্লভ মনুষ্য জন্ম নকৰা বিফল।
 চিন্তা মনে মাধৱৰ চৰণ কমল।।
 হৰিসে সৰাৰো আত্মা বান্ধৱ ঈশ্বৰ।
 মায়াময় ইটো পুত্ৰ ভাৰ্য্যা কলেৱৰ।।৩৫৮।।
 আৰ অৰ্থে ব্যৰ্থে কেনে কৰা আয়ুপাত।
 সৰাৰো হৃদয়ে বিষ্ণু আছন্ত সাক্ষাত।।

হেন জানি অসুৰ স্বভাৱ সৰে এড়ি।
 সমস্ত প্ৰাণীক পূজা বিষ্ণু বুদ্ধি কৰি।।৩৫৯।।
 তেৱেসে অল্পতে তুষ্ট হৈব নাৰায়ণে।
 কোননো দুৰ্লভ আছে হৰি সুপ্ৰসন্নে।।
 হেন জানি বিষয়ত হুয়োক বিমুখ।
 পশু শৰীৰতো পায় বিষয়ৰ সুখ।।৩৬০।।
 বাল্যক্রীড়া এড়ি কৰা মাধৱক ধ্যান।
 নাৰদৰ মুখত শুনিলো ইটো জ্ঞান।।
 স্বৰূপ কহিলো নাহি ইহাত সংশয়।
 বোলা হৰি হৰি হৌক পাপৰ প্ৰলয়।।৩৬১।।

।। চতুৰ্দশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। নমো মধু মূৰ মথন ৰাম।।
 সংসাৰ তাপ কৰা উপশাম।। ৩০।।

পদ ।। শুনিয়া পাছে দৈত্য শিশুজাক।
 প্রহ্লাদক হেন বুলিলা বাক।।
 অন্তেষপুৰে থাকি মহাভাগ।
 কিমতে পাইলা নাৰদক লাগ।।৩৬২।।
 কহিলা কেনে ঋষি তত্ত্বভেদ।
 কৰিয়ো আত্মাৰ সংশয় ছেদ।।

বুলিলা প্রহ্লাদে হেন বচন।
 শুনা পূৰ্ব্ব কথা বালকগণ।।৩৬৩।।
 যৈসানি পিতৃ তপস্যাক গৈল।
 দেখি দেৱগণ সংশয় ভৈল।।
 জানিল পিতৃক খাইলেক উঁই।
 নগৰ বেঢ়িয়া লগাইল জুই।।৩৬৪।।
 দানৱগণ ভয় ভৈল বৰ।
 পুত্ৰভাৰ্য্যা এড়ি দিলা লৱড়।।
 মিলিল দৈত্যৰ আপদ ঘোড়।
 ইন্দ্ৰে ধৰি নিলে মাতৃক মোৰ।।৩৬৫।।
 আপুন স্থানক নেন্ত আজুৰি।
 কান্দন্ত সতী মুখে বস্ত্ৰ জুৰি।।
 কৰৈ আৰ্ত্তৰাৱ ৰাজমহিষী।
 দেখিয়া বুলিলা নাৰদ ঋষি।।৩৬৬।।
 ইহাঙ্ক এড়া এড়া সুৰপতি।
 একে পৰম্ভী আৰো মহাসতী।।
 মাতিল ইন্দ্ৰে নাৰদক পাছে।
 এইৰ উদৰে শিশু এক আছে।।৩৬৭।।
 তাক মাৰি দিবো এইক মেলানি।
 শুনিয়া নাৰদে বুলিলা বাণী।।

নিষ্পাপ পুৰুষ আছে গৰ্ভত।
 সাক্ষাতে ইটো মহাভাগৱত।।৩৬৮।।
 তোম্মাৰ মাৰিবে নাহি শকতি।
 এড়িল হেন শুনি সুৰপতি।।
 মাতৃক পাছে প্রদক্ষিণ কৰি।
 স্বৰ্গক গৈলন্ত মোক সাদৰি।।৩৬৯।।
 মাতৃক ঋষি আশ্ৰমত থৈলা।
 আশ্বাস কৰিয়া বুলিবে লৈলা।।
 যাৱদেকে নাসৈ তোম্মাৰ স্বামী।
 নিৰ্ভয়ে থাকিয়ো পালিবো আমি।।৩৭০।।
 শুনিয়া মাৰে ভয় পৰিহৰি।
 থাকিল ঋষিক শুশ্ৰূষা কৰি।।
 দয়ালু নাৰদ পিতৃ সমান।
 মাতৃক দিলন্ত পৰম জ্ঞান।।৩৭১।।
 ভক্তিৰ লক্ষণ সৰে কহিল।
 গৰ্ভতে মোক উপদেশ দিল।।
 মাতৃ পাসৰিলে লভিয়া স্বামী।
 ঋষিৰ প্ৰসাদে সুমৰো আমি।।৩৭২।।
 কহিলো তোম্মাত সৰে স্বৰূপ।
 জানি হিয়ে চিন্তা কৃষ্ণৰ ৰূপ।।
 আতপৰে ধৰ্ম্ম লোকত নাই।
 কেতিক্ষণে পড়ে ক্ষণিক কায়।।৩৭৩।।

এড়িয়ো আত অহম্মম ভাৱ।
 দৃঢ় কৰি ধৰা কৃষ্ণৰ পাৱ।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে।
 হৰি হৰি বোলা সমস্ত নৰে।।৩৭৪।।

।। পঞ্চদশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। দুৰাচাৰ মন মোৰ ৰাম হৰি বোল।।
 ৰাম হৰি বোল মন ৰাম হৰি বোল।। ৩১।।
 পদ ।। কৃষ্ণৰ চৰণে হৈৰে যিমতে ভকতি।
 শূনা সাৱধানে তাক স্থিৰ কৰি মতি।।
 বিষ্ণুভকতৰ সঙ্গ লৈব প্ৰথমতে।
 গুৰু মানি শুশ্ৰৱা কৰিব ভালমতে ।।৩৭৫।।
 লৈয়া উপদেশ মাধৱক আৰাধিব।
 যতেক সুকৃতি মানে কৃষ্ণতে অৰ্পিব।।
 কৃষ্ণকথা শ্ৰৱণত শুদ্ধ হৈব মন।
 সৰ্বদায়ে কৰিবেক কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন।।৩৭৬।।
 কৃষ্ণৰ চৰণ চিন্তিবেক হৃদয়ত।
 আছন্ত ঈশ্বৰ হৰি সমস্ত ভূতত।
 হেনজানি প্ৰাণীক কৰিবা সতকাৰ।
 তেৱেসে কৃষ্ণক ৰতি হৈবেক তোক্ষাৰ।।৩৭৭।।

হৰিৰ সেৱাত কিছু নাহিকে প্ৰয়াস।
 আপুনি লৈবন্ত হৰি হৃদয়ত বাস।।
 আপুনি জীৱৰ সাক্ষী কৃষ্ণ কৃপাময়।
 তাক এড়ি সামান্যক সেৱে দুৰাশয়।।৩৭৮।।
 ধন জন প্ৰাণ পুত্ৰ যত পৰিবাৰ।
 সমস্তে অবস্ত অণুমাত্ৰো নুহি সাৰ।।
 হেন অনুমানি মাধৱত কৰা ৰতি।
 ইহ পৰলোকে কৃষ্ণচৰণেসে গতি।।৩৭৯।।
 নলাগে ভক্তিত দেৱ দ্বিজ ঋষি হুইবে।
 নলাগে সম্ভৃত শাস্ত্ৰ বিস্তৰ জানিবে।
 তপ জপ যজ্ঞ দান সৰে বিড়ম্বন।
 কেৱল ভক্তিত তুষ্ট হোন্ত নাৰায়ণ।।৩৮০।।
 যক্ষ বক্ষ স্ত্ৰী শূদ্ৰ যত ব্ৰজবাসী।
 পক্ষী মৃগো বিষ্ণু ভৈল কৃষ্ণক উপাসি।।
 জানি দৈত্যশিশুসৰ হুয়ো একমতি।
 হৰিত কৰিও সৰে একান্ত ভকতি।।৩৮১।।
 এহিমাত্ৰ মহাপুৰুষাৰ্থ পুৰুষৰ।
 শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন কৰিবেক নিৰন্তৰ।।
 সমস্ত ভূততে দেখিবেক নাৰায়ণ।
 আতপৰে আন ধৰ্ম্ম সৰে বিড়ম্বন।।৩৮২।।
 হেন শূনি নিৰন্তৰে দৈত্যশিশুগণ।
 প্ৰহ্লাদৰ উপদেশে ভেদিলেক মন।।

গুৰুৰ শিক্ষাত আউৰ কেহো নেদে মতি।
 ভাগৱত ধৰ্ম্মত সৱাৰ ভৈল ৰতি।।৩৮৩।।
 শুনৈ কৃষ্ণকথাক মনত চিষ্টে হৰি।
 ৰামনাম গাৱৈ বাৱৈ বজাৱৈ চাপৰি।।
 দেখি ক্ৰোধে ষণ্ডামৰ্কে দণ্ডি কৰৈ আনি।
 তথাপি আটাস পাৰি বোলে ৰামবাণী।।৩৮৪।।
 অদ্ভুত দেখিয়া দুয়ো গুৰু গৈলা ডৰি।
 দিলেক লৱড় প্ৰহ্লাদৰ হাতে ধৰি।।
 ৰাজাত বিনাৰে^{৩৫} তযু পুত্ৰ ভৈল নষ্ট।
 আনো সৰ শিশুক কৰিলে সৰে ভষ্ট।।৩৮৫।।
 নপঢ়য় শাস্ত্ৰ আৰো প্ৰভু একো ছাত্ৰ।
 মাৰণকো নগণয় ৰাম বোলে মাত্ৰ।।
 আমাক দণ্ডিবা পাছে দিলো আসি জান।
 বোলা হৰি হৰি হৌক পাপৰ নিৰ্য্যাণ।।৩৮৬।।

।। ষোড়শ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ৰামপদে ভজ ভাই।

ঘুৰিয়ো হৰি সদায়।। ৩২।।

পদ ।। হিৰণ্যকশিপু শুনিয়া হেন।

ক্ৰোধত আতি কাম্পে যম যেন।।

৩৫। পা. জনাৰে, জোগাৰে

ৰক্ষাৰে মাথা কৰি আতি দৰ্প।
 লাঠি পাই যেন ফোঙ্কাৰে সৰ্প।।৩৮৭।।
 প্ৰহ্লাদ আছে অৱনত কায়।
 কৃতাঞ্জলি কৰি পিতৃক চাই।।
 অসুৰে গজ্জয় কটাক্ষে চাই।
 খাইবো আজি তোৰ মুণ্ড পুতাই।।৩৮৮।।
 শুন ৰে অধম নগণ মোক।
 দেখাইবো আজি যমপুৰ তোক।।
 ত্ৰিদেশে কাম্পে দেখি মোৰ খঙ্গ।
 কৰস কেনে ত্ৰিঃ আত্ৰা ভঙ্গ।।৩৮৯।।
 শুনিয়া প্ৰহ্লাদে বুলিলা বাণী।
 সৱাতো বৰ প্ৰভু চক্ৰপাণি।।
 আছোক তুমি আমি কোনজন।
 ব্ৰহ্মা হৰে সেৱে যাৰ চৰণ।।৩৯০।।
 তেহেস্তে পৰম ঈশ্বৰ দেৱ।
 বিষ্ণুত পৰে আন নাহি কেৱ।।
 আপুন মায়াৰ বলে অনন্তে।
 স্ৰজন্ত পালন্ত সংহৰে অন্তে।।৩৯১।।
 জানি পিতৃ এড়া অসুৰ কাম।
 আপুন মন কৰা উপশাম।।

শত্ৰু মিত্ৰ সৰু কৰিও সম।
 এহিসে কৃষ্ণৰ ভক্তি উত্তম।।৩৯২।।
 নিজিনি শৰীৰৰ শত্ৰুচয়।।
 জিনিলো দশোদিশ হেন কয়।।
 জানিয়া পিতৃ এড়া অহঙ্কাৰ।
 ভজিয়ো হৰিক কহিলো সাৰ।।৩৯৩।।
 শুনিয়া হিৰণ্যে বোলে বচন।
 জানিলো তোৰ মৰিবাক মন।।
 মোক বিকৰ্থস অৰে বৰ্বৰ।
 মোত পৰে আছে কোন ঈশ্বৰ।।৩৯৪।।
 পেলাইবো কাটি তোক খাণ্ডা ধৰি।
 দেখো কেনমতে রাখন্ত হৰি।।
 হৰিসে যদি জগতৰ ঈশ।
 কৈত আছে তাৰ কহ উদ্দিশ।।৩৯৫।।
 শুনিয়া প্ৰহ্লাদে বোলয় বাণী।
 ব্যাপক বিভু প্ৰভু চক্ৰপাণি।।
 সৰাতো আছন্ত জগত স্বামী।
 স্ফটিকৰ স্তম্ভে দেখোহো আমি।।৩৯৬।।
 শূনি দৈত্যপতি দান্ত কামুৰি।
 ডাৰৰ খড়্গাক^{৩৬} লৈলা আঞ্জুৰি।।

৩৬। পা. জবৰ খড়্গাক

আসনৰ হস্তে আটোপে উঠি।
 ভাঙ্গিলা স্তম্ভক হানিয়া মুঠি।।৩৯৭।।
 স্তম্ভৰ ভিতৰে শুনিল নাদ।
 প্ৰলয় মেঘৰ যেন শব্দ^{৩৭}।।
 ফুটিল কটাহ ভৈল বিস্ময়।
 ত্ৰিদশে বোলন্ত মিলে প্ৰলয়।।৩৯৮।।
 যত বড়া দৈত্য আছে চৌপাশে।
 কাট্টম্প পৃথিৱীত পৰিয়া ত্ৰাসে।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত নৰে।।৩৯৯।।

।। সপ্তদশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ও হৰি^{৩৮} নৰহৰি হৰিয়ো কুমতি।
 অন্তকালে হৰিচৰণে^{৩৯} গতি।।৩৩।।
 পদ ।। শূনি দৈত্যেন্দ্ৰৰ অন্তৰীক্ষ ভৈল ধাতু।
 কোনে দিলে আটাস নেদেখি তাৰ হেতু।।
 সত্য কৰিবাক লাগি নিজ ভৃত্যবাণী।
 তন্ততে বেকত ভৈলা প্ৰভু চক্ৰপাণি।।৪০০।।

৩৭। পা. সম্বাদ

৩৮। পা. এ হৰি

৩৯। পা. অন্তকালে মাধৱৰ চৰণে

অদ্ভুত দেখিয়া দৈত্যপতি ভৈল চুপ।
 নুহি সিংহ নুহি ইটো মনুষ্যৰ ৰূপ।।
 ঘোৰ মূৰ্ত্তি ধৰি নৰসিংহ ভৈলা বাজ।
 মহাত্ৰাসে কাঁম্পে দেখি দানৱ সমাজ।।৪০১।।
 তপ্ত সূৰ্ণৰ সম জ্বলে চক্ষু দুই।
 পৰ্ব্বত সমান কায় আছে স্বৰ্গ ছুই।।
 শৰীৰৰ ৰোম চন্দ্ৰসম গুৰুবৰ্ণ।
 তুলি আছে উৰ্দ্ধক তৰুধ দুই কৰ্ণ।।৪০২।।
 বাইলা মুখ যেন গিৰি গহুৰ পৰায়।
 প্ৰচণ্ড বতাস যেন নিশ্বাস বৰায়।।
 প্ৰকাশয় কেশ শিৰে ৰবিৰ কিৰণ।
 ভুকুটি কুটিল মুখ বিকট দশন।।৪০৩।।
 লহ লহ কৰৈ জিহ্বা যেন ক্ষুৰ ধাৰ।
 জ্বলে বাহু শত তীক্ষ্ণ নখে চমৎকাৰ।।
 বহল হৃদয় দীৰ্ঘ গ্ৰীৱা কৃশ কটি।
 জিহ্বা মেলি আছা দুই দশন প্ৰকটি।।৪০৪।।
 হেন দেখি দৈত্যেন্দ্ৰ মনত গুণৈ ডৰি।
 আশ্ৰয়ক বধিবে বিষুঃ আইলা মায়া কৰি।।
 মনে বিমৰিষি পাছে গদাক উচ্চাই।
 দানৱ মাতঙ্গ গৈল নৃসিংহক ধাই।।৪০৫।।

নেদেখয় দৈত্যেন্দ্ৰক নৃসিংহৰ পাশে।
 লুকায় পতঙ্গ যেন অগনিত ৰাসে।।
 ছিদ্ৰ চাই পাক ফুৰৈ দৈত্য দুৰাচাৰ।
 নৃসিংহক দিল ঘোৰ গদাৰ প্ৰহাৰ।।৪০৬।।
 এড়াইলন্ত নৰসিংহ কাতি কৰি কায়।
 পাঞ্জৰত ফুৰৈ দৈত্য পতঙ্গ পৰায়।।
 গদায়ে সহিতে ধৰিলন্ত দিয়া চাম্প।
 গৰুড়ৰ হাতত বাজিল যেন সৰ্প।।৪০৭।।
 এড়াইল হাতৰ দৈত্য আৰিমুৰি কৰি।
 লীলায়ে এড়িলা তাক আপুনি নহৰি।।
 দেখি দেৱগণে আতি কৰৈ হৃদি খেদ।
 হৰি হৰি নভৈল দুঃখৰ পৰিচ্ছেদ।।৪০৮।।
 দৈত্যেশ্বৰে বোলে বল কটালিলো আৰ।
 কৈক যাইবি নৰসিংহ কৰিবো দোহাৰ।।
 এহি বুলি খাণ্ডা বাৰু ধৰি সেহি ছেগে।
 শ্ৰম কৰি পক্ষী যেন ধাইল মহাবেগে।।৪০৯।।
 ঘোৰ নাদ তেজি অধো উৰ্দ্ধে ফুৰৈ পাক।
 বাৰুতে লুকায় কায় নাকলিয় তাক।।
 প্ৰহাৰিৰে লাগি ছিদ্ৰ চাহে মহাসুৰ।
 বোলা হৰি হৰি পাপ হৌক মৰিমূৰ।।৪১০।।

॥ অষ্টাদশ কীর্তন ॥

ঘোষা ॥ হৰি বাম মুকুন্দ মুৰাৰি মোৰ গতি।

কৃষ্ণ কৃপা কৰা প্ৰভু বসুপতি^{৪০} ॥৩৪॥

পদ ॥ দানৰ ফুৰন্তে য়েৰে আছে।

দেখি খঞ্জে নৰসিংহে পাছে ॥

কম্পাই শিৰ কেশৰ উল্লাসি।

তুলিলা আটাস ঘোৰ হাসি ॥৪১১॥

স্বৰ্গকো ভেদিল ঘোৰ বিঞ্জে।

বেগে চাম্প দিলা নৰসিংহে ॥

আলগতে দৈত্যক ধৰিল।

নাহি মাত চেতন হৰিল ॥৪১২॥

সৰ্পে যেন ধৰিল ইন্দুৰ।

নিশৰদ দানৰ হৃদুৰ ॥

সাধিবাক লাগি দেৱকাজ।

দ্বাৰৰ কৰিলা তাক বাজ ॥৪১৩॥

চিত কৰি উৰুত থাপিলা।

নখে তাৰ হিয়া বিদাৰিলা ॥

৪০। পা. কৃষ্ণ কৃপা কৰা প্ৰভু ব্ৰাহ্মি বসুপতি ॥

যেহেন সৰ্পক পাৰে ভিৰি।

গৰুড়ে পেতুইলা ঠোটে ছিৰি ॥৪১৪॥

চক্ষু পকাই দৈত্য অন্তকাৰী।

চেলেকন্তু জিহ্বায়ে কৰাৰি ॥

ৰুধিৰে দিগিধি দেহা হুই।

শিৰত মেটাইলা আন্ত দুই ॥৪১৫॥

দেখি দৈত্যকটক কিটাইল।

অস্ত্ৰ শস্ত্ৰ ধৰি ক্ৰোধে ধাইল ॥

নৃসিংহে পেতুইলা দৈত্যেন্দ্ৰক।

গৈলা খেদি দানৱগণক ॥৪১৬॥

কাকো নখে কৰি দুই ছিৰ।

টোকৰে ছিঙিলা কাৰো শিৰ ॥

কাকো গোড়ে মাৰি ঘৰাকতি।

সংহৰিল দানৱ পদাতি ॥৪১৭॥

দৈত্য জিনি তেজিলা আটাস।

পলায় দিগ্ৰজ হুয়া ত্ৰাস ॥

বান্ধাৰন্তে শিৰৰ কেশৰ।

উড়ায় সৰে বিমান স্বৰ্গৰ ॥৪১৮॥

খলকৈ সাগৰ শ্বাস লাগি।

বেগত পৰ্ব্বত পৰৈ ভাগি ॥

নৃসিংহৰ চৰণৰ গতি।
 টলমল কৰে বসুমতী।।৪১৯।।
 চক্ষুৰ বশ্মিত ভৈল ছন্ন।
 নিম্প্ৰভ সমস্তে গ্ৰহগণ।।
 দৈত্যেন্দ্ৰৰ দিব্য সিংহাসনে।
 বসিল নৃসিংহ কোপ মনে।।৪২০।।
 খুজি আৰ নপান্ত যুজাৰ।
 ক্ৰোধে মুখ দেখি অন্ধকাৰ।।
 দেখি ত্ৰিজগতে ভৈল ভয়।
 আজি যোনো মিলয় প্ৰলয়।।৪২১।।
 শুনি পাছে দৈত্যৰ নিৰ্য্যাণ।
 বঞ্চে আইল দেৱৰ বিমান।।
 জোঙ্কাৰন্ত আকাশক ছানি।
 কৰৈ দেৱে দুন্দুভিৰ ধ্বনি।।৪২২।।
 দেৱৰ সুন্দৰীগণ আসি।
 পুষ্প বৰিষন্ত হাসি হাসি।।
 প্ৰধান গন্ধৰ্বৰ গীত গাৰে।
 বিদ্যাধৰে মৃদঙ্গ বজাৰে।।৪২৩।।
 অপেশ্বৰাগণে কৰৈ নৃত্য।
 ভৈলন্ত ত্ৰিদশ কৃতকৃত্য।।
 কহে কৃষ্ণ কিঙ্কৰ শঙ্কৰে।
 বোলা হৰি হৰি সৱ নৰে।।৪২৪।।

।। উনৱিংশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। হৰি মাধৱ মধুৰিপু মুৰাৰি ৰাম।
 কৃষ্ণৰ চৰণে কৰো পড়িয়া প্ৰণাম।।৩৫।।
 পদ ।। অনন্তৰে শিৰত ধৰিয়া কৃতঞ্জলি।
 ব্ৰহ্মা ৰুদ্ৰ আদি দেৱগণ আইলা চলি।।
 বৈকুণ্ঠৰ পৰা পাৰিষদগণ আসি।
 থাকি গৈলা নৃসিংহৰ চৌপাশে উপাসি।।৪২৫।।
 পৃথকে পৃথকে তুতি কৰিবাক লৈলা।
 প্ৰথমতে ব্ৰহ্মা কৰযোড়ে আগ ভৈলা।।
 প্ৰণামো অনন্ত তুমি দুৰন্ত শকতি।
 লীলায়ে সংহৰি প্ৰভু কৰা সৃষ্টি স্থিতি।।৪২৬।।
 কেমনে জানিবো তযু বীৰ্য্য পৰাক্ৰম।
 এহিবুলি ব্ৰহ্মাদেৱ পড়িল নিজম।।
 অনন্তৰে শঙ্কৰে বলিলা তুতি বাণী।
 মাৰিলা অসুৰ ইটো আতি অল্প প্ৰাণী।।৪২৭।।
 তোম্মাৰ কোপত হোৱে জগতে প্ৰলয়।
 ভক্ত প্ৰহ্লাদক প্ৰভু পালিবে লাগয়।
 এহিবুলি মহাদেৱ থাকিলা নিচুকি।
 আগবাঢ়ি ইন্দ্ৰে তুতি কৰিলা উৎসুকি।।৪২৮।।

দৈত্যে আক্রমিলে প্রভু আমার হৃদয়।
 সপনে সচিতে^{৪১} আমি দেখো দৈত্যময়।।
 দানৱক মাৰি আৰে গুচাইলা দুৰ্গতি।
 কোননো নসাথে প্রভু তোম্ভাৰ ভকতি।।৪২৯।।
 ঋষিগণে বোলৈ নমি ভৈল মহাৰঙ্গ।
 কৰিলেক পাতকী আত্মাৰ তপভঙ্গ।।
 তাক বধি সাধিলা আত্মাৰ মনোৰথ।
 থাপিলা দুনাই জগন্নাথ ধৰ্ম্মপথ।।৪৩০।।
 পিতৃগণে বোলৈ নমি নৃসিংহক বাক।
 পুত্রগণে দেয় শ্রাদ্ধ যতেক আত্মাক।।
 দৈত্যেন্দ্ৰ আপুনি ভূঞৈ সৰে কাঢ়ি নিয়া।
 কিনো বঙ্গ ভৈল তাৰ বিদাৰিলা হিয়া।।৪৩১।।
 নাগগণে বোলৈ নৃসিংহক আগবাঢ়ি।
 ভাল ভাল স্ত্ৰীক মানে আনিলন্ত কাঢ়ি।।
 সাধিলা আনন্দ তাৰ হৃদয় বিদাৰি।
 প্রণামো অনন্ত ভকতৰ ভয়হাৰী।।৪৩২।।
 বৈতালিকগণে বোলে শুনियो গোসাঁই।
 দেৱৰ সভাত ফুৰো তযু গুণ গাই।।

৪১। পা. সোপনে সচেতে/সপোনে সচিতে/স্বপনে সচিতে

তাকো নিষেধিল দুষ্ট দানৱ দুৰ্বাৰ।
 তাক মাৰি ব্যাধি যেন গুচাইলা আত্মাৰ।।৪৩৩।।
 পাৰিষদগণে বোলৈ চৰণে নমিলো।
 তোম্ভাৰ নৃসিংহ ৰূপ আজিসে দেখিলো।।
 তযু ভৃত্য ইটো দৈত্য ভৈল শাপ পায়।
 নমাৰিলা প্রভু আক কৰিলাহা দায়া।।৪৩৪।।
 এহিমতে আনো দেৱে কৰিলন্ত তুতি।
 যুধিষ্ঠিৰ ৰাজাত নাৰদ নিগদতি।।
 তথাপি নুগুছে নৃসিংহৰ মহাক্ৰোধ।
 দেখি দেৱগণে দেন্ত লক্ষ্মীক প্রবোধ।।৪৩৫।।
 স্বামীৰ গুছায়ো কোপ জগতৰ মাৰ।
 শূনি লক্ষ্মীদেৱী উঠি চালিলন্ত গাৰ।।
 নৃসিংহৰ মহা ভয়ঙ্কৰ ৰূপ দেখি।
 ডৰে উলটিলা দেৱী মুদি দুয়ো আখি।।৪৩৬।।
 পাছে প্রহ্লাদক ব্ৰহ্মা লগাইলেক মাত।
 নৃসিংহৰ কোপ বাপ কৰা উপশান্ত।
 পৰম ভকত তপ্ৰিঃ হিৰণ্য তনয়।
 বোলা হৰি হৰি হৌক পাপৰ প্ৰলয়।।৪৩৭।।

॥ বিংশ কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ ও হৰি ৰাম নাৰায়ণ যাদৱানন্দ
 দূৰ কৰা মোৰ মায়া।
 বিষয় ব্যাধিৰ ঔষধ^{৪২} মাগো
 ভকতি অমিয়া ॥৩৬॥

পদ ॥ ব্ৰহ্মাৰ বচন সাদৰি প্ৰহ্লাদে
 ধীৰে ধীৰে গৈলা চলি।
 ভূমিত পড়িয়া বিষুকে নমিয়া^{৪৩}
 শিৰে ধৰি কৃতাঞ্জলি ॥

পাৰত পড়িয়া আছয় প্ৰহ্লাদ
 দেখি নৰসিংহে হাসি।
 স্নেহত অৱয় নয়নৰ নীৰ
 তুলিলা হাতে উল্লাসি ॥৪৩৮॥

হস্তপদ্মে তাৰ পৰশিলা শিৰ
 পৰম নিৰ্ভয় দিয়া।
 দেখি প্ৰহ্লাদৰ তনু ৰোমাঞ্চিত
 আনন্দে দ্ৰৱিল হিয়া ॥

৪২। পা. ওষধি

৪৩। পা. আছন্ত প্ৰহ্লাদ

হৰিষে লোতক ঝৰে প্ৰহ্লাদৰ
 চৰণ চিন্তিয়া আছে।
 যুড়ি দুয়ো হাত গদগদ মাত
 তুতি কৰিলন্ত পাছে ॥৪৩৯॥

ব্ৰহ্মা সিদ্ধ মুনি আদিও নজানে
 পূজিৰে তোম্বাৰ পাৰ।
 কিবা তুতি নতি কৰিবোহো আমি
 অসুৰ ক্ৰূৰ স্বভাৱ ॥

ধন জন তপ প্ৰভাৰে তোম্বাক
 আৰাধিৰে শক্য নাই।
 গজেদ্ৰে কেৱলে ভকতি কৰিল
 পৰম আপদ পাই ॥৪৪০॥

যিটো চণ্ডালৰ কায় বাক্য মনে
 সদায়ে সুমৰে হৰি।
 আছে বাহুব্ৰত যিটো ব্ৰাহ্মণৰ
 সি সি শ্ৰেষ্ঠ আত কৰি ॥

সি সি মহাগৰ্বী বিপ্ৰে আপোনাক
 পৱিত্ৰ কৰিবে নাৰে।
 ভকত চাণ্ডালে আপোনাকো তাৰে
 সমস্ত কুল^{৪৪} উদ্ধাৰে ॥৪৪১॥

৪৪। পা. পুৰুষ কোটি/ পুৰুষ সৰে

তুমি জগজীৱ তোমাক পূজিলে
 মিলৈ আপোনাত যাই।
 যেন মুখ শ্ৰীক প্রতিবিস্ব মুখে
 দেখয় দৰ্পণ চাই।।
 হেন জানি মঞি মতি অনুসাৰে
 ভজিলো তোম্ভাৰ পাৱ।
 ব্ৰহ্মা আদি দেৱ- গণ ডৰে মঠে
 এড়িয়ো ক্ৰুদ্ধ স্বভাৱ।।৪৪২।।
 ভয়ঙ্কৰ কোপ দেখিয়া তোম্ভাৰ
 প্ৰভু মোৰ ভয় নাই।
 সংসাৰ চক্ৰৰ নিকাৰ দেখন্তে
 সদায় ধাতু উড়ায়।।
 তোম্ভাৰ চৰণ ছত্ৰৰ ছায়াক
 কৈসানিনো দিবা মোক।
 কহিয়ো উপায় কিমতে এড়াঞে
 নিদাৰ্জন দুঃখ শোক।।৪৪৩।।
 তযু হস্তপদ্ম শিৰে দিলা মোৰ
 কি ভৈল মহা আহ্লাদ।
 ব্ৰহ্মা হৰ লক্ষ্মী- দেৱী নতু পাস্ত
 তেসম্বে হেন প্ৰসাদ।।
 সমস্ত ভূতৰে তুমিসি আতমা
 হৃদয় পৰম গুৰু।

তথাপি সেৱাৰ অনুসাৰে কৃপা
 কৰা যেন কল্পতৰু।।৪৪৪।।
 কিমতে ভকতি কৰো পঞ্চেন্দ্ৰিয়ে
 পঞ্চদিকে^{৪৫} লাগি ধৰে।
 যেন গৃহস্থক অনেক সপত্নী
 সকলে আকুল কৰে।।
 ভৱ বৈতৰণী মাজে মজিলোহো
 নেড়ে মোক শোক ভয়।
 তোম্ভাৰ চৰণে শৰণ পশিলো
 কৃপা কৰা কৃপাময়।।৪৪৫।।
 আৰো বহু বিধ স্তুতি কৰি আগে
 প্ৰহ্লাদ পড়িয়া আছে।
 ভৈলন্ত প্ৰসন্ন ক্ৰোধ ভাৱ এড়ি
 হৰি হাসিলন্ত পাছে।।
 প্ৰহ্লাদক চাই আনন্দে বোলন্ত
 তিনিও লোকৰ স্বামী।
 বোলা হৰি হৰি সংসাৰক তৰি
 ছয়োক বৈকুণ্ঠগামী।।৪৪৬।।

॥ একবিংশ কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ স্বামী ৰাম নেৰো আৰ চৰণ তোম্কাৰ।

দূৰ কৰা সংসাৰ নিকাৰ ॥ ৩৭ ॥

পদ ॥ বোলন্তু প্ৰহ্লাদ উঠ উঠ।

তোৰ ভক্তিত ভৈলো মৰিঃ তুষ্ট ॥

লৈয়ো বৰ তোৰ যেন মন।

বৃথা নোহে মোৰ দৰিশন ॥ ৪৪৭ ॥

মোক দেখিলেক যিটোজন।

নাহি তাৰ পুনৰাগমন ॥

ভকতৰ পূৰো মনোৰথ।

দেঞা কাম মোক্ষ ধৰ্ম্ম অৰ্থ ॥ ৪৪৮ ॥

এহি বুলি প্ৰলোভন্ত বৰ।

নবাঙ্কুন্ত প্ৰহ্লাদ কুমাৰ ॥

ভক্তিসে পৰম লাভ জানি।

বিষুংক বোলন্তু হাসি বাণী ॥ ৪৪৯ ॥

জানো প্ৰভু পৰীক্ষা আত্মাক।

সিহেতু বুলিলা হেন বাক ॥

বাইঞ্জ ফল কৰি তযু কৃত্য।

সিটো বাণিজ্যক নোহো ভৃত্য ॥ ৪৫০ ॥

তোম্কাৰ অকাম ভৃত্য আমি।

তুমিও নিষ্কাম মোৰ স্বামী ॥

নাহি কাম আত্মাৰ অন্যথা।

নুহি ৰাজসেৱকৰ যথা ॥ ৪৫১ ॥

শুনি নৰসিংহে হাসিলন্ত।

জানো তৰিঃ ভকত একান্ত ॥

তথাপিতো ইটো মন্বন্তৰ।

হুয়া থাক দৈত্যৰ ঈশ্বৰ ॥ ৪৫২ ॥

সদায়ে শুনিবি মোৰ কথা।

মোৰ ৰূপ চিন্তিবি সৰ্বথা ॥

কীৰ্ত্তনে পলাইবে পাপচয়।

ভোগ ভুঞ্জি পুণ্য কৰা ক্ষয় ॥ ৪৫৩ ॥

তোৰ যশ ব্যাপিব জগতে।

ৰাত্ৰি দিনে মোক সুমৰন্তে ॥

সৰে কৰ্ম্মবন্ধ হৈব ক্ষীণ।

অন্তকালে মোত যাইবি লীন ॥ ৪৫৪ ॥

তোৰ মোৰ কথা যিটো নৰে।

তোক মোক সময়ত স্মৰে ॥

সিও জনে মোক পাইবে আসি।

প্ৰহ্লাদে মাতন্তু পাছে হাসি ॥ ৪৫৫ ॥

তযু পাৰে মাগো এক বৰ।

তুমি প্ৰভু জগত ঈশ্বৰ ॥

তোম্বাক নিন্দিলে পিতৃ মোৰ।
 সিজিল পাতক মহাঘোৰ।।৪৫৬।।
 তাত হস্তে পিতৃ নিস্তৰোক।
 এতেক প্ৰসাদ দিয়ো মোক^{৪৬}।।
 তুমি দীন দয়াশীল দেৱ।
 তোম্বাৰ চৰণে কৰো সের।।৪৫৭।।
 কহে কৃষ্ণ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে।
 নেড়িবা কীৰ্ত্তন একো নৰে।।
 আজি কালি মিলিবে মৰণ।
 হৰি হৰি বোলা সৰ্বজন।।৪৫৮।।

।। দ্বাবিংশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ও হৰি নমো দামোদৰ যাদৱানন্দ^{৪৭}
 দুঃখ নিৱেদিবো কত।
 নভৈল ভকতি ইটো মনুষ্য জন্মত^{৪৮}।।৩৮।।
 পদ ।। নৃসিংহে বোলন্ত হাসি শুনিয়ো প্ৰহ্লাদ।
 দিবাক নলাগে তোক ইসৰ প্ৰসাদ।।

৪৬। পা. হেন অনুগ্ৰহ কৰিয়োক

৪৭। পা. ও হৰি নমো দামোদৰ যাদৱ

৪৮। পা. নভৈল ভকতি ইহ মনুষ্য জন্মত

পৰম বৈষ্ণৱ তই পুত্ৰ ভৈলি যাৰ।
 একৈশ পুৰুষ তাৰ কৰিলি নিস্তাৰ।।৪৫৯।।
 যৈত থাকে মোৰ ভক্ত উদাৰ চৰিত্ৰ।
 কীট পতঙ্গকো তথা কৰয় পৰিত্ৰ।।
 নকৰে প্ৰাণীক হিংসা নাহি একো স্পৃহা।
 আমাত অৰ্পণা কৰে আপুনাৰ দেহা।।৪৬০।।
 ভকততে শ্ৰেষ্ঠ তই পাইলি বাঞ্ছা সিদ্ধি।
 কৰিয়ো পিতৃৰ প্ৰেতকাৰ্য্য যেন বিধি।।
 মোতে চিত্ত দিয়া কাৰ্য্য কৰিও সন্তোষে।
 তেৰে কি কৰিবে আৰ সংসাৰৰ দোষে।।৪৬১।।
 নৃসিংহৰ আদেশে প্ৰহ্লাদ দৈত্যৰাজ।
 কৰিলন্ত পিতৃৰ যতেক প্ৰেতকাজ।।
 ব্ৰহ্মায়ে দেখন্ত পাছে নৃসিংহ প্ৰসন্ন।
 ত্ৰিদেশে সহিতে উঠি বুলিলা বচন।।৪৬২।।
 দেৱ দেৱ জগন্নাথ কৰো নমস্কাৰ।
 পাপীষ্ঠক মাৰি প্ৰীতি সাধিলা আত্মাৰ।।
 মোত বৰ পায় কাৰো কটাক্ষ নকৰে।
 আচৰিল দ্ৰোহ মহা দৈত্যে জগতৰে।।৪৬৩।।
 তাহান তনয় মহাবৈষ্ণৱ প্ৰহ্লাদ।
 গুচাইলা তোম্বাৰ ক্ৰোধ মিলাইলা আত্মদ।।
 নৃসিংহে বোলন্ত ব্ৰহ্মা শুনিয়ো উত্তৰ।
 আৰোবাৰ দৈত্যক নিদিবা হেন বৰ।।৪৬৪।।

স্বভাৱে দুৰ্জ্ঞান দৈত্য একোৱে নমানে।
 যেন বিষ বাঢ়য় সৰ্পৰ দুক্ষ পানে।।
 এহি বুলি নৰসিংহ ভৈলা অন্তৰ্দ্ধান।
 প্ৰহ্লাদে কৰিলা ত্ৰিদশক বহুমান।।৪৬৫।।
 প্ৰথমতে ব্ৰহ্মাক নমিলা দৈত্যেশ্বৰ।
 শঙ্কৰকো প্ৰণামিলা আত অনন্তৰ।।
 জানন্ত বিষ্ণুৰ অংশ আনো যত দেৱ।
 একে থানে সৱাক কৰিলা পড়ি সেৱ।।৪৬৬।।
 পাছে শুক্ৰ আদি কৰি মুনিগণ যত।
 উঠিলন্ত ব্ৰহ্মা লৈয়া সৱাকো লগত।।
 প্ৰহ্লাদক কৰাইলন্ত ৰাজ্য অভিষেক।
 দিলা সৰে অধিকাৰ পিতৃৰ যতেক।।৪৬৭।।
 দৈত্য দানৱৰ ৰাজা ভৈলন্ত প্ৰহ্লাদ।
 স্বৰ্গে গৈলা দেৱগণ দিয়া আশীৰ্বাদ।।
 শুকমুনি বোলন্ত শুনিয়ে পৰীক্ষিত।
 কহিলো তোম্মাত সৰে প্ৰহ্লাদ চৰিত।।৪৬৮।।
 নৃসিংহৰ লীলা ইটো বধ দৈত্যেশ্বৰ।
 প্ৰহ্লাদৰ পুণ্য কথা শুনে যিটো নৰ।।
 তাহাৰ মৃত্যুৰ হস্তে নাহি আৰ ত্ৰাস।
 অপ্ৰয়াসে ছিণ্ডে সংসাৰৰ কৰ্মপাশ।।৪৬৯।।
 শুনা সৰ্ব্বজন কহে কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে।
 নাহি আন ধৰ্ম্ম আউৰ কীৰ্ত্তনত পৰে।।

বৈকুণ্ঠক যাইবা য়েৰে সংসাৰক তৰি।
 নিৰন্তৰে ডাকি ঘূষিয়োক হৰি হৰি।।৪৭০।।
 জয় জয় নাৰায়ণ সংসাৰ কাৰণ।
 যোগীগণে সেৱা কৰে যাহাৰ চৰণ।।
 যাহাৰ মায়াৰ গতি নজানন্ত কেৱ।
 হেন হৰি চৰণে কৰিলো মঞি সেৱ।।৪৭১।।
 হৰি পদ যুগল ধৰিয়া এক মনে।
 কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন কৰিয়োক সৰ্ব্বজনে।।
 হেন জানিয়োক হৰি চৰণেসে গতি।
 প্ৰহ্লাদ চৰিত্ৰ এহিমনে সমাপতি।।৪৭২।।

।। প্ৰহ্লাদ চৰিত্ৰ সমাপ্ত।। ৩।।

॥ সপ্তম খণ্ড ॥

॥ গজেন্দ্ৰ উপাখ্যান ॥

॥ প্ৰথম কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ বাম বাম বাম। হৰি বাম বাম ॥৩৯॥
 পদ ॥ ৰাজাক সাদৰি মুনি বুলিলা বচন।
 শুনা পৰীক্ষিত কুব্জকুলেৰ নন্দন ॥
 পৰম মধুৰ মাধৱৰ গুণচয়।
 শুনা সারথানে হৌক পাপৰ প্ৰলয় ॥৪৭৩॥
 ক্ষীৰ সাগৰৰ মাজে ত্ৰিকূট পৰ্ব্বত।
 প্ৰকাশন্তে আছে তিনি লোকত বেকত ॥
 সূৰ্ণ ৰজত লোহা জ্বলৈ তিনি শৃঙ্গ।
 চক্ষুত চমক লাগৈ দেখিতে বিৰিঙ্গ ॥৪৭৪॥
 আনো যত শৃঙ্গ ৰত্নে কৰৈ তিৰিমিৰি।
 দশোদিশ প্ৰকাশিয়া শৌভৈ শুক্লগিৰি ॥
 অযুত যোজন জুৰি জ্বলৈ গিৰিবৰ।
 উচ্ছিত দেখিয় দশ হাজাৰ প্ৰহৰ ॥৪৭৫॥
 ক্ষীৰ সাগৰৰ টো চৌভিত্তি উথলে।
 পখালে পৰ্ব্বত সুশীতল দুক্ষজলে ॥^{৪৯}

থানে থানে আছে ভূমি অনেক উদ্যান।
 ফুলে জকমক গন্ধে নাহিকে সমান ॥৪৭৬॥
 নদী নদ অশেষ বিশেষ সৰোবৰ।
 স্ফটিক নিৰ্মল জল দেখি মনোহৰ ॥
 বিদ্যাধৰীসৰে তাতে নামি কৰৈ স্নান।
 পখালে শৰীৰ বৰৈ সুগন্ধিত ঘ্ৰাণ ॥৪৭৭॥
 পৰম আমোদ গন্ধ উথলে সদায়।
 দশোদিশ জুৰি তাৰ বায়ু বহি যায় ॥
 দেখি সুশোভন বৰ্ণৰ^{৫০} উপবনে।
 যাত নিতে ক্ৰীড়ে দেৱ দিৱ্য নাৰীগণে ॥৪৭৮॥
 শাল তাল তমাল মন্দাৰ পাৰিজাত।
 চম্পক অশোক আনো পুষ্প অসংখ্যত ॥
 আম জাম লেবু জৰা জামীৰ খাজুৰি।
 বেল নাৰিকল তাল তাম্বুল পাকড়ি ॥৪৭৯॥
 অগৰু চন্দন পদ্ম সৰল সোণাৰু।
 আনো যত তৰুতৃণ সৰে কল্পতৰু ॥
 ছয় ঋতু এক কালে বসন্ত উদয়।
 ভ্ৰমৰে গুঞ্জৰে কুলি পঞ্চম পূৰয় ॥৪৮০॥
 বহয় মলয়া বায়ু আমোদিত মন।
 নৃত্য গীত কৰৈ তৈতে অপেশ্বৰাগণ ॥
 হৰি গুণ গীত গাৱৈ গন্ধৰ্ব্ব কিন্নৰে।
 পাপ দূৰ হৌক হৰি বোলা নিৰন্তৰে ॥৪৮১॥

॥ দ্বিতীয় কীর্তন ॥

ঘোষা ॥ বাম দামোদৰ হৰে।

সেৱকে কাতৰ কৰে ॥৪০॥

পদ ॥ বনৰ সিটো বিতোপন নাম।

কহিতে যাহাৰ নাহি উপাম ॥

তাহাৰ মাজে সৰোৱৰ এক।

সাগৰ সঙ্কশ দেখি প্ৰত্যেক ॥৪৮২॥

সৰ্বৰ্ণময় পদ্ম আছে জুড়ি।

ভ্ৰমৰে মধু পিঠৈ তাতে পৰি ॥

ৰাজহংস আদি যতোক পক্ষী।

পৰি পৰি থাকৈ নযায় উপেক্ষি ॥৪৮৩॥

কুমুদ ইন্দু উতপল ফুল।

ফুলি আছে গন্ধে নাহিকে তুল ॥

চৌভিতি বেঢ়ি আছৈ তৰুবনে^{৫১}।

কহিবে নাম তাৰ কোনজনে ॥৪৮৪॥

কদম্ব ৰঘু নাগেশ্বৰ গাছে।

ফুলে ৰুকমক বেঢ়িয়া আছে ॥

মালতী মথাই জাঁই যুতি যত।

পাৰিজাত মুখ্য বৃক্ষ সমস্ত ॥৪৮৫॥

বহুই বসন্ত মলয়া বাৰ।

কোকিলে তেজে সুললিত ৰাৰ ॥

সেহি বনমাজে গজেন্দ্ৰ আছে।

অনেক হস্তী ফুৰৈ আগে পাছে ॥৪৮৬॥

যতোক বৃক্ষ বেত বাংশ খৰি।

ফুৰন্তে ভাঙ্গি নেয় মড়মড়ি ॥

যাৰ গন্ধ পাইলে সিংহো পলায়।

যতোক পশু ডৰে জীৱ যায় ॥৪৮৭॥

মদ জল ধাৰা বহিয়া যায়।

ভ্ৰমৰে তাক সেই সৰ্বদায় ॥

চৰন্তে ফুৰন্তে ক্ৰীড়ন্তে যাই।

ৰহিলা গজেন্দ্ৰ ভাগৰ পাই ॥৪৮৮॥

দুগুণে পীড়িল ৰবি কিৰণে।

লড়িল দুনাই জলপান মনে ॥

পৰ্বত কাৰ্দ্দৈপ গজেন্দ্ৰৰ ভিৰে।

পদ্মগন্ধ পাইল জলৰ তীৰে ॥৪৮৯॥

নামিল গৈয়া সৰোৱৰ মাজে।

চৌভিতি হস্তীসমে গজৰাজে ॥

পদ্মৰ ধূলায়ে সুগন্ধি জল।

পিলেক তৃষণয়ে ছয়া বিকল ॥৪৯০॥

অগাধ জল আতিশয় জুৰ।

গজেন্দ্ৰ পাৰৈ ঘনে ঘনে বুৰ ॥^{৫২}

হস্তিনী সমে কৰৈ জলক্ৰীড়া।
 খণ্ডিল সমস্তে বৌদ্ৰৰ পীড়া।।৪৯১।।
 হস্তী হস্তিনীক কৰাৰৈ স্নান।
 পিয়ৱৈ জল গৃহস্থৰ ঠান।।
 দায়ায়ে পুত্ৰ ভাৰ্য্যা সমে বঞ্চে।
 গৰ্বেৰ জলক্ৰীড়া কৰৈ মাতঞ্চে।।৪৯২।।
 বিষয় সুখত ভৈলেক ভোল।
 নেদেখে মৃত্যু আসি পাইলে কোল।।
 জনত গজেন্দ্রে ক্ৰীড়ে উল্লাসে।
 দেখিল তাক পাছে মহাগ্ৰাসে।।৪৯৩।।
 ক্ৰোধে ধায়া আসি দিলে কামোৰ।
 সিবেলা দুহানো ভৈল আজোৰ।।^{৫৩}
 গজেন্দ্রক গ্ৰাহে আজুৰি টানে।
 হস্তীয়ো গ্ৰাহক আজুৰি আনে।।৪৯৪।।
 যতেক বল আছে মানে দিল।
 গ্ৰাহ গজেন্দ্রৰ যুদ্ধ মিলিল।।
 দুইৰো অদভূত যুদ্ধ দেখিত।
 ত্ৰিদশ দেৱ ভৈলা ভয়ে ভীত।।৪৯৫।।
 দেখন্তে আতিশয় অসদৃশ।
 যুজন্তে সহস্ৰ গৈল বৰিষ।।

৫৩। পা. সিবেলা দুইৰো ভৈল যুদ্ধ ঘোৰ।

জগতে আছে এক দৃষ্টি কৰি।
 শুনা সভাসদ ঘূৰিও হৰি।।৪৯৬।।

।। তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। কৃষ্ণ ৰাম জয় জগবন্ধু জগন্নাথ।
 কৃষ্ণৰ চৰণে বন্দী বৌক মোৰ মাথ।।৪৯৭।।

পদ ।। শুক নিগদতি কথা শুনা নৃপবৰ।
 মিলিল অদ্ভুত যুদ্ধ গ্ৰাহ গজেন্দ্রৰ।।
 আকাশত দেৱগণে দেখন্ত বিস্ময়।
 গ্ৰাহ গজেন্দ্রৰ কাৰো নাহি ভঙ্গ জয়।।৪৯৮।।
 কতো কালে গজেন্দ্রৰ বল ভৈল হানি।
 গ্ৰাহৰ বাঢ়িল বল পিয়া স্বাদ পানী।।
 শ্ৰান্ত ভৈল গজৰাজ যুজিতে নপাৰে।
 চিহ্নৰে হস্তিনীসৰে বেড়ি চাৰি পাৰে।।৪৯৯।।
 আনো যত দস্তাল স্বামীৰ ঘোৰ দুঃখে।
 ৰাখিত নপাৰি কাৰো বাক্য নাসৈ মুখে।।
 দেখিয়া গজেন্দ্রে আপুনাৰ মৃত্যু ভয়।
 ৰাখন্তা নাহিকে আৰ পুত্ৰ ভাৰ্য্যাচায়।।৪৯৯।।
 সঙ্কট বেলাত তাৰ সদবুদ্ধি ভৈল।
 কি ভৈল কি ভৈল বুলি গুণিবাক লৈল।।

আমি হেন গজেন্দ্ৰ জগতে যাক কহে।
 মহাগৰ্বে ভ্ৰমন্তে পাইলেক জলগ্ৰাহে।।৫০০।।
 সহস্ৰ বৎসৰ যিটো যুজো অপ্রয়াসে।
 জানিলোহো বন্দী ভৈলো বিধাতাৰ পাশে।।
 আমাক ৰাখিৰে আৰে কমন বান্ধৱ।
 অন্তকালে গতি মোৰ কেৰলে মাধৱ।।৫০১।।
 মহাবলৱন্ত কাল ভূজঙ্গক ভয়ে।
 যাক সেৱা কৰন্তু সদায়ে যোগীচয়ে।।^{৫৪}
 পলায় জগতৰে মৃত্যু যি প্ৰভুক ডৰে।
 যাক ভয়ে চন্দ্ৰ-সূৰ্য্য পৰন সঞ্চৰে।।৫০২।।
 হেন জগন্নাথ অনাথৰ ইষ্টদেৱ।
 হৰি বিনে আৰৰ তাৰন্তা নাহি কেৱ।।
 এহি বুলি মৰণত নভৈল বিকল।
 শুণ্ডে মেহুই ধৰিলন্ত সুৰ্গ কমল।।৫০৩।।
 পৰম আনন্দে মাধৱত দিয়া চিত্ত।
 গজেন্দ্ৰে কৰিলা স্তুতি আতি বিপৰীত।।

৫৪। পা. মহাবলৱন্ত কাল ভূজঙ্গক ভয়ে।
 যাক সেৱা কৰন্তু ব্ৰজৰ গোপীচয়ে।।

যাক শুনি তৰৈ সুখে ঘোৰ নৰকক।
 অন্তকালে পাই হেন মাধৱ বন্ধুক^{৫৫}।।৫০৪।।
 শুণ্ডে মেহুই পদ্মগোট উপৰক তুলি।
 গজেন্দ্ৰে শৰণ লৈলা ত্ৰাহি হৰি বুলি।।
 শুনি শীঘ্ৰে চৰি হৰি গৰুড়ৰ স্কন্ধে।
 ভকতক ৰাখিবাক আসিলা প্ৰবন্ধে।।৫০৫।।
 গৰুড়ৰ নামি হৰি পৰম বিক্ৰমে।
 শুণ্ডে ধৰি তৰক তুলিলা গ্ৰাহে সমে।।
 চক্ৰ ধৰি তেখনে ছিৰিলা গ্ৰাহ মুখ।
 হৰিৰ প্ৰসাদে গজেন্দ্ৰৰ গৈল দুখ।।৫০৬।।
 হস্তী গুচি তৈতে চতুৰ্ভূজ ৰূপ ভৈলা।
 গলে বনমালা হাতে চাৰি অস্ত্ৰ লৈলা।
 কৰিলা প্ৰণাম পাছে দণ্ডৱতে পৰি।
 পাৰিষদ হুয়া বৈকুণ্ঠক গৈলা লড়ি।।৫০৭।।
 কৃষ্ণ পৰশনে গ্ৰাহো শাপক নিস্তৰি।
 দিব্য ৰূপ ধৰিয়া স্বৰ্গক গৈলা লড়ি।।
 শুনা কৃষ্ণ কথা জন্ম নকৰিও বৃথা।
 হৰিৰ চৰিত্ৰ আত নাহিকে অন্যথা।।৫০৮।।

৫৫। পা. যাক শুনি তৰি ভৱ ভয় অন্ধকূপ।
 অন্তকালে পাই সেই মাধৱৰ ৰূপ।।

দুৰ্লভ মনুষ্য জন্ম পাইবা কত ভাগে।
 সত্বৰে সংসাৰ সিন্ধু তৰিবাক লাগে।।
 যত দেখা ধন জন সৰে বিষ্ণুমায়া।
 আকাশত সঞ্চৰে মেঘৰ যেন ছায়া^{৫৬}।৫০৯।।
 **   **   **^{৫৭}
 কৃষ্ণ কথা শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে ভৱ তৰি।
 হেন জানি সদায়ে ঘূষিয়ো হৰি হৰি।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শুনা সৰ্বলোক।।
 বোলা হৰি হৰি সৰে পাতক চাড়োক^{৫৮}।৫১০।।

।। গজেন্দ্ৰ উপাখ্যান সমাপ্ত।।৭।।

৫৬। পা. আকাশত প্ৰকাশে মেঘৰ যেন ছায়া।।

পা. প্ৰকাশে সঞ্চৰে মেঘৰ যেন ছায়া।।

৫৭। কোনো পুথিত নিম্নোক্ত শাৰী দুটি ৫১০ নং পদৰ প্ৰথমার্দ্ধৰূপে পোৱা যায় :

বিজুলী চমক যেন জীৱন অথিৰ।

পদ্মৰ পত্ৰৰ যেন জল নুহি থিৰ।।

৫৮। কোনো কোনো পুথিত পোৱা নগ'লেও প্ৰায়বিলাক পুথিতেই এই দুটি কলি পোৱা যায়, আৰু ই প্ৰাসঙ্গিক যেন ও লাগে।

।। অষ্টম খণ্ড ।।

।। হৰমোহন ।।

।। প্ৰথম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। মুখে বোলা ৰাম কৃষ্ণ সনাতন হৰি।
 হৰিহৰ লীলাকথা শুনা কৰ্ণভৰি।।৪২।।
 পদ ।। পৰীক্ষিত ৰাজাত কহন্ত মুনি শুকে।
 কহো কৃষ্ণ কথা শুনা পৰম উৎসুকে।।
 বিপৰীত স্ত্ৰী-মায়া দেখি মাধৱৰ।
 শুনা যেন মতে কামাতুৰ ভৈলা হৰ।।৫১১।।
 শুনিলন্ত হৰে পাছে কথা বিপৰীত।
 স্ত্ৰীৰূপ ধৰি হৰি হৰিলা অমৃত।।
 দেৱক ভুঞ্জাইলা দানৱৰ আশা ভঙ্গ।
 শূনি ত্ৰিনয়নৰ মনত মহা বঙ্গ।।৫১২।।
 নয়নে দেখিবো বিষ্ণু ভৈলা যেন নাৰী।
 এহি বুলি বৃষভত চড়ি ত্ৰিপুৰাৰী।।
 লগ লাগি গৌৰীও বহিল স্বামী কাছে।
 দেখি নন্দী আদি কৰি যত ভৃত্য আছে।।৫১৩।।
 কৈলাস ছানিয়া সৰে কোৱাৰৈ নিশান।
 দণ্ডে ছত্ৰে বাদ্যে ভণ্ডে ধৰিল যোগান।।

আকাশৰ পথে গৌৰীনাথ গৈলা লড়ি।
 বিষ্ণুৰ পুৰীক আণ্টাইলেক দৰদৰি।।৫১৪।।
 বৃষভৰ নামি হৰ আৰো গৌৰী মাৰ।
 বিষ্ণুক সাদৰি দুয়ো ভৈলা ভূমিপাৰ।।
 মাধৱৰ মন্দিৰক দূৰতে আকলি।
 প্ৰণামিলা শঙ্কৰে কৰিয়া কৃতাঞ্জলি।।৫১৫।।
 বত্নৰ মন্দিৰে সূৰ্ণৰ সিংহাসনে।
 কৰন্তু প্ৰকাশ বহি প্ৰভু নাৰায়ণে।।
 সুনন্দ কুমুদ নন্দ পাৰিষদগণ।
 চতুৰ্ভিতি বেঢ়ি সৈৱে কৃষ্ণৰ চৰণ।।৫১৬।।
 জগতজননী লক্ষ্মী আছন্ত উপাসি।
 শঙ্কৰক দেখি হৰি তুলিলন্ত হাসি।।
 বসিবাক লাগি হৰি দিয়াইলা আসন।
 সভাৰ্য্যে বসিল তাতে দেৱ ত্ৰিনয়ন।।৫১৭।।
 আদৰিল হৰি যেন বিধি ব্যৱহাৰ।
 কৰিলা পাৰ্ব্বতী সমে শিৱক সৎকাৰ।।
 শঙ্কৰে কৰিলা হৃষীকেশক সেৱলি।
 আৰম্ভিলা তুতি পাছে কৰি কৃতাঞ্জলি।।৫১৮।।

।। তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।।ত্ৰাহি ৰাম নিৰঞ্জন নিৰাকাৰ হৰি।
 কৰা কৃপা নাথ সেৱকৰ মন পূৰি।।৪৩।।
 পদ ।।নমো নমো মাধৱ বিধিৰ বিধিদাতা।
 তুমি জগতৰ গতি মতি পিতা মাতা।।
 তুমি পৰমাত্মা জগতৰ ঈশ এক।
 একো বস্তু নাহিকে তোমাত ব্যতিৰেক।।৫১৯।।
 তুমি কাৰ্য্য কাৰণ সমস্ত চৰাচৰ।
 সূৰ্ণ কুণ্ডলে যেন নাহিকে অন্তৰ।।
 তুমি পশুপক্ষী সুৰাসুৰ তৰু তৃণ।
 অজ্ঞানত মূঢ়জনে দৈখে ভিন্ন ভিন্ন।।৫২০।।
 তোমাৰেমে মায়ায়ে মোহিত সৰ্বক্ষণে।
 তুমি আত্মা তোমাক নজানে একোজনে।।^{৫৯}
 সমস্ত ভূতৰে তুমি আছা হৃদয়ত।
 তত্ত্ব নপাই তোমাক বিচাৰে বাহিৰত।।৫২১।।
 তুমিসে কেৱলে সত্য মিছা সৰে আন।
 জানি জ্ঞানীগণে কৰে হৃদয়ত ধ্যান।।
 নমাগোহো সুখভোগ নলাগে মুকুতি।
 তোমাক চৰণে মাত্ৰ থাকোক ভকতি।।৫২২।।

মুখে লৌক নাম মোৰ কৰ্ণে তৰ কথা।
 হৃদয়ত পাদপদ্ম থাকোক সৰ্ব্বথা।।
 সজ্জনৰ সঙ্গ নুগুচোক সৰ্ব্বক্ষণে।
 এতেক প্ৰসাদ মাগো তোন্ধাৰ চৰণে।।৫২৩।।
 শুনা যি কাৰণে আইলো গোচৰ তোন্ধাৰ।।
 দেখি আছো তোন্ধাৰ বিৰিধ অৱতাৰ।।
 সম্প্ৰতি ধৰিলা প্ৰভু যিটো নাৰীৰেশ।
 তাক দেখিবাক লাগি আইলো হৃষীকেশ।।৫২৪।।
 যিটো নাৰীৰেশ ধৰি মুহিলা দানৱ।।
 দেৱৰ অমৃত পান সাধিলা মাধৱ।।
 সেই নাৰীৰেশ দেখিবাক অভিলাষে।
 কৌতূহলে সভাৰ্য্যে আসিলো তযু পাশে।।৫২৫।।
 ভৃত্য হেন জানি যদি মোক আছে দায়া।
 দেখায়ো আমাক কেনমত তিৰীমায়া।।
 ভকতৰ মনোৰথ কৰিয়ো পূৰণ।
 হেন শুনি হাসি মাতিলন্ত নাৰায়ণ।।৫২৬।।
 দৈত্যে নিলে অমৃত দেৱৰ দেখি ক্লেশ।
 সিকাৰণে শঙ্কৰ ধৰিলো নাৰীৰেশ।।
 কামুকজনৰ তাত মহা কুতূহল।
 তুমি মহাযোগীৰ দেখিবে কোন ফল।।৫২৭।।
 ঘোৰ নাৰীমায়া সৱ মায়াতে কুৎসিত।
 মহা সিদ্ধ মুনিৰো কটাক্ষে হৰৈ চিত্ত।।

দৰশনে কৰৈ তপ জপ যোগ ভঙ্গ।
 জানি জ্ঞানীগণে এড়ৈ কামিনীৰ সঙ্গ।।৫২৮।।
 সিটো স্ত্ৰী-ৰূপক দেখিবা কোন কাজে।
 তুমি ভোল ভৈলে হাসিবেক সামৰাজে।।
 এতেকেসে বোলো ক্ষমা কৰা পশুপতি।
 হেন শুনি হাসি হৰে হৰিত বদতি।।৫২৯।।
 মহাযোগবলে শুদ্ধ কৰি আছো কায়া।
 ব্ৰহ্মময় দেখো কি কৰিবে পাৰৈ মায়া।।
 দহি আছো মদনক আৰো শঙ্কা নাই।
 মাধৱে মাতিলা হাসি শঙ্কৰক চাই।।৫৩০।।
 দেখাইবো তোন্ধাক আজি সেই তিৰীৰেশ।
 এহি বুলি অন্তৰ্দ্ধান ভৈলা হৃষীকেশ।।
 আগত নাহিকে হৰি ভৈলা কোন ভিত্তি।
 চতুৰ্ভিত্তি চান্ত হৰে পাৰ্ব্বতী সহিত্তি।।৫৩১।।
 বিদূৰক লাগি হৰে চান্ত হয়্যা থিয়।
 চাপৰি চাহন্ত নেত্র বলাই সদাশিৱ।।
 উঠন্ত বৈসন্ত মাত্ৰ কৰে উসমিস।
 কৈক গৈলা কৃষ্ণ একো নপান্ত উদ্দিশ।।৫৩২।।
 এহিমতে চান্ত হৰে আকুলিত ভাৱে।
 ভণিল শঙ্কৰে গৌৰিন্দৰ দুই পাৱে।।
 শুনা সৰ্ব্বজনে মহাভাগৱত পদ।
 বোলা হৰি হৰি ডাকি খণ্ডোক আপদ।।৫৩৩।।

॥ তৃতীয় কীর্তন ॥

ঘোষা ॥ জয় জয় বাম^০ জয় ছিৰীৰাম^১
জয় সনাতন হৰি ॥৪৪॥

পদ ॥ পাছে ত্ৰিনয়ন দিব্য উপবন
দেখিলন্ত বিদ্যমান।
ফল ফুল ধৰি জকমক কৰি
আছে যত বৃক্ষমান ॥
শিৰীষ সেউতী তমাল মালতী
লবঙ্গ বাগী গুলাল।
কৰবীৰ বক কাঞ্চন চম্পক
ফুলভৰে ভাগে ডাল ॥৫৩৪॥
শেৰালি নেৰালী পলাশ পাৰলি
পাৰিজাত যুতি জাই।
বকুল বন্দুলি আছে ফুলি ফুলি
তাৰো সীমা সংখ্যা নাই ॥
কনৌৰ^২ কনাবী কদম্ব বাবৰি
নাগেশ্বৰ সিংহচম্পা ॥^৩

৬০। পা. জয় হৰি বায়; ৬১। পা. জয় শ্ৰীৰাম

৬২। পা. কনৌজ; ৬৩। পা. সুনিচম্পা

অশোক অপাৰ দৰনা^৪ মন্দাৰ
মণিৰাজ ৰাজচম্পা ॥৫৩৫॥
কুন্দ কুৰুৰক কেতেকী তগৰ
গন্ধে মোহে বহুদূৰ।
গুটিমালী ভেটি ৰাজল ৰেৱতী
মৰুৱা মথাই ধুমুৰ ॥
চন্দন অগৰু দিব্য কল্পতৰু
দেৱদাৰু পদ্মবচি^৫।
প্ৰতি গাছে গাছে ভিণ্ডা বান্ধি আছে
সুৰ্গ মাণিকে খচি ॥৫৩৬॥
মণি মৰকত থলী নানা মত
দীপ্তি কৰে তাৰ কাছে।
মহা মনোহৰ দীঘি^৬ সৰোৱৰ
তাৰ মাজে মাজে আছে ॥
চাৰিও কাষৰে পৰাল বাখৰে
বান্ধিছে বিচিত্ৰ কৰি।
বৈদূৰ্য্যৰ বাট ফটিকৰ ঘাট
মৰকত খাটখৰি ॥৫৩৭॥
সুৰ্গ কমল ভেট উতপল
ফুলি ফুলি আছে ৰঞ্জি।

৬৪। পা. দেৱনা; ৬৫। পা. পদ্মবসি; ৬৬। পা. দিব্য

শোভে চক্ৰবাক   ৰাজহংস জাক
 মৃগাল ভূঞ্জৈ উভঞ্জি।।
 কোটা^{৬৭} কঙ্ক বক   বিবিধ চটক
 ভ্ৰমন্ত নিৰ্ভয় ভাৰ।
 অমৃত সমান   জল কৰি পান
 তেজৈ সুললিত ৰাৰ।।৫৩৮।।
 চাৰিও পাৰত   দিব্য পুষ্প যত
 গন্ধে দশোদিশ ভাসে।
 অনেক ভ্ৰমৰে   বেঢ়িয়া গুঞ্জৰে
 মধুপান অভিলাষে।।
 যত দিব্য পক্ষী   ফল ফুল ভক্ষি
 কাঢ়য় সুস্বৰ ৰাৰ।
 কুহু কুহু ধ্বনি   কোকিলৰ শূনি
 বহয় মলয়া ৰাৰ।।৫৩৯।।

।। চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। এ হৰি নাৰায়ণ।।৪৫।।

পদ ।। হেন দিব্য উপবন^{৬৮}   দেখিলন্ত ব্ৰিনয়ন
 দিব্য কন্যা এক আছে তাতে।

৬৭। পা. কোটা/ কোণ্ডা; ৬৮। পা. হেন মহা দিব্যবন

কোটি লক্ষ্মী সম নোহে   কটাক্ষে ত্ৰৈলোক্য মোহে
 ভণ্টাখেৰি খেলে দুয়ো হাতে।।
 তপ্ত সুৰ্ণৰ সম   জ্বলে দেহা নিৰুপম
 ললিত বলিত হাতপাৰ।
 চক্ষু কমলৰ পাসি   মুখে মনোহৰ হাসি
 সঘনে দৰশৈ কামভাৰ।।৫৪০।।
 উৰ্দ্ধক ক্ষেপন্ত ভণ্টা   কৰন্ত কটাক্ষ ছটা
 নীলাগতি দেখাই ফুৰৈ পাক।
 সোলকৈ উচ্চল খোপা   খসৈ পাৰিজাত খোপা
 বাম হাতে সম্ভৰন্ত তাক।।
 কৰ্ণত কুণ্ডল দোলৈ   স্তন হলফল কৰৈ
 গলে ৰত্নমালা ঝিকি পাৰে।
 সুৰ্ণ কঙ্কণ ধ্বনি   কৰৈ ৰুণবুন শূনি^{৬৯}
 প্ৰকাশে হৃদয়ে হেমহাৰে।।৫৪১।।
 কৰ্ণে লোলে সাতসৰী   লয়লাসে কাঢ়ে ভৰি
 আগবাঢ়ি পাছ গুচি যান্ত।
 পিন্ধি শাড়ী খোণ্টাজালি^{৭০}   যেন মৈৰা কৰৈ চালি
 হৰক কটাক্ষ কৰি চান্ত।।
 দৰশান্ত কাষ পিঠি   ক্ষণোহো সমুখ দৃষ্টি
 চাহি লাজে যান্ত চক্ষু মুদি।

৬৯। পা. সুৰ্ণ কঙ্কণগণ   সিও কৰে ৰুণবুন

৭০। পা. খোণ্টাজালি/ নেত যোণ্টাজালি/ ফোণ্টাজালি

ভ্ৰমন্ত অনেক ভাৰে উৰুৱাৰৈ বস্ত্ৰ বাৰে
 উচ্চ কুচকুম্ভ^{১১} হোৱে উদি।।৫৪২।।
 কঙ্কালে কিঙ্কিণী বাজে চৰণ কমল মাজে
 বত্নৰ নৃপুৰ ৰণবান।
 হালৈ অতি মধ্যদেশ সংসাৰ মোহিনী বেশ^{১২}
 একো অঙ্গে নাহি খতিখণ।।
 মুখ চন্দ্ৰ সম শোভে পদ্মৰ সুৰভি লোভে
 বেড়ি মধুকৰে কৰৈ ৰোল।
 শৰীৰৰ লাস বেশ নেত্ৰৰ কটাঙ্গ ঠেস
 দেখি শম্ভু আতি ভৈলা ভোল।।৫৪৩।।
 পূৰ্ব শত্ৰু হেন জানি কামদেৱে বাণ হানি^{১৩}
 মনক মৰ্দিল মহেশৰ।
 নাহি শ্ৰুতি বুদ্ধি জ্ঞান কামানলে দহে প্ৰাণ^{১৪}
 লাজ কাজ এড়িলা শঙ্কৰ।।
 সৰে যোগ ধ্যান গৈল কন্যাক মাতিবে লৈল
 প্ৰাণেশ্বৰী চাপ মোৰ পাশ।।
 আঘাৰেক মাত মোক জন্মৰ সফল হৌক
 দেখি থাকো তোৰ লয়লাস।।৫৪৪।।
 আৰ কি তোন্মাত বাজ মোক্ষতো নাহিকে কাজ
 আৰ কোন ছাৰ স্বৰ্গসুখ।

১১। পা. কুৎসস্তুভ; ১২। পা. লাৰণ্যবেশ
 ১৩। পা. কামদেৱে শৰ হানি; ১৪। পা. শোষে প্ৰাণ

তুমি বিনা নাহি আন তুমি মোৰ যোগ ধ্যান
 থাকিবো তোন্মাৰ চাই মুখ।
 নকৰ মানিনী মান মদনে দহৰে প্ৰাণ^{১৫}
 বোল বান্ধৈ আশ্বাস আমাক।
 বোলন্ত অনেক বোল কন্যাতেসে হুয়া ভোল
 পাসৰিল পাশতে উমাক।।৫৪৫।।
 যত আছে ভূতগণ কাহাতো নেদন্ত মন^{১৬}
 কেৱল কন্যাত মাত্ৰ হিয়া।
 স্বামীৰ দেখিয়া ভাৱ হাসন্ত পাৰ্বতী মাৰ
 চাপৰি মুখত বস্ত্ৰ দিয়া।।
 আনো যত অনুচৰ বৈলখিল নিৰন্তৰ
 শঙ্কৰৰ দেখি হেন কাম।
 শুনা সমজ্যাৰ লোক^{১৭} কলিত সুমতি হোক
 ডাক ছাড়ি বোলা ৰাম ৰাম।।৫৪৬।।

।। পঞ্চম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। দেখ্ দেখা ৰাম নয়ন ভৰি চাঞে^{১৮}।
 অৰুণ পাৰৰ বলাই লৈয়া মৰি যাঞে^{১৯}।।৪৬।।
 পদ ।। শুক নিগদতি শুনিয়েক ৰাজা পাছে।
 হৰক নমাতি কন্যা এহিমতে আছে।।

১৫। পা. দহয় প্ৰাণ; ১৬। পা. কাহাতো নাহিকে মন;
 ১৭। পা. শুনা সামাজিক লোক; ১৮। পা. চাওঁ; ১৯। পা. যাওঁ

ভণ্টা খেড়ি খেলন্তে হাতৰ পৰা উড়ি।^{৮০}
 গৈল বেগে গুটি কতো দূৰক উফৰি।।৫৪৭।।
 তাক খেদি যান্তে কন্যা বেগ ধৰি ধাই।
 কটিৰ বসন বায়ু নিলে উডুৰাই।।
 ভৈল তনু উদাস বেকত গুপ্ত অঙ্গ।
 লাজে আৰ্থু সারটি কৰন্ত অঙ্গ ভঙ্গ।।৫৪৮।।
 হুয়া কুজী জুমুৰী অঙ্কক হাতে ঢাকি।
 লাজে চকু মুদি কতো অধোমুখে থাকি।।
 আঁৰ হুইবে লাগি ওচৰত নাহি গাছ।
 হাস্য কৰি কতো টেৰ কৰি চান্ত পাছ।।৫৪৯।।
 দৰশান্ত ভাৰ শঙ্কৰৰ মোহ হেতু।
 দেখিলা কন্যাৰ গুপ্ত অঙ্গ বৃষকেতু।।
 ভৈলন্ত বিমোহ মন মদনে দহয়।
 পাৰ্ব্বতীক লাগি এড়িলন্ত লাজ ভয়।।৫৫০।।
 বহিৰ সংযোগে যেন উথলিল ঘৃত।
 দুঃসহ মদন শৰে জজ্জৰিত চিত্ত।।
 একো নেদেখন্ত কামাতুৰ ভৈলা বৰ।
 কন্যাক ধৰিবে লাগি দিলেক লৰৰ।।৫৫১।।
 খটমট কৰি বাজে গলে মূণ্ডমাল।
 কঙ্কালৰ সুলকি পৰিল বাঘছাল।।

৮০। পা. খেলন্তে খেৰি হাতৰপৰা পৰি।

ভৈলন্ত উলঙ্গ তাকো নচান্ত চাপৰি।
 দেখি পলাইবাক লৈলা কন্যায়ো লৰৰি।।৫৫২।।
 হাসি লাজে আঁৰ হোন্ত ইগাছে সিগাছে।
 ভোল হুয়া শঙ্কৰো খেদন্ত পাছে পাছে।।
 হস্তিনীক যেন মত্ত হস্তী যায় খেদি।
 পলান্ত সুন্দৰী শঙ্কৰক লাগ নেদি।।৫৫৩।।
 প্ৰাণ যায় শঙ্কৰৰ কাম উতপাতে।
 মহাবেগে খোপাত ধৰিলা বামহাতে।।
 বহ প্ৰাণেশ্বৰী বুলি কৰি আলিঙ্গন।
 মহাকাম ভোলে দিলা মুখত চুম্বন।।৫৫৪।।
 আৰিমুৰি কৰৈ কন্যা নথাকৈ থমকি।
 বাহুৰ মাজৰ পৰা পড়িল হুসকি।।
 দুনাই লৰড় দিল বিমুকুত কেশে।
 পাছত খেলন্ত হৰে উলঙ্গত বেশে।।৫৫৫।।
 পাকত আন্তৰি যান্ত শৰীৰ দেখাই।
 কতো আঁৰ হোন্ত কন্যা হাসি মুচুকাই।।
 কতো ঘন তনভাৰ ছলে দেখাই যান্ত।
 বহ প্ৰাণেশ্বৰী বুলি শঙ্কৰে চেঞ্চান্ত।।৫৫৬।।
 নাহি শ্ৰুতি বুদ্ধি যেন বাতুল লক্ষণ।
 নাৰীময় দেখন্ত সমস্তে বৃক্ষগণ।।
 দাৰুণ মদন বাণে কৰৈ লটিঘটি।
 কন্যা বুলি ধৰিলন্ত বৃক্ষক সারটি।।৫৫৭।।

॥ ষষ্ঠ কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ ইবাৰ কৰুণাময় নকৰা নৈৰাশ।

ছোড়া মায়া^{৮১} কৰা দয়া ভৈলো তযু দাস ॥৪৭॥

পদ ॥ ইবাৰ নেৰস প্ৰাণেশ্বৰী যাইবি কই।

চেপ্‌গন্ত বিন্মতি^{৮২} কামবাণে মূৰ্ছা গই ॥

হৰস বদনে বাঁকৈ দিয়ো মোক চুমা।

কৰা আলিঙ্গন কি কৰিতে পাৰে উমা ॥৫৫৮॥

কিয়নো নেদস প্ৰাণেশ্বৰী মোক লাগ।

যেহি লাগে সেহি দিবে পাৰো মোত মাগ ॥

কৈলাসৰ পাতিবো তোহৌক^{৮৩} অধিকাৰী।

সেৱা কৰি থাকিবে যতক দিব্যনাৰী ॥৫৫৯॥

নকৰিবো দ্বন্দ্ববাদ নপাৰিবো গালি।

ময়ো দাস তোন্ধাৰ থাকিবো আঞ্জা পালি ॥

তোন্ধাৰেমে কৰি দিবো পাৰ্ৱতীক চেড়ী।

আউৰ যে নযাস প্ৰাণেশ্বৰী মোক এড়ি ॥৫৬০॥

দেখিবে নৱাৰা য়েৰে আন্ধাৰ কুৱেশ।

জটাকো মুণ্ডাঞে তেৰে কৰিয়ো আদেশ ॥

সৰ্প গুচাই পিন্ধো আনি দিব্য অলঙ্কাৰ।

মুণ্ডমালা গুচাই আঁৰো গলে হেমহাৰ ॥৫৬১॥

৮১। পা. ছোড়ামায়া; ৮২। বিশ্ৰুত; ৮৩। পা. তোন্ধাক

বাঘছাল এড়ি পিন্ধো দেৱাঙ্গবসন।

ভঙ্গু গুচাই গাৰে ঘষো অগৰু চন্দন।

যেহি লাগে বোল বাঁকৈ সৰে মৰ্ত্তি^{৮৪} কৰো।

মুখ চাই নমাত সম্যকে আতে মৰো^{৮৫} ॥৫৬২॥

কতনো কৰিলো তোৰ ঘোৰ অপৰাধ।

এভো যেন কৰ বাঁকৈ বচন নবাধ।

দান্তে খেৰ কামোৰো সাৰট হাত মেলি।

তোৰ মোৰ হৌক ক্ৰীড়া কৌতুহল কেলি ॥৫৬৩॥

স্ত্ৰী বুলি বৃক্ষক চুম্বন্ত আন্ধোৱালি।

দেখিয়া হাসন্ত নাৰীৰূপে বনমালী।

অনন্তৰে হৰে চক্ষু মেলি চাইলা পাছে।

দেখন্ত নোহন্ত কন্যা ধৰি আছে গাছে ॥৫৬৪॥

তাক এড়ি সুন্দৰীক খেদন্ত দুনাই।

যেন মত্ত হস্তী হস্তিনীক খেদি যায় ॥

লাগ নেদি বমণীও পলান্ত লৱড়ি।

মহাবেগে শঙ্কৰে খেদন্ত ভৰি ভৰি ॥৫৬৫॥

নযায় নুপুহায় মদনৰ উতপাতে।

পাইলো পাইলো বুলি কতো চাব দেন্ত হাতে ॥

অঙ্গুলিৰ আগে যেন চোৱৈ উচ্চকুচ।

আন্তৰন্ত কন্যা হৰ পড়ি যান্ত মূছ^{৮৬} ॥৫৬৬॥

৮৪। পা. মুখ চাই নমাত আতেমে বৰ হাৰো ॥

৮৫। পা. মূৰ্ছা/ মূৎস/ মূৰ্ছ

পুৰাতন শত্ৰু কামদেৱে ছিদ্র পাই।
 প্ৰহাৰন্ত পুষ্পবাণ দুনাই দুনাই।।
 মদনৰ শৰে হৰ হৃদয়ত ফুটি।
 মহাদুঃখে মাটিত পাড়ন্ত লোটা লুটি।।৫৬৭।।
 কতো উঠি কন্যাক কৰন্ত কাউবাউ।
 আঙ্গুলি মুখত কৰো পালটিয়া চাউ।
 তোৰেসে নিমিত্তে কৰে মদনে দগধ।
 মই য়েৰে মৰোঁ তোত লাগিবেক বধ।।৫৬৮।।
 মহাপাপ প্ৰাণীবধ তাকো শঙ্কা নাই।
 কোননো সাধিবি স্বৰ্গ আশ্ৰয়ক মৰাই।।
 এভো পাশ চাপ আসি কৰো আলিঙ্গন।
 তোহোৰ সফল হৌক এ নৱ যৌৱন।।৫৬৯।।
 নেদেখয় কেৰে বাঁকৈ কিয় কৰ লাজ।
 নাই আন পুৰুষ নিজৰ্জন বন মাজ।
 তই য়েৰে নাসস আপুনি চাপো কোল।
 এহি বুলি লাসে লাসে যান্ত হুয়া ভোল।।৫৭০।।

।। সপ্তম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। প্ৰাণ হৰি নেয় বুলি ডাক ছাড়ে ত্ৰিপুৰাৰি।
 হৰক মুহিয়া যান্ত মোহন মুৰাৰি।।৪৮।।
 পদ ।। দেখি হাসি সুন্দৰী পলান্ত লাগ নেদি।
 নয়া নয়া বুলি বৃষধ্বজে যান্ত খেদি।।

গিৰি গুহা বন নদ নদী সৰোৱৰ।
 খেদিয়া ফুৰন্ত হৰে দ্বীপ দ্বীপান্তৰ।।৫৭১।।
 আছে ঋষিগণৰ আশ্ৰম যত যত^{৮৬}।
 পলান্তে খেদন্তে দুয়ো প্ৰৱেশিলা তাত।।
 মদনৰ পীড়াত এড়িলা হৰে লাজ।
 খেদিয়া ফুৰন্ত আশ্ৰমৰ মাজে মাজ।।৫৭২।।
 আউল জাউল হুয়া চক্ষু চাকৈ জঁটে।
 বিৱস্ত্ৰে কন্যাক হৰে খেদে উলঙ্গতে।।
 দেখি ঋষি পত্নীগণে হাঁসে নিৰন্তৰে।
 কেহো মুখে বস্ত্ৰ দিয়া পশৈ অভ্যন্তৰে।।৫৭৩।।
 উন্মত্ত পাগল কিনো ভৈলা মহাদেৱ।
 কেনমতে আন্ধ সুৰাসুৰে কৰে সেৱ।।
 উলঙ্গতে খেদন্ত কাহাৰ বউ জীউ।
 লাজ কাজ মৰ্যাদা এড়িল সদাশিউ।।৫৭৪।।
 এহি বুলি জুমাজুমি হাঁসে সৰে সখী।
 ঋষিগণো শঙ্কৰক কামাতুৰ দেখি।।
 বিষুঃ বিষুঃ স্মৰি সৰে চপৰাইলা মাথ।
 কিনো বিপৰ্য্যয় ভোল ভৈলা গৌৰীনাথ।।৫৭৫।।
 কোহোঁ বোলে শঙ্কৰৰ কোনে মায়া বুজা।
 পাদ্য অৰ্ঘ্য দিয়া আগবাঢ়ি কৰো পূজা।।

এহি বুলি উঠি যান্তু কতো ঋষিগণ।
 লৰড়ন্তে কৰযোড়ে বোলন্ত বচন।।৫৭৬।।
 তুমি চৰাচৰ গুৰু জগতৰ বাপ।
 সৰ্ব্বজান হুয়া আৰে কৰা হেন পাপ।।
 ক্ষেণেক বিশ্রাম কৰা আন্ধাৰ থানত।
 যতেক বোলন্ত মানে নপশৈ কাণত।।৫৭৭।।
 কামিনী হৰিলে চিত্ত কামে ভৈলা ভোল।
 নুশুনন্ত শঙ্কৰে ঋষিৰ মাতবোল।।
 বমণীৰ পাছে পাছে ফুৰন্ত লৰড়ি।
 গাৰ দেখাই সুন্দৰী পলান্ত ভৰি ভৰি।।৫৭৮।।
 নপাৰন্ত লাগ তান নাহি সুখ শান্তি।
 খেদন্তে খেদন্তে হৰ ভৈলা হাৰাশান্তি।।
 উণ্ডল থুণ্ডল মন মদনে বিকল।
 বহিবে লাগিল শঙ্কৰৰ বিন্দুজল।।৫৭৯।।
 হস্তিনীক খেদন্তে হস্তীৰ যেন স্রৈ।
 যেন গিৰি শিখৰৰ গেকু ধাৰা বৰৈ।।
 এহিমতে শঙ্কৰৰ বিন্দু যাই পড়ি।
 দেখি ঋষিগণো আন্তৰিল তাক এড়ি।।৫৮০।।
 পিঠি দিয়া কতো সুমৰন্ত হৰি ৰাম।
 মহাযোগী শঙ্কৰ আহান হেন কাম।।
 এহি বুলি ঋষিগণ গৈলা ঘৰাঘৰি।
 সুমৰিয়া হাযীকেশ ৰাম কৃষ্ণ হৰি।।৫৮১।।

।। অষ্টম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। এ হৰি কি প্ৰাণ হৰি পশিলো শৰণে।
 কৰা কৃপা নাথ মোক অৰুণ চৰণে।।৪৯।।
 পদ ।। যৈত যৈত শঙ্কৰৰ বিন্দু পৰি গৈল।
 ভূমি গুচি তেখনে সুবৰ্ণময় ভৈল।।^{৮৭}
 যেহি বৃক্ষ লতাক বিন্দুৰ ছটা ছোৱে।
 কাঠ গুচি তেখনে সুবৰ্ণময় হোৱে।।৫৮২।।
 তথাপি খেদন্ত হৰ হুইয়া উলঙ্গত।
 পাক ফুৰি পাইল গৈয়া বৈকুণ্ঠ নিকট।।
 পড়িয়া আৰ্ণটাইল য়েৰে বিন্দু আছে যত।
 তেৰেসে চেতন ভৈল হৰৰ গাৰত।।৫৮৩।।
 চাপৰি চাহন্ত ছাল নাহিকে কটিত।
 লাজে অধোমুখ হুইয়া বসিল মাটিত।।
 পাছে ব্ৰহ্মজ্ঞান চিন্তি চিত্ত স্থিৰ কৰি।
 নাক কাণ ছুইয়া সুমৰন্ত ৰাম হৰি।।৫৮৪।।
 মদনৰ পীড়াক এড়িয়া মহাযোগী।
 ব্যাধিৰ সকাশ পাইলা যেন চিৰৰোগী।।
 গ্ৰহ গুচি গৈলে যেন স্বস্থ হোৱে বাউল।^{৮৮}
 মনত গুণন্ত বসি জগতৰ বাউল।।^{৮৯}৫৮৫।।

৮৭। পা. মাটি গুচি শুদ্ধ সুবৰ্ণৰ ভূমি ভৈল।

৮৮। পা. সূৰ্য্য; ৮৯। পা. পূজ্য

মোৰ কাজে আজি হসুৱাইলো ত্ৰিভুৱন।
 কেনমতে পতিয়াইবো পাৰ্ব্বতীৰ মন।।
 বুলিবেক ফুৰিলা কাহাৰ নাৰী সঙ্গে।
 গৃহত পশিৰে বান্ধে নেদিবন্ত খঙ্গে।।৫৮৬।।
 লঘু ভৈলো মাধৱৰ নুগুনিলো হাক।
 উমাৰ আগত চাটু বুলিলো কন্যাক।।
 এৰে কেনমতে তান আগে হৈবো থিয়।
 কৰন্ত অশেষ চিন্তা দেৱ সদাশিৱ।।৫৮৭।।
 বিচাৰি চাহিলে দোষ নাহিকে আন্ধাৰ।
 যাৰ মায়া পাশে বন্ধ সমস্ত সংসাৰ।।
 হেন হৰি মুহিলা আপুনি নাৰী হুই।
 আত অনুশোচ আৰে কৰো কোন মুই।।৫৮৮।।
 কটাক্ষতে স্ৰজন্ত ব্ৰহ্মাণ্ড কোটি কোটি।
 এগোটা ডিম্বৰ মণ্ডিঃ ৰুদ্ৰ এক গুটি।।
 যাহাৰ অঙ্গত চৰাচৰ ভৈল বাজ।
 হেন হৰি মুহিলা ইহাত কোন লাজ।।৫৮৯।।
 বিষ্ণুৰ আগত মণ্ডিঃ পৰম অঞ্জলী।
 জিনিলো মায়াক বুলিলোহো গৰ্ব্ববাণী।।
 ইসে অহঙ্কাৰে কৰে হৃদয়ত তাপ।
 হৰি হৰি স্মৰণে খণ্ডোক ইটো পাপ।।৫৯০।।
 এহি বুলি মৌন ভৈলা দেৱতা ঈশান।
 কৰিবে লাগিলা মনে মাধৱক ধ্যান।।

শুনা সৰ্ব্বজন মন কৰা উপশাম।
 পাতক ছাড়োক ডাকি বোলা ৰাম ৰাম।।৫৯১।।

।। নৱম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।।বান্ধৱ মাধৱ দেৱ হৰি।^{১০}

কৰা কৃপা দোষ ক্ষমা কৰি।।৫০।।

পদ ।।অনন্তৰে দেৱহৰি দুনাই নিজৰূপ ধৰি
 শঙ্কৰৰ আগে উপসন।
 মুখে কৰি অল্পহাসি হৰক সম্বোধি আসি
 বুলিলন্তু প্ৰশংসা বচন।।
 শুনা শুনা শূলপাণি জানো তুমি মহাজ্ঞানী
 তৰিলা দুস্তৰ মায়া ঘোৰ।
 তুমিসে তত্ৰুক জানা নাহি আৰ তুমি বিনা
 আৰৰ পৰম প্ৰিয় মোৰ।।৫৯২।।
 শুনা শুনা জ্ঞানশালী তোম্মাৰেসে বাক্যপালি
 দেখাইলো দুস্তৰ স্ত্ৰী-মায়া।
 আত নকৰিবা খেদ কিঞ্চিৎতো নাহিকে ভেদ
 তোমাৰে আমাৰে একে কায়া।।
 শুনা ভূতনাথ হৰ তুষ্ট হুয়া দেঞা বৰ
 হৌক মায়া তোমাৰ অধীন।

১০। পা. মাধৱ মাধৱ দেৱ হৰি।

সুখে থাকি নিজ থানে মহাকল্প অৱসানে
 মোহোৰ শৰীৰে যাইবা লীন।।৫৯৩।।
 এহি বুলি বনমালী শঙ্কৰক আক্লেৱালি
 সমজ্যাক নিলন্ত সাদৰি।
 কৰিলন্ত সতকাৰ দিব্য বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ
 পাৰ্বৰ্তীক দিলা মান্য কৰি।।
 আনো যত ভূতগণ তুষিয়া সৱাৰো মন
 কৰিলন্ত যথোচিত কাম।
 পাছে হৰে মহাতুষ্টি পাৰ্বৰ্তী সহিতে উঠি
 দণ্ডৱতে কৰিলা প্ৰণাম।।৫৯৪।।
 বিষ্ণুত মেলানি মাগি লড়িলা গৃহক লাগি
 ভাৰ্য্যায়ে সহিতে শূলধৰ।
 চড়িয়া বৃষভ ৰথে শীঘ্ৰে আকাশৰ পথে
 আৰোহিলা কৈলাস শিখৰ।।
 বসিল সমাজ পাতি বোলন্ত উমাক মাতি
 আপুনি দেখিলা প্ৰাণজায়া।
 ভৈলোহো বাতুল প্ৰায় মোৰ শ্ৰুতি বুদ্ধি নাই
 কিনো নকৰিলে বিষ্ণুমায়া।।৫৯৫।।
 মণ্ডি জগতৰ পতি মোৰে হেন ভৈলা গতি
 আন কোন থিৰ হৈবে আত।
 হেন জানা স্বৰূপত চৰাচৰ আছে যত
 সৱে বন্দী বিষ্ণুৰ মায়াত।।

সহস্ৰ বৎসৰ মানে আছিলোহো যোগধ্যানে
 দেখি তুমি পুছিলো আম্মাক।।
 গাৱে ভষ্ম জঁটা ধৰি অনেক তপস্যা কৰি
 আউৰ তুমি আৰাধাহা কাক।।৫৯৬।।
 এড়ি লোভ ক্ৰোধ কাম কাহাৰ জপাহা নাম
 আৰৰ আছন্ত কোন দেৱ।
 তোম্মাক কহিলো আমি আছন্ত জগত স্বামী
 সুৰাসুৰে যাক কৰৈ সেৱ।।
 প্ৰত্যক্ষ দেখিলা আজি যাহাৰ মায়াত বাজি
 মোহ হুইয়া এড়িলোহো লাজ।
 কামবাণে ভৈলো আউল চেঞ্চাই ফুৰো যেন বাউল
 হসুৱাইলো বৈকুণ্ঠ সমাজ।।৫৯৭।।
 কপট যুৱতী বেশে মুহিলন্ত হৃষীকেশে
 পাসৰিলো তোম্মাক পাশত।
 কন্যাক ফুৰিলো খেদি গিৰি গুহা বন নদী
 অনেক ঋষিৰ আশ্ৰমত।।
 নেদেখিলে কৈৰ লোক কোনে নহাসিলে মোক
 লঘু হুইবে নথাকিলে ঠাই।
 এভো মোৰ কাট্ৰম্প হিয়া হেন জানি প্ৰাণপ্ৰিয়া
 হৰিৰ মায়াত বড়া^{৩৩} নাই।।৫৯৮।।

যত দেখা চৰাচৰ হৰিময় নিৰন্তৰ
 হৰিত পৃথক কেহো নোহে।
 যিজন ভকতিহীন সি দেখে হৰিক ভিন্ন
 হৰিৰ মায়ায়ে তাক মোহে।।
 হৰিসে পৰম দেৱ হৰিকেসে কৰো সেৱ
 স্ৰজস্তা পালস্তা দেৱ হৰি।
 হৰিনাম হিয়ে ধৰি হৰিনাম সদা স্মৰি
 তেৱেসে হৰিৰ মায়া তৰি।।৫৯৯।।
 হেন জানি তুমি দেৱী হৰিৰ চৰণ সেৱি
 এৰা লোভ মোহ ক্ৰোধ কাম।
 নকৰিয়ো জন্ম বৃথা শুনা সদা হৰিকথা
 কৰিয়ো কীৰ্ত্তন হৰিনাম।।
 হৰিৰ চৰণ মনে চিন্তিয়োক সৰ্বক্ষণে
 কৰিয়ো ভকতি ভালমতে।
 তেৱেসে সংসাৰ তৰি হৰিৰ প্ৰসাদে গৌৰী
 পাইবা গতি মোহোৰ লগতে।।৬০০।।

।। দশম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। জয় কৃষ্ণ বোল নৰ মুখে।
 বৈকুণ্ঠে প্ৰয়াণ কৰ সুখে।।৫১।।^{৯২}
 পদ ।। শঙ্কৰ হেন বাণী পাৰ্ব্বতী গোসানী শূনি
 আনন্দতে শিহৰাইলা গাৱ।
 উঠি কৰযোড়ে গৌৰী ফুৰি প্ৰদক্ষিণ কৰি
 নমিলা শিৱৰ দুই পাৱ।।
 তুমি প্ৰভু সৰ্বজান দিলা মোক দিব্যজ্ঞান
 সাৰ্থক তোমাৰ মঞি জায়া।
 কিনো ভাগ্যৱতী আমি তোমাৰ প্ৰসাদে স্বামি
 তৰিবো দুস্তৰ ঘোৰ মায়া।।৬০১।।
 আৱেসে জানিলো সাৰ ভকতিত পৰে আৰ
 নিস্তাৰ কৰস্তা আন নাই।
 মিছাতেসে মূঢ়জনে খপে আলজাল মনে
 হৰিনামে মোক্ষপদ পাই।।
 আৰ চিন্তা নাই মোৰ তৰিবো সংসাৰ ঘোৰ
 কৌতূহলে হৰিনাম নাৱে^{৯৩}।।

৯২। পা. (১) বাম বাম বধুনাথ এ। বাম নাম নছাৰোক মুখে।।

(২) জয় কৃষ্ণ বোল নৰ মুখে। বাম নাম নছাৰোক মুখে।।৫১।।

৯৩। পা. ...হৰিনাম গাৱে/... হৰি বোলে মনে

এহি বুলি পাছে গৌৰী হৰিত ভকতি কৰি
 থাকিলন্ত কতোদিন মাৰে^{৯৪} ॥৬০২॥
 শুক মুনি নিগদতি শুনিয়োক কুৰুপতি
 কহিলোহো হৰিৰ চৰিত।
 কপট যুৱতী বেষে যেনমতে হৃষীকেশে
 মুহিলন্ত শঙ্কৰৰ চিত্ত।
 দৈত্যৰ মুহিয়া মন যেন মতে নাৰায়ণ
 ভুঞ্জাইলা অমৃত দেৱতাক।
 পুছিলো যতেক মানে কহিলো তোমাৰ থানে
 সারশেষে কৃষ্ণৰ কথাক ॥৬০৩॥
 অকপটে যিটোজনে শুনে ভণে একমনে
 শুনিয়োক তাৰ যেন ফল।
 খণ্ডয় চৌষষ্ঠি ৰোগ মিলৈ আসি যত ভোগ
 মনোৰথ পূৰয় সকল ॥
 সমস্ত পাপক বাধি আপুনাৰ মোক্ষ সাধি
 এক কোটি পুৰুষ উদ্ধাৰে।
 কহো মঞি স্বৰূপত নাহি আন সংসাৰত
 হৰিকথা শ্ৰৱণত পৰে ॥৬০৪॥
 পৰীক্ষিত হেন জানি চিন্তিয়োক চক্ৰপাণি
 হৰিৰ কথাত কৰা ৰতি।

সংহৰিয়ো আন কাম জপিয়ো হৰিৰ নাম
 ইহ পৰলোকে হৰি গতি ॥
 অশ্বাস্থত মন্ত্ৰ লোক জন্মৰ সফল হোক
 কৰিয়োক হৰিত ভকতি।
 আৰ যেহি মানে লাগে পুছিয়োক মোৰ আগে
 কহোঁ কৃষ্ণ কথাক সম্প্ৰতি ॥৬০৫॥
 নমো নমো দামোদৰ সংসাৰৰ বিঘ্নহৰ
 ভকত অভয় দাতা দেৱ।
 ভাগৱত পদ ছৰি ৰচিল শঙ্কৰ কবি
 কৃষ্ণৰ চৰণে কৰি সেৱ ॥
 শুনিয়োক সাধুলোক নিন্দা নুবুলিবা মোক
 যদি দেখা পদত দূষণ।
 আমি জগতৰে শিষ্য জানি কৰা বিমৰিষ
 মহন্তৰ ক্ষমাসে ভূষণ ॥৬০৬॥
 কৃষ্ণে দিল যেন মতি যেন ৰড়ে সৰস্বতী
 বিৰচিলো সেই অভিপ্ৰায়।
 যতেক চটক দেখা যাৰ যেনমত পাখা
 তাৰ অনুৰূপে উড়ায় ॥
 শুনা সৰ্বজন তত্ত্ব ইটো মহাভাগৱত
 তিনিও লোকত সাৰোত্তৰ।

যত মহাযজ্ঞ দান   কোটি কোটি তীৰ্থস্থান
 কেহো আৰ নপাৰে ওচৰ।।৬০৭।।
 কৃষ্ণকথা যিবা ভণে   যিবা শুনে এক মনে
 যমৰ ভাৰনা কৰৈ চুৰি।
 পুৰুষ উদ্ধাৰ কৰি   সংসাৰ সাগৰে তৰি
 অন্তকালে যাইবে বিষ্ণুপুৰী।।
 শঙ্কৰে বচিলা গীত   আপুনাৰ চিন্তা হিত
 শুনা সমজ্যাৰ যত জন।
 এড়ি আলজাল কাম   ডাকি বোলা ৰাম ৰাম
 সমাপত মহেশমোহন।।৬০৮।।

।। হৰমোহন সমাপ্ত।।৮।।

।। নৰম খণ্ড ।।

।। বলিছলন ।।

।। প্ৰথম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। বোলা ৰাম ৰাম ভাৰিয়ো ৰাম ৰাম।^{৯৫}
 পৰম মধুৰ বাণী লৈতে অনুপাম।।৫২।।
 পদ ।। শুক মুনি বদতি শুনियो পৰীক্ষিত।
 বামনৰ বাক্যে বলি সুতল পুৰীত।।
 নিয়মিলা দানৱক বিষ্ণুধৰ্ম্ম কই।
 আপুনি থাকিলা পাছে মুখ্য গৃহ লই।।৬০৯।।
 দিব্য ভোগ যতক আপুনি লৰৈ লাগ।
 বৈষ্ণৱ বলিৰ তাত নাহি অনুৰাগ।।
 এড়িয়া বিষয় ভোগ প্ৰহ্লাদৰ নাতি।
 সদায় থাকন্ত দিব্যসভা এক পাতি।।৬১০।।
 মাধৱৰ চক্ৰে আসি ভৈলা সভাসদ।
 যাহাৰ ভয়ত দৈত্যগণ নিশবদ।।
 প্ৰহ্লাদে কহন্তে শুনি থাকে কৃষ্ণ কথা।
 দ্বাৰত আপুনি হৰি থাকন্ত সৰ্ব্বথা।।৬১১।।

৯৫। পা. বোলা ৰাম ভাৰিয়ো ৰাম ৰাম।

শ্যামল শৰীৰ শিৰে কিৰীটি উজ্জ্বল।
 কমললোচন চাৰু মকৰ কুণ্ডল।।
 কৰ্ণত কৌমুভ কৰে কঙ্কণ কেয়ূৰ।
 কটিত মেখলা পাদপঙ্কজে নূপূৰ।।৬১২।।
 গাৰে পীতবস্ত্ৰ যেন অগনিৰ জ্বালা।
 আপাদলম্বিত গলে জ্বলে বনমালা।।
 প্ৰসন্ন বদনে হৰি কৰে ধৰি গদা।
 বলিৰ সন্মুখ হুয়া থাকন্ত সৰ্বদা।।৬১৩।।
 হৰি দৰশনত নিৰ্মল ভৈলা মতি।
 কৃষ্ণৰ চৰণে অনুক্ষণে বাঢ়ে ৰতি।।
 ভৈলন্ত বিমুখ বলি বিষয় সুখত।
 সদায়ে কৃষ্ণৰ নাম নুগুঠে মুখত।।৬১৪।।
 উঠি কতো কীৰ্ত্তন কৰন্ত তাল ধৰি।
 দৈত্যগণে বেঢ়ি বাৱৈ চৌপাশে চাপৰি।।
 প্ৰহ্লাদে শিখান্ত গাৱৈ গোৱিন্দৰ গীত।
 পৰম আনন্দে দৈত্যপতি কৰে নৃত্য।।৬১৫।।
 গোৱিন্দক দেখিয়া আনন্দে দ্ৰৱৈ চিত্ত।
 হৰিষে লোতক স্ৰৱৈ তনু লোমাঞ্চিত।।
 হোন্ত নিশবদ গদগদ কৰৈ মাত।
 প্ৰেম ভাৱ উপজি পড়ন্ত ঢাত ঢাত।।৬১৬।।
 ভকতৰ বশ্য হৰি আকলিয়া বলি।
 কতো আতি হৰিষে হাসন্ত খলখলি।।

কতো হুকহুক কৰি কৰন্ত ক্ৰন্দন।
 কতো গীত গান্ত বিৰোচনৰ নন্দন।।৬১৭।।
 কতো হৰি বুলি গেৰিয়ান্ত ইন্দ্ৰসেন।
 উঠি উঠি পড়ন্ত নাচন্ত^{৩৩} বাউল যেন।।
 কতো মৌন হুয়া পৃথিৱীত পড়ি থাকে।
 কৰয় কীৰ্ত্তন তাক বেঢ়ি দৈত্যজাকে।।৬১৮।।
 হেন ভক্তিভাৱে দৈত্যেন্দ্ৰৰ দিন যায়।
 বলি সম ভাগ্যৱন্ত ত্ৰৈলোক্যত নাই।।
 জগতকে পৱিত্ৰ কৰন্ত দৈত্যপতি।
 হৰিয়ো বিস্ময় দেখি বলিৰ ভকতি।।৬১৯।।
 অন্তৰীক্ষে মহিমা বখানে সিদ্ধ মুনি।
 হেনতো বৈষ্ণৱ কৈতো দেখি নতু শুনি।।
 সদায় থাকন্ত দামোদৰ যাৰ কাছে।
 বলিসম ভাগ্যৱন্ত আন কোন আছে।।৬২০।।
 মাধৱৰ পাৱত অৰ্পিলা আপুনাক।
 বলিসে জিনিলে ইটো দুৰ্জয় মায়াক।।
 এহি বুলি পুষ্প বৰিষন্ত ঘনে ঘনে।
 বোলা হৰি হৰি সৰে সভাসদগণে।।৬২১।।

।। দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ত্ৰাহি হৰি পড়িলো পায়
 উপায় পৰমানন্দ দিয়া।
 নসহে সংসাৰ তাপে আৰ মোৰ হিয়া।।৫৩।।
 পদ ।। শুকমুনি নিগদতি শুনিয়োক কুৰুপতি
 বৈষ্ণৱ বলিৰ দেখি কৰ্ম্ম।
 বড় বড় দৈত্যগণ কৰৈ হেন আলোচন
 কিনো বিপৰীত ভৈল ধৰ্ম্ম।।
 ইটো মূৰ্খ দৈত্যৰাজ এড়িলেক ৰাজকাজ^{৯৭}
 শত্ৰুৰ সদায় লৰৈ নাম।
 আন নাহি হৰি বিনে নাটৈ গাটৈ ৰাত্ৰি দিনে
 কৰৈ কিনো গৰিহিত কাম।।৬২২।।
 ছাড়িল দৈত্যৰ নীতি ভৈল বিষুণ্বেসে ভিত্তি
 জানা আক পাইলেক বিবুদ্ধি।
 হৰি বুলি মৰৈ মাত্ৰ নভৈল একোৰে পাত্ৰ
 যেন ভৈল শোৱৰ আয়ুধি।।
 আটাসতে গল ফাটৈ যেন কাণে সূচি তাটৈ
 সৰ্ব্বদায়ে শুনে হৰি কথা।

কিবা কদৰ্থনা চাঞেগ আসা উঠি ঘৰে যাঞেগ
 হৰিনাম নুশুনোহো যথা।।৬২৩।।
 কুলধৰ্ম্মে ভৈল হীন হেন বাতুলৰ চিহ্ন
 আহান সেৱাত নাহি ফল।
 হেন কণাকণি কৰি উঠি গৈল ঘৰাঘৰি
 কতো কতো দানৰ নিশ্খল।।
 শ্ৰৱণে আনন্দ কৰৈ কীৰ্ত্তনে পাতক হৰৈ
 হৰিনাম মুকুতিদায়ক।
 পাতকে শুনিবে নেদৈ যেন কিলাই কোবাই খেদৈ
 দুষ্ট শঠ অধৰ্ম্মী জনক।।৬২৪।।
 পৰম মঙ্গল ৰাম নাম ইটো অনুপাম
 বৈষ্ণৱৰ যাক শুনি তুষ্টি।
 দৈত্যগণ দুৰাচাৰে তাক কি শুনিতো পাৰে
 উচপিচ কৰি গৈল উঠি।।
 বলিৰ নুশুনৈ হাক দানৱৰ বিচেষ্টাক
 মাধৱৰ চক্ৰে দেখি আছে।
 জ্বলৈ যেন সূৰ্য্য কোটি বিশ্বাদ শব্দে উঠি
 ক্ৰোধে খেদি গৈলা পাছে পাছে।।৬২৫।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণে শুনিয়োক সৰ্ব্বজনে
 স্থিৰ বুদ্ধি কৰি গুণা মনে।

আজি কালি কৰি দিন গৈল আয়ু ভৈল ক্ষীণ
 যাইবে লাগে যমৰ কৰণে।।
 যতেক সংসাৰ নয় সৰে স্বপ্ন মায়াময়
 অন্তকে কেশত আছে ধৰি।
 ভাৰতত জন্ম পাই বিলম্বক নুযুৰাই
 সদায় ঘূষিয়ো হৰি হৰি।।৬২৬।।

।। তৃতীয় কীর্তন।।

ঘোষা ।। ও হৰি দেহু দৰিষন শির সনাতন
 তোম্ভাৰ চৰণে ধৰো।
 তুৱা গুণনাম ছাড়ি আন কাম
 কৰিয়া মিছাতে মৰো।।৫৪।।
 পদ ।। দৈত্যৰ পূৰীত পশিল ত্বৰিত
 বাঘে যেন ধৰে খেদি।
 যত দ্ৰোহিয়াৰ বক্ষা নাহি তাৰ
 পেহুৱৈ মাথাক ছেদি।
 কাৰো নাক কাণ কৰে খান খান
 কাৰো কঙ্কালক কাটে।
 হাত ভৰি টাঙ্গি কৰয় চৌৰঙ্গী
 পড়ি গড়াগড়ি বাটে^{৯৮}।।৬২৭।।

৯৮। পা. (১) হাত ভৰি টাঙ্গি কৰয় চৌৰঙ্গি
 পৰি গেৰাগেৰি বাটে।
 (২) হাত ভৰি ভাঙ্গি কৰয় চৌৰঙ্গী
 পৰি গৰাগৰি বাটে।

কাৰো জিহ্বা আনি কাটে টানি টানি
 ধৰি দুই চক্ষু কাঢ়ে।
 কাৰো দান্ত সাৰে কদৰ্থিয়া মাৰে
 দৈত্যৰ লাগ নছাড়ে।
 কাৰো বুকু ছিৰি তপত ৰুধিৰি
 ভুঞ্জাৰৈ গৃধ্ৰ শৃগাল।
 অধৰ্ম্মে গ্ৰাসিল ক্ষণেকে নাশিল
 দৈত্য ভৈল বৃন্দামাল^{৯৯}।।৬২৮।।
 বিষ্ণুৰ চক্ৰৰ নভৈল ভাগৰ
 হস্তী যেন মাৰৈ মাখি।
 পুত্ৰ ভাৰ্যা এৰি মৰো জীয়েগা কৰি
 কতো পলায় প্ৰাণ ৰাখি।।
 ই তিনি লোকত ভ্ৰময় ভয়ত
 চক্ৰো পাছে পাছে ফুৰৈ।
 হেৰ পাইলে বুলি মৰয় সমূলি
 দানৰে দান্ত নুঘুৰৈ^{১০০}।।৬২৯।।
 ব্ৰহ্মাক লাগিল শৰণ মাগিল
 হাতে দান্তে খেৰ তুলি।
 চক্ৰক ডৰাই কেহো নেদে ঠাই
 বলিৰ দ্ৰোহিয়া বুলি।।
 বুদ্ধি ভৈল চুৰি পলাইবাৰ পূৰী
 কহিতো নাপাইল খুজি।

বলিৰ চৰণে পশিল শৰণে
 দুনাই সৰে মান্য বুজি।।৬৩০।।
 ভণিল শঙ্কৰে শুনা সৰ নৰে
 যতেক বিষয় ভোগ।
 পুত্ৰ দাৰা ধন শৰীৰ স্বজন
 সৰাৰ আছে বিয়োগ।।
 তাৰ চিন্তা এড়ি চিন্তিয়োক হৰি
 অন্তকে পাইলেক পৰা।
 এড়ি আন কাম বোলা ৰাম ৰাম
 সুখে ভৱনদী তৰা।।৬৩১।।
 ॥ চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ॥ গৰুড়কেতু ত্ৰাণহেতু ৰাম তুমি নাৰায়ণ।
 জানি লৈলো তোমাত শৰণ^{১০১}।।৫৫।।
 পদ ॥ এহিমতে চক্ৰে ধৰি কাটি মাৰি বশ্য কৰি
 কতো দানৱক দিলে আনি।
 দৈত্যগণো ত্ৰাস ছয়া কাণ-মুণ্ড নলাড়িয়া
 থাকিল বলিৰ বাক্য মানি।।

১০১। পা. ৰাম নিৰঞ্জন ঃ নিৰঞ্জন ঃ নিৰঞ্জন হৰি।
 হৰি ৰাম নিৰঞ্জন নিৰঞ্জন হৰি।।

কৃপাময় দৈত্যপতি শিক্ষা দেস্ত প্রতি প্রতি
 শুনিয়োক সমস্ত দানৱ।
 যিটো হৰিকথা কৰে হৰিনাম সদা লৱৈ
 সিসে মোৰ পৰম বান্ধৱ।।৬৩২।।
 কৰযোৰে বোলো হেৰা অসুৰ স্বভাৱ এৰা
 হৰি ভকতিত দিয়া চিত্ত।
 মুখে হৰিনাম স্মৰে হৃদয়ত ৰূপ ধৰৈ
 তাহাৰ ভৃত্যৰো মধিঃ ভৃত্য।।
 শুনিয়োক জ্ঞাতিলোক সৰে কৃপা কৰা মোক
 হৰি স্মৰি ছয়ো পৰিত্ৰাণ।
 নুহি তেৰে পাইবা ফল এহি বুলি মহাবল
 ভকতৰ পাতিলা দেৱান।।৬৩৩।।
 কোনে হৰিকথা কৰে কোনে কৈত নাম লৱৈ
 নিতে কৰে ওৱাচিল বান্ধী।
 যাহাৰ নুপজে ভাৱ তাহাৰ জীৱন নাৱ^{১০২}
 চেঙ্গি দিয়া মাৰৈ প্ৰাণ টাঙ্কি।।
 ফুৰৈ পাইক ঘৰে ঘৰে সবংশকে বেঢ়ি ধৰে
 যাহাৰা নলৱৈ হৰিনাম।

১০২। পা. (১) যাহাৰা নুপূৰে ভাই তাহাৰা জীৱন নাই
 (২) যাহাৰ নোপজে টাই

সব্বস্ব আগ্রহি লরৈ জীয়ে মানে সাঞ্চ থরৈ
 গলাত লগারৈ বৰ চাম।।৬৩৪।।
 কীর্তনত চিত্ত নেদি গ্রাম্যকথা কৰৈ যদি
 তাহাৰ কাণত সূচি তাড়ৈ।
 হৰি ভকতিক এড়ি হাসৈ উপহাস্য কৰি
 চৰৰতে তাৰো গাল ফাড়ৈ।।
 সুমৰিবে নাহি ইচ্ছা ডৰতে ভটকে মিছা
 জানি তাৰ জিহ্বা বিক্লে টানি।
 যিবা থাকৈ মৌন হুই তাৰ গলে দেই জুই
 কেনে নোবোলস হৰি বাণী।।৬৩৫।।
 অৱসৰ নাই ৰাতি প্ৰতি ঘৰে ঘৰে মাতি
 ফুৰৈ কটোৱাল বাটে ঘাটে।
 কটকে বজাৰৈ ভেৰী জাগ জাগ নিদ্ৰা এড়ি
 হৰি বোল হৰি বোল ঝাণ্টে।।
 বাজাৰ দণ্ডিত থাকি সুতলপুৰীক ঢাকি
 নিৰন্তৰে কৰৈ হৰি ঘোষ।
 আন গৃহকৃত্য এৰি হৰি বুলি পাৰৈ গেড়ি
 শুনি মিলৈ বলিৰ সন্তোষ।।৬৩৬।।

।। পঞ্চম কীর্তন।।

ঘোষা।। হৰিৰাম হৰিৰাম ঘোষিও ভাই
 সংসাৰ সাগৰে তৰ।
 ৰামপাৱনাৰ কাছতে আছয়
 মিছাতে ডুবিয়া মৰ।।৫৬।।
 পদ ।। এহিমতে তৈত আছে যত দৈত্য
 এড়িল আন আলাপ।
 কৰৈ হৰিধ্বনি হৰিকথা শুনি
 শৰীৰ ভৈল নিষ্পাপ।।
 কৃষ্ণৰ চৰণ সেরৈ অনুক্ষণ
 অক্ষয় পুণ্যক সাধৈ।।
 বলিৰ প্ৰসাদে অতি অপ্ৰমাদে
 সুতলপুৰীত বধৈ।।৬৩৭।।
 সিটো দৈত্যেশ্বৰে মাধৱত পৰে
 নিচিন্তিলা আন কাম।
 শয়নে ভোজনে সচিত্তে সপোনে
 নেড়িলা হৰিৰ নাম।।
 সুদৃঢ় ভকতি ভাৱে দৈত্যপতি
 কৰিলা কৰ্ম্ম নিৰ্মূল।

সংসারক তৰি পুৰুষ উদ্ধাৰি
 নিস্তাৰিলা দৈত্যকুল।।৬৩৮।।
 বলিৰ সদৃশ নাহি সুপুৰুষ
 বৈষ্ণৱতে সাৰতৰ।
 যাৰ যশোবাশি থাকিল প্ৰকাশি
 যাৰে চন্দ্ৰ দিৱাকৰ।।
 শুক নিগদতি কহিলো সম্প্ৰতি
 বলিৰ চৰিত্ৰ যত।
 যিবা শুনৈ পঢ়ে তাকো পাপে এড়ৈ
 সুখে তৰৈ সংসাৰত।।৬৩৯।।
 নমো নাৰায়ণ জগত কাৰণ
 খণ্ডিয়ো সংসাৰ ভয়।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণিল শঙ্কৰে
 ভাগৱত পদচয়।।
 শুনা বুধলোক ক্ষমিয়োক মোক
 পদত দূষণ দেখি।
 যাৰ জ্ঞান নাই যিমতে চেঞ্চয়
 মূৰ্খৰ দোষ নেলৈখি।।৬৪০।।
 মোৰ পদ বুলি নেৰিবা সমূলি
 বিচাৰি দেখিবা পাছে।

মোক্ষৰ নিদান অমৃত সমান
 কৃষ্ণকথা আতে আছে।।
 হেন অনুমানি কৃষ্ণৰ কাহিনী
 শুনিয়া হুয়ো সন্তোষ।
 আন কাম এৰি সমজ্যায়ে বেড়ি
 কৰিয়োক হৰি ঘোষ।।৬৪১।।

।। বলিছলন সমাপ্ত।।৯।।

॥ দশম খণ্ড ॥

॥ শিশুলীলা ॥

॥ প্রথম কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ কৃষ্ণ গোপাল কৰ্ণাময় বাম বাম হৰি ॥৫৭॥

পদ ॥ কৃষ্ণৰূপে দৈৱকীত ভৈলা অৱতাৰ।

শঙ্খ চক্ৰ গদা পদ্ব কৰত তোক্ষাৰ ॥

পীত বস্ত্ৰে শোভে আতি শ্যাম কলেৱৰ।

কমললোচন চাৰু অৰুণ অধৰ ॥৬৪২॥

সুন্দৰ নাসিকা কৰ্ণে মকৰকুণ্ডল।

কৰ্ণত কৌমুভ শিৰে কিৰীটি উজ্জ্বল ॥

আপাদলম্বিত বনমালা জ্বলে গলে।

শোভে আতি শ্ৰীবৎস বহল বক্ষস্থলে ॥৬৪৩॥

চাৰু চাৰি ভূজ জ্বলে আজানুলম্বিত।

কৰিকৰ সম উৰু বৰ্তুল বলিত ॥

চৰণ কমল যেন নৱ পদ্বকোষ।

যাক দেখি ভকতৰ পৰম সন্তোষ ॥৬৪৪॥

প্ৰসন্ন বদনে জ্বলে অলকা তিলক।

বসুদেৱে দেখিলন্ত অদ্ভুত বালক ॥

পাড়ি দুয়ো প্ৰাণী পাছে কৰিলন্ত স্তুতি।

পিতৃত কহিলা প্ৰভু সমস্তে যুগুতি ॥৬৪৫॥

ভৈলা শিশুৰূপ তৈতে প্ৰভু নাৰায়ণ।

কোলে লৈয়া বসুদেৱ লড়িল তেখন ॥

ভাগিল নিহল ভৈল মেলান কপাট।

দেখি ভয়ে যমুনা আপুনি দিলা বাট ॥৬৪৬॥

বৰিষে কণিকা মেঘে ওপৰত গাজে।

ফণায়ে ধৰিলা ছত্ৰ আসি সৰ্পৰাজে ॥

যশোদাৰ তৈতে উপজিলা যোগমায়া।

অতি অচেতনে নিদ্ৰা গৈলা নন্দজায়া ॥৬৪৭॥

তাহানে শয্যাত নিয়া থৈলন্ত তোক্ষাক।

বসুদেৱে আনিলন্ত নন্দৰ কন্যাক ॥

শিশুভাৱে গোকুলত ক্ৰীড়িলা অপাৰ।

সাধিলা অনেক প্ৰীতি নন্দ যশোদাৰ ॥৬৪৮॥

অচিন্ত্য মহিমা হৰি পুৰুষ পুৰাণ।

লীলা কৰি অনেক দৈত্যৰ লৈলা প্ৰাণ ॥

কংসৰ পাঞ্চনি পাই যত দৈত্য আসে।

তুমি অগনিত যেন পুৰি মৰে জাসে ॥৬৪৯॥

আসিলেক পূতনা মোহিনী নাৰীৱেশে।

তন দিয়া শিশু মাৰি ফুৰে দেশে দেশে ॥

কোলে ধৰি তোম্বাক দিলেক তনদান।
 তনপানে পূতনাৰ শুষিলাহা প্ৰাণ।।৬৫০।।
 শকটৰ তলে থৈলা যশোদা শুৰাই।
 লাথি হানি পেহুইলা শকট ওভোতাই।।
 হেন দেখি যশোদা সুন্দৰী মহা দুঃখে।
 আথেবেথে কোলে লৈয়া তন দিলা মুখে।।৬৫১।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে যুগুতি।
 বামনাম বিনে নাহি কাহাৰো মুকুতি।।
 হেন জানি নিৰন্তৰে এড়ি আন কাম।
 পাতক ছাড়োক ডাকি বোলা বাম বাম।।৬৫২।।

।। দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।।পাৰ কৰা বঘুনাথ সংসাৰ সাগৰে^{১০০}।।৫৮।।
 পদ ।।চক্ৰবাত অসুৰে কৃষ্ণক নিলা হৰি।
 আকাশত মাৰিলা গলত চেপি ধৰি।।
 কৃষ্ণক হিয়াত লৈয়া পড়িল ভূমিত।
 জুড়াইল তোম্বাক পায় যশোদাৰ চিত্ত।।৬৫৩।।
 ছলে হামি তুলি তুমি দেখাইলা মাৰত।
 গৰ্ভৰ ভিতৰে আছে সমস্ত জগত।।

১০৩। পা. বাম পাৰ কৰা বঘুনাথ সংসাৰ সাগৰে।।

কম্পিল শৰীৰ যশোদাৰ হেন দেখি।
 পৰম বিস্ময় হুয়া মুদিলন্ত আখি।।৬৫৪।।
 বসুদেৰে পঠাইলা আসিল গৰ্গ ঋষি।
 গোপ্য কৰি জাতকৰ্ম্ম কৰিলা হৰিষি।।
 কহিলা নন্দৰ আগে যত গুণগ্ৰাম।
 বিধিৰতে তোম্বাক থৈলন্ত কৃষ্ণ নাম।।৬৫৫।।
 আৰ্ঠুকাটি বিঙ্গ পাৰি ফুৰা ব্ৰজ মাঝে।
 সোণাৰ ঘাঘৰাচয় কঙ্কালত বাজে।।
 বৃষৰ শুনিয়া নাদ চমকি উলটি।
 আথেবেথে ধৰা গৈয়া মাৰক সাৰটি।।৬৫৬।।
 থিয়দঙ্গা দিয়া পাছে তুমি দামোদৰ।
 অনৰ্থ^{১০৪} কৰিয়া ফুৰা গোৱালীৰ ঘৰ।।
 আনন্দতে সমস্ত গোৱালীসৰ আসি।
 কৃষ্ণৰ অকীৰ্ত্তি যশোদাত দেন্ত হাসি।।৬৫৭।।
 কি ভৈল তোম্বাক ইটো তনয় দুৰ্জ্জন।
 কৃষ্ণৰ নিমিত্তে আউৰ নৰহে জীৱন।।
 গাই নতু দোহন্তে দামুৰি মেলে গই।
 গৃহ পশি চুৰি কৰি খান্ত দুগ্ধ দই।।৬৫৮।।
 বানৰকো খুৱাই গোৱিন্দ কিনো চাণ্ড।
 বানৰে নখাই যবে কোবাই ভাঙ্গে ভাণ্ড।।

১০৪। পা. আনাট, অনাট

ঢুকি যেরে নপারৈ মনত নাহি তুষ্টি।
 সিকিয়ার পৰা আনে উড়লত উঠি।।৬৫৯।।
 শৰীৰৰ বড়গণে ফুৰে পসৰাই।^{১০৫}
 আন্ধাৰতো খুজি পান্ত লুকান নযায়।।
 বস্তুক নপালে খুজি মাৰন্ত ছৰালি।
 গৃহত ভচ্ছিয়া পলাই যান্ত বনমালী।।৬৬০।।
 মাৰৰ কোলাত আছা তুমি জগন্নাথ।
 সভয় নয়ন ছয়া চপৰাইলা মাথ।।
 হেন দেখি যশোদা পুত্ৰক নোবোলয়।
 আনন্দে ৰহিলা হাসি পুত্ৰ মুখ চায়।।৬৬১।।
 ডৰিবাক দেখিয়া পুত্ৰক বৰনাৰী।
 বুকুত সারটি ধৰিলন্ত চুমা পাৰি।।
 মাধৱৰ শিশুলীলা শুনা সৰ্বলোক।
 বোলা হৰি হৰি যত পাতক ছাড়োক।।৬৬২।।

।। তৃতীয় কীর্তন।।

ঘোষা।। কেশৱ কৃষ্ণ কৰুণাসিন্ধু।

ত্ৰাহি জগন্নাথ অনাথ বন্ধু।।৫৯।।

পদ ।। এহিমতে ব্ৰজে আনন্দে হৰি।

কৰন্ত ক্ৰীড়া শিশুৰূপ ধৰি।।

যত গোপশিশু বলাই আদি।
 সৰে ভৈল গৈয়া কৃষ্ণৰ বাদী।।৬৬৩।।
 যশোদাৰ আগে দিলেক খল।
 খাইলেক কৃষ্ণে মাটি একদল।।
 শুনিয়া যশোদা সুন্দৰী হাসি।
 পুত্ৰৰ হাতত ধৰিলা আসি।।৬৬৪।।
 কেনে মাটি খাইলি অৰে গোপাল।
 কোবাই আজি তোৰ ফাড়িবো ছাল।।
 শুনিয়া কৃষ্ণে হৰিল মাত।
 চক্ষু টেৰ কৰি মাৰক চান্ত।।৬৬৫।।
 ভয়তে যেন কাম্পে হাত ভৰি।
 যশোদা দেখে পুত্ৰ গৈলা ডৰি।।
 মুখক চাহন্তে লাগয় বেথা।
 কিয় মাটি খাইলি সোধন্ত কথা।।৬৬৬।।
 লগৰ শিশু বোলে সমুদায়।
 বলায়ো বোলে তোৰ জ্যেষ্ঠ ভাই।।
 মাতন্ত কৃষ্ণে যশোদাক চাই।
 মিছা মাতৈ সৰে শুনিও আই।।৬৬৭।।
 কদাচিতো মঞি নখাওঁ মাটি।
 দাদা বলভদ্রে বোলন্ত^{১০৬} ঘাটি।।
 পতিয়ান নাই চৰা বিচাৰি।
 হেনশুনি মাতে যশোদা নাৰী।।৬৬৮।।

বায়ো বেত্ত যেরে মাটি নখাইলি।
 শুনিয়া শিশুরূপী বনমালী।।
 চরা মুখ বুলি মারক মাতি।
 বাইলন্ত বেত্ত প্রকাশিয়া আতি।।৬৬৯।।
 যশোদা সুন্দরী দেখন্ত পাছে।
 সমস্ত জগত গৰ্ভতে আছে।।
 সাতোখন দ্বীপ সাতো সাগর।
 গিরি বন নদী গ্রাম নগর।।৬৭০।।
 বায়ু সূর্য শশী দিশ আকাশ।
 তাৰাগণো তৈতে কৰে প্রকাশ।।
 সমস্ত জীৱ জ্যোতিস্তেজ জল।
 সত্ব ৰজস্তম ইন্দ্ৰিয় বল।।৬৭১।।
 মন বুদ্ধি কাল কৰ্ম যতেক।
 সৱাকো গৰ্ভতে দেখে প্রত্যেক।।
 যতেক ধেনু গোপ গোপীঝাক।
 যশোদা দেখে তৈতে আপুনাক।।৬৭২।।
 পৰম শঙ্কাক পাইলন্ত সতী।
 অদ্ভুত দেখিয়া বোলন্ত মাতি।।
 কিবা ভ্রম ভৈলো মোহক পায়।
 দেখিলো স্বপ্ন কিবা দেৱমায়া।।৬৭৩।।
 কিবা জানে মায়া মোৰ তনয়।
 কৰিবে নোৱাৰো একো নিশ্চয়।।

নুহিকন্ত মোৰ পুত্ৰ মানুষ।
 এহেস্তেসে বিষ্ণু আদি পুৰুষ।।৬৭৪।।
 এহি বুলি চিত্ত দঢ়ায়া সতী।
 কৰযোড়ে কৰৈ কৃষ্ণক স্তুতি।।
 যিটো ব্রহ্ম নোহে তৰ্ক গোচৰ।
 নপাৰে বচনে মনে ওচৰ।।৬৭৫।।
 নাহি উতপতি নাহি মৰণ।
 সদায়ে প্রণামো তান চৰণ।।
 মন্দিঃ যশোদা মোৰ পুত্ৰ স্বামী।
 ব্রজৰ সৰে অধিকাৰী আমি।।৬৭৬।।
 হেন অহম্মম সদায়ে কৰো।
 যাহাৰ মায়াত উপজো মৰো।।
 হেন জগন্নাথ হ্যোক গতি।
 খণ্ডিয়োক আৰে মোৰ কুমতি।।৬৭৭।।
 গুণন্ত শূনি ত্ৰিজগত পতি।
 বিষ্ণু হেন মোক জানিলা সতী।।
 কৰিলা বৈষ্ণৱী মায়া বিস্তাৰ।
 গুচিল বিষ্ণুজ্ঞান যশোদাৰ।।৬৭৮।।
 কৃষ্ণত পুত্ৰবুদ্ধি ভৈল জাত।
 ধূলা জাৰি তুলি লৈলা কোলাত।।
 পাড়ন্ত চুমা মুখে স্তন দিয়া।
 মোৰ আয়ু লই পুতাই জীয়া।।৬৭৯।।

ব্রহ্মায়ো নজানে যাৰ মহিমা।
 চাৰি বেদে কহি নাপাৰে সীমা।
 হেন মাধৱক তনয় পাইল।
 যশোদা নন্দে কিনো তপসাইল।।৬৮০।।
 সুনন্দ আদি যত যোগীগণ।
 চিন্তিয়ো নেদেখৈ যাৰ চৰণ।।
 হেন পৰব্রহ্ম যশোদা সুত।
 ভৈলন্ত কিনো আতি অদভূত।।৬৮১।।
 কৃষ্ণৰ কিষ্কৰ শঙ্কৰে ভণে।
 শূনা শিশুলীলা সমস্ত জনে।।
 য়েৰে সুখে যাইবা বৈকুণ্ঠপুৰী।
 সদায় ডাকিয়া ঘূষিয়ো হৰি।।৬৮২।।

।। চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। হে কৰুণাময়

ৰাম কৃষ্ণ প্ৰভু ৰঘুপতি^{১০৭}।।৬০।।

পদ ।। দিনেক যশোদা নন্দজায়া।

আপুনি মথন্ত দধি গৈয়া।।

কৃষ্ণৰ শৈশৱ লীলা স্মৰি।

কৃষ্ণগীত গাৱন্ত সুন্দৰী।।৬৮৩।।

১০৭। পা. হে কৰুণাময় ৰাম কৃষ্ণ হৰি।

ৰাম কৃষ্ণ প্ৰভু ৰঘুপতি।।

ক্ষৌম বস্ত্ৰ^{১০৮} পিন্ধি দিব্য কাছে।
 কটিত মেখলা বান্ধি আছে।।
 পুত্ৰ স্নেহে স্ৰৈ দুয়ো স্তন।
 আজোড়ন্তে লড়ে ঘনে ঘন।।৬৮৪।।
 ৰুণ বুণ কেয়ূৰ কঙ্কণ।
 শ্ৰমজলে উজ্জ্বল বদন।।
 কৰ্ণত কুণ্ডল দোলে আতি।
 খসি পড়ে খোপাৰ মালতী।।৬৮৫।।
 এহিমতে মথন্তে প্ৰয়াসি।
 মাৰক ধৰিলা কৃষ্ণে আসি।।
 মথনিত ধৰিয়া নিষেধি।
 মথিবাক নেদে আউৰ দধি।।৬৮৬।।
 হাসি কোলে লৈলা নন্দজায়া।
 দিলা স্তন পুত্ৰমুখ চায়া।।
 দেখন্তে উথলি দুগ্ধ পড়ে।
 পুত্ৰ এড়ি গৈলন্ত লৰড়ে।।৬৮৬।।
 স্তন পিবে নপায়া কৃষ্ণে।
 কাট্ৰৈ কোপে অৰুণ অধৰ।।

১০৮। পা. খৌণি বস্ত্ৰ

দশন কামুৰি আতি চাণ্ড।
 শিলায়ে ভাঙ্গিলা দধিভাণ্ড।।৬৮৮।।
 মহাকোপে কোঠা পশিলন্ত।
 সিঞ্চৰাই লৱনু ভুঞ্জন্ত।।
 আসিলা যশোদা নমাই ক্ষীৰ।
 দেখে হাণ্ডি ভাঙ্গিলা দধিৰ।।৬৮৯।।
 জানিলা পুত্ৰৰ কৰ্ম গোপী।
 হাসিয়া দেখিলা পশি খুপি।।
 উড়ল ওপৰে বসি হৰি।
 ভুঞ্জন্ত লৱনু চুৰি কৰি।।৬৯০।।
 শিকিয়াৰ পৰা নমাই আনি।
 বানৰকো দেন্ত দলি হানি।।
 শঙ্কিত নয়নে নাহি সাৰি।
 দেখিয়া যশোদা লৈলা বাড়ি।।৬৯১।।
 মাৰিবে আসন্ত জানি ডৰে।
 দিলা লৰ নামি উড়লৰে।।
 পাছে পাছে যশোদা খেদন্ত।
 ভয়ে লাগ মাৰক নেদন্ত।।৬৯২।।
 যাক যোগী নপাৱৈ ধ্যানত।
 হেন হৰি পলান্ত ভয়ত।।
 পুত্ৰক খেদন্ত মহাসতী।
 শ্ৰোণী ভৰে আক্ৰমিল গতি।।৬৯০।।

বেগত মেলান ভৈল খোপা।
 খসি পৰৈ মালতীৰ খোপা।
 গোৱিন্দে মাৰৰ শ্ৰম দেখি।
 ৰহিল কান্দন্তে মুদি আখি।।৬৯৪।।
 সভয় নয়নে চান্ত ডৰে।
 যশোদা ধৰিলা আসি কৰে।।
 ভাণ্ড ভাঙ্গি আৰে যাইবি কোথা।
 খাইবো আজি কৃষ্ণ তোৰ মাথা।।৬৯৫।।
 সকল লৱনু কৈলি নাশ।
 শুনি প্ৰভু ভৈলা মহাত্ৰাস।।
 দেখি বাড়ি এড়িলন্ত সতী।
 কৃষ্ণক বান্ধিবে ভৈলা মতি।।৬৯৬।।
 নাহি আদি অন্ত পূৰ্ব্বাপৰ।
 পূৰ্ণব্ৰহ্ম জগত ঈশ্বৰ।।
 তাহাক তনয় মানি বলে।
 যশোদা বান্ধন্ত উডুখলে।।৬৯৭।।
 বান্ধন্ত কৃষ্ণক আনি ধৰি।
 নোজোঁড়ে আঙ্গুল দুই জৰী।।
 আৰ জৰী আনি জোৰা দিলা।
 সিয়ো দুই আঙ্গুলি নাটিলা।।৬৯৮।।
 হেন দেখি আৰো জৰী আনি।
 যশোদা বান্ধন্ত টানি টানি।।

শৰীৰৰ বল দিয়া আটে।
 তথাপি আঙ্গুল দুই নাটে।।৬৯৯।।
 গৃহত পাইলেক যত জৰী।
 এহিমতে জুৰিয়া সুন্দৰী।।
 উডুখলে এৰে বাঁন্ধে চাপি।
 নাটে দুই আঙ্গুল তথাপি।।৭০০।।
 হেন দেখি হাঁসে গোপীগণে।
 যশোদা বিস্ময় ভৈলা মনে।।
 শৰীৰৰ ঘৰ্ম য়ায় বহি।
 হাসিয়া থাকিলা শ্ৰমে বহি।।৭০১।।
 হেন দেখি প্ৰভু নাৰায়ণ।
 স্নেহে লৈলা আপুনি বন্ধন।।
 জগতৰে আপুনি ঈশ্বৰ।
 তুমি বশ্য ভৈলা ভকতৰ।।৭০২।।
 ব্ৰহ্মা লক্ষ্মীদেৱী মহাদেৱে।
 নপাইলা আনন্দ হেন কেৱে।।
 যশোদা প্ৰসাদ যেন পাইলা।
 ইটো গোপী কিনো তপসাইলা।।৭০৩।।
 ভকতৰ বশ্য তুমি হৰি।
 সুখে পাৰে গৃহতে সুমৰি।।
 ভণিলা শঙ্কৰে কৃষ্ণপদে।
 হৰি হৰি বোলা সভাসদে।।৭০৪।।

।। পঞ্চম কীর্তন।।

ঘোষা।। বাম গোপাল হৰি।

কৃষ্ণ গোৱিন্দ হৰি বাম^{১০৯}।।৬১।।

পদ ।। কৃষ্ণে দেখিলন্ত মাৰ গৃহকন্মে গৈলা।
 আৰ্গুকাটি উডুখল টানিবাক লৈলা।।
 অজ্জুনত লাগি ভৈল উড়ল পথালি।
 কঙ্কাল ফান্দিয়া বল দিলা বনমালী।।৭০৫।।
 কাৰ্ম্পে দুয়ো গোটা বৃক্ষ উডুখলে লাগি।
 উভৰি পৰিল মচ মচ কৰি ভাগি।।
 শাপ এড়াই দুয়ো পাছে কুবৰ তনয়।
 তোম্বাক নমিয়া গৈলা আপুন নিলয়।।৭০৬।।
 নিৰ্ঘাত শঙ্কিয়া খেদি আইলা গোপঝাক।
 বন্দী ছয়া আছা নন্দে দেখিলা তোম্বাক।।
 হাসিলেক কোনে হেন কৰিলেক বুলি।
 বান্ধ মেলি কৃষ্ণক কোলাত লৈলা তুলি।।৭০৭।।
 কিনো আতি নন্দ যশোদাৰ মহাভাগ।
 পূৰ্ণব্ৰহ্ম তোম্বাক গৃহতে পাইলা লাগ।।

১০৯। (১) পা. বাম গোপাল হৰি। কৃষ্ণ গোৱিন্দ হৰি।।

(২) পা. গোপাল হৰি কৃষ্ণ। গোৱিন্দ হৰি বাম।।

ভকতৰ আনন্দ বঢ়ায় সৰ্বক্ষণে।
 শিশুলীলা অনেক কৰিলা নাৰায়ণে।।৭০৮।।
 কেহো বেলা গোপীগণে পাঠিঃ গাৰা গীত।
 তাসম্বাৰ প্ৰীতি সাধি কতো কৰা নৃত্য।।
 মালড়ি কৰাহা কতো গোপীৰ বচনে।
 ছায়া পুতলাক যেন নচাৰৈ যতনে।।৭০৯।।
 কেহো বেলা গোপীকাৰ শূনি আজ্ঞাবাণী।
 পাদুকা পীত্ৰাক প্ৰভু ধৰি থাকা আনি।।
 কোন কৰ্ম্ম নকৰিলা হৰি গোকুলত।
 ভকতৰ বশ্য হেন দেখায়া লোকত।।৭১০।।
 কোনে ফল লৈবে বুলি ডাকিলা পসৰী।
 ধান্য দিয়া ফল তুমি খুজিলা মুৰাৰি।।
 তোম্বাৰ হস্তক ভৰি দিল ফল বাছি।
 সূৰ্ণ বতনে তাইৰ উপচিল পাচি।।৭১১।।
 আসিল দানৰ গোট বৎসৰূপ ধৰি।
 লাস্থুলে সহিতে তাৰ ধৰি পাছ ভৰি।।
 আলগতে ফুৰাই পাক হানিলাহা দলি।
 কপিখত পড়ি যমপুৰে গৈল চলি।।৭১২।।

।। ষষ্ঠ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।।ৰাম চৰণে ধৰো।

স্বামী আমি যেন তৰো^{১১০}।।৬২।।

পদ ।।বকাসুৰে কৃষ্ণক গিলিলা ঠোটে ধৰি।

দেখি গোপ শিশুগণ যেন গৈলা মৰি।।

১১০। পা. ৰামৰ চৰণে ধৰো। স্বামী যেনমতে তৰো।।

পা. ৰাম চৰণে ধৰো স্বামী। আমি যেন তৰো।।

পাছে তাৰ তালুত লাগিল যেন জুই।
 ছাদিলা^{১১১} কৃষ্ণক বকে বিমূৰ্ছিত হুই।।৭১৩।।
 দুনাই ঠোটে গিলিবাক আসৈ দেখি তাক।
 লীলায়ে ছিৰিলা যেন বিৰিণা পোথাক।।
 সবান্ধৰে খেনুকাক নিলা বসাতল।
 গোপশিশুগণক ভুঞ্জাইলা তালফল।।৭১৪।।
 ময়ৰ তনয় ব্যোম গোপৰূপ ধৰি।
 গোপশিশুগণক নিলেক চুৰি কৰি।।
 গহুৰত থৈলা নিয়া ঢাকিয়া শিলায়ে।
 তাক মাৰি শিশুসৰ আনিলা লীলায়ে।।৭১৫।।
 গোপ গৰুজাকক বেঢ়িলে বনজুই।
 কৃষ্ণত শৰণ সৰে লৈলে ত্ৰাস হুই।।
 চক্ষু মুদাই সৰাকো ক্ষণেকে যোগবলে।
 গোকুলক লাগিয়া আনিলা অৰিকলে।।৭১৬।।
 নন্দক গিলন্তে সৰ্পে ৰাখিলাহা হৰি।
 তোম্বাৰ পৰশে সৰ্পে দিব্য ৰূপ ধৰি।।
 শাপ এড়াই গৈলা বিদ্যাধৰৰ নিলয়।
 দেখি গোপগণ ভৈলা পৰম বিস্ময়।।১১৭।।
 শয়ন সময়ে সৰ গোপ গোপীগণ।
 যোগবলে বৈকুণ্ঠক নিলা নাৰায়ণ।।

১১১। পা. চাড়িলে

বৈকুণ্ঠবাসীৰ সৰে মহিমা দেখাই।
 গোকুলক লাগি প্ৰভু আনিলা দুনাই।।৭১৮।।
 নন্দক নিলেক বৰুণৰ দূতে ধৰি।
 বৰুণৰ পৰা তাক আনিলা উদ্ধাৰি।।
 তোম্ভাৰ মহিমা^{১১২} নন্দে কহিলা ব্ৰজত।
 শুনিয়া বিস্ময়^{১১৩} ভৈলা সৰাৰো মনত।।৭১৯।।
 ইন্দ্ৰে কৰিলন্ত সাতদিন বৰিষণ।
 এক হাতে উভাৰি ধৰিলা গৌৰদ্ধন।।
 দুৰ্য্যোৰ ভয়ত নিস্তাৰিলা গোপপুৰ।
 লীলায়ে কৰিলা মহেন্দ্ৰৰ দৰ্পচূৰ।।৭২০।।
 সুৰভি সহিতে ইন্দ্ৰে আসিলা প্ৰত্যেক।
 গৌৰ ইন্দ্ৰ পাতিয়া কৰিলা অভিষেক।।
 অনেক ভকতি কৰি দুয়ো স্বৰ্গে গৈলা।
 সেহিদিনা তোম্ভাৰ গৌৰিন্দ নাম থৈলা।।৭২১।।
 গোপকুমাৰিকা সৰে বস্ত্ৰ থৈয়া তীৰে।
 বিৰস্ত্ৰে নামিলা গৈয়া যমুনাৰ নীৰে।।
 বস্ত্ৰ লৈয়া উঠিলাহা কদম্বৰ গাছে।
 নানা উপহাস কৰি বস্ত্ৰ দিলা পাছে।।৭২২।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে গীত ভণিল শঙ্কৰে।
 নাহি আন ধৰ্ম্ম আউৰ কীৰ্ত্তনত পৰে।।
 শুনা সৰ্বজন ঐত কেদিন জীৱন।
 বোলা হৰি হৰি আছে যাৱত চেতন।।৭২৩।।

।। সপ্তম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।।ও কৃষ্ণ নমো বাম নিৰঞ্জন হৰি^{১১৪}।।৬৩।।

পদ ।। দুষ্ট অঘে পাতিলেক কাপ।
 বাট ভেঙি ভৈল ঘোৰ সাপ।।
 পৰ্বত সমান কলেৱৰ।
 বাইল বেস্ত সম্যকে গহুৰ।।৭২৪।।
 তল ওঁঠ মাটিত থাপিল।
 উৰ্দ্ধ ওঁঠ মেঘত লাগিল।।
 জিহ্বাখান যেন ৰাজ আলি।
 বৎস লৈয়া আইলা বনমালী।।৭২৫।।
 গোৰক্ষ দামুৰি নিৰন্তৰ।
 নজানি পশিল অভ্যন্তৰ।।
 দেখি তুমি ভক্তৰ স্নেহত।
 পশিলাহা অঘৰ গৰ্ভত।।৭২৬।।
 দেখি আঁটি ধৰিল দশনে।
 তুলিলেক হাসি দৈত্যগণে।।
 দেৱগণে কৰে হাহাকাৰ।
 গল চুঙ্গি ভেঙি ৰৈলা তাৰ।।৭২৭।।

পেট ফিঙ্কি বায়ু দিলা টান।
 মূৰ্দ্ধা স্ফুটি বাঝ ভৈল প্রাণ।।
 তযু পৰশনে কন্ম ফীণ।
 অসুৰ কৃষ্ণতে গৈল লীন।।৭২৮।।
 দেখি নিশবদ দৈত্যকুল।
 হৰিষে বৰিষে দেৰে ফুল।।
 অমৃত নয়নে চাইলা হৰি।
 জীলা সৰে গোৰক্ষ দামুৰি।।৭২৯।।
 বঞ্জে বাজ ভৈলা বাংশী বাই।
 ফুৰা সৰে দামুৰি চৰাই।।
 ব্ৰহ্মা আসি কৰিলন্ত চুৰি।
 নিলা সৰ গোৰক্ষ দামুৰি।।৭৩০।।
 মায়া কৰি থৈলেক গহুৰে।
 কাহাকো নেদেখি দামোদৰে।।
 ব্ৰহ্মা নিলা জানিলাহা গুণি।
 ভৈলা গৰু গোৰক্ষ আপুনি।।৭৩১।।
 নিচিনিলা গোৱালী গোৱালে।
 এদিনাতো কৰি প্ৰতিপালে।
 ব্ৰহ্মা আসি দেখিলন্ত পাছে।
 গোৰক্ষ দামুৰি সৰো আছে।।৭৩২।।

পৰম বিস্ময়ে আছে চায়া।
 কৰিলাহা প্ৰভু পাছে মায়া।।
 গোৰক্ষ দামুৰি ৰূপ এৰি।
 ভৈলা সৰে চতুৰ্ভূজ হৰি।।৭৩৩।।
 সজল জলদ যেন শ্যাম।
 সৰে পীত বস্ত্ৰে অনুপাম।।
 কেয়ূৰ কঙ্কণে কৰৈ কান্তি।
 হৃদয়ত শ্ৰীবৎসৰ পান্তি।।৭৩৪।।
 কঙ্কণে কৌস্তভে শোভিত।
 বনমালা আপাদলম্বিত।।
 জিলিমিলি জুলৈ বক্ষস্থলে।
 শোভৈ কৰ্ণ মকৰ কুণ্ডলে।।৭৩৫।।
 শঙ্খ চক্ৰ গদা পদ্ম ধৰি।
 আছা সৰে চতুৰ্ভূজ হৰি।।
 গাৰে গাৰে এক সৃষ্টি কৰে।
 চৰাচৰ সমে সেৱা কৰে।।৭৩৬।।
 মোহ হুয়া ব্ৰহ্মা ভৈলা চুপ।
 দেখন্ত গুচিল সৰে ৰূপ।।
 পূৰ্ব্বৰতে আছা মাত্ৰ হৰি।
 হংসৰ নামিলা ব্ৰহ্মা ডৰি।।৭৩৭।।

যেন সূৰ্ণৰ দণ্ড প্ৰায়।
 ভূমিত পেত্নীয়া নিজ কায়।।
 মাধৱৰ পাদপদ্ম দুই।
 চাৰি মুকুটৰ আগে ছুই।।৭৩৮।।
 আনন্দতে নয়নৰ জলে।
 সিঞ্চিলন্ত চৰণ কমলে।।
 উঠি উঠি দুয়ো পাৰে ধৰি।
 প্ৰণামন্ত মহিমা সুমৰি।।৭৩৯।।
 মুকুন্দক চাই কথমপি।
 মাথা দৌঁৰাই কৃষ্ণ কৃষ্ণ জপি।।
 প্ৰণামিয়া অনেক ভকতি।
 কৰিবে লাগিলা ব্ৰহ্মা স্তুতি।।৭৪০।।
 কৃষ্ণ কথা শুনিয়ো সমাজে।
 জন্ম লভি ভাৰতৰ মাজে।।
 আক বৃথা কৰা কোন কামে।
 সাধিয়ো মুকুতি হৰিনামে।।৭৪১।।

।। অষ্টম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ৰাম নিৰঞ্জন নিৰঞ্জন নিৰঞ্জন হৰি।

নমো ৰাম নিৰঞ্জন নিৰঞ্জন হৰি।।৬৪।।

পদ ।। নমো গোপকপী মেঘ সম শ্যাম তনু।

গাৱে পীত বস্ত্ৰ হাতে শিঙ্গা বেত বেণু।।

কৰ্ণত গুঞ্জৰ থোকা মাথে মৈৰা পাখি।
 বন্যপুষ্পমালা পিন্ধি ধেনু আছা ৰাখি।।৭৪২।।
 এহি শৰীৰতে আঁছে যতেক মহিমা।
 মনেও কৰিবে পাৰৈ কোনে তাৰ সীমা।।
 আছোক পৰম ব্ৰহ্ম স্বৰূপ তোম্বাৰ।
 তাক জানিবাক আছে শকতি কাহাৰ।।৭৪৩।।
 জ্ঞানপথ এড়ি প্ৰভু তোম্বাৰ কথাক।
 কায়বাক্যমনে সৈৰে যিটো সাধুৰাক।।
 যদ্যপি অজিত তুমি তিনিও জগতে।
 তথাপি তোম্বাক জিনে সেইসে ভকতে।।৭৪৪।।
 মুকুতি বসকো সঁৰৈ তোম্বাৰ ভকতি।
 তাক এড়ি জ্ঞানপথে যিটো কৰৈ ৰতি।।
 ক্লেশ মাত্ৰ পাৰৈ সিটো নিষ্ফল প্ৰয়াসে।
 বাহানে পতান যেন তণ্ডলক আশে।।৭৪৫।।
 যিটোজনে ভুঞ্জৈ নিজ কৰ্ম্মৰ বিপাক।।
 আপেক্ষিয়া থাকৈ প্ৰভু তোম্বাৰ কৃপাক।।
 কায়বাক্যমনে নমৈ চৰণ তোম্বাৰ।
 সি সি জন মুকুতি পদৰ অধিকাৰ।।৭৪৬।।
 মই কেনে দুৰ্ব্বোধ দেখিয়ো ভগৱন্ত।
 মায়াদিবো দীশ তুমি অনাদি অনন্ত।।

তোম্বাক পৰীক্ষা মত্ৰিঃ মায়াক প্ৰকটি।
 অগনিৰ আগে যেন ক্ষুদ্ৰ ফিৰিঙ্গতি।।৭৪৭।।
 অন্ধ ভৈল চক্ষু হেলা কৰিলো তোম্বাক।
 মত্ৰিঃ ভিন্ন ঈশ্বৰ মানিলো আপুনাক।।
 অজ্ঞৰ ক্ষমিয়ো দোষ জগতনিৰাস।
 এহি কৃপা কৰা যেন বোলাওঁ তযু দাস।।৭৪৮।।
 গৰ্ভত থাকন্তে উদৰত ঘাটলৈ পাৰে।
 তাৰ অপৰাধক নথৰৈ যেন মাৰে।।
 তোম্বাকৰ কুক্ষিত আমি আছো চৰাচৰ।
 হেন জানি ক্ষমিয়োক দোষ দামোদৰ।।৭৪৯।।
 ইটো ব্ৰহ্মপদ প্ৰভু আত্মাক নলাগে।
 কীট পতঙ্গত জন্ম হৌক কৰ্ম্মভাগে।।
 তোম্বাকৰ ভক্তৰ মাৰো হুয়া একজন।
 সেৱা কৰি থাকো প্ৰভু তোম্বাকৰ চৰণ।।৭৫০।।
 কিনো ধন্য ধেনু গোপী ইটো গোকুলৰ।
 যাৰ স্তনপানে তৃপ্ত ভৈলা দামোদৰ।।
 অশ্বমেধ আদি কৰি মহাযজ্ঞ যত।
 তোম্বাক তুষিবে প্ৰভু নুহিকে শকত।।৭৫১।।
 কিনো ভাগ্য কিনো ভাগ্য ব্ৰজৰ প্ৰজাৰ।
 তুমি পূৰ্ণব্ৰহ্ম হৰি মিত্ৰ ভৈলা যাৰ।।

কিনো পুণ্য কৈলে গোকুলৰ বৃক্ষ তৃণে।
 তোম্বাকৰ চৰণ বেণু পাৰৈ ৰাত্ৰি দিনে।।৭৫২।।
 দেখা সৰ্বলোকে কেনে অজ্ঞানী বৰ্বৰ।
 তুমি অন্তৰ্য্যামী তোম্বাকেসে বোলৈ পৰ।।
 শৰীৰক মত্ৰিঃ বুলি বুদ্ধি ভৈল হত।
 হিয়াতে হৰাইলা তুমি খোজে বাহিৰত।।৭৫৩।।
 বৃন্দাবনে তৃণ হৈবো তেৰে মহাভাগ।
 পাইবো ব্ৰজবাসীৰ চৰণবেণু লাগ।।
 আজিও বিচাৰৈ পদৰজ বেদগণ^{১১৫}।
 হেন হৰি ভৈলা ব্ৰজবাসীৰ জীৱন।।৭৫৪।।
 মাৰিবাক দিল তন পূতনা পাপিষ্ঠী।
 দিলাহা মুকুতি তাইতো পড়িল সুদৃষ্টি।।
 ব্ৰজবাসী তোম্বাতে অপিলো প্ৰাণ বিত্ত।
 আক আৰে কিবা দিবো খেদ কৰে চিত্ত।।৭৫৫।।
 তাৰে ৰাগ লোভ ক্ৰোধ পুৰুষৰ চোৰ।
 তাৰে গৃহবাস বন্দীশাল মহাঘোৰ।
 মোহচয় ভৰিৰ নিহল হোৱৈ তাৰে।
 তোম্বাকত ভকতি নৰে নতু কৰৈ যাৰে।।৭৫৬।।
 তোম্বাকৰ আগত কিবা বোলো বহুবাক।
 যিটো বোলে জানো প্ৰভু নজানে তোম্বাক।।

কায়বাক্যমনে মৰি কৰিলোহো সাৰ।
 তযু মায়া বিভৱৰ নপাওঁ কিছু পাৰ।।৭৫৭।।
 জানিবাহা ভৈলো প্ৰভু তোম্মাৰ কিঙ্কৰ।
 তযু চৰণত সমৰ্পিলো কলৈৱৰ।।
 সমস্তৰে বুদ্ধি সাক্ষী সৰে তুমি জানা।
 আজি ধৰি প্ৰভু মোক দাস বুলি মানা।।৭৫৮।।
 নমো কৃষ্ণ বৃষ্ণিকুল প্ৰকাশ নায়ক।
 দেৱ দ্বিজ পৃথিৱীৰ বুদ্ধি প্ৰদায়ক।।
 দুষ্ট দৈত্য দানৱ ৰাক্ষস ক্ষয়ঙ্কাৰ।
 তোম্মাৰ চৰণে প্ৰভু প্ৰণাম আত্মাৰ।।৭৫৯।।
 কৰিল অনেক স্তুতি আৰু সৃষ্টিকৰে।
 তাক নকহিলো পদ বাহুল্যক ডৰে।।
 এহি বুলি প্ৰজাপতি ভৈলা মোহহীন।
 কৃষ্ণক কৰিলা তিনিবাৰ প্ৰদক্ষিণ।।৭৬০।।
 প্ৰণাম কৰিলা চৰণত পৰি পৰি।
 মেলানি মাগিয়া নিজ স্থানে গৈলা লড়ি।।
 ভণিল শঙ্কৰে কৃষ্ণ চৰণত ধৰি।
 পাতক ছাড়োক ডাকি বোলা হৰি হৰি।।৭৬১।।

।। অনুখণ্ড ।।

।। কালিয়-দমন।।

।। নৱম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। গোপাল ৰাম কৃষ্ণ বনমালী।
 মাৰিলা অসুৰ দমিলা কালি^{১১৬}।।৬৫।।
 পদ ।। গোপশিশু সঙ্গে গৈলা বঝাই।
 আগত গোধন বাংশী বজাই।।
 চাৰন্তে ফুৰন্তে গৰু গোৰক্ষ।
 পাইলা যমুনাৰ তীৰৰ লক্ষ্য।।৭৬২।।
 কালিৰ হৃদক তাক নজানি।
 তৃষাত সৰে পিলা বিষপানী।।
 দাৰুণ বিষৰ লাগিল জ্বাল।
 মৰিল সৰে বৎস বৎসপাল।।৭৬৩।।
 দেখিয়া কৃষ্ণে অসন্তোষ পাইলা।
 অমৃত নয়নে চায়া জীয়াইলা।।
 কালিক দমিবে কৰি যতন।
 কটিত বান্ধিলা পীত বসন।।৭৬৪।।

১১৬। কোনো কোনো ছপা পুথিত ঘোষা যোকাৰ “গোপাল ৰাম কৃষ্ণ বনমালী” অংশহে আছে।

উঠিলা উচ্চ কদম্বৰ গাছে।
 হৃদৰ মাৰো জাম্প দিলা পাছে।।
 চউ উঠলিল খলকি হৃদ।
 দশোদিশে গৈল তাৰ শব্দ।।৭৬৫।।
 জলক্ৰীড়া কৰা বাহু আস্থালি।
 ক্ৰোধে খেদি আসি দেখিল কালি।।
 তনু সুকুমাৰ জলদ শ্যাম।
 প্ৰকাশে পীত বস্ত্ৰে অনুপাম।।৭৬৬।।
 কমললোচন মুখ প্ৰসন্ন।
 মুকুতাৰ শাৰী সম দশন।।
 উন্নত নাসা মুখে মন্দ হাস।
 কৰ্ণত কৌস্তভ কৰৈ প্ৰকাশ।।৭৬৭।।
 হিয়াত জিলিমিলি কৰৈ কান্তি।
 মধ্যতে জুলৈ শ্ৰীবৎসৰ পান্তি।।
 আজানুলম্বিত বাহু দুখান।
 চাৰু উৰু কৰ কটি সুঠাম।।৭৬৮।।
 জঙঘা দুইক দেখি মিলৈ সন্তোষ।
 দুখানি পাৰ নৰ পদ্মকোষ।।
 আনন্দে জলক ফুৰা আস্থালি।
 মৰ্মস্থলে আসি দংশিল কালি।।৭৬৯।।

নজানি তোম্বাৰ বল প্ৰভাৰ।
 লাঞ্জে মেহুইলেক সমস্ত গাৰ।।
 বিষ লাগি পড়ি থাকিলা ঘুমি।
 মনুষ্য চেষ্টাক দেখায়া তুমি।।৭৭০।।
 দেখি শিশুসৰ মৰিল প্ৰায়।
 ধেনুগণে আউৰ তৃণ নখায়।।
 কৃষ্ণক চাহিয়া থাকিল বহি।
 চক্ষুৰ লোহ ধাৰে যায় বহি।।৭৭১।।
 আতি উতপাত দেখি গোকুলে।
 গোপগোপীজাক সমস্তে বোলে।।
 জ্যেষ্ঠ বলভদ্ৰ লগে নগৈল।
 কৃষ্ণৰ আজি তৈতে কিবা ভৈল।।৭৭২।।
 নন্দ যশোদা বিয়াকুল মনে।
 কৃষ্ণক চাহিবে পশিলা বনে।।
 লগতে চলে গোপগোপীজাক।
 হা কৃষ্ণ বুলি চাডন্তে ডাক।।৭৭৩।।
 ধ্বজ বজ্ৰ যৰ অঙ্কুশ চাই।
 কৃষ্ণৰ খোজ নিহালন্তে যায়।।
 পুত্ৰ পুত্ৰ বুলি যশোদা চান্ত।।
 কৃষ্ণৰ খোজত পড়ন্তে যান্ত।।৭৭৪।।

বেঢ়িয়া গোপগোপী নেয় ধৰি।
 দেখিল পাচে পড়ি আছা হৰি।।
 জলৰ মাজে মৃতকৰ বেষ।
 নকৰন্ত আৰ চক্ষু নিমেষ।।৭৭৫।।
 দেখি গোপ গোপী সম্যকে মৰিল।
 প্ৰাণ অন্তৰীক্ষ চেতন হৰিল।।
 কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি দিলেক গেড়ি।
 কাঁন্দে যমুনাৰ তীৰক বেঢ়ি।।৭৭৬।।
 যশোদা সুন্দৰী নন্দ গোৱালে।
 পড়ন্ত লোটাৰি পড়ি নিঢালে।।
 কি ভৈল পুত্ৰ বুলি উকি দিয়া।
 দুহাতে ঝাৱলে^{১১৭} ঢাকুৰে হিয়া।।৭৭৭।।
 কৃষ্ণৰ সুন্দৰ বদন চাই।
 যশোদা কান্দন্ত গুণ বৰ্ণাই।।
 গোখুলি কোনে যাইবে বাংশী বাই।
 কোনে মোক গৈয়া বুলিবে আই।।৭৭৮।।
 ধূলাজাৰি কাক কৰাইবো স্নান।
 কোনে কৰিবেক গোৰস পান।।
 কাক বিছাই দিবো শীতল তুলী।
 ডাকিবো কাক জাগ কৃষ্ণ বুলি।।৭৭৯।।

সুন্দৰ বদনে বজায়া বেণু।
 প্ৰভাতে কোনে চাৰিবেক খেনু।।
 কি ভৈল আজি কৃষ্ণ মোৰ বাপ।।
 মড়িও নেড়াইবো তোৰ সন্তাপ।।৭৮০।।
 এহি বুলি কাঁন্দে কৃষ্ণক চাই।
 যশোদা নন্দে জাম্প দিবে যায়।।
 দেখি বলভদ্ৰে বাধিলে হাসি।
 এখনে আসিব কালিক নাশি।।৭৮১।।
 কৃষ্ণক লাগিয়া এড়া ক্ৰন্দন।
 হেন শুনি সৰে জুড়াইল মন।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে।।৭৮২।।

।। দশম কীর্তন।।

ঘোষা।।প্ৰণামো বাম দেৱ দয়াশীল।
 আৱেসে কৃষ্ণৰ কৃপা মিলিল।।৬৬।।
 পদ ।।ভকতৰ দুখ দেখি গোপাল।
 আশ্ৰফাট কৰি দিলা উৰুফাল।।
 সৰ্পৰ বন্ধ এড়াই জগন্নাথে।
 ডেৰে চড়িলন্ত কালিৰ মাথে।।৭৮৩।।

শতক শিৰত নাচন্ত হৰি।
 বাৱৈ বিদ্যাধৰে মৃদঙ্গ ধৰি।।
 গন্ধৰ্বৰ গীত গায়া বাৱৈ তাল।
 পৰম আনন্দে নাচা গোপাল।।৭৮৪।।
 জগত আধাৰ তোম্বাৰ ভিৰে।
 নাকে মুখে সিটো ছাদে ৰুধিৰে।।
 স্বামী মৰে দেখি নাগিনী লোকে।
 শিশু আগ কৰি আসিল শোকে।।৭৮৫।।
 পড়িল ভূমিত কৃষ্ণৰ আগে।
 কৰিয়া তুতি স্বামীদান মাগে।।
 কৰিল দোষ স্বামী ইটো চণ্ড।
 বিহিলা ইহাৰ উচিত দণ্ড।।৭৮৬।।
 দুৰ্জ্জন জনৰ চিন্তিবা মাৰ।
 সেহিসে কাৰ্য্যে তযু অৱতাৰ।।
 পাতকী সৰ্পজাতি দুৰাশয়।
 তোম্বাৰ দণ্ডে পাপ ভৈল ক্ষয়।।৭৮৭।।
 কৰিলা দায়া দয়াশীল হৰি।
 তোম্বাৰ ক্ৰোধ বৰএৰে সৰি।।
 পূৰ্বত কিনো তপ আছে কৰি।
 যাহাত তুমি তুষ্ট ভৈলা হৰি।।৭৮৮।।

যিহেতু হেন ভৈল ভাগ্যোদয়।
 তোম্বাৰ পাইলে পদধূলাচয়।।
 যাহাক লক্ষ্মীদেৱী বাঞ্ছা কৰি।
 আচৰিলা তপ ব্ৰতক ধৰি।।৭৮৯।।
 যিটো পদৰজ ভকতে পাই।
 এড়ৈ সাৰ্বভৌম পদতো দায়।।
 স্বৰ্গ ব্ৰহ্মপদে নকৰৈ বাঞ্ছা।
 নকৰন্ত যোগ সিদ্ধিকো ইচ্ছা।।৭৯০।।
 মোক্ষতো অভিলাষ নাহি হৰি।
 তোমাৰ চৰণ ৰেণুক এড়ি।।
 পৰম ক্ৰোধী হুয়া ক্ৰূৰমতি।
 হেন পদধূলা পাইলেক পতি।।৭৯১।।
 নপান্ত ব্ৰহ্মা আদি দেৱে যাক।
 হেন জানি নাথ ৰাখা ইহাক।।
 চৰণে প্ৰণামো হুয়ো সন্তোষ।
 বাৰেক আৰ মৰষিয়ো দোষ।।৮৯২।।
 কৰিয়ো দায়া প্ৰভু এড়ৈ প্ৰাণ।
 অনাথ স্ত্ৰীক দিয়ো স্বামীদান।।
 কৰিলা অনেক স্তুতি ভকতি।
 শুনি তুষ্ট ভৈলা জগতপতি।।৭৯৩।।

প্ৰাণে নমাৰিলা তাতেসে থাকি।
কালিক খেদাইলা হৃদৰ ডাকি।।
কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে।
হৰি হৰি বোলা সমস্তজনে।।৭৯৪।।

।। একাদশ কীর্তন।।

ঘোষা।।ৰাম গোবিন্দ মুকুন্দ মুৰাৰি।।৬৭।।

পদ ।।ভৈল হৃদ সিটো নিৰ্মল জল।
দেখিয়া সৰে ভৈল কৌতূহল।।
সপুত্ৰ বান্ধৱে গুচাইলা কালি।
তীৰক পাছে গৈলা বনমালী।।৭৯৫।।
দেখিয়া যশোদা ধৰিলা গলে।
পুত্ৰ পুত্ৰ বুলি নেত্ৰৰ জলে।।
তিয়াইলা কৃষ্ণৰ সৰে শৰীৰ।
নন্দো ধৰি আসি ঘ্ৰাণিলা শিৰ।।৭৯৬।।
কৃষ্ণক আলিঙ্গি আনন্দ পাইল।
নাছিল প্ৰাণ দুনাই যেন আইল।।
বেঢ়ি গোপগোপী চাৰে নিৰেখি।
জুৰাইলা শৰীৰ কৃষ্ণক দেখি।।৭৯৭।।
ভাই বুলি বলো সৰটি আসি।
প্ৰভাৱ জানিয়া তুলিলা হাসি।।

এহিমতে সৰে এড়ায়া শোক।
ৰজনী ভৈল জানি সৰে লোক।।৭৯৮।।
যমুনা তীৰত বঞ্চিলা ৰাতি।
ক্ষুধায়ে তৃষায়ে আতি।।
ঘুমটি গৈলা হাৰাশাস্তি হুই।
বেঢ়িয়া বনত লাগিল জুই।।৭৯৯।।
অগনিৰ তাপে পাইলেক গাক।
জাগিলা সৰে গোপগোপী জাক।।
বহ্নিক দেখি ভৈলা সৰে ত্ৰাস।
ত্ৰাহি কৃষ্ণ বুলি পাড়ে আটাস।।৮০০।।
বহ্নিত সৰে পুৰি মৰো আমি।
প্ৰাণদান দিয়া জগত স্বামি।।
তুমি বিনা আন নাই বান্ধৱ।
ভকতজনক ৰাখা মাধৱ।।৮০১।।
এহি বুলি সৰে কৰৈ কোঢ়াল।
বান্ধৱৰ দুঃখ দেখি গোপাল।।
ভয় নাই বুলি আপুন মুখে।
পিলা বনান্নিক পৰম সুখে।।৮০২।।
এড়াইলা সমস্তে দুৰ্ঘোৰ ভয়।
অনন্তৰে ভৈলা সূৰ্য্য উদয়।।

কৃষ্ণৰ কৰ্ম আতি আচৰিত।
 বিস্ময় দেখি সমস্তৰে চিত্তা৷৮০৩৷
 নোহস্ত মানুষ নন্দ তনয়।
 পৰম পুৰুষ জানি নিশ্চয়॥
 পাছে গোপগোপী কৃষ্ণক বেঢ়ি।
 গোষ্ঠক লড়িল কৰন্তে খেড়ি৷৮০৪৷
 কৃষ্ণগীত গান্ত বজায়া বেণু।
 কৰিলেক আগ যতেক ধেনু॥
 গোপীসৰে কৃষ্ণ চৰিত্ৰ গাইল।
 পৰম আনন্দে ব্ৰজক পাইল৷৮০৫৷
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে গায়।
 কেতিক্ষণে পড়ে ক্ষণিক কায়॥
 জানিয়া কৃষ্ণৰ চৰণে ধৰি।
 সমস্ত সমাজে ঘূষিয়ো হৰি৷৮০৬৷

॥ কালিয়-দমন অনুখণ্ড সমাপ্ত ॥

॥ শিশুলীলা সমাপ্ত ॥১০॥

॥ একাদশ খণ্ড ॥

॥ বাস-ক্ৰীড়া ॥

॥ প্ৰথম কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ বোল হৰি বাম মুকুন্দ মুৰাৰি^১।
 বিনা হৰিনামে ভৱ তৰিতে নপাৰি৷৬৮৷
 পদ ॥ শুকমুনি বদতি শুনিয়ে পৰীক্ষিত।
 কহো বাসক্ৰীড়া কথা কৃষ্ণৰ চৰিত।
 শৰত কালৰ ৰাত্ৰি আতি বিতোপন।
 বাসক্ৰীড়া কৰিতে কৃষ্ণৰ ভৈলা মন৷৮০৭৷
 ভৈলন্ত উদিত চন্দ্ৰ পূৰ্ব দিশ হন্তে।
 কামাতুৰা স্ত্ৰীৰ যেন সন্তাপ মাজ্জন্তে॥
 অখণ্ডমণ্ডল চন্দ্ৰ দেখিলন্ত হৰি।
 কুঙ্কমে অৰুণ লক্ষ্মী মুখপদ্ম সৰি৷৮০৮৷
 বনকো দেখিলা চন্দ্ৰ বশ্মিয়ে বঞ্জিত।
 সুস্বৰ মধুৰ কৰি হৰি গাইলা গীত॥
 শূনি কামে উত্ৰাৱল ছয়া গোপীগণে।
 দিলেক লৱড় গীত ধ্বনি নিৰীক্ষণে৷৮০৯৷
 কৰ্ণত কুণ্ডল দোলে বেগত হাৰ্ণিতে।
 চিত্তত ধৰিলা কৃষ্ণে চলে অলক্ষিতে॥

১১৮। পা. (১) বোলা হৰি নাম মুকুন্দ মুৰাৰি।

(২) বোলা হৰি হৰি বাম মুকুন্দ মুৰাৰি।

কতো গোপী যায় গাই দোহনক এড়ি।
 আখাতে থাকিল দুহু চৰু সৈতে পড়ি।।৮১০।।
 পীয়ন্তে আছিল শিশু তাহাকো নগণি।
 পতি শুশ্ৰষাকো এড়ি যায় কতোজনী।।
 কতো গোপী আছিল স্বামীক পৰশন্তে।
 আধা ভুঞ্জা হুয়া কতো যায় লৰড়ন্তে।।৮১১।।
 কৃষ্ণৰ শ্ৰৱণে যেন হৰিদাসগণে।
 এড়ে কাম্য কৰ্ম সৰে তদগত মনে।।
 কৃষ্ণে হৰিলন্ত চিত্ত হৰাইল চেতন।
 পিন্ধয় পাৰত নিয়া বত্ৰৰ কঙ্কণ।।৮১২।।
 হাতত নূপুৰ আঁড়ে কঙ্কালত হাৰ।
 কৰি বিপৰ্য্যয় পিন্ধে বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ।।
 তথাপি কৃষ্ণক পাইলা গোপিকাসকল।
 ভকতৰ কৰ্ম যেন নভৈল বিফল।।৮১৩।।
 নিবাৰয় পতি পিতৃ^{১১০} ভ্ৰাতৃ আগ ভেঙে।
 গোৱিন্দে হৰিল চিত্ত তথাপি নুলটে।।
 বিমোহিত হুয়া সৰে লৰড়ে গোপিনী।
 হৰি ভকতক যেন নলঙ্ঘে বিঘিনি।।৮১৪।।
 যাইবে নপাই গৃহমধ্যে কতো গোপীগণ।।
 মনে ধৰি কৃষ্ণক কৰিল আলিঙ্গন।।

অনেক জন্মৰ কৰ্মবন্ধ কৰি ক্ষীণ।
 এড়ি তনু তেখনে কৃষ্ণত গৈল লীন।।৮১৫।।
 পুছে পৰীক্ষিতে শুনি মিলিল সংশয়।
 জাৰ বুদ্ধি মাধৱক সৈৰে গোপীচয়।।
 তথাপি মোক্ষক পাইলে কিনো বিপৰ্য্যয়।
 বোলা হৰি হৰি হৌক পাপৰ প্ৰলয়।।৮১৬।।

।। দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। ভৱহাৰী হৰি^{১১০} তাৰহ মুকুন্দ মুৰাৰি।
 জন্ম মৰণ ক্লেশ^{১১১} সহিতে নপাৰি।।৬৯।।

পদ ।। শুক নিগদতি ৰাজা শুনা মহাশয়।
 গোপিকাৰ মোক্ষ দেখি নুহিবা বিস্ময়।।
 দ্বেষ কৰি শিশুপালে লভিল মুকুতি।
 বুদ্ধিক নাপেক্ষে মহৌষধিৰ শকতি।।৮১৭।।
 বিষ বুলি অমৃতক পিলে যিটো নৰ।
 নুহিবেক হেন জানা অজৰ অমৰ।।
 যেন তেন মতে মাত্ৰ স্মৰোক সতত।
 এতেকে মুকুতি পাৰে কহিলো বেকত।।৮১৮।।

ব্রহ্মাদিৰো ঙ্গশ কৃষ্ণ প্রভু ভগৱন্ত।
 যাত হন্তে পাৰৈ মোক্ষ স্থাৱৰ পৰ্য্যন্ত।।
 নিৰপাৰ হৰিৰ ভকতি নুহি বৃথা।
 গোপী গোপালৰ আৰে শুনা পাছ কথা।।৮১৯।।
 য়েৰে সৰে সমীপ পাইলেক গোপনাৰী।
 তাসম্বাক বাক্যে মোহি বুলিলা মুৰাৰি।।
 কুশলে কি আইলা কৈয়ো ব্ৰজৰ কল্যাণ।
 প্ৰিয় কৰ্ম্ম কৰো কিবা কহিয়ো নিদান।।৮২০।।
 দুৰ্য্যোৰ বজনী প্ৰেত পিশাচৰ গতি।
 ঐত নথাকিবা তোৰা সৰ তিৰীমতি।
 তোমাসাক নেদেখিয়া পিতৃমাতৃচয়।
 তাসম্বাৰ মনে মহা মিলিব সৎশয়।।৮২১।।
 দেখিলাহা ইটো বিকশিত বৃন্দাবন।
 শশাঙ্কে ধৰল নৰ পল্লৱে শোভন।।
 উলটি ব্ৰজক যাহা কান্দে শিশুগণ।
 তাসম্বাক প্ৰতিপালি পিয়ায়োক স্তন।।৮২২।।
 উপপতি সমে ক্ৰীড়া গৰিহিত কৰ্ম্ম।
 স্বামীৰ শুশ্ৰূষা কুলস্ত্ৰীৰ মহাধৰ্ম্ম।।
 যদিবা আন্ধাক স্নেহে আইলা গোপীগণ।
 মোক আৰে দেখিলা সিজিল প্ৰয়োজন।।৮২৩।।

বিদূৰতে থাকি কৰৈ শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন।
 বাট্টে মোত ভকতি নিৰ্ম্মল হোৱে মন।।
 দেখন্তে শুনন্তে সদা হেলা হোৱে মতি।
 জানিয়া গৃহতে থাকি কৰিও ভকতি।।৮২৪।।
 কৃষ্ণৰ বিপ্ৰিয় বাণী শুনি গোপীগণ।
 পাইলন্ত দুৰন্ত চিন্তা বিষণ্ণ^{১২২} বদন।।
 ওলমাইল মুখ আতি পাইয়া দুঃখ বৰ।
 সঘনে নিশ্বাস কাঢ়ে শুখাইল অধৰ।।৮২৫।।
 কুচৰ কুক্ষুম মানে লোতকে তিতিল।
 থাকিল নিচুকি মুখে বচন হৰিল।।
 চৰণে ভূমিক লেখে দেখে তমোময়।
 বোলা হৰি হৰি হৌক পাপৰ প্ৰলয়।।৮২৬।।

।। তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।।গোপাল কৃষ্ণ কৰছ ত্ৰাণ।।
 তোন্ধাক নেদেখি নসহে প্ৰাণ।।৭০।।
 পদ ।।শোকক তন্ত্ৰায়া গোপীসকলে।
 মলচিলা মুখ আখি আঞ্চলে।।
 গদগদ মাত মুখে নোহুয়।
 বুলিবে লাগিলা কৃষ্ণক চাই।।৮২৭।।

ভকত বৎসল তোম্বাক জানি।
 কেনে বোলা হেন ঘাতুক বাণী।।
 সমস্ত বিষয় এড়িয়া স্বামি।
 ভজিলো তোম্বাক চৰণে আমি।।৮২৮।।
 ভজিয়ো আম্বাক মিলোক ভাগ।
 নকৰা নাথ ভকতক ত্যাগ।।
 কহিলা যিটো কুলস্থীৰ কৰ্ম।
 তোম্বাতে থাকোক সিসৰ ধৰ্ম।।৮২৯।।
 জগতৰে বন্ধু আতমা তুমি।
 সমস্ত ধৰ্মৰ আপুনি ভূমি।।
 তুমি আত্মা হেন জানি সম্প্ৰতি।
 তোমাতেসে কৰে ভকতে বতি।।৮৩০।।
 নলাগৈ পতি পুত্ৰ দুঃখহেতু।
 হুয়োক প্ৰসন্ন গৰুড়কেতু।।
 কৰিছো আশা যিটো চিৰকাল।
 নকৰিও তাক ভঙ্গ গোপাল।।৮৩১।।
 হৰিলা চিত্ত নথাকয় ঘৰে।
 হস্ত দুই গৃহকৃত্য নকৰে।।
 তোম্বাক এড়িয়া নচলৈ ভৰি।
 ব্ৰজক গৈয়া কি কৰিবো হৰি।।৮৩২।।

জ্বলৈ কামানল তোম্বাক গীতে।
 নুমায়োক তাক অধৰামতে।।
 নুহি বিৰহতে দহিয়া তনু।
 লভিবো তোমাৰ সমীপ পুনু।।৮৩৩।।
 হুয়োক প্ৰসন্ন জগনিৰাস।
 সৰ তেজি কৈলো তোম্বাতে আশ।।
 নমাৰা পুৰিয়া ঈষত হাসি।
 পুৰুষভূষণ কৰিয়ো দাসী।।৮৩৪।।
 অলকা আবৃত তোম্বাক মুখ।
 অধৰ সুধাক দেখন্তে সুখ।।
 ভ্ৰুয়ুগ তযু ঈষত হাসি।
 দেখি তাক প্ৰভু ভৈলোহো দাসী।।৮৩৫।।
 তোম্বাক শুনিয়া অমৃত গীত।
 নুহিবে মোহ কোন স্থীৰ চিত্ত।।
 আছোক আন বৃক্ষ পশু পক্ষী।
 প্ৰেমে পুলকিত তোম্বাক দেখি।।৮৩৬।।
 দেৱৰ বক্ষক যেন মুৰাৰি।
 ব্ৰজৰো তুমি দুঃখ ভয়হৰী।।
 জানিয়া জুৰায়ো আম্বাক প্ৰাণ।
 শিৰত হস্তপদ্ব দিয়া দান।।৮৩৭।।

কামে বশ্য হয় গোপী যতেক।
বুলিলা বিহুল বাক অনেক।।
কৃষ্ণে কিঙ্করে শঙ্করে ভণে।
বোলা হরি হরি সমস্ত জনে।।৮৩৮।।

।। চতুর্থ কীর্তন।।

ঘোষা ।। গোরিন্দ দেব বিনে নাহি কেব।
গোরিন্দ দেব গোরিন্দ দেব^{১২৩}।।৭১।।
পদ ।। গোপীর শুনিয়া আকুল বাণী।
ভৈলন্ত সদয় সারঙ্গপাণি।।
হাসিয়া বোলন্ত এৰিয়ো তাপ।
গোপীক ক্রীড়িলা জগত বাপ।।৮৩৯।।
কৃষ্ণে সদয় দৃষ্টিক দেখি।।
প্রফুল্লমুখী ভৈলা সরে সখী।।
দৰশাই লীলা ভার ভ্রভঙ্গে।
কৃষ্ণক চৌভিতি বেঢ়িলা বঙ্গে।।৮৪০।।
গোপীর মধ্যে শোভে দামোদর।
তাৰাৰ মধ্যে যেন শশধর।।
গলত অল্লান পঙ্কজমালা।
বেঢ়িয়া গুণ গাঁৱে গোপবালা।।৮৪১।।

১২৩। পা. গোরিন্দ দেব বিনে নাহি কেব। গোরিন্দ দেব।।

আপুনি গারন্ত গীত মোহন।
ফুৰন্ত বঞ্জি দিব্য বন্দাবন।।
যমুনা বালি দেখি সুকোমল।
পদ্মগন্ধি বাত আতি শীতল।।৮৪২।।
গোপীগণ লৈয়া নামিলা তাত।
কৰিলা ক্রীড়া কৃষ্ণে অসংখ্যাত।।
বাহুমেলি কাকো আলিঙ্গি ধৰি।
কাৰো স্তন নখে পৰশৈ হৰি।।৮৪৩।।
মুখ চায়া কাৰো তোলন্ত হাস।
মাতন্ত কাকো কৰি পৰিহাস।।
লন্ত বস্ত্র কাঢ়ি বঢ়ায়া বঙ্গ।
বেকত কৰন্ত গুপুত অঙ্গ।।৮৪৪।।
ধৰিয়া কাৰো কণ্ঠে বাহু মেলি।
কৰিলা অনেক অনঙ্গ কেলি।।
আনন্দে গোপীর বঢ়ায়া কাম।
ৰমিলা গোপীনাথ আৰিশ্রাম।।৮৪৫।।
কৃষ্ণত হস্তে মহামান পায়া।
বুলিলা গৰ্বে সরে গোপজায়া।।
আমাৰ সম সুভাগিনী নাই।
ভৈলন্ত অধীন যাদৱৰায়।।৮৪৬।।

গোপীৰ মহা অহম্মম ভাৰ।
 দেখি নসহিলা কৃষ্ণৰ গাৰ।।
 তাসম্বাৰ দৰ্প হৰিবে মনে।
 ভৈলা অন্তৰ্দ্ধান তৈতে তেখনে।।৮৪৭।।
 কৃষ্ণক নপাই পাছে গোপীচয়।
 মিলিল সন্তাপ ভৈলন্ত ভয়।।
 যেন যুথপক নেদেখি বনে।
 কাঁন্দে আৰ্ত্তৰাৰে হস্তিনীগণে।।৮৪৮।।
 কৃষ্ণৰ সদয় কটাক্ষ হাসে।
 মোহন আলাপ গতি বিলাসে।।
 হৰিল চিত্ত পাসৰিল মৰ্ম।
 কৰিবে লাগিলা কৃষ্ণৰ কৰ্ম।।৮৪৯।।
 কৃষ্ণৰ ঠানে কৰে লীলাগতি।
 সদয় হাস্যে চৰৈ কাকো প্ৰতি।।
 মৰিণ্ডসে কৃষ্ণ দেখ গোপীগণ।
 অন্যোঅন্যে গোপী বোলৈ বচন।।৮৫০।।
 একত্ৰ হয় মহাপ্ৰেমভাৰে।
 গৌৰিন্দ গুণ গাৰৈ আৰ্ত্তৰাৰে।।
 বিচাৰি ফুৰৈ সিটো বন্দাবনে।
 কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি উন্মত্ত মনে।।৮৫১।।

যিটো হৰি আছা জগত ব্যাপি।
 বৃক্ষত তাক্ক সোধে পাশ চাপি।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে।
 বোলা হৰি হৰি সমস্তজনে।।৮৫২।।

।। পঞ্চম কীর্তন।।

ঘোষা।। কৈত পাইবো প্ৰাণ গোপাল আমি।
 হৰাইল অৰুণলোচন স্বামী।।৭২।।
 পদ ।। উচ্চ বৃক্ষ দেখি সোধে সাদৰি।
 শুনিয়ে অশ্বত্থ বট পাকড়ি।।
 যাহন্তে দেখিলা নন্দকুমাৰ।
 নেন্ত চুৰি কৰি চিত্ত আমাৰ।।৮৫৩।।
 হে কুব্জক অশোক চম্পা।
 কহিয়ে কথা কৰা অনুকম্পা।।
 মানিনীৰ দৰ্প কৰিয়া চূড়।
 জানাহা কৃষ্ণ যান্ত কত দূৰ।।৮৫৪।।
 ওবা তুলসী সমিধান দিয়া।
 তুমি গৌৰিন্দৰ চৰণপ্ৰিয়া।।
 যাহন্তে দেখিলা নন্দকুমাৰ।
 প্ৰাণতো অধিক প্ৰিয় আন্ধাৰ।।৮৫৫।।

হে জাই যুথী সখী মালতী।
 কৃষ্ণ পৰশে কি লভিলা গতি।।
 সমস্তে গোপীৰ জীৱন ধন।
 দেখিলা যাহন্তে নন্দনন্দন।।৮৫৬।।
 হে আম জাম বেল বকুল।
 নাহি উপকাৰী তোম্কাৰ তুল।।
 কৃষ্ণৰ বিৰহে দেখো আন্ধাৰ।
 কোৱা কৈক গৈল প্ৰাণ আন্ধাৰ।।৮৫৭।।
 কিনো তপ ওবা কৰিলা ভূমি।
 কৃষ্ণৰ চৰণ পৰশি তুমি।।
 মিলি আঁছে আতি আনন্দ ভাৱ।
 দেখো ৰোমাঞ্চিত তোম্কাৰ গাৱ।।৮৫৮।।
 পূৰ্বতো বৰাহে আঁছে আলিঙ্গি।
 তুমি সৰ্বকালে কৃষ্ণৰ সঙ্গী।।
 দেখিছা কৃষ্ণক জানো নিশ্চয়।
 কহিয়ো আন্ধাত হুয়া সদয়।।৮৫৯।।
 মৃগপত্নী সখী দেখিলা হৰি।
 তোম্কাৰ নেত্ৰৰ আনন্দকাৰী।।
 যান্তু প্ৰিয়া সমে গতি বিলাসে।
 হেৰ কুন্দ গন্ধ কুঙ্কুম বাসে।।৮৬০।।

কতো গোপী বোলৈ শুনियो বাণী।
 লতাত কৃষ্ণৰ পুছা কাহিনী।।
 কৃষ্ণৰ নখৰ পৰশ পাই।
 দেখো পুলকিত সমস্তে কায়।।৮৬১।।
 বোলৈ বাক্য সৰে উন্মত্তভাৱে।
 কৃষ্ণক বনত বিচাৰি চাৱে।।
 কৃষ্ণগুণ গান্তে প্ৰেম উপজৈ।
 কৃষ্ণতে মন সমুদায় মজৈ।।৮৬২।।
 সমস্তে বিহুল হুয়া গোপিনী।
 কৰৈ কৃষ্ণলীলা কতো আপুনি।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে।।৮৬৩।।

।। ষষ্ঠ কীর্তন।।

ঘোষা।। বন্দো মন্দৰধাৰী।
 গতি মতি মোৰ তুমি মুৰাৰি^{১২৪}।।৭৩।।
 পদ ।। পূতনাৰ বেশে কতোজনী দেয় স্তন।
 কতো শিশুকৃষ্ণ হুয়া শোষণ জীৱন।।
 কতোগোপী থাকৈ হেন শকট আকাৰে।
 কৃষ্ণ হুয়া ওভতাই চৰণ প্ৰহাৰে।।৮৬৪।।

১২৪। পা. বন্দো মন্দৰধাৰী। গতি মতি মোৰ মুৰাৰি।।

কতো গোপী বসে শিশুকৃষ্ণরূপ ধৰি।
 তৃণাৰ্ভু হুয়া কতো গোপী নেয় হৰি।।
 কৃষ্ণ হুয়া কেহোজনী ফুৰৈ আৰ্ঠুকাড়ি।
 কঙ্কালত ঘাঘৰ-ঘুঘুৰা কৰৈ শাৰী।।৮৬৫।।
 কতো কতো হুই ৰাম কৃষ্ণ দুই ভাই।
 কতো বৎস হুই তাকে ফুৰন্ত চৰাই।।
 কতো গোপী বক যেন চুম্পি থাকৈ ভিৰি।
 কৃষ্ণ হুয়া কতোজনী তাক মাৰৈ ছিৰি।।৮৬৫।।
 কতোজনী কৃষ্ণ হুয়া বাৰৈ বাংশী তুলি।
 বেড়িয়া প্ৰশংসে কতো ধন্য ধন্য বুলি।।
 বাংশীৰ নিসানে গাই ডাকৈ নাম ধৰি।
 কতো গোপীগণ আসৈ হান্ধাৰাৰ কৰি।।৮৬৭।।
 কতোজনী বাহু থৈয়া গোপিকাৰ গলে।
 কৃষ্ণময় হুয়া কতো আনন্দতে চলে।।
 জান গোপীগণ মই কৃষ্ণ যদুপতি।
 দেখ দেখ ইটো মোৰ কেন লীলাগতি।।৮৬৮।।
 নকৰিবা ভয় বুলি কতো গোপী মাতে।
 মই কৃষ্ণ আছো কি কৰিবে বৃষ্টি বাতে।।
 গাঁৱৰ আঞ্চল তুলি থাকৈ এক কৰে।
 ধৰিলো মন্দৰ হেৰ চাপ নিৰন্তৰে।।৮৬৯।।

কেহো বোলে কালি দমো মই যদুনাথে।
 ভৰি দিয়া উঠে কতো গোপিকাৰ মাথে।।
 সত্ৰুৰে অন্তৰ ঐৰ সৰ্প দুৰাচাৰ।
 দুপ্তক দণ্ডিবে লাগি মোৰ অৱতাৰ।।৮৭০।।
 কেহোজনী বোলৈ আৰে দেখা গোপীচয়।
 বনজুই বেঢ়িলেক মিলিল সংশয়।।
 চক্ষু মুদি থাকা সৰে সাধিবো কল্যাণ।
 মঞি কৃষ্ণ এতিক্ষণে নিবো নিজস্থান।।৮৭১।।
 কেহো বোলৈ দেখ দেখ দধিৰ বিলাই।
 ভাণ্ড ভঙ্গা কৃষ্ণক ধৰিলো খেদি পাই।
 আউৰ যেন নখাস লৱণু চুৰি কৰি।
 উডুখলে বাট্কে কেহো গোপিকাক ধৰি।।৮৭২।।
 এহিমতে কৃষ্ণচেষ্ঠা কৰৈ গোপীগণে।
 কৃষ্ণক খোজন্তে ফুৰৈ পশি বৃন্দাবনে।।
 দেখিল কৃষ্ণৰ খোজচয় পৃথিৱীত।
 ধ্বজ বজ্ৰ পঙ্কজ অক্ষুশে অলঙ্কৃত।।৮৭৩।।
 পাছে সৰে গোপিকা পঞ্জাল নেয় গুড়ি।
 দেখে কৃষ্ণখোজে স্ত্ৰীৰ খোজ আছে পৰি।।^{১২৫}
 দেখি দুঃখে অধিক আকুল ভৈল মন।
 বোলা হৰি হৰি আছে যাবত চেতন।।৮৭৪।।

১২৫। পা. (ক) দেখে কৃষ্ণখোজ স্ত্ৰীৰ খোজে আছে পৰি।

(খ) দেখি স্ত্ৰীৰ খোজ কৃষ্ণখোজে আছে পৰি।

॥ সপ্তম কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ আৰ নেদেখিবো বে জীৱেৰ জীৱন বনমালী।
কোথা গৈল^{১২৬} গোপাল হৃদয়ে অগ্নি জালি ॥৭৪॥

পদ ॥ দেখ সখী খোজে কোন জনী যায় সঙ্গে।
কৃষ্ণৰ কান্ধত হাত দিয়া লীলা বঙ্গে ॥
নিশ্চয়ে জানিলো আৰাধিলে দেৱ হৰি।
তাইক লগে নেস্ত আমি সমস্তকে এড়ি ॥৮৭৫॥
দেখা সখীসৰ ধন্য কৃষ্ণপদধূলি।
ব্রহ্মা হৰে শিৰে ধৰৈ শুদ্ধ হঞো বুলি ॥
আসা আমি কৰো এহি ধূলা অভিষেক।
দেখিবো পৰিত্র হুয়া কৃষ্ণক প্রত্যেক ॥৮৭৬॥
আউৰ জনী বোলৈ কিবা কহ গোপীগণ।
তাইৰ খোজ দেখিয়া আকুল কৰৈ মন ॥
কৃষ্ণৰ অধৰামৃত সৰ্বস্ব সরাৰে।
চুৰি কৰি নিয়া তাই ভুঞ্জে একেশ্বৰে ॥৮৭৭॥
আৰে ঐত তাইৰ খোজ নাকলিয়া ভালে।
তৃণে বিক্ষিলেক সুকোমল ভৰিতলে ॥

প্ৰাণতো অধিক প্ৰিয়া দুঃখ পাটৈ বুলি।
কোলাত লইয়া যান্ত আলগাই তুলি ॥৮৭৮॥
গোপীক বহন্ত কিনো কামাতুৰ হৰি।
দেখা দেখা ঐত পোত গৈয়া আছে ভৰি ॥
ঐত নমাই থৈলন্ত প্ৰিয়াক মহাশয়।
দেখা তাইৰ অৰ্থে আনিলন্ত পুষ্পচয় ॥৮৭৯॥
পাড়িল গেড়ুৱা চড়াই^{১২৭} ফুল ভৰি ফান্দি।
অৰ্দ্ধেক ভৰিৰ খোজ হেৰা আছে বান্ধি ॥
হেৰা দেখা তাইক ঐত উৰুত বৈসাই।
বান্ধিলন্ত খোপা কামাতুৰ যদুৰায় ॥৮৮০॥
আঁৰিল খোপাত তাইৰ ফুল চতুৰ্ভিত্তি।
দেখা আছিলন্ত বসি গোপিকা সহিত ॥
শুক নিগদতি ৰাজা শূনিও শ্ৰৱণে।
পূৰ্ণকাম হৰি ক্ৰীড়িলন্ত যি কাৰণে ॥৮৮১॥
দেখাইলন্ত দুঃখ কামাতুৰ পুৰুষৰ।
স্ত্ৰীৰো দুৰ্জ্জন ভাৱ শূনা আতপৰ ॥
চলি যায় যিটো গোপী কৃষ্ণৰ লগত।
মহাগৰ্বভাৱ তাইৰ বাঢ়িল মনত ॥৮৮২॥

তোম্মাতেসে প্রাণ সুম্পি গোপীচয়
 চাই ফুরো দশোদিশ।
 গুচোক নিকাৰ প্ৰাণৰ বল্লভ
 দেখা দিয়া জগদীশ।।
 শৰত কালৰ বিকাশ পদ্মৰ
 উদৰৰ শ্ৰীক নিন্দে।
 হেনয় নেত্রৰ কটাক্ষে আন্মাক
 মাৰিছা তুমি গোরিন্দে।।৮৯১।।
 নিকিনিলা দাসী ভজিলোহো আসি
 গীততে ছয়া দগধ।
 কটাক্ষে মাৰিলে বধ কি নলাগে
 অস্ত্ৰে কাটিলেসে বধ।।
 বিষময় জল অঘ পূতনাত
 রাখিলা বৃষ্টিতো হস্তে।
 চক্ৰবাত বন- বহি আনো ভয়ে
 তাৰিলা তুমি অনন্তে।।৮৯২।।
 আৰে কেনে মন- মথৰ হাতত
 আন্মাক মৰাৰা স্বামি।
 তোম্মাৰ চৰণ য়েৰে দেখা পাওঁ
 পুনৰপি জীওঁ আমি।।
 নুহিকা যশোদা নন্দন গোরিন্দ
 নিশ্চয়ে বুলিলো বাক।

তুমি সমস্তৰে বুদ্ধি সাক্ষী সখি
 প্ৰাৰ্থিলা ব্ৰহ্মা তোম্মাক।।৮৯৩।।
 জগত রাখিবে লাগি যদুকুলে
 আপুনি ভৈলা উদিত।
 শুনা মহাভাগ ভকতক ত্যাগ
 কৰিবে নুহি উচিত।।
 বিনাশৈ সংসাৰ ভয় ভকতৰ
 পূৰৈ মনোৰথ যত।
 হেন হস্তপদ্ম আনি প্ৰাণনাথ
 দিয়োক আসি শিৰত।।৮৯৪।।
 হে ব্ৰজধন দুখহাৰী হৰি
 আমি কিঙ্কৰীক ভজ।
 মোহন হসিত কটাক্ষে সহিত
 দেখায়ো মুখ পঙ্কজ।।
 সমস্ত প্ৰাণীৰ পাপ হৰে যিটো
 আছিলো কালিৰ ফণে।
 কামক মৰ্দিয়া হেন পাদপদ্ম
 অৰ্পিয়ো আমাৰ তনে।।৮৯৫।।
 পঙ্কজলোচন নেদেখি তোম্মাৰ
 মৰো হেৰা সৰে দাসী।
 মধুৰ বচনে অধৰ অমৃত
 আন্মাক জীয়ায়ো আসি।।

তযু কথামৃতে দক্ষকো জীয়াৰৈ
 শ্ৰৱণে দেয় মুকুতি।
 সকাম কৰ্মীক আত তুচ্ছ কৰৈ
 জ্ঞানী কৰৈ তাকে তুতি।।৮৯৬।।
 যিটোজনে সদা হেন কথা কৰৈ
 সি সি দান দেয় জীৰ।
 ভৈলোহো হেনয় সুহৃদে বঞ্চিত
 দেখা দিয়া সদাশিৰ।।
 শুনিয়ে কপটী সংক্ষেত আলাপ
 নুগুটে আৰ হিয়াৰ।
 তোমাৰ সদয় হাস্য দৰশনে
 মুহিল মন আন্ধাৰ।।৮৯৭।।
 তোম্বাকেসে লাগি সৰ গোপীচয়
 স্নেহে বিয়াকুল মতি।
 তুমি পুনু প্রভু কপট আচৰা
 আন্ধাত কোন যুগুতি।।
 ব্ৰজ হস্তে ধেনু চাৰিবাক যাহা
 আন্ধাৰ মনে আসুখ।
 জোনো পাদপদ্মে তৃণ শিলা লাগি
 প্ৰাণনাথে পান্ত দুঃখ।।৮৯৮।।
 তোম্বাৰ চিন্তায়ৈ দিন বহি যায়
 গধূলি গোপাল আসি।

অলকা আবৃত গো-ৰজে বঞ্জিত
 দেখাৰা মুখ প্ৰকাশি।।
 পুনু পুনু দেখাই বদন পঙ্কজ
 মনত অৰ্পা মদন।
 তোম্বাৰ সঙ্গতি নপাই দুঃখে বাতি
 জাগিয়া চিন্তো চৰণ।।৮৯৯।।
 আন্ধাৰ হৃদয় জানি কৃপাময়
 এড়িয়ে কপট মতি।
 দিয়া দৰিশন আন্ধাৰ জীৱন
 ৰাখিয়োক যদুপতি।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভগিলা শঙ্কৰে
 হৰিপাৰে কৰা ৰতি।
 শূনা সৰ্ব্বজন এড়া আন মন
 ঘূষিয়ে হৰি সম্প্ৰতি।।৯০০।।
 ॥ নৰম কীর্তন ॥

ঘোষা ॥ পদ্মপাণি হামি কাহা যাওঁ কৃষ্ণ কৈত পাওঁ।
 গোবিন্দ বিনে বৃথা জনম গোৱাওঁ।।৯০১।।
 পদ ॥ ভকত কামদ পাদপদ্ম মনোৰম।
 সেৱা সময়ত যিটো আতি সুখতম।।

হৰয় বিপদ যাক কৰিলে স্মৰণ।
 আন্ধাৰ তনত হেন অৰ্পিয়ো চৰণ।।৯০১।।
 বিনাশে সমস্তে শোক সুৰতি বঢ়াৰে।
 সাৰ্বভৌম ৰাজাৰ সুখকো পাসৰাৰে।।
 সুললিত বাংশী আতি চুস্বি আছৈ যাক।
 হেনয় অধৰামৃত দিয়োক আন্ধাক।।৯০২।।
 তোন্ধাৰ সংযোগে মনে মিলৈ মহাসুখ।
 ক্ষণেকে নেদেখি পাঞে আতি চিন্তা দুঃখ।।
 এতেকে সৰাকে তেজি ভজিলো তোন্ধাক।
 এড়িলা কোননো সতে তুমি আমাসাক।।৯০৩।।
 য়েৰে দিৱসত তুমি ফুৰা বন্দাৱনে।
 তোন্ধাক নেদেখি যুগ যাই অন্ধক্ষণে।।
 সঙ্ঘাত তোন্ধাৰ মুখ দেখি এড়াঞে ক্লেশ।
 কিনো মন্দ ব্ৰহ্মা তাতো সজিলা নিমেঘ।।৮০৪।।
 তযু গীতে আতি মন মুহিল আন্ধাৰ।
 পতি পুত্ৰ ভাতৃকো কৰিলো পৰিহাৰ।।
 আমাৰ সাধিবা গতি মনে হেন মানি।
 তোন্ধাৰ সমীপ পাইলো প্ৰভু চক্ৰপাণি।।৯০৫।।
 তুমি বিনা আছে আৰ ধূৰ্ত কোনজন।
 মাতি আনি নিশাত এড়িলা নাৰীগণ।।

কাহাক দুষিবো ইসি অভাগ্য কপাল।
 আমাৰ হৃদয় ৰোগ গুচায়ো গোপাল।।৯০৬।।
 তোম্মাৰ সুমৰি সিটো ৰহস্য আলাপ।
 কৰে কামানলে আতি হৃদয়ত তাপ।।
 লক্ষ্মীৰ নিৰাস সিটো দেখি উৰঃস্থল।
 দুনাই দুনাই হোৱে মন আমাৰ বিহুল।।৯০৭।।
 ব্ৰজৰ জনৰ দুঃখ হৰিবাক প্ৰতি।
 ভৈলা অৱতাৰ হৰি তোম্মাৰ সম্প্ৰতি।।
 হেনজানি ক্ষণেকো নেড়িবা যদুৰায়।
 তোমাক নেদেখি হেৰা প্ৰভু প্ৰাণ যায়।।৯০৮।।
 হে প্ৰভু তযু পাদপদ্ম সুকুমাৰ।
 লাসে লাসে ধৰো যাক তনত আক্কাৰ।।
 সিটো পাৰে বিজুবনে ফুৰা কেন কৰি।
 শিলা খোলা লাগি জোনো পীড়া কৰে ভৰি।।৯০৯।।
 ইহাকেসে সুমৰন্তে প্ৰভু প্ৰাণ যায়।
 তুমিসি আমাৰ জীৱ প্ৰাণ সমুদায়।।
 এতেক বোলন্তে উপজিল প্ৰেমভাৱ।
 কান্দে কৃষ্ণ বুলিয়া পাৰয় দীৰ্ঘৰাৱ।।৯১০।।
 গাৱৈ গীত কতো নয়নৰ বহে নীৰ।
 হা কৃষ্ণ কৃষ্ণ ৰড়ি চিত্ত নোহে থিৰ।।

কৃষ্ণক নেদেখি গোপী সমস্তে বিহুল।
 বোলা হৰি হৰি পাপ যাওক ৰসাতল।।৯১১।।
 ॥ দশম কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ হেৰ' পাইলো^{১২৯} পাইলো ৰে প্ৰাণধন মুকুন্দ
 মুৰাৰি।

দিয়া দেখা দামোদৰ জীৱন হামাৰি।।৭৭।।

পদ ॥ গোপিকাৰ দেখি প্ৰেমভাৱ বিপৰীত।
 ভৈলন্ত গোপাল আতি আকুলিত চিত্ত।।
 আনন্দ বঢ়ায় গোপীগণৰ মধ্যত।
 পৰম মধুৰ মূৰ্ত্তি ভৈলন্ত বেকত।।৯১২।।
 হাসো হাসো কৰৈ আতি বদন কমল।
 শ্যামতনু পীত বস্ত্ৰে দেখিতে উজ্জ্বল।।
 চিকিমিকি কৰৈ অলঙ্কাৰৰ দীপিত।
 গলত পদ্মৰ মালা দেখন্তে তৃপিত।।৯১৩।।
 দেখি ৰূপ মদনৰো মোহন সাক্ষাত।
 উঠিল আনন্দে সৰে গোপী অসংখ্যাত।।
 গুচিল বিৰহ দুঃখ দ্ৰৱ ভৈল চিত্ত।
 প্ৰাণকো দেখিয়া যেন তনু উল্লসিত।।৯১৪।।

কতো গোপীগণ গৈয়া কৃতাঞ্জলি কৰি।
 থাকিল কৃষ্ণৰ হস্তপঙ্কজত ধৰি।।
 কতো আথেবেথে গৈয়া ধৰৈ বাহু কান্ধে।
 কতো গোপী গৈয়া মোহ হুয়া গলে বান্ধে।।৯১৫।।
 আগ হুয়া কেহো চোবা লৰৈ হাত পাতি।
 চক্ষু পকাই চাৱৈ কতো কৰি মুখ কাতি।।
 মদনে মৰ্দয় কতো গোপিকাৰ মন।
 স্তনত অপৰ্যয় নিয়া কৃষ্ণৰ চৰণ।।৯১৬।।
 এক দৃষ্টি কৰি কতো কতো গোপীগণে।
 মুখ পঙ্কজক পিৰৈ তৰধ নয়নে।।
 নাহিকে তৃপ্তি যদি পিয়ন্তু সততে।
 কৃষ্ণৰ চৰণ যেন চিন্তন্তু ভকতে।।৯১৭।।
 নেত্ৰে চাই কেহোজনী নেয় হৃদয়ক।
 কৃষ্ণক আলিঙ্গি ভৈল সৰ্ব্বাঙ্গে পুলক।।
 বহুৰৈ আনন্দে নয়নৰ নীৰ ৰাৰি।
 মহাযোগী জনে যেন থাকৈ ধ্যান কৰি।।৯১৮।।
 এহি মতে কৃষ্ণক চাহন্তে গোপীগণ।
 মিলি গৈল উৎসৱ শীতল তনু মন।।
 এড়াইল বিৰহ তাপ আনন্দে ভৰিল।
 ভকতক পায় যেন সংসাৰী তৰিল।।৯১৯।।

শোক এড়ি গোপীগণে বেঢ়িলে চৌভিতি।
 মধ্যত কৰন্তু কৃষ্ণে অধিকে দীপিতি।।
 পাছে সৰে গোপিকাক লৈয়া বনমালী।
 আনন্দে নামিলা গৈয়া যমুনাৰ বালি।।৯২০।।
 পুষ্টিপত মন্দাৰ কুন্দ গন্ধে হুয়া ভোল।
 মধুমত্ত অনেক ভ্রমৰে কৰৈ ৰোল।।
 শৰত চন্দ্ৰৰ কান্তি আতি সুকোমল।
 দেখি মহা সন্তোষিত গোপিকাসকল।।৯২১।।
 তথাতে বসিয়া মাধৱক মধ্য কৰি।
 ভৈল পূৰ্ণকাম সৰে সন্তাপ নিস্তৰি।।
 প্ৰাণবন্ধু মাধৱক কৰিয়া সন্মান।
 আঞ্চল পাতিয়া দিলা বসিবাৰ স্থান।।৯২২।।
 বসিলন্তু তাতে অন্তৰ্য্যামী দেৱ হৰি।
 ত্ৰিভুবন মোহন মধুৰ ৰূপ ধৰি।।
 কৰিলা শুশ্ৰূষা গোপীগণে মান্য কৰি।
 কতো লৈয়া কোলাত কৃষ্ণৰ জাঁন্তে ভৰি।।৯২৩।।
 কান্ধত বাহুক থৈয়া কতোজনী ঘসে।
 কতো লীলা কটাক্ষে চাহৰে প্ৰেমৰসে।।
 কতোহো প্ৰণয় কোপে দেয় সমিধান।
 বোলা হৰি হৰি হৌক পাপৰ নিৰ্য্যাণ।।৯২৪।।

॥ একাদশ কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ শাৰঙ্গপাণি প্ৰভু ভগৱন্ত।

নজানো তোম্মাৰ মায়াৰ অন্তঃ^{১০০} ॥৭৮॥

পদ ॥ পাছে গোপীগণে আতি সাদৰি।

কৃষ্ণৰ বস্ৰে জাত্তৈ হাত ভৰি ॥

ছলে পৰিহাস কৰিয়া তথা ॥

প্ৰণয় কোপে সোঁথে সৰে কথা ॥৯২৫॥

কতো মনুষ্যে ভজৈ ভজন্তাক।

নভজৈ যিবা কেহো ভজৈ তাক ॥

ভজন্তা নভজন্তা দুইকো আসি।

নভজয় কোনে কৈয়ো প্ৰকাশি ॥৯২৬॥

গোপীৰ শূনি গূঢ় অভিপ্ৰায়।

দিলন্ত উত্তৰ যাদৱৰায় ॥

শূনা সখীসৰ আত্মাৰ বাক।

যিজনে মাত্ৰ ভজৈ ভজন্তাক ॥৯২৭॥

সুহৃদ নুহি নাহি তাৰ ধৰ্ম্ম।

আপুন অৰ্থে মাত্ৰ কৰৈ কৰ্ম্ম ॥

যিজনে ভজৈ নচাই উপকাৰ।

সুহৃদ সেহি ধৰ্ম্ম সিঁজৈ তাৰ ॥৯২৮॥

১৩০। পা. নজানি তোমাৰ মায়াৰ অন্ত।

ভজৈ নভজৈ দুইটো নেদৈ মন।

আছে চাৰি বিধ শূনা লক্ষণ ॥

যিটো ব্ৰহ্মজ্ঞানী দেখে সৰে মিছা।

যিজন পূৰ্ণ ভোগে নাহি ইচ্ছা ॥৯২৯॥

গুৰুদ্রোহী যিটো একো নমানে।

যিটো মহামূৰ্খ কিছু নজানে ॥

নভজৈ দুইকো এহি চাৰিজন।

কহিলো নিষ্ঠে মই গোপীগণ ॥৯৩০॥

কৃষ্ণৰ বাক্য শূনি সৰে সখী।

কৰৈ হাস্য অন্যোঅন্যে নিৰেখি ॥

বোলন্ত দুনাই কৃষ্ণে বুজি কাজ।

সখীসৰ আমি চাৰিতো বাজ ॥৯৩১॥

ভকতেসে মোৰ সুহৃদ প্ৰাণ।

যিহেতু নভজো শূনা নিদান ॥

সদায় চিন্তোক মোক নপাই।

বিহুল যেন ধন হৰুৱাই ॥৯৩২॥

তোমৰা সৰে মোৰ অৰ্থে আতি।

এড়িলা বেদ ধৰ্ম্ম যত জ্ঞাতি ॥

বাঢ়োক তোম্মাৰ প্ৰেম ভকতি।

ভৈলো অন্দৰ্ধান এহি যুগুতি ॥৯৩৩॥

নকৰা অসূয়া স্বৰূপ জানি।
 আছোক ইটো শুনা সত্যবাণী।।
 দুস্ত্যজ গৃহৰো এড়িয়া পাশ।
 ভজিলা মোক কৰি অভিলাষ।।৯৩৪।।
 ভৈলোহো বশ্য মই তোমাসাৰ।
 চিৰকালে শুজা নযায় ধাৰ।।^{১০১}
 য়েৰে সৰে এড়া আপুন দায়।
 তেৰেসে মোৰ ঋণ শুজা যায়।।৯৩৫।।
 অমৃত বৰিষে কৃষ্ণৰ বাক।
 জুৰাইল শুনি সৰে গোপীজাক।।
 এৰাইল সমস্তে বিৰহ তাপ।
 বোলা হৰি হৰি হৰোক পাপ।।৯৩৬।।

।। দ্বাদশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ৰাম কৰে ৰাসকেলি গোপাল গোপীসঙ্গে।
 হৰি বোল হৰি বোল নিৰন্তৰে বঙ্গে।।৭৯।।
 পদ ।। শুক নিগদতি পাছে গৌৰিন্দ তহিতে।
 আৰম্ভিলা ৰাসক্ৰীড়া গোপিকা সহিতে।।
 দুহোঁ গোপী মাজে এক ভৈলন্ত মাধৱ।
 প্ৰবৰ্ত্তিলা তথা ৰাসক্ৰীড়া মহোৎসৱ।।৯৩৭।।

১০১। পা. সুচিৰকাল শুজা নযায় ধাৰ।।

ভৈলন্ত মণ্ডলাকাৰ হাতে গলে ধৰি।
 সৰে বোলে মোকেসে আলিঙ্গি আছে হৰি।।
 আসিলা সভাৰ্য্যে যত দেৱগণ মানে।
 জুৰিয়া আকাশ আতি অসংখ্য বিমানে।।৯৩৮।।
 মাধৱৰ ৰাসক্ৰীড়া চাৰৈ এক দৃষ্টি।
 বাৰৈ দেৱে দুন্দুভি কৰিয়া পুষ্পবৃষ্টি।।
 প্ৰধান গন্ধৰ্ব্ব অপেশ্বৰায়ে সহিত।
 মহাৰঙ্গে গাৰৈ গৌৰিন্দৰ গুণ গীত।।৯৩৯।।
 কৃষ্ণ সমে নাটৈ সৰে সন্তোষে গোপিনী।
 বলয়া নূপুৰ বাৰৈ ঝণকে কিঙ্কিনী।।
 প্ৰকাশ কৰয় কৃষ্ণ গোপীৰ মধ্যত।
 সূৰ্ণ মণিৰ মাজে যেন মৰকত।।৯৪০।।
 কৃষ্ণ সমে বঙ্গে আতি নাটৈ গোপীজাক।
 নানা ভঙ্গি চৰণ চলায়া ফুৰৈ পাক।।
 হস্তকো নচাৰৈ তুলি কৰি লয়লাস।
 ভ্ৰময়ুগ ক্ষেপিয়া কটাক্ষে কৰৈ হাস।।৯৪১।।
 বলমল কুণ্ডল গলত আসি পৰৈ।
 হালৈ কৃষ্ণ কঙ্কাল তনৰো বস্ত্ৰ লৰৈ।।
 শিখিল মেখলা খোপা মুখে ঘৰ্ম্মজল।
 গাৰৈ কৃষ্ণগুণ গীত গোপিকাসকল।।৯৪২।।
 কৃষ্ণৰ অসংখ্য মূৰ্ত্তি জলৈ মেঘনয়।
 প্ৰকাশে বিজুলী যেন তাত গোপীচয়।।

ঘন্মৰ্জলে কণিকা গজ্জনে ভৈল গীত।
 আকাশৰ পৰা দেৱে দেখে বিপৰীত।।৯৪৩।।
 কৃষ্ণ আলিঙ্গন পাই অশেষ হৰিষ।
 কৃষ্ণগুণ গীতে পূৰিলেক দশোদিশ।।
 এহিমতে নৃত্যগীতে কৃষ্ণক তুষিলা।
 সাধু সাধু বুলিয়া মাধৱে প্ৰশংসিলা।।৯৪৪।।
 তাসম্বাক বহুমান দিলন্তু মাধৱ।
 আনন্দে আকুল মিলৈ মহা মহোৎসৱ।।
 গোপীৰ বৃত্তান্ত কথা শুনা আতপৰে।
 বোলা হৰি হৰি সামাজিকে নিৰন্তৰে।।৯৪৫।।

।। ত্ৰয়োদশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। পদ্মপাণি গোপীৰঞ্জন দুঃখ ভঞ্জন দেৱ।
 তোম্বাৰ চৰণ বিনে গতি নাহি কেৱ।।৮০।।
 পদ ।। কতো গোপী ভৈল আতি ভাগৰে আকুল।
 সোলকয় বলয়া খোপাৰ খসৈ ফুল।।
 কৃষ্ণতে আউজি জিৰায় কৰি কেলি।
 আতি প্ৰীতি কঙ্কত ধৰিয়া বাহু মেলি।।৯৪৬।।
 উৎপল সুগন্ধি কৃষ্ণবাহু স্কন্ধে লই।
 ঘনে ঘনে আনি গোপৰমণী সুঙ্গয়।।

ৰোমাঞ্চিত তনু আনন্দিত আতি মন।
 ভোল হুয়া দেয় কৃষ্ণ বাহুত চুম্বন।।৯৪৭।।
 নাচন্তে চলন্তে লড়ৈ মকৰ কুণ্ডল।
 তাৰে বশ্মি শোভিত কৃষ্ণৰ গণ্ডস্থল।।
 তাতে লগাই কতো গোপী পাতৈ মুখ আনি।
 নৃত্যৰ ভঙ্গীত চোবা দেন্ত চক্ৰপাণি।।৯৪৮।।
 নাচন্তে শব্দ কৰে নূপুৰ মেখলা।
 মহাশ্ৰান্ত হুয়া কতো কতো গোপবালা।।
 কৃষ্ণ হস্তপঙ্কজ পৰম সুখকৰ।
 তাক ধৰি থৰে নিয়া স্তনৰ ওপৰ।।৯৪৯।।
 লক্ষ্মীৰ ৰমণ যিটো ঈশ্বৰ মুৰাৰি।
 তাহাক বহুভ পাইলে যত গোপনাৰী।
 কৃষ্ণে ধৰি আছে কৰ্ণে দুয়ো বাহু মেলি।
 পৰম উৎসৱে আতি কৰে ৰাসকেলি।।৯৫০।।
 অলকা পঙ্কতি চাৰু কৰ্ণ উতপলে।
 শোভৈ সৰে বদন পঙ্কজ ঘন্ম জলে।।
 কৃষ্ণে সমে নাচে আতি উৎসৱে গোপিনী।
 বাজয় বলয়া বাদ্য নূপুৰ কিঙ্কণী।।৯৫১।।
 গোপীৰ নৃত্যত ভৈল ভৰি কৰতাল।
 বেঢ়িয়া গুঞ্জৰৈ যেন ভ্ৰমৰে গীতাল।।

শিৰকো কম্পাৰৈ খসে খোপাও আউল।
 তুষ্ট হুয়া কেশে বৰিষয় যেন ফুল।।৯৫২।।
 এহিমতে গোৰিন্দে নৃত্যৰ দেস্ত ভঙ্গি।
 কতো গোপিকাক গৈয়া ধৰন্তু আলিঙ্গি।।
 কতো গোপিকাৰ কৰে পৰশন্ত স্তন।
 কটাক্ষে নিৰীক্ষি কাকো কৰন্তু চুম্বন।।৯৫৩।।
 আপোন লাৰণ্য কলা কৌশল সুগন্ধি।
 সমস্তে গোপীত অৰ্পি ক্ৰীড়িলা প্ৰৰন্ধি।
 নপাৰিলে গোপীগণে মোহিবে কৃষ্ণক।
 ছায়ায়ে সহিতে যেন ওমলে বালক।।৯৫৪।।
 কৃষ্ণৰ ক্ৰীড়াত বিমোহিত গোপবালা।
 খসে অলঙ্কাৰ কাৰো ছিঙি পৰৈ মালা।।
 সোলকয় খোপা নবান্ধয় তাকো তুলি।
 নসম্বৰে বস্ত্ৰ কতো কুচৰো কাঞ্চলি।।৯৫৫।।
 দেৱনাৰীগণে দেখি কেশৱৰ কেলি।
 মোহ হুৱা পৰে বিমানতে চলি চলি।।
 ক্ৰীড়া দেখি চন্দ্ৰো কামে বিমোহিত আতি।
 তন্তাইলন্ত বথ নুপুহায় সিটো ৰাতি।।৯৫৬।।
 যত গোপী তত কৃষ্ণ হুয়া কৰৈ ক্ৰীড়া।
 সমস্তে গুচাইলা গোপিকাৰ কাম পীড়া।।

পূৰ্ণকাম হৰি ভৈলা ভকতৰ বশ্য।
 হৰি হৰি বুলি তৰা কহিলো ৰহস্য।।৯৫৭।।
 ॥ চতুৰ্দশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।।যাদৱ জগজীৱন ৰাম।

আপুনি গোপীৰ পূৰিলা কাম।।৮১।।

পদ ।।ৰতিশ্ৰান্ত ভৈল যত গোপিনী।

দেখি হস্তপদ্মে হৰি আপুনি।।

কৃপায়ে সৰাৰো মাৰ্জিলা মুখ।

মিলিল মনে মহোৎসৱ সুখ।।৯৫৮।।

কৃষ্ণকো বেড়ি আঁসে সৰে সখী।

অমৃত সমান হাস্যে নিৰেখি।।

কৰি পূজা ৰঙ্গে ৰঞ্জিয়া চিত্ত।

গাইলন্ত গোৱিন্দৰ গুণ গীত।।৯৫৯।।

তাসম্বাৰ শ্ৰম গুচাইবে প্ৰতি।

সঙ্গে লৈয়া সৰ ব্ৰজযুৱতী।।

যমুনা জলত নামিলা হৰি।

চৌভিত্তি ভ্ৰমৰে সৈৱে গুঞ্জৰি।।৯৬০।।

শ্ৰান্ত হুয়া যেন মাতঙ্গ ৰাজে।

হস্তিনী সমে ক্ৰীড়ে জলমাজে।।

গোপালো লোক মৰ্যাদাক এড়ি।
 কৰন্তু গোপী সমে জলখেড়ি।।৯৬১।।
 কৃষ্ণক আৰবি গোপীসকল।
 হাসিয়া সিঁথে যমুনাৰ জল।।
 বদনপদ্ম চায়া প্ৰেমদৃষ্টি।
 কৰিলা দেৱে দেখি পুষ্প বৃষ্টি।।৯৬২।।
 জলত গোপীক কৃষ্ণে ক্ৰীড়িলা।
 ভ্ৰমন্ত যেন গজেন্দ্ৰৰ লীলা।।
 গোপীগণ লৈয়া উঠিয়া পাছে।
 ভ্ৰমন্ত বনে যমুনাৰ কাছে।।৯৬৩।।
 জলে স্থলে পুষ্প সুৰভি বাসে।
 চৌপাশে গোপী চলৈ লয়লাসে।।
 ভ্ৰমৰে যোগান ধৰৈ গুঞ্জৰি।
 কৰিলা ৰাসক্ৰীড়া দেৱ হৰি।।৯৬৪।।
 এহিমতে যত শৰত ৰাতি।
 শশাঙ্কে ধৰল শীতল আতি।।
 সৱাতো ক্ৰীড়িলা গোপী সহিত।
 বিস্ময় হুয়া পুছে পৰীক্ষিত।।৯৬৫।।
 ধৰ্ম্মক ৰাখিবা অধৰ্ম্ম নাশি।
 ইকাৰ্য্যে ভৈলা অৱতাৰ আসি।।

ধৰ্ম্মৰ ৰক্ষক হুয়া মুৰাৰি।
 ক্ৰীড়িলা কেনে পৰ গোপনাৰী।।৯৬৬।।
 হোৱন্ত হৰি যদি পূৰ্ণকাম।
 কৰিলা কেনে গৰিহিত কাম।।
 ছেদিয়ো সংশয় কৈয়া ব্ৰতান্ত।
 দিলন্ত শুনিয়া শুকে সিদ্ধান্ত।।৯৬৭।।
 শুনियो সৰ্ব্বজনে ৰাস ক্ৰীড়া।
 বঞ্চিতা য়েৰে সংসাৰৰ পীড়া।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে সম্প্ৰতি।
 বোলা হৰি হৰি একান্ত মতি।।৯৬৮।।

।।পঞ্চদশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।।ৰাম ৰাম বুলি তৰা।

ভাই অন্তকে পাইলেক পৰা।।৮২।।

পদ ।।পৰম ঈশ্বৰে কৰৈ অকৰ্ম্ম।

তেজস্বীত কিছু নাহি অধৰ্ম্ম।।

সৰ্বভক্ষ বহি সৱাকো শোষে।

তথাপিতো কিছু নোচোৱৈ দোষে।।৯৬৯।।

ঈশ্বৰ নুহি যিটো মূঢ়মতি।

ই কৰ্ম্ম কৰি যাইৰে অধোগতি।।

হৰক দেখি বিষ খায় আনে।
 সিজন জানা মৰি মায় প্ৰাণে।।৯৭০।।
 দেহত যাৰ নাহি অহঙ্কাৰ।
 তাৰেসে কৰ্ম্মত গুচৈ বিকাৰ।।^{১০২}
 জগতৰে হৰি পৰম ঈশ।
 ই কৰ্ম্মে তাক কৰিবেক কিস।।৯৭১।।
 যাৰ পাদপদ্ম চিন্তি সাম্প্ৰতে।
 ছিণ্ডে কৰ্ম্মবন্ধ হেলে ভকতে।।
 ধৰিছা লীলা তনু হেন হৰি।
 শুনা কথা তাত সংশয় এড়ি।।৯৭২।।
 জগত অন্তৰ্য্যামী নাৰায়ণ।
 তান কোন পৰদাৰগমন।।
 যাহাৰ স্মৰণে পাতক মোষে।
 তাক কি কৰিবে ইসৰ দোষে।।৯৭৩।।
 শৃঙ্গাৰ বসে যাৰ আছে বতি।
 আকে শুনি হৌক নিৰ্ম্মল মতি।।
 ভকতৰ পদে আপুনি হৰি।
 ক্ৰীড়িলা বঙ্গে নৰদেহা ধৰি।।৯৭৪।।
 মোহিলা গোপক কৃষ্ণৰ মায়া।
 কাষতে আঁছে দেখে নিজ জায়া।।

নকৰৈ কৃষ্ণক অসূয়া কেৰ।
 জগত ঈশ হেন কৃষ্ণ দেৱ^{১০৩}।।৯৭৫।।
 য়েৰে হৈবে খোজে প্ৰভাত ৰাতি।
 বোলন্ত য়োক গোপীক মাতি।।
 কৃষ্ণক এড়িবে নাহিকৈ মন।
 আসুখে গৃহক কৰৈ গমন।।৯৭৬।।
 ইটো ৰাসক্ৰীড়া কথা কৃষ্ণৰ।
 একান্ত চিন্তে শুনৈ যিটো নৰ।।
 কৃষ্ণত ভকতি বাঢ়িবে তাৰ।
 কামসাগৰে সুখে হৈব পাৰ।।৯৭৭।।
 ইটো কাম জয় কৃষ্ণৰ কথা।
 শুনা নৰদেহা নকৰা বৃথা।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে প্ৰলাপ।
 বোলা হৰি হৰি হৰোক পাপ।।৯৭৮।।

।। ষোড়শ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।।এ যাদৱ যাদৱ দীনদয়াল।^{১০৪}
 তুমিসি আন্ধাৰ গতি মুকুতি গোপাল।।৮৩।।
 পদ ।।এহিমতে ক্ৰীড়াতে বজনী যায় ক্ষয়।
 দিন ভৈলে বিৰহে আকুল গোপীচয়।।

কৃষ্ণ যান্ত্ৰ বনে তান্ধ নেদেখি আসুখে।
 কৃষ্ণ গুণ গায়া দিন বন্ধে মহাদুঃখে।।৯৭৯।।
 নিস্তাৰ কাৰক নাহি হৰিনাম বিনা।
 কতো গোপী বোলৈ সখী কৃষ্ণ কথা শুনা।।
 বাম বাহুত বাম কপোল থাপিয়া।
 মধুৰ বেণুক আনি অধৰে অপিয়া।৯৮০।।
 বন্ধুৰ্মধ্যে কোমল আঙ্গুলিচয় চালি।
 যেতিক্ষণে বাংশীডাক দেস্ত বনমালী।
 তাক শুনি দেৱনাৰী সমস্তে মুৰ্ছিত।
 কামবাণে চিত্ত আতি হয় জৰ্জৰিত।।৯৮১।।
 বস্ত্ৰ নসম্বৰে মহামোহ হয় পৰে।
 স্বামীৰ কাষতে পাছে লজ্জা হোৱৈ বৰে।।
 হেন হৰি বিৰহ সহিবো কেন মতে।
 আউৰ গোপী বোলৈ সৰে সখীৰ আগতে।।৯৮২।।
 যাৰ উৰঃস্থলে ছটা দেখিয়া লক্ষ্মীৰ।
 শ্যামল মেঘত যেন বিজুলী সুস্থিৰ।।
 হেন হৰি যেখনে বাংশীক নাদ কৰে।
 গৰু মৃগগণৰো তেখনে চিত্ত হৰে।।৯৮৩।।
 দান্তে তৃণ ধৰি কৰ্ণ ওপৰক তুলি।
 চক্ষু মুদি থাকৈ যেন চিত্ৰৰ পুতলী।।

আমি কেনে জীৰো হেন কৃষ্ণক নেদেখি।
 আউৰ গোপী বোলৈ শুন শুন সৰে সখী।।৯৮৪।।
 মাথাত ময়ূৰপুচ্ছ পল্লৱ কৰ্ণত।
 মল্লৰেশে হৰি গেৰু ঘষিয়া গাৱত।।
 নাম ধৰি ধেনুক ডাকন্ত বাংশীৰাৰে।
 নদীসৰো শুনি স্তম্ভি থাকৈ মৌনভাৰে।।৯৮৫।।
 আমি যেন নপায়া কৃষ্ণৰ পদৰেণু।
 কম্পাৱৈ তৰঙ্গ হস্ত প্ৰেমে পুন পুন।।
 কতো গোপী বোলৈ সখীসৰ শুন শুন।
 গোপগণে যেখনে বৰ্ণাৱৈ কৃষ্ণগুণ।।৯৮৬।।
 বাংশীৰ নিশ্বানে হৰি ডাকি আনা ধেনু।
 শুনি তৰলতা প্ৰেমে পুলকিত তনু।।
 ফল ফুল ভৰে নম্ৰ হয় মধু সৱৈ।
 ভৈলা আত্মা সাক্ষাতে বৃক্ষৰ ভাৱে কৰে।।৯৮৭।।
 কিমতে বৰ্ত্তিবো হেন কৃষ্ণক নেদেখি।
 আউৰ গোপী বোলৈ মোৰ কথা শুনা সখী।।
 দিব্য গন্ধ তুলসীৰ কৰি মধুপান।
 ভ্ৰমৰে গুঞ্জৰি ধৰে কৃষ্ণক যোগান।।৯৮৮।।
 সুন্দৰ অধৰে য়েৰে কৰে বাংশীধ্বনি।
 মোহ হয় কমল বনৰো পক্ষী শুনি।।

হৰিক উপাসৈ আসি স্থিৰ কৰি চিত্ত।
 চক্ষু মুদি আনন্দতে মৌনে শুনে গীত।।৯৮৯।।
 পক্ষীয়ো মোহক যায় যাৰ বাংশী শূনি।
 কিমতে ধৰিবো প্ৰাণ হেন হৰি বিনি।।
 কেহো গোপী বোলৈ সখী শুনियो কাহিনী।
 ৰামে সমে পৰ্ব্বতত চড়ি চক্ৰপাণি।।৯৯০।।
 সৰাকো হৰিষ কৰাই পূৰি বাংশীনাদ।
 মিত্ৰ বুলি কৰৈ মেঘে মধুৰ সম্বাদ।।
 ছত্ৰ ধৰি উপৰে বৰিষে দিব্য ফুল।
 হেন হৰি বিয়োগে কি নুহিবো আকুল।।৯৯১।।
 কতো গোপী যশোদাত কহৰৈ অদ্ভুত।
 বেণুবাদ্যে কুশল তোম্মাৰ প্ৰিয় সুত।।
 যেখনে বাংশীক চুম্বি তোলৈ স্বৰ জাতি।
 ব্ৰহ্মা ৰুদ্ৰ আদি দেৱো মোহ হোৱৈ আতি।।৯৯২।।
 শূনি থাকৈ একচিত্তে নমায়া কঙ্কৰ।
 নিশ্চয় কৰিবে নোৱাৰন্ত তাল স্বৰ।।
 হেন হৰি বিয়োগে কিমতে ধৰো প্ৰাণ।
 বোলা হৰি হৰি হৌক পাপৰ নিৰ্য্যাণ।।৯৯৩।।

।। সপ্তদশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।।ত্ৰাহি হৰি কি এ কৃষ্ণ
 গোপাল কৃপাল পাৰে ধৰো।
 কৰা হৰি কৰুণা ইবাৰ যেন তৰো।।৮৪।।
 পদ ।।কেহো বোলৈ সখী মোৰ বাক্যে কৰা মতি।
 ব্ৰজত ফুৰন্তে হৰি লীলা গজগতি।।
 ধ্বজ বজ্ৰ পঙ্কজ খোজতে বান্ধি যায়।
 কৰন্ত ভঙ্গিক য়েৰে আমাসক চাই।।৯৯৪।।
 কৃষ্ণেৰ কটাক্ষ কামে মনক মৰ্দয়।
 থাকো থিয় হয় আমি যেন বৃক্ষচয়।।
 খসে খোপা সম্বৰিবে বস্ত্ৰকো নোৱাৰি।
 শূনা সখী বুলি মাতৈ আউৰ গোপনাৰী।।৯৯৫।।
 এক প্ৰিয় গোপৰ কান্ধত হস্ত থই।
 গৰুক গগন্ত কদাচিত মণি লই।।
 পিন্ধিয়া লগত গন্ধ তুলসী মালাক।
 য়েৰে সেহি বেলাত বাংশীৰ দেস্ত ডাক।।৯৯৬।।
 শূনি কৃষ্ণেৰ হৰিণৰ ভাৰ্য্যাগণে।
 কৃষ্ণেৰ সমীপ চাপৈ উদ্ভাৱল মনে।।
 গুণ সমুদ্ৰক পায় নযায় পুনৰপি।
 এড়িলো গৃহৰ আশা যেন আমি গোপী।।৯৯৭।।

হেন হৰি বিৰহে কিমতে প্ৰাণ ৰৱৈ।
 যশোদাক চাই কতো গোপী কথা কৱৈ।।
 কুন্দ পুষ্পে ভূষি তনু মলয় চন্দনে।
 গোধনে আবৃত হুয়া তোন্ধাৰ নন্দনে।।৯৯৮।।
 হৰিষ বঢ়ায়া য়েৰে ক্ৰীড়ৈ যমুনাত।
 গাৱৈ গীত গন্ধৰ্বৰ মলয়া বহে বাত।।
 পুষ্পচয় সিংধে শিৰে কৰিয়া সন্মান।
 হেন হৰি বিৰহে কিমতে ধৰো প্ৰাণ।।৯৯৯।।
 আনন্দে কহয় কৃষ্ণ আসিবাক দেখি।
 আমাৰ সুহৃদ হৰি হেৰা আসে সখী।।
 গোখুলি গোধন সৰে কৰি এক ঠাই।
 আইল প্ৰাণ গোবিন্দ বাংশীত গীত গাই।।১০০০।।
 পথত প্ৰণামে ব্ৰহ্মা আদি দেৱজাক।
 আন্ধাক হিংসায়ে নেদে শীঘ্ৰে আসিবাক।।
 জুবৰাইবে লাগি পাছে আমাৰ হৃদয়।
 দৈৱকী নন্দন চন্দ্ৰ ভৈলন্ত উদয়।।১০০১।।
 কতো আথেবেথে বোলৈ গোপিকা বচন।
 দেখ গোবিন্দৰ মদে চঞ্চল লোচন।।
 কুণ্ডলৰ কান্তি জ্বলৈ বদন পাণ্ডুৰ।
 যেন সন্ধ্যা সময়ে উদিত শশধৰ।।১০০২।।

আন্ধাৰ দিনৰ তাপ হৰিবাক প্ৰতি।
 আইলা বনমালী গজৰাজ লীলাগতি।।
 এহিমতে ব্ৰজৰ যুৱতী প্ৰতি নিত।
 একান্তে অৰ্পিল গোপালতে প্ৰাণ চিত্ত।।১০০৩।।
 দিনসৰ বন্ধে গোবিন্দৰ গুণ গাই।
 তাসম্বাৰ সম ভাগ্যৱতী আৰ নাই।।
 পাইলে মহোদয় কৰ্ম্মবন্ধ ছেদ ভৈল।
 মহামুনি গুৰু শূক্ৰে নৃপতিত কৈল।।১০০৪।।
 ইটো ৰাসক্ৰীড়া কেলি নামে কামজয়।
 কৰিলা ভৃত্যৰ পদে কৃষ্ণ কৃপাময়।।
 আক শুনৈ ভণৈ যিটো জনে অৰিশ্ৰাম।
 বাঢ়িবে ভকতি আতি জিনিবেক কাম।।১০০৫।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শূনা নিৰন্তৰ।
 কলিয়ুগে ভাগ্যে ভাৰতত ভৈলা নৰ।।
 হৰি ভকতিত য়েৰে কৰা দৃঢ়মতি।
 ইজন্মত নিশ্চয়ে পৰম পাইবা গতি।।১০০৬।।
 ভকতিত পৰে ধৰ্ম্ম নাহি সংসাৰত।
 চাৰিও বেদৰ জানা এহি সাৰতত্ত্ব।।
 ৰাম নাম অমৃত সততে কৰা পান।
 বোলা হৰি হৰি কেতিঙ্কণে পৰে প্ৰাণ।।১০০৭।।

॥ অষ্টাদশ কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ যাদৱ জগমোহন বাম।

ভকত বৎসল তোম্কাৰ নাম ॥ ৮৫ ॥

পদ ॥ শৰত কালে চন্দ্ৰাৱলী ৰাতি।

দিব্য বাসক্ৰীড়া কৰিলা আতি ॥

পঞ্চম ৰাগে গাইলা গীত হৰি।

শুনি মোহ ভৈল গোপ সুন্দৰী ॥ ১০০৮ ॥

ঘৰবাৰী এড়ি লৱৰৈ ভোলে।

তন হলফল কুণ্ডল দোলে ॥

বাইলাহা বাংশী পশি বৃন্দাবনে।

চৌপাশে বেড়ি নাচে গোপীগণে ॥ ১০০৯ ॥

জয় কৃষ্ণ বুলি বাৱৈ চাপৰি।

গোপীৰ মध्ये প্ৰকাশন্ত হৰি ॥

যেহেন সুৰ্গ মণি মাজত।

প্ৰকাশি আছে মহা মৰকত ॥ ১০১০ ॥

দোহো গোপী মাজে এক গোপাল।

নূপুৰৰ বাদ্য ভৰি কৰতাল ॥

হাতত হাতে ধৰি গোপনাৰী।

নাচিলা অনঙ্গ ৰঙ্গে মুৰাৰি ॥ ১০১১ ॥

সজল মেঘ মাধৱৰ কায়।

গোপীগণ ভৈল বিজুলী প্ৰায় ॥

অলঙ্কাৰে কৰৈ মধুৰ ঘোষ।

শুনিয়া মনত মিলৈ সন্তোষ ॥ ১০১২ ॥

গোপীৰ গলে ধৰি বাহু মেলি।

কৰিলা অনেক অনঙ্গ কেলি ॥

শ্ৰম দেখি কতো আঞ্চলে বিঞ্চে।

যমুনা জলে নামি জল সিঞ্চে ॥ ১০১৩ ॥

পূৰিল গোপীগণ মনোৰথ।

ক্ৰীড়া দেখি চন্দ্ৰো ৰাখিল ৰথ ॥

মোহিত ভৈল যত দিব্য নাৰী।

ৰাখিলা গোপীক যক্ষক মাৰি ॥ ১০১৪ ॥

ধায়া আসিলেক অৰিষ্ট বীৰ।

মেদিনী নসহে খুড়াৰ ভিৰ ॥

দেখি আস্থালিলা শিঙত ধৰি।

তাৰো প্ৰাণ লৈলা ঘাৰ মুচৰি ॥ ১০১৫ ॥

খেদি আসিলেক কেশী অসুৰ।

হুঁহুনি শুনি কাম্পে গোপপুৰ ॥

লাঞ্জৰ ছাটিত মেঘ উড়াই।

দেখিয়া প্ৰভু তাক গৈলা ধাই ॥ ১০১৬ ॥

পাছে চণ্ড বেগে অসুৰ আসি।
 হানিলেক লাঠি ভৰি উল্লাসি।।
 এড়াইলা তাক্ৰ শ্ৰম কৰি হৰি।
 আছাৰি পেহুইলা পাৰত ধৰি।।১০১৭।।
 আসিল কেশী দুনাই বেস্ত বাই।
 বাম বাহু তাৰ মুখে ভৰাই।।
 বঢ়াইলা প্ৰভু আতি বৰ বেগে।
 ভেঙিল গল যেন গৰ্ভৰোগে।।১০১৮।।
 ভূমিত পড়িল চেতন হৰি।
 চক্ষু ওলোটায়া আছাড়ে ভৰি।।
 মৰিল অসুৰ ছাদি ৰুধিৰ।
 বাজ ভৈল বাহু ফাটি শৰীৰ।।১০১৯।।
 কেশী বধ দেখি হাসি হৰিষে।
 ব্ৰহ্মা আদি দেৱে পুষ্প বৰিষে।।
 কংসৰ বোলে যত দৈত্য আসে।
 মৰৈ জুইত যেন পতঙ্গ ৰাসে^{১৩৫}।।১০২০।।
 এহিমতে সৰে অসুৰ মাৰি।
 ফুৰিলা বৃন্দাবনে গৰু চাৰি।।
 গোধূলি পড়ি ৰঙৈ মুখ আখি।
 মাথাত পিন্ধিলা মৈৰাৰ পাখি।।১০২১।।

১৩৫। (ক) পা. সৰে অগনিত পতঙ্গ ৰাসে।। (খ) মৰৈ অগনিত পতঙ্গ ৰাসে

গুঞ্জাৰ থোপাক কাণত আৰি^{১৩৬}।
 কাষত লৈয়া শিঙা বেত বাড়ি^{১৩৭}।।
 মোহন বাংশী বেৰটিত থই।
 ব্যঞ্জন ভাত বাম হাতে লই।।১০২২।।
 ভোজন কৰা তুমি যদুৰাজে।
 বসিয়া ৰঙ্গে গোপশিশু মাজে।।
 কোনে বুজিবেক তোহ্মাৰ লীলা।
 কটাক্ষে ভূমিৰ ভাৰ হৰিলা।।১০২৩।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে।
 গোপালকেলি শূনা সৰ্ব্বজনে।।
 মোক্ষ পাইবা য়েৰে সংসাৰ তৰি।
 সঘনে ডাকি বোলা হৰি হৰি।।১০২৪।।

।। ৰাস-ক্ৰীড়া সমাপ্ত।।১১।।

১৩৬। পা. গুঞ্জাৰ থোপা কৰ্ণত আড়ি/গুঞ্জাৰ থোকা ককালত আৰি।

১৩৭। পা. কক্ষত লৈলা শিঙা বেত বাৰি।

॥ দ্বাদশ খণ্ড ॥

॥ কংসবধ ॥

॥ প্রথম কীর্তন ॥

ঘোষা ॥ হৰিসে আতমা হৰিসে বন্ধু।
 তৰি হৰিনামে সংসাৰ সিন্ধু ॥৮৬॥
 পদ ॥ কেশীক বধিয়া আছন্ত হৰি।
 বৰিষে পুষ্প দেৱে স্তুতি কৰি ॥
 সেহিবেলা আসি নাৰদ ঋষি।
 কৃষ্ণক বুলিলা মহা হৰিষি ॥১০২৫॥
 হে কৃষ্ণ কৃষ্ণ প্ৰণামো আমি।
 সমস্ত ভূতৰ আতমা স্বামী ॥
 পুৰাণ পুৰুষ ঈশ্বৰ সাক্ষী।
 সমস্তে সৃষ্টিক আছাহা ৰাখি ॥১০২৬॥
 ভকতজনৰ ৰক্ষাৰ হেতু।
 দুষ্টক নাশিবা গৰুড়কেতু ॥
 কেশীবধ শুনি মিলিল ৰঙ্গ।
 হ্ৰেষ্ণি শুনি দেৱে দেয় ভঙ্গ ॥১০২৭॥
 স্বৰ্গত থাকিবে নোৱাৰৈ কেৱ।
 কেশীক বধিয়া তাৰিলা দেৱ ॥

প্ৰভাতে কালি মথুৰাক যাইবা।
 ধোবাক মাৰিয়া ধনু ভাঙ্গিবা ॥১০২৮॥
 চাণূৰ মুষ্টিক প্ৰমুখ্যে মাল।
 কুৰলয়াপীড় হস্তী বিশাল ॥
 কংসক বধিবা জগত স্বামী।
 পৰশুই দিনা দেখিবো আমি ॥১০২৯॥
 কালযৱনক নৰকাসুৰ।
 মাৰিবাহা পঞ্চজন^{১৩৮} অসুৰ ॥
 কৰিবা বিহা কন্যা ভগৱন্ত।
 নৃগৰ শাপক কৰিবা অন্ত ॥১০৩০॥
 সত্যভামা সমে স্যমন্তমণি।
 পাইবাহা প্ৰভু জাম্বৱন্ত জিনি ॥
 মৃতক পুত্ৰক দিয়া বিপ্ৰক।
 লীলায়ে বধিবা নৃপ পৌন্ড্ৰক ॥১০৩১॥
 কেশীক বধি কৰি বৃন্দামাল।
 মাৰিবা দন্তবক্ৰ শিশুপাল ॥
 পাণ্ডৱৰ হাতে সমৰ জিনি।
 মৰাইবা অষ্টাদশ অক্ষৌহিণী ॥১০৩২॥
 কৰিবা কৰ্ম যত দ্বাৰকাত।
 দেখিবো আনন্দে থাকি তথাত।

১৩৮। পা. পঞ্চজন, শঙ্খৰূপী এটা অসুৰৰ নাম। কোনো কোনো পুথিত 'পাঞ্চজন'
 পাঠ পোৱা যায়। কিন্তু 'পঞ্চজন'হে শুদ্ধ। তুল. —ভাগ. ১০।৩৭।১৬

কেৱল জ্ঞানমূৰ্ত্তি তুমি স্বামি।
 তোম্মাত শৰণ পশিলো আমি।১০৩৩।।
 পৰম পুৰুষ সন্তৰ গতি।
 যদুশ্ৰেষ্ঠ হেৰা কৰো প্ৰণতি।।
 আনন্দে নাৰদে এতেক কই।
 গৈলন্ত কৃষ্ণত মেলানি লই।।১০৩৪।।
 গোৱিন্দো কেশী অসুৰক মাৰি।
 ব্ৰজৰ আনন্দ বঢ়ায়া হৰি।।
 থাকিল কৃষ্ণে নানা লীলা কৰি।
 সমস্ত সমাজে বুলিয়ো হৰি।।১০৩৫।।

।। দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। ৰাম বনমালী গোপাল বনমালী।।৮৭।।
 পদ ।। গৈলন্ত নাৰদ ঋষি কংসৰ সমাজ।
 নিচিন্তি আছস কেনে এডু ভোজৰাজ।।
 তোক মাৰিবাক লাগি দেৱৰ যতন।
 দৈৱকীৰ গৰ্ভে উপজিলা নাৰায়ণ।।১০৩৬।।
 বসুদেৱে গোকুলত খেলা চুৰি কৰি।
 নন্দঘৰে বাঢ়ন্ত তোম্মাৰ প্ৰাণবৈৰী।।

কৃত্যা^{১৩৯} কৰি আনি দিল নন্দৰ কন্যাক।
 কহিলো সন্ত্ৰেদ কথা দঢ়াই আপোনাক।।১০৩৭।।
 শুনি কংসে খাণ্ডা তুলি উঠি গৈল ৰাগি।
 বসুদেৱ মহন্তক কাটিবাক লাগি।।
 উঠি দেৱঋষি তাক আনিলে নিবাৰি।
 আন্ধ নকাটিবি তই কৃষ্ণক নমাৰি।।১০৩৮।।
 পিতৃ হত শুনি লাগ নেদিব তোম্মাকে।
 উলটি বসিল কংস নাৰদৰ হাকে।।
 বসুদেৱ দেৱকীক বাঞ্চিয়া নিহলে।
 কৰিলেক বন্দী উগ্ৰসেনক নিখলে।।১০৩৯।।
 পাছে দেৱঋষি গোকুলক গৈলা বহি।
 বুলিলা কৃষ্ণক তুতি আকাশত বহি।।
 ভাৰ সংহাৰন্তা আউৰ নাহি তুমি বিনা।
 কংসক বধিবা প্ৰভু পৰশুই দিনা।।১০৪০।।
 দিবা উগ্ৰসেনক কংসৰ ৰাজ্যভাৰ।
 বসুদেৱ দেৱকীৰ খণ্ডিবা নিকাৰ।।
 তোম্মাৰ মনুষ্য লীলা দেখিবো হৰিষি।
 এহি বুলি স্বৰ্গক গৈলেক দেৱঋষি।।১০৪১।।
 অক্ৰূৰক পাঞ্চিলা ভোজৰ নিজ নাহা।
 কৃষ্ণক আনিবে তুমি গোকুলক যাহা।।

শিশু ধৰি তোন্ধাৰে আন্ধাৰে মিত্ৰৱৰ্তি।
 ইটো কাৰ্য্য সাধি মোক দিয়ো দানপতি।।১০৪২।।
 শূনি দানপতিৰ আনন্দ ভৈল আতি।
 প্ৰভাতে লড়িলা মথুৰাত বধিঃ ৰাতি।।
 কৃষ্ণক দেখিবো আজি কিনো সুপ্ৰভাত।
 জানিলো প্ৰসন্ন ভৈলা বিধাতা আন্ধাত।।১০৪৩।।
 নয়নে দেখিবো মই চৰণ কমল।
 আজিসে জন্মৰ মোৰ হৈৱেক সান্ধফল।।
 দণ্ডৱতে পৰিবোহো কৃষ্ণৰ চৰণে।
 কৃষ্ণে মোক আশ্বাসিব মধুৰ বচনে।।১০৪৪।।
 খুড়া বুলি কৃষ্ণে মোক কৰিবে আহ্লাদ।
 ব্ৰহ্মাৰ দুৰ্লভ তেৰে লভিবো প্ৰসাদ।
 হেন মনে গুণি ৰথে লড়িলা অক্ৰুৰ।
 গোধূলিকা বেলাত পশিলা গোপপুৰ।।১০৪৫।।
 মাধৱৰ খোজচয় দেখিলা ভূমিত।
 ধ্বজ বজ্ৰ পঙ্কজ অঙ্কুশে সুশোভিত।।
 ৰথৰ নামিয়া বেগে কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি।
 শিৰে আনি ঘষিলা খোজৰ যত ধূলি।।১০৪৬।।
 পাছে গৈয়া কৃষ্ণক দেখিল আনন্দতে।
 কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলিয়া পৰিল দণ্ডৱতে।।

কৃষ্ণে ধৰিলন্ত তাক আন্ধোৱালি তুলি।
 সতকাৰ কৰিলা অক্ৰুৰ খুড়া বুলি।।১০৪৭।।
 অক্ৰুৰে ভকতি পথে যতেক বাঞ্ছিলা।
 কৃষ্ণে তান সৰে মনোৰথক পূৰিলা।।
 কহিলন্ত অক্ৰুৰে কংসৰ বিচেষ্টাক।
 মথুৰাক যাইবাক সাজিল গোপজাক।।১০৪৮।।
 শকটে উঠিয়া লড়ি নন্দ গোপৰাজ।
 ৰজনী প্ৰভাতে ৰাম কৃষ্ণ ভৈলা বাজ।।
 কৃষ্ণক যাইবাৰ শূনি গোপী নিৰন্তৰ।
 মিলিল বিষাদ সৰে বজাইল গৃহৰ।।১০৪৯।।
 সলোতক নয়ন মনত মহাদুঃখে।
 জুমাজুমি কৃষ্ণক চাহয় উৰ্দ্ধমুখে।।
 কৃষ্ণৰ বিজয় কথা শূনা সাৱধানে।
 বোলা হৰি হৰি যাৰে প্ৰাণ থাকে মানে।।১০৫০।।

।। তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। এ জয় হৰি জয় ৰাম।। ৮৭।।
 পদ ।। গোপৰূপে নন্দৰ তনয়।
 শুভক্ষণে কৰিলা বিজয়।।

বাঁজৈ শিঙ্গা বাংশীৰ নিস্বান।
 কংস বধে কৰিলা পয়াগ॥১০৫১॥
 বথে চড়ি লড়িলা মুৰাৰি।
 পড়ি পড়ি কান্দে গোপনাৰী॥
 হৰিৰ বিৰহে তনু তাৰে^{৪০}।
 যেন ভৈল বাতুল স্বভাৱে॥১০৫২॥
 কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি গেড়ি দেয়।
 আমাৰ প্ৰাণক কোনে নেয়॥
 ক্ৰূৰ অক্ৰূৰ ভৈল বৈৰী।
 জীৱ কাটি নেয় কেন কৰি॥১০৫৩॥
 কিনো হৰি নিদাৰুণ ভৈলা।
 গোকুল অনাথ কৰি গৈলা॥
 কৃষ্ণ বিনে কি কৰে জীৱনে।
 আউৰ কোনে যাইব বৃন্দাবনে॥১০৫৪॥
 প্ৰভাতে ৰাখিবে কোনে খেনু।
 কোনে বাইবে সুললিত বেণু॥
 কোনে চাইবে কটাক্ষে নিৰেখি।
 জুড়াইবো হৃদয় কাক দেখি॥১০৫৫॥

কোনে দিবে বাংশীৰ নিস্বান।
 কি দেখি ৰাখিবো আৰে প্ৰাণ॥
 আত্মাৰ জীৱনে নাই সুখ।
 আউৰ নেদেখিবো কৃষ্ণমুখ॥১০৫৬॥
 নীল আকৃষ্ণিত যাৰ কেশ।
 শিৰে বত্ন কিৰীটি সুৰেশ॥
 ভূৱয়ুগ মদনৰ চাপ।
 দৰশনে হৰৈ হৃদি তাপ॥১০৫৭॥
 ৰুচিকৰ কমল লোচন।
 সুখা সম মধুৰ বচন॥
 সুষম ললাট গগুস্থল।
 চাৰু কৰ্ণে মকৰ কুণ্ডল॥১০৫৮॥
 নাসা তিল কুসুম সুন্দৰ।
 শোভে আতি অৰুণ অধৰ॥
 দশন দাড়িম্ব বীজ পাস্তি।
 হাস্যে নিন্দে চন্দ্ৰমাৰ কাস্তি॥১০৫৯॥
 কল্পু কৰ্ণে কৌস্তভ প্ৰকাশে।
 সূৰ্য্য যেন উদিত আকাশে॥
 সিংহবন্ধ স্কন্ধ সুপ্ৰসন্ন।
 ভূজয়ুগ বত্নৰ মোলান॥১০৬০॥

কেয়ূৰ কঙ্কণ তাতে জ্বলে।
 বত্বৰ গুলিয়া শৌভৈ গলে।।
 হিয়াত শ্ৰীবৎস কৰৈ কান্তি।
 যেন মেঘে বলাকাৰ পান্তি।।১০৬১।।
 পীতবস্ত্ৰে শৌভৈ তনু কালা।
 আপাদলম্বিত বনমালা।।
 তাতে পড়ি অনেক ভ্ৰমৰে।
 মধুলোভে বেঢ়িয়া গুঞ্জৰে।।১০৬২।।
 বক্ষস্থলে মুকুতাৰ হাৰ।
 আকাশী গঙ্গাৰ যেন ধাৰ।।
 বত্বৰ মেখলা কটি মাজে।
 সোণাৰ কিঙ্কিণী তাত বাজে।।১০৬৩।।
 কৰীকৰ উৰু নিৰুপম।
 চৰণ পঙ্কজ মনোৰম।।
 ধ্বজ বজ্ৰ অঙ্কুশে অঙ্কিত।
 বত্বময় নূপুৰে বঞ্জিত।।১০৬৪।।
 ভকতৰ হৃদয় বঞ্জন।
 নেদেখিবো সিহেন চৰণ।।
 কন্দৰ্প কোটিকো ৰূপে জিনি।
 গোকুলে প্ৰকাশে যদুমণি।।১০৬৫।।
 কহে কৃষ্ণ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে।
 নাহি গতি কীৰ্ত্তনত পৰে।।

জানিয়া কৰিয়ো একচিত্ত।
 হৰি হৰি ঘোষা প্ৰতি নিত।।১০৬৬।।

।। চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। এ প্ৰাণ হৰি গৈলা এড়ি।।৮৯।।
 পদ ।। হেন হৰি ভৈলোহো বঞ্চিত।
 কিমতে ধৰিবো আৰে চিত্ত।।
 সুপ্ৰভাতে মথুৰা পুৰীৰ।
 মুখপদ্ম দেখিবে স্বামীৰ।।১০৬৭।।
 জীৱৰ জীৱন প্ৰাণপতি।
 আজি পাইবে কোন ভাগ্যৱতী।।
 কিনো সুপ্ৰসন্ন ভৈলা বিধি।
 হাতে পাইলে গোকুলৰ নিধি।।১০৬৮।।
 মুখপদ্ম চন্দ্ৰ নোহে সৰি।
 আনন্দে দেখিবে নেত্ৰভৰি।।
 পাইব গৈয়া নাগৰী সুন্দৰী।
 আউৰ দুনাই নাসিবন্ত হৰি।।১০৬৯।।
 সৌহৃদ্য ভাঙ্গিল ক্ষণেকতে।
 উপাসন্ত লক্ষ্মী কেনমতে।।
 কিনো নিদাৰুণ নাৰায়ণ।
 নুবুলিলা প্ৰবোধ বচন।।১০৭০।।

পতি পুত্র এড়ি ভৈলো চেড়ী।
 কোন সতে প্রভু গৈলা এড়ি।।
 কিনো বজ্জে বান্ধিলেক হিয়া।
 ভকতক গৈলা দুঃখ দিয়া।।১০৭১।।
 আমি মৰো তোম্মাৰ বিৰহে।
 জানি কেনমতে হৃদি সহে।।
 এহি বুলি কান্দে গোপনাৰী।
 বাম কৃষ্ণ বুলি গেড়ি পাৰি।।১০৭২।।
 নেত্র লোতক পড়ৈ ধাৰে।
 ঘনে ঘনে নিশ্বাস ফোঁকাৰে।।
 হৰি বিনে নভাষে বচনে।
 নপাসৰে সচিতে সপোনে।।১০৭৩।।
 বাত্ৰিদিনে গাৱৈ হৰিগীত।
 কৃষ্ণতে অৰ্পিল প্ৰাণ চিত্ত।।
 কায়স্থ শঙ্কৰে এভু ভণে।
 হৰিকথা শুনা সৰ্ব্বজনে।।১০৭৪।।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন মুখে কৰা।
 মাধৱৰ ৰূপ হিয়ে ধৰা।।
 অল্প পুণ্যে নপাই আক জানি।
 সদা নছাৰিবা বাম বাণী।।১০৭৫।।

পাপীজনে হৰি নুসুমৰে।
 পাতকে মুখত চেপি ধৰে।।
 আনে সুমৰন্তে শুনি মৰৈ।
 পাপে চিত্ত উচপিচ কৰৈ।।১০৭৬।।
 হৰিধ্বনি শুনি কাণ ফাটে।
 নিন্দা কৰি ফুৰৈ হাটে বাটে।।
 হেন জানি পাতক সংহৰি।
 সদায়ে ঘোষিয়ো হৰি হৰি।।১০৭৭।।

।। পঞ্চম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। হৰি বোল হৰি বোল মাধৱ বাম^{৪৩}।।১০।।
 পদ ।। বথে তুলি বাম কৃষ্ণ দোভাই।
 অক্ৰুৰে লৈ যান্ত ঘোড়া ডকাই।।
 বায়ুৰ বেগে নোহে তাক তুল।
 পাইল গৈয়া পাছে যমুনাকুল।।১০৭৮।।
 মধ্যাহ্ন সঙ্ক্যা কৰিবাক প্ৰতি।
 ৰাখিলা ৰথ পাছে দানপতি।।
 দোভাইক ৰথে থৈয়া তৰতলে।
 নামিলা গৈয়া যমুনাৰ জলে।।১০৭৯।।

বুড়দিয়া মন্ত্ৰ জপিলা পাছে।
 দেখন্ত্ৰ বামকৃষ্ণ ঐত আছে॥
 বথত নাহিকে বুলি উঠিলা।
 দোভাইক বথতে দুনাই দেখিলা॥১০৮০॥
 পূৰ্ব্বৰতে বসি আছন্ত্ৰ দুই।
 দুনাই বুড় দিলা বিস্ময় হুই॥
 জলৰ মাজত দেখন্ত্ৰ পাছে।
 সহস্ৰেক ফণে অনন্ত্ৰ আছে॥১০৮১॥
 মৃগাল ধৰল যেন শৰীৰ।
 নীল বস্ত্ৰে দেখি আতি ৰুচিৰ॥
 ফণাৰ মণি কৰে তিৰিমিৰি।
 শৃঙ্গে সমে যেন কৈলাস গিৰি॥১০৮২॥
 চৌপাশে সৰ্পগণে বেড়ি আছে।
 তাহান কোলাত দেখন্ত্ৰ পাছে॥
 পৰম পুৰুষ আছন্ত্ৰ বসি।
 প্ৰকাশে মুখ যেন পূৰ্ণ শশী॥১০৮৩॥
 মেঘ সম শ্যাম বসন পীত।
 বত্নৰ কিৰীটি শিৰে শোভিত॥
 কৰ্ণত মকৰ দোলে কুণ্ডল।
 ধনু সম শোভে ভূৰ যুগল॥১০৮৪॥
 অৰুণ নেত্র কমলৰ পাসি।
 নুগুটে মুখে সদা অল্ল হাসি॥

নাসা তিল ফুল সম সুন্দৰ।
 বৰ্ত্তুল বাতুল চাৰু অধৰ॥১০৮৫॥
 প্ৰবাল বত্নে যেন আঁছে গঢ়ি।
 প্ৰকাশে দন্ত্ৰ যেন কুন্দ কঁড়ি॥
 কন্মুৰ্ণে শোভে কৌস্তভ মণি।
 প্ৰকাশে প্ৰভাতৰ সূৰ্য্য জিনি॥১০৮৬॥
 আজানুলম্বী স্থূল ভূজ চাৰি।
 শঙ্খ চক্ৰ গদা পঙ্কজধাৰী।
 কৰয় কেয়ূৰ কঙ্কণে কান্তি।
 বক্ষস্থলে শোভে শ্ৰীবৎস পান্তি॥১০৮৭॥
 আপাদলম্বী বনমালা গলে।
 মুকুতাৰ হাৰ হিয়াত জ্বলে॥
 বত্নৰ মেখলা কটিৰ মাজে।
 তাতে সূৰ্ণৰ কিঙ্কিনী বাজে॥১০৮৮॥
 চাৰু উৰু জানু জঙ্ঘা যুগল।
 দুখানি চৰণ যেন কমল॥
 আঙ্গুলি পান্তি তাৰ ভৈল পাসি।
 আৰকত নখে আছে প্ৰকাশি॥১০৮৯॥
 বত্নৰ নূপুৰে আতি ৰঞ্জিত।
 যাত ভকতৰ সদায় চিত্ত॥
 সুনন্দ নন্দ আদি কৰি পাছে।
 চৌপাশে পাৰিষদে বেড়ি আছে॥১০৯০॥

শঙ্কৰ ব্ৰহ্মা যত প্ৰজাপতি।
 কৰযোৰে সৰে কৰয় স্তুতি॥
 আপুনি লক্ষ্মী আৰাধন্ত পাৰ।
 অক্ৰূৰে দেখি শিহৰাইলা গাৰ॥১০৯১॥
 আনন্দতে পৰৈ নেত্ৰৰ পানী।
 কণ্ঠৰো নোহুয় গদগদ বাণী॥
 পৰম ভক্তি কৰি মহাভাগে।
 কৃতঞ্জলি কৰি পৰিল আগে॥১০৯২॥

॥ ষষ্ঠ কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ মাধৱ ৰাম মুকুন্দ মুৰাৰি ॥ ৯১ ॥
 পদ ॥ শিৰে প্ৰণামি পাছে দানপতি।
 কৰিবে লাগিলা কৃষ্ণক স্তুতি॥
 নমো নাৰায়ণ কৰোহো সের।
 স্ৰষ্টাৰো স্ৰষ্টা তুমি আদি দেৱ ॥১০৯৩॥
 তোম্মাৰ নাভিত ভৈলন্ত বিধি।
 যাত হন্তে ভৈল কাৰ্য্যৰ সিদ্ধি।
 যত পঞ্চভূত ইন্দ্ৰিয় দেৱ।
 তোম্মাৰ ৰূপক নজানে কেৱ ॥১০৯৪॥

নজানি লোকে আনদেৱ পূজৈ।
 সিয়ো বিধিহীনে তোম্মাক যজৈ।
 যেহেন নদ নদী সমুদায়।
 অনেক পথে সাগৰক যায় ॥১০৯৫॥
 মায়ায়ে মোহিত সৰাৰো মন।
 তোম্মাৰ নিচিন্তে কেৱে চৰণ ॥
 যাৰ নষ্ট হুইবে সংসাৰ বন্ধ।
 তোম্মাৰ ভক্তিত তাৰ প্ৰবন্ধ ॥১০৯৬॥
 ৰূপ দেখাই কিনো কৰিলা দায়া।
 জানিলো এড়াইল সংসাৰ মায়া ॥
 নমো হৃষীকেশ জগতপতি।
 তুমি বিনে নাই আম্মাৰ গতি ॥১০৯৭॥
 কৰিলা অনেক স্তুতি বিনয়ে।
 নকৈলো পদ বিস্তৰক ভয়ে ॥
 জলত পাছে দেখা দিয়া হৰি।
 ভৈলা অন্তৰ্দ্ধান ৰূপ সংহৰি ॥১০৯৮॥
 বিষ্ণুক নেদেখি পাছে অক্ৰূৰে।
 জলৰ উঠিল আতি সত্বৰে ॥
 মধ্যাহ্ন সন্ধ্যা কৰি মহাশয়।
 গৈলন্ত ৰথক হুয়া বিস্ময় ॥১০৯৯॥

অক্ৰূৰত হৰি সোধন্তু হাসি।
 বিস্ময় ভৈলা কেনে তুমি আসি।।
 দেখিলা কিবা কৈত অদভূত।
 সত্বৰে কহিয়ো গান্ধিনীসূত।।১১০০।।
 অক্ৰূৰে কৃষ্ণক মাতিলা পাছে।
 সৰে অদভূত তোম্মাত আছে।
 যিজনে নজানে তত্ত্ব তোম্মাৰ।
 সমস্ত জগত অদ্ভুত তাৰ।।১১০১।।
 এহি বুলি বীৰে বথ ডকাইল।
 দিনান্তে গৈয়া মথুৰাক পাইল।।
 পথত যাহন্তে পথিকে দেখি।
 আনন্দে কৃষ্ণক চাহে নিৰেখি।।১১০২।।
 পাছে মথুৰাৰ সমীপ পাই।
 নামিল বাম কৃষ্ণ দুই ভাই।।
 অক্ৰূৰৰ হাতে ধৰিলা হৰি।
 বুলিলা হেন বাণী হাস্য কৰি।।১১০৩।।
 বথ লৈয়া আগে চলিয়ো ঘৰ।
 পাছেসে পশিবো আমি নগৰ।।
 ইঠাইতে জিৰাওঁ আমি গোপজাক।
 শুনিয়া অক্ৰূৰে বুলিলা বাক।।১১০৪।।

তোমৰা দোভাইক এড়িয়া স্বামী।
 নযাইবো নযাইবো গৃহক আমি।।
 নকৰা প্ৰভু ভকতক ত্যাগ।
 কোটি পুৰুষৰ মিলোক ভাগ।।১১০৫।।
 গৃহক মোৰ চলা সমুদায়।
 পৱিত্ৰ কৰিও পদ ধূলাই।।
 শিৰত ধৰি তযু পাদোদক।
 লভিলা বলি মহা ঐশ্বৰ্য্যক।।১১০৬।।
 পাইলেক পৰম জ্ঞানীৰ গতি।
 ভকতক দয়া কৰা সম্প্ৰতি।।
 আমাক বিমুখ নকৰা স্বামী।
 তোম্মাক এড়িবে নৰাৰো আমি।।১১০৭।।
 মাধৱে বোলন্তু শুনা অক্ৰূৰ।
 তুমি আগে যায়ো মথুৰাপুৰ।।
 জগতৰে বৈবী মাৰি কংসক।
 অৱশ্যে তোম্মাৰ যাইবো গৃহক।।১১০৮।।
 হেন শুনি পাছে অক্ৰূৰ বীৰে।
 বিতুষ্ট মনে গৈল ধীৰে ধীৰে।
 কৃষ্ণ আসিবাৰ কংসত কৈলা।
 মেলানি মাগিয়া গৃহক গৈলা।।১১০৯।।

একমনে শুনা কৃষ্ণৰ কথা।
 মনুষ্য জন্মক নকৰা বৃথা।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে।।১১১০।।

।। সপ্তম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। গৌৰিন্দ যদুদেৱ দীন দয়াশীল।
 তুমিসে বান্ধৱ কৃষ্ণ আৱেসে জানিল।।৯২।।
 পদ ।। অক্ৰূৰক পঠায়া গৃহক আগ কৰি।
 লৈয়া গোপগণ সঙ্গে বঙ্গে বাম হৰি।।
 পৰম উৎসুকে প্ৰৱেশিলা মথুৰাত।
 সিটো বিতোপন পুৰি দেখিলা সাক্ষাত।।১১১১।।
 স্ফটিকে গঠিত পুৰ দ্বাৰ নুহি খাট।
 লগাই আঁছে সুৱৰ্ণৰ বৃহত কপাট।।
 হেমময় তোৰণ চিড়লে অলঙ্কৃত।
 চতুৰ্ভিতি গঢ়খাই দেখি ভয়ভীত।।১১১২।।
 বহুবিধ উদ্যান শোভিত কাছে কাছে।
 শাৰী শাৰী গৃহসৱ প্ৰকাশন্তে আছে।।
 হীৰা মৰকত বত্ৰে বট্ৰে ঠাৰে ঠাৰে।
 শোভা কৰৈ পাৰাৱত ময়ূৰৰ বাৰে।।১১১৩।।

ৰাজপথ চৌপন্থাক সাঞ্জি মাঞ্জি আতি।
 পদূলি পদূলি দীপঘট আছে পাতি।।
 হেন নগৰত পশি গোপগণ সঙ্গে।
 ৰাজপথে চলি যান্ত বাম কৃষ্ণ বঙ্গে।।১১১৪।।
 মিলিল উৎসৱ^{১৪২} শুনি নাৰীগণ যত।
 চাহিবাক লাগি সৰে চড়িলা গৃহত।।
 কৃষ্ণক দেখিবে কাৰো উত্ৰাৱল চিত্ত।
 পিন্ধে বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ কৰি বিপৰীত।।১১১৫।।
 এক কৰ্ণে কুণ্ডল কঙ্কণ এক কৰে।
 বিমোহিত হুয়া আঁসে বস্ত্ৰো নসম্বৰে।।
 অঞ্জনে ৰঞ্জিল মাত্ৰ এগোটা লোচন।
 কতো কতো নাৰীগণে এড়িল ভোজন।।১১১৬।।
 পিয়ন্তে আছিল তন শিশুক এড়িল।
 কৃষ্ণক দেখিবে মনে গৃহত চড়িল।।
 ৰাজপথে চলি যান্ত লীলায়ে মাধৱ।
 তাসম্বাৰ নয়নৰ বঢ়ায়া উৎসৱ।।১১১৭।।
 কমললোচন হাসি কটাক্ষে চাহন্তে।
 সমস্ত নাৰীৰ মন হৰিল একান্তে।।
 যাৰ গুণ কথাক শ্ৰৱণে আছো শুনি।
 নেত্ৰ ভৰি দেখো হেন কৃষ্ণক আপুনি।।১১১৮।।
 কৃষ্ণৰ কটাক্ষ হাস্যে বৰিষে অমৃত।
 পূৰি মনোৰথ সৰে ভৈল কৃতকৃত্য।।

নয়নৰ পথে নিয়া কৰি অভ্যন্তৰ।
 আনন্দ মূৰ্ত্তিক আলিঙ্গয় নিৰন্তৰ।।১১১৯।।
 মনৰ এড়াইল পীড়া আনন্দে ভৰিল।
 তনু লোমাঞ্চিত নেত্ৰে লোতক বৰিল।।
 প্ৰীতি প্ৰফুল্লিত মুখপদ্ম যত নাৰী।
 গৃহৰ উপৰে চৰি হুয়া দুই শাৰী।।১১২০।।
 ৰাম মাধৱৰ শিৰে পুষ্প বৰিষন্ত।
 মুখ কমলক যেন নয়নে পিয়ন্ত।।
 দধি দুৰ্ব্বাক্ষত উপায়ন পুষ্পগন্ধে।
 পদূলি পদূলি দ্বিজে পূজিলা প্ৰবন্ধে।।১১২১।।
 অন্যোঅন্যে নাৰীগণে সন্মোখি কহয়।
 কিনো তপ কৰিলে ব্ৰজৰ গোপীচয়।।
 দেখিয়ো আনন্দে যেন আঁছে মূৰ্ত্তি ধৰি।
 হেন ৰাম মাধৱক দেখ নেত্ৰ ভৰি।।১১২২।।
 গোপীসম ভাগ্যৱতী আউৰ কেহো নাই।
 কহে সৰে নাৰীগণে অন্যোঅন্যে চাই।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শুনা সৰ্ব্বজন।
 বোলা হৰি হৰি আছে য়াত চেতন।।১১২৩।।

।।অষ্টম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। প্ৰাণ বান্ধৱ মাধৱ ৰাম।
 দেহু দেখা হৰি কৰো প্ৰণাম।।৯৩।।
 পদ ।। পথত ৰাম কৃষ্ণ মহাভাগ।
 যাহন্তে ধোবাক পাইলন্ত লাগ।।
 খুজিলন্ত বস্ত্ৰ মাতি ধোবাক।
 দিয়ো ভাল বাছি বস্ত্ৰ আন্মাক।।১১২৪।।
 আজি য়েৰে বস্ত্ৰ কৰস দান।
 হৈবেক পৰম তোৰ কল্যাণ।।
 এহি বুলি বস্ত্ৰ খোজন্ত হৰি।
 দুৰ্ম্মুখ ধোৱা মাতে ক্ৰোধ কৰি।।১১২৫।।
 কিনো মহামূঢ় তোৰা গোৱাল।
 পৰ্ব্বত বনত খপস কাল।।
 মৰিবাক লাগি নাহিকে ত্ৰাস।
 ৰাজাৰ বস্ত্ৰক পিন্ধিবে চাস।।১১২৬।।
 প্ৰাণ লৈয়া পলা ঐৰ অন্তৰি।
 ৰাজদূতে পাইলে দণ্ডিবে ধৰি।।
 দৈৱকীসূতে শুনি হেন বাণী।
 মাৰিলা ধোবাক চৰৰ টানি।।১১২৭।।

ছিঙিল মুণ্ড চৰৰতে তাৰ।
 যতেক ধোবা লগৰীয়া আৰ।।
 বস্ত্ৰ পেলাই সৰে দিলে লৰড়।
 দেখিয়া কৃষ্ণে বঙ্গ ভৈলা বড়।।১১২৮।।
 ভাল বাছি বস্ত্ৰ লৈলা দোভাই।
 গোৱালসৰক দিলা পেত্নাই।।
 বেশকাৰে আসি পিন্ধাই বস্ত্ৰক।
 কছাইল বঙ্গে বাম মাধৱক।।১১২৯।।
 তাত তুষ্ট ভৈলা কৃষ্ণ অধিক।
 দিলন্ত পৰম ঐশ্বৰ্য্য শ্ৰীক।।
 সাক্ষ্য মুকুতিকো দিলা তাক।
 বুলিলা অনেক আশ্বাস বাক।।১১৩০।।
 সুদামা নামে মালাকাৰ আছে।
 তাহাৰ বাড়ীত পশিলা পাছে।।
 দূৰতে দেখে আসে কৃষ্ণ বাম।
 কৰিলা সুদামা পৰি প্ৰণাম।।১১৩১।।
 আসন আনি দিল আথেবেথে।
 বসিলা তাত বঙ্গে জগন্নাথে।।
 পাদ্য অৰ্ঘ্যে গন্ধধূপ লগাই।
 কৰিলা পূজা লৈলা দুয়ো ভাই।।১১৩২।।

ভূমিত পৰি বোলে মালাকাৰ।
 পিতৃ দেৱ ঋষি তুষ্ট আন্ধাৰ।।
 আজিসে জন্ম সাফলিলো আমি।
 কুলকো পৰিত্ৰ কৰিলা স্বামি।।১১৩৩।।
 জগতৰে মুখ্য কাৰণ হই।
 ভৈলা অৱতাৰ তোমৰা দুই।।
 ভকতজনৰ বক্ষাৰ হেতু।
 দুষ্টক নাশাহা গৰুড়কেতু।।১১৩৪।।
 জগতৰে আত্মা ঈশ্বৰ দেৱ।
 তোন্ধাৰ শত্ৰু মিত্ৰ নাহি কেৱ।।
 সমস্ত ভূততে আছা বিয়াপি।
 ভজন্তাক প্ৰভু ভজা তথাপি।।১১৩৫।।
 কৰিয়ো আঞ্জা আমি তযু ভৃত্য।
 তোমৰা দুইৰো কৰো কিবা কৃত্য।।
 যাক পাঞ্চ্য তুমি কাৰ্য্যক লাগি।
 প্ৰসাদ পাইলে সেহি মহাভাগী।।১১৩৬।।
 এহি বুলি বুজি কৃষ্ণ ইঙ্গিত।
 আনিয়া সৌৰভী^{৪০} পুষ্পে ৰচিত।।
 পিন্ধাইল দুইকো অঙ্গে মুঞ্জমালা।
 পুষ্পে ভূষিলেক যত গোৱালা।।১১৩৭।।

তোৰা দুই বিনে ইটো চন্দনৰ
 আঁছে আন কোন পাত্ৰ।।১১৪৩।।
 সুকুমাৰ ৰূপ দেখি মোহ ভৈল
 কৃষ্ণৰ সুৰস মাতে।
 দোভাইৰ শৰীৰ চন্দনে ৰঞ্জিল
 যুৱতী আপুন হাতে।।
 এতেকে প্ৰসন্ন ভৈলা ভগৱন্ত
 যিটো ভকতৰ গতি।
 কৰিলন্ত মতি সিটো কুবুজাক
 ঋজু কৰিবাক প্ৰতি।।১১৪৪।।
 তাইৰ দুই ভৰি দুপাৰে জাতিয়া
 চিবুকত ধৰি হাতে।
 উপৰক তুলি চম্বু কৰিলন্ত
 তিনিও লোকৰ নাথে।।
 কৃষ্ণ পৰশনে তেতিক্ষণে তাই
 ভৈ গৈল দিব্য সুন্দৰী।
 কামাতুৰা হুয়া হাসিয়া মাতয়
 কৃষ্ণৰ বস্ত্ৰত ধৰি।।১১৪৫।।
 তুমি চিত্ত মোৰ মথিলা মাধৱ
 এড়িবে নৰাৰো আমি।^{১৪৪}

আসা গৃহে যাওঁ হুয়োক প্ৰসন্ন
 তিনিও লোকৰ স্বামী।।
 ৰামৰ আগত কৃষ্ণৰ বস্ত্ৰত
 ধৰিয়া প্ৰাৰ্থন্তে আছে।
 সমস্ত গোপৰ মুখ চায়া হৰি
 হাসি মাতিলন্ত পাছে।।১১৪৬।।
 আমি পথিকৰ তুমিসে আশ্ৰয়
 য়ায়োক আজি গৃহক।
 তোম্মাৰ থানক অৰশ্যে আসিবো
 বধিয়া দুষ্ট কংসক।।
 এহি বুলি তাইক মধুৰ বচনে
 আশ্বাসি পঠাইলা হৰি।
 বাণিজ্যৰগণে দোভাইক পূজিল
 অনেক দ্ৰব্যে সাদৰি।।১১৪৭।।
 কৃষ্ণ দৰশনে কামে বিমোহিত
 সমস্তে পুৰ যুৱতী।
 বসন বলয়া সুলকিল খোপা
 তাতো নাহি কাৰো মতি।।
 চিত্ৰৰ পুতলী আছে যেন ৰহি
 কৃষ্ণত অৰ্পিয়া মন।
 আনকাম এড়ি বোলা হৰি হৰি
 সমজ্যাৰ যত জন।।১১৪৮।।

॥ দশম কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ জগন্নাথ অনাথক থাপিয়ো চৰণে।

তোম্বাক বান্ধৰ মানি পশিলো শৰণে ॥১৫॥

পদ ॥ এহি মতে বাম কৃষ্ণ ভ্ৰমন্তে পথত।

ধনুৰ্যাগশালা পাইলা পুছিয়া লোকত ॥

দেখিলা কংসৰ দিব্য ধনু কৃষ্ণে পাছে।

যেন ইন্দ্ৰধনুখণ্ড প্ৰকাশন্তে আছে ॥১১৪৯॥

আনন্দে গোরিন্দে ধৰিবাক যান্ত তাক।

দেখিয়া বখীয়া সেনাগণে দেয় হাক ॥

তথাপি লীলায়ে বাম হাতে তুলি ধৰি।

নিমিষেকে ধনুত লগাইলা গুণ হৰি ॥১১৫০॥

অপ্ৰয়াসে টানিয়া ভাঙ্গিলা ধনুখণ্ড।

যেন মত্ত মাতঙ্গ ভাঙ্গিলে ইক্ষুদণ্ড ॥

তাৰ ঘোৰ শব্দে পূৰিল দিশপাশ।

শুনি কংসৰায়ৰ অদ্ভুত ভৈল ত্ৰাস ॥১১৫১॥

দেখিয়া বখীয়াসৰ কটক কিটাইল।

অস্ত্ৰ শস্ত্ৰ ধৰি ক্ৰোধে মাধৱক ধাইল ॥

বেটিলেক চতুৰ্ভিতি ধৰ মাৰ বুলি।

খঙ্গে ভাঙ্গা ধনু বাম কৃষ্ণে লৈলা তুলি ॥১১৫২॥

সমস্তে সেনাক মানে বধিলা দোভাই।

কংসে পঠাইলেক যিবা মাৰিলা কোবাই ॥

ধনুৰ শালাৰ হস্তে বাজ ছয়া দুই।

নগৰ চাহিয়া ফুৰে মহা হৃষ্ট ছই ॥১১৫৩॥

প্ৰভাৰে প্ৰগল্ভ ৰূপ দেখি নিৰূপম।

সৰে বোলৈ ইটো দুই দেৱতো উত্তম ॥

অনন্তৰে সূৰ্য্যে পাইলা অস্তগিৰি গই।

নিৰ্ভীলা বাম কৃষ্ণ গোপগণ লই ॥১১৫৪॥

নগৰৰ বাজত বহিলা বাসা কৰি।

ৰঙ্গে বাম কৃষ্ণ দুই পখালিলা ভৰি ॥

গোপগণ সঙ্গে লৈয়া ভুঞ্জি দধি ভাত।

বধিলা ৰজনী সুখে শুতিয়া শয্যাত ॥১১৫৫॥

ধনুৰ্ভঙ্গ ৰখীয়া সেনাৰ শুনি বধ।

নাসৈ নিদ্ৰা কংস ভৈল ভয়তে তবধ ॥

দেখৈ নানা বিমঙ্গল চিত্ত নোহে স্থিৰ।

ছয়াত নেদেখৈ সিটো আপুনাৰ শিৰ ॥১১৫৬॥

ধূলি কৰ্দমতো নিজ খোজক নাকলে।

আকাশত দেখে কতো দুই চন্দ্ৰ জ্বলে ॥

স্বপ্নত মৃতকে আসি কৰৈ আলিঙ্গন।

গৰ্দভত চড়ি কৰৈ বিষক ভোজন ॥১১৫৭॥

ওৰ ফুলমালা পিন্ধি ছয়া দিগম্বৰ।

তৈল ঘসি দক্ষিণক যায় একেশ্বৰ ॥

আনো নানা বিধ বিমঙ্গল দেখৈ আতি।

ভয়তে নপাইলে নিদ্ৰা কংসে সিটো ৰাতি ॥১১৫৮॥

অনন্তৰে কংসৰায় উঠি প্ৰভাতত।
 কৰাইলন্ত মল্লক্ৰীড়া মহোৎসৱ যত।।
 সজাইলেক উচ্চ মঞ্চঃ বঙ্গশালা বেঢ়ি।
 বাৱৈ ঢাক ঢোল ভেৰী কৰৈ নানা খেড়ি।।১১৫৯।।
 মঞ্চঃ চড়ি বসিলা যতেক পুৰবাসী।
 থান লৈয়া বসিলা নৃপতিগণে আসি।।
 মন্ত্ৰীগণ সমে কংস চড়িল মঞ্চত।
 নুগুচয় ভয় তাৰ ক্ষণেকো মনত।।১১৬০।।
 মল্লবাদ্য শূনি কাছিপাৰি যত মাল।
 মালগুৰু সমে প্ৰৱেশিলা বঙ্গশাল।।
 চাণুৰ মুষ্টিক কূট তোশল অপৰ।
 শল্ল নামে আইল আৰো মল্ল ভয়ঙ্কৰ।।১১৬১।।
 কৰ দিয়া নন্দো গোপগণ সমন্বিত।
 মঞ্চঃ চড়ি বসিলন্ত ছয়া একভিত্তি।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে সম্প্ৰতি।
 বোলা হৰি হৰি সৰে হৌক সদগতি।।১১৬২।।

।। একাদশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। গোপাল কৃপাল কৰুণাময়।

হৰিয়ো হৰিভকতৰ ভয়।।৯৬।।

পদ ।। কহন্ত নৃপতিত শুকমুনি।

ৰাম কৃষ্ণঃ মল্লদুন্দুভি শূনি।।

কৰিয়া শৌচ ভৈলা কাছপাৰ।
 শূনিয়ো আৰে কেনে অৰ্থ তাৰ।।১১৬৩।।
 ধনু ভাঙ্গি সেনা মাৰিলো তাৰ।
 দেখাইলো নিজ বীৰ্য্য আপুনাৰ।।
 তথাপি পিতৃৰ নোছোড়ৈ বন্ধ।
 আন্ধাকো মাৰিবে কৰৈ প্ৰবন্ধ।।১১৬৪।।
 মমাৰ বধে আউৰ দোষ নাই।
 এহি বুলি লড়ি গৈলা দোভাই।
 বঙ্গৰ দ্বাৰ পাইলা গৈয়া পাছে।
 কুৰলয়াপীড় বাটতে আছে।।১১৬৫।।
 অশ্বৰ্থ হাতীয়াৰো আঁছে খুম্পি।
 ৰহি আঁছে সিটো কৃষ্ণক চুম্পি।।
 দেখি কৃষ্ণে তাৰ বুজি ইঙ্গিত।
 মেহাইলন্ত পীত বন্ধ কটিত।।১১৬৬।।
 কুটিল অলকা বান্ধিল তুলি।
 মাতিলা শূনৰে অশ্বৰ্থ বুলি।।
 যাইবো বঙ্গশালা সত্বৰ কৰি।
 পথ ছাড়ি দেস ঐৰ অন্তৰি।।১১৬৭।।
 বাট নেদ য়েৰে শূন দ্বন্দুৰ।
 কুঞ্জৰ সমে নিবো যমপুৰ।।
 হেন শূনি পাছে অশ্বৰ্থ ৰাগি।
 খুম্পিল হাতীক কৃষ্ণক লাগি।।১১৬৮।।

ধায়া গৈল হস্তী কালান্ত প্ৰায়।
 ধৰিল কৃষ্ণক শুণ্ডে মেহুই॥
 এৰাইল আশ্বেফাট কৰিয়া উঠি।
 মাতঙ্গক কৃষ্ণে মাৰিলা মুঠি॥১১৬৯॥
 ভৰিৰ মাঝতে লুকাইলা তাৰ।
 ক্ৰোধিল কুঞ্জৰে পায় প্রহাৰ॥
 নেদেখি সিটো ফোফাই যেন নাগ।
 শুঙ্গি শুঙ্গি পাইল কৃষ্ণক লাগ॥১১৭০॥
 ধৰিল কৃষ্ণক শুণ্ডে মেহুই।
 বাজ ভৈলা কৃষ্ণ বলে এড়াই॥
 লাঞ্জত তাৰ ধৰি চক্ৰপাণি।
 একশত হাত নিলন্ত টানি॥১১৭১॥
 সৰ্পক আৰোহৈ যেন গৰুড়ে।
 কৃষ্ণক ধৰিবে চাহয় শুড়ে॥
 ইকাতি সিকাতি হোৱন্তে যাই।
 টানি নেন্ত কৃষ্ণে শ্ৰমে এড়াই॥১১৭২॥
 নপাৰে ধৰিবে সিটো কৃষ্ণক।
 যেন দামুৰিক টানে বালক॥
 অনন্তৰে তাৰ লাঞ্জৰ এড়ি।
 ভৈলন্ত সন্মুখ হস্তীক হৰি॥১১৭৩॥

চাপৰ মাৰিয়া যান্ত লৰড়ে।
 খেদি নেয় হস্তী গোড়ত গোড়ে॥
 লীলায়ে পড়িয়া উঠিলা হৰি।
 পড়িল বুলি হস্তী ক্ৰোধ কৰি॥১১৭৪॥
 পৃথিৱীত সিটো ভিৰিল দান্তে।
 গাৱৰ সৰ বল দিয়া ঝাণ্টে॥
 নাহিকে কৃষ্ণ দেখি হস্তী কোপে।
 ধাইলেক কৃষ্ণক দুনাই আটোপে॥১১৭৫॥
 উপৰে হাতীয়াৰে খুন্সি যায়।
 ধৰিলা শুণ্ডত মাধৰে পাই॥
 প্ৰমত্ত সিংহে যেন লীলা কৰি।
 পাড়িলা ভূমিত হস্তীক হৰি॥১১৭৬॥
 পাৰে ভিৰি তাক কৰি আক্ৰান্ত।
 লৈলন্ত উভাৰি হস্তীৰ দান্ত॥
 হস্তী হস্তীয়াৰ দুইকো জপাই।
 মাৰিলন্ত গজ দান্তে কোবাই॥১১৭৭॥
 মৰা কুৱলয়াপীড়ক এড়ি।
 পশিলা বঙ্গশালা ৰাম হৰি॥
 চৌপাশে গোপগণে বেড়ি যান্ত।
 দোভাইৰ কান্ধত হস্তীৰ দান্ত॥১১৭৮॥

প্ৰকাশে কৃষ্ণৰ মুখ কমল।
 দেখিয় তাতে ঘৰ্ম বিন্দুজল।।
 ৰুধিৰ ছিটা তাৰ মাজে মাজে।
 পদপঙ্কজত নূপুৰ বাজে।।১১৭৯।।
 শ্যামল তনু তাতে পীত বাস।
 কমল লোচনে নুগুচে হাস।।
 ভুলিল সমাজে কৃষ্ণক চাই।
 বোলা হৰি হৰি হৰি সদায়।।১১৮০।।

।। দ্বাদশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। হে কৃষ্ণ কৰা কৃপা পৰমানন্দ।
 নজানো ভকতি মৰিঃ মলমতি মন্দ।।৯৭।।
 পদ ।। কৰিলা প্ৰকাশ ৰামে সমে সমজ্যাত।
 দৈখে দশপ্ৰকাৰে কৃষ্ণক সিবেলাত।।
 মালে বোলে কিনো বজ্ৰময় কলেৱৰ।
 অন্যজনে বোলৈ এহেস্তেসে নৰবৰ।।১১৮১।।
 নাৰীগণে বোলে মূৰ্ত্তি ধৰিছা মদনে।
 আমাৰেসে বন্ধু বুলি মানে গোপগণে।।
 আমাৰেসে শাস্তা বোলে দুষ্ট ৰাজাচয়।
 বসুদেৱ দৈৱকীয়ে বোলয় তনয়।।১১৮২।।

কংসে বোলে এহি কৃষ্ণ অন্তক আত্মাৰ।
 অঞ্জানীসকলে বোলে নন্দৰ কুমাৰ।।
 যোগীগণে বোলে এহেস্তেসে ব্ৰহ্মতত্ত্ব।
 বৃষ্ণবংশে বোলে এস্তে কুলৰ দৈৱত।।১১৮৩।।
 ধৰি মল্লবেশ পিন্ধি ৰত্ন আভৰণ।
 ৰঙ্গ মথ্যে প্ৰকাশন্ত ৰাম নাৰায়ণ।।
 কাছিয়া আছন্ত যেন নট দুই প্ৰায়।
 নভৈল তৃপিতি লোক দুইবো ৰূপ চাই।।১১৮৪।।
 নয়নে পিৰয় যেন চেলেকে জিহ্বায়।
 বাহুৱে আলিঙ্গে যেন শুঙ্গে নাসিকায়।।
 অন্যোঅন্যে বোলে যেন কথা আছো শুনি।
 সেহিটো কৃষ্ণক দেখো নয়নে আপুনি।।১১৮৫।।
 নাৰায়ণ অংশ দুয়ো জানিবা সাক্ষাত।
 বসুদেৱ গৃহে দৈৱকীত ভৈলা জাত।।
 গোকুলত খৈলন্ত বাঢ়িলা নন্দ ঘৰে।
 পুতনাক বধিলা এহেস্তে দামোদৰে।।১১৮৬।।
 চক্ৰবাত দৈত্যক মাৰিলা চিপি গল।
 ভাঙ্গিলা অৰ্জুন মাজে টানি উডুখল।।
 অঘ বক ধেনুক কেশীৰ লৈলা প্ৰাণ।
 গোপ গৰু বনাগ্নিত কৰিলাহা ত্ৰাণ।।১১৮৭।।

কালিক দমিলা গব্বৰ গুচাইলা ইন্দ্ৰৰ।
 সাতদিন একে হাতে তুলিয়া মন্দৰ।।
 ৰাখিলা গোকুল মহা বাত বৃষ্টি হস্তে।
 বঢ়াইবে যাদৱ বংশ এন্তে ভগৱন্তে।।১১৮৮।।
 এহিতো হসিত মুখ দেখি অনুক্ষণে।
 এড়াইলা বিৰহ তাপ সুখে গোপীগণে।।
 আনে শ্ৰেষ্ঠ এন্তে ৰাম কমললোচন।
 প্ৰলম্ব প্ৰমুখ্যে মাৰিলন্ত দৈত্যগণ।।১১৮৯।।
 এহিমতে লোকে য়েৰে কৰৈ গলাৰৱ।
 বাৱন্তে আছন্ত বাদ্য বঢ়ায়া উৎসৱ।।
 শুনি নসহিল তাক চাণুৰ বিবুদ্ধি।
 বুলিবে লাগিল ৰাম কৃষ্ণক সম্বোধি।।১১৯০।।
 শুনি বাহু যুদ্ধত কুশল দুই ভাই।
 দেখিবাক লাগি ৰাজা আনিলা মতাই।।
 মহা হৰষিত মনে সৰে গোপগণে।
 মল্লযুদ্ধ কৰি গৰু চাৰি ফুৰা বনে।।১১৯১।।
 হেনজানি তুমি আমি আসা বন্ধ ধৰো।
 নৃপতিৰ প্ৰীতি সাধি মল্লযুদ্ধ কৰো।।
 সৰ্বভূতময় ৰাজা শাস্ত্ৰত কহয়।
 ৰাজাতুষ্টি ভৈলে সৰ্বজন তুষ্টি হয়।।১১৯২।।

শুনি কৃষ্ণে দিলা তাক উচিত উত্তৰ।
 ভোজ নৃপতিৰ আমি প্ৰজা বনচৰ।।
 তুল্যবল সহিতে ক্ৰীড়িবো যথোচিত।
 সাধিবো ৰাজাৰ যেন প্ৰীতি মনোনীত।।১১৯৩।।
 কৰিবোহো বাহুযুদ্ধ সমুচিত কৰ্মে।
 তেৰেসে নপাইব সভাসদক অধৰ্মে।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে ছাড়া আন কাম।
 পলাওক পাতক ডাকি বোলা ৰাম ৰাম।।১১৯৪।।

।। ত্ৰয়োদশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। ৰাম পাৰে কৰা ৰতি।
 ভাই ৰামৰ চৰণে গতি^{১৪৫}।।৯৮।।
 পদ ।। শুনিয়া চাণুৰে বোলে কৃষ্ণক।
 নুহিকা গোপাল তুমি বালক।।
 গজ সহস্ৰৰ বলে অধিক।
 মাৰিলা লীলায়ে হেন হস্তীক।।১১৯৫।।
 এহেন্তে ৰাম মহা বলিয়াৰ।
 মৰ্দ্ৰিঃ সমে তুমি কৰা প্ৰহাৰ।।
 মুষ্টিক সহিতে যুজোক বল।
 অন্যায় নুহি দুয়ো মহামল্ল।।১১৯৬।।

১৪৫। পা. ৰাম পাৰে কৰা ৰতি। ভাই ৰামৰ নামেসে গতি।।

শুনি কৃষ্ণে কৰি নিশ্চিত মতি।
 সমুখ ভৈলা চাণূৰক প্ৰতি।।
 মুষ্টিককো ধাইলা ৰোহিণীসুত।
 মিলিল মল্লযুদ্ধ অদভূত।।১১৯৭।।
 হাতক হাতে মালবন্ধে বান্ধি।
 দুই পাৰে দুই পাৰক ছান্দি।।
 আজোৰে অন্যোঅন্যে বলে ধৰি।
 মুষ্টিতে মুষ্টি মাৰে দৃঢ় কৰি।।১১৯৮।।
 শ্ৰমে দুয়ো দুই জানুত হানে।
 মুণ্ডত মুণ্ডে ঠেকা মাৰৈ টানে।।
 হিয়াত হিয়া মাৰৈ ঠাট কৰি।
 আজুৰি নেয় কতো হাতে ধৰি।।১১৯৯।।
 মাৰৈ গলদঙ্গা হুঁহু বুলি।
 বাহুৰে আটিয়া আছাৰৈ তুলি।।
 ছান্দিয়া হাতে পাৰে পৰি দুই।
 বাগৰ পাৰৈ একপিণ্ড হুই।।১২০০।।
 বান্ধৰ চোটে ভাঙ্গে কলেৰৰ।
 এড়ায়া কতোহো হোৱে অন্তৰ।।
 ক্ৰোধে চক্ষু পকাই সঘনে চান্ত।
 তৰ্জ্জন্ত গৰ্জ্জন্ত কামুৰি দান্ত।।১২০১।।

বলী নিৰ্বলীৰ যুদ্ধ দেখিয়া।
 পুৰবাসী স্ত্ৰীৰ নসহে হিয়া।।
 অন্যোঅন্যে বোলৈ ইটো অকৰ্ম্মে।
 ৰাজসমাজক পাৰৈ অধৰ্ম্মে।।১২০২।।
 ৰাজায়ো কৰাৰৈ অন্যায় যুদ্ধ।
 তাকো চাই আছৈ সৰে অৰোধ।।
 ইটো দুই মাল বজ্ৰৰ সাৰ।
 মাধৱ ৰাম আতি সুকুমাৰ।।১২০৩।।
 নতু প্ৰবেশন্ত যৌৱন কাল।
 আসম্বাক যুজে দুৰ্জ্জয় মাল।।
 সভাৰো ধিক্কাৰ থাকোক আতি।
 কহয় কথা অন্যোঅন্যে মাতি।।১২০৪।।
 দেখিয়ো কৃষ্ণৰ বদন ইন্দু।
 ব্যাপিয়া আছে ঘৰ্ম্মৰ্জল বিন্দু।।
 জলে সমে যেন পঙ্কজ কোষ।
 যুজন্ত শত্ৰুক কৰি আক্ৰোশ।।১২০৫।।
 কেহোজনী বোলৈ কিনো আসুখ।
 কিয়নো নচাৰা ৰামৰ মুখ।।
 অৰুণ নেত্র পঙ্কজৰ জৌতি।
 কৰিছা ক্ৰোধ মুষ্টিকৰ প্ৰতি।।১২০৬।।

কেহো বোলৈ সখি দেখিয়ো তুমি।
 ধন্য ধন্য যিটো ব্ৰজৰ ভূমি।।
 পুৰাণ পুৰুষ এহেস্তে হৰি।
 ফুৰন্ত যৈত নানা ক্ৰীড়া কৰি।।১২০৭।।
 অৱতৰি বিষ্ণু আছা মহীত।
 ইহাক্কো যুজাৰৈ মালে সহিত।।
 ইটো সমাজক আছৈ খিক্কাৰ।
 বোলা হৰি হৰি তৰা সংসাৰ।।১২০৮।।

।। চতুৰ্দশ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ৰামেসে গতি ভজ মোৰ মতি।
 ৰামেসে গতি ৰামেসে গতি^{১৪৬}।।১৯।।
 পদ ।। অভাগী কিনো আমি সৰে সখী।
 যুদ্ধ সময়ত কৃষ্ণক দেখি।।
 কি পুণ্য কৰিলে ব্ৰজৰ নাৰী।
 অনুক্ষণে দেখে হেন মুৰাৰি।।১২০৯।।
 যাহাৰ ৰূপৰ নাহি সমান।
 অনুদিনে কৰৈ নয়নে পান।।
 মথস্তে দধিক দোহস্তে গাই।
 কৰস্তে গৃহৰ কৃত্য সদায়।।১২১০।।

১৪৬। পা. ৰামেসে গতি ভজ মোৰ মতি। ৰামেসে গতি।।

কৃষ্ণৰ গাৱৈ গুণ নাম গীত।
 সততে কৃষ্ণত অৰ্পিয়া চিত্ত।।
 পৰৈ প্ৰেমভাৱে লোতক ৰাড়ি।
 ধন্য ধন্য কিনো ব্ৰজ সুন্দৰী।।১২১১।।
 প্ৰভাতে যাহস্তে ব্ৰজৰ হস্তে।
 গৰু সমে সন্ধ্যা বেলা আসস্তে।।
 কৃষ্ণৰ বাংশীৰ শুনস্তে ৰাৱ।
 বজায় গোপীসৰ আকুল ভাৱ।।১২১২।।
 কৃষ্ণক দেখি মিলৈ মহা সুখ।
 চাহয় ঈষত হসিত মুখ।।
 সদয় দৃষ্টি চান্ত বনমালী।
 কতনো কৰিলে পুণ্য গোৱালী।।১২১৩।।
 শুনিয়া সৰে পুৰস্তীৰ বাণী।
 দৈৱকী বসুদেৱ দুয়ো প্ৰাণী।।
 নজানি দুয়ো তনয়ৰ বল।
 ভৈলা পুত্ৰ শোকে দুয়ো বিহুল।।১২১৪।।
 ৰাৰিয়া পৰৈ নয়নৰ নীৰ।
 যমক দেখে চিত্ত নোহে স্থিৰ।।
 পুত্ৰক চাই কৰৈ হাহাকাৰ।
 দেখে দুয়ো দশোদিশে আন্ধাৰ।।১২১৫।।

দেখিয়া ভকতৰ ভয়হাৰী।
 শত্ৰু বধিবাক মনে মুৰাৰি।।
 কৰিলা নিষ্ঠুৰ প্ৰহাৰ ধাই।
 মূৰ্ছিত চাণুৰ চেতন নাই।।১২২৬।।
 সন্ধুকি যেন শেন গোটে উঠি।
 মাৰিলে কৃষ্ণক ঝাৰলে^{১৪৭} মুঠি।।
 নটলিলা হৰি পায় প্ৰহাৰ।
 ধৰিলন্ত দুই বাহুত তাৰ।।১২১৭।।
 তুলি উপৰক ফুৰাইলা পাক।
 আশ্ফালিলা বলে মাটিত তাক।।
 মুকুত কেশ হাড় বিহৰিল।
 ইন্দ্ৰধ্বজ যেন চাণুৰ পড়িল।।১২১৮।।
 মুষ্টিককো ৰামে দিলা চাপৰ।
 ৰুধিৰ ছাদি পীড়া পাইল বৰ।।
 ভূমিত পড়িল প্ৰাণক ছাড়ি।
 পড়ে বৃক্ষযেন বায়ু উভাৰি।।১২১৯।।
 আসিল খেদি আউৰ কূট নামে।
 বাম মুষ্টি হানি মাৰিলা ৰামে।।
 তোষল শল্ল খাইল ক্ৰোধ কৰি।
 লাথি হানি দুইকো বধিলা হৰি।।১২২০।।

চাণুৰ মুষ্টিক কূট তোষল।
 মাৰিলা শল্লকো দেখি বিহুল।।
 আউৰ মল্ল ভয় হুয়া বৰ।
 প্ৰাণ ৰাখি সৰে দিলা লৰড়।।১২২১।।
 দেখিয়া পাছে ৰাম কৃষ্ণ ৰঙ্গে।
 আনিয়া গোপগণ লৈয়া সঙ্গে।
 দেখায়া মল্লক্ৰীড়া বিপৰীত।
 নাচন্ত লোকৰ ৰঞ্জিয়া চিত্ত।।১২২২।।
 ৰুণ ঝুণ কৰি নূপুৰ পাৰে।
 উৎসৱ কৰি মল্লবাদ্য বাৰে।।
 অঙ্গিভঙ্গি কৰি তাহাৰ চেৰে।
 কৰন্ত নৃত্য আতি আদিদেৰে।।১২২৩।।
 দেখিয়া সমাজে তুলিল হাসি।
 কৰে সাধুবাদ দান্ত প্ৰকাশি।।
 সৰে ৰঙ্গ ভৈল কংসত বাজে।
 হৰি চৰিত্ৰক শুনা সমাজে।।১২২৪।।
 কেতিক্ষণ পৰা ধৰিল কালে।
 মনুষ্য জন্ম নেনা আলজালে।।
 শঙ্কৰে কহে এৰা আনকাম।
 ঘুষিয়ো ঘনে ঘনে ৰাম ৰাম।।১২২৫।।

॥ পঞ্চদশ কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ এ হৰি ৰাম নিৰঞ্জন যদুপতি।

তুমিসে মাধৱ মোৰ অগতিৰ গতি ॥ ১০০ ॥

পদ ॥ মাৰিলন্ত কৃষ্ণে য়েৰে বৰ বৰ মাল।

মল্ল বাদ্য বাইবে নিষেধিল কংস কাল ॥

বন্ধিবে লাগিল মহাক্ৰোধে অন্ধ হুই।

কিনো অসজ্জন বসুদেৱ সুত দুই ॥ ১২২৬ ॥

নগৰৰ বাজ কৰি খেদায়ো আশ্ৰাৰ।

দুষ্ট বসুদেৱক সত্বৰ কৰি মাৰ ॥

গোৱালৰ ধনক আগ্ৰহি সৰে লৈয়ো।

দুশ্মতি নন্দক লোহা লগাই বান্ধি থৈয়ো ॥ ১২২৭ ॥

পিতৃ উগ্ৰসেনক সত্বৰে মাৰ নিয়া।

নাৰাখিবি যত আৰ আছে লগৰীয়া ॥

শুনি কদৰ্থনা বাণী কৃষ্ণ কৃপাময়।

জুলি গৈলা ক্ৰোধে আতি নসহে হৃদয় ॥ ১২২৮ ॥

লঘিমা গুণক আশ্ৰয়িয়া কৃষ্ণদেৱে।

কংসৰ উচ্ছিত চাঙে উঠিলন্ত ডেৱে ॥

দেখি কংস আসনৰ উঠি অৱক্ষণে।

ধৰিলেক খাণ্ডা বাক যুজিবাক মনে ॥ ১২২৯ ॥

বাকক বান্ধাৰে লুক্ষি ফিফ্কাৰে খাণ্ডাক।

যেন শেন গোটে আকাশত ফুৰৈ পাক ॥

অচিন্ত্য মহিমা হৰি লীলায়ে হাসিয়া।

আলগতে কংসক ধৰিলা চাম্প দিয়া ॥ ১২৩০ ॥

গুচিল প্ৰভাৱ তাৰ হত ভৈল দৰ্প।

গৰুড়ৰ হাতে যেন বন্দী ভৈল সৰ্প ॥

কিৰীটি সহিতে তাৰ ধৰিয়া চুলত।

ভূমিত পাড়িয়া উঠিলাহা উপৰত ॥ ১২৩১ ॥

জগতৰ ভৰত মৰিল কংসৰায়।

চুলে ধৰি সমাজত ফুৰাইলা ঘসাই ॥

হস্তীক আজোৰে যেন মত্ত সিংহৰাজে।

দেখি হাহাকাৰ কৰৈ সকল সমাজে ॥ ১২৩২ ॥

পিয়ন্তে বোলন্তে সিটো পথত ভ্ৰমন্তে।

নিশ্বাস কাঢ়ন্তে নিশা শয়ন কৰন্তে ॥

ভয়তে আগতে দেখে কৃষ্ণক সদায়।

সিহেতু কৃষ্ণৰ ৰূপ পাইলে কংসৰায় ॥ ১২৩৩ ॥

কঙ্ক আদি কৰিয়া কংসৰ আঠ ভাই।

ভাইৰ মান সাধো বুলি ক্ৰোধে গৈলা ধাই ॥

পৰিষে মাৰিলা কোবাই ৰঙ্গে হলধৰে।

পূৰ্বত পশুক যেন মাৰিলা শঙ্কৰে ॥ ১২৩৪ ॥

আকাশক ছানি বাঁৱৈ দেৱৰ দুন্দুভি।
 ব্ৰহ্মা আদি দেৱে পুষ্প বৰিষে সুৰভি।।
 বুলিলা প্ৰশংসা বাণী আকাশৰ পৰা।
 উৎসৱে নাচিল কাছি মুখ্য অপেশ্বৰা^{১৪৮}।।১২৩৫।।
 ৰাজনাৰী নিৰন্তৰে বজাইল কান্দন্তে।
 হা স্বামী বুলি আতি হিয়া থাকুৰন্তে।।
 স্বকী স্বকী স্বামীক আলিঙ্গি কান্দে ধৰি।
 নয়নৰ লোতক ধাৰায়ে পড়ে ৰাৰি।।১২৩৬।।
 তাসম্বাক কৃষ্ণে আশ্বাসিয়া পঠাই ঘৰে।
 কৰাইলা কংসৰ প্ৰেতকাৰ্য্য নিৰন্তৰে।।
 অনন্তৰে ভগৱন্ত ভকতৰ গতি।
 পাতিলন্ত নিয়া উগ্ৰসেনক নৃপতি।।১২৩৭।।
 ছোড়িলা বন্ধন হৰি পিতৃৰ মাতৃৰ।
 কৰিলা বন্দন দুইকো পাৰে ছুইয়া শিৰ।।
 ভকত বৎসল হেন লোকত দেখাই।
 বোলা হৰি হৰি তৰা পাতক খেদাই।।১২৩৮।।

।। কংসবধ সমাপ্ত।।১২।।

১৪৮। পা. উৎসৱে নাচিবে লৈল যতোক অপ্সৰা

।। ত্ৰয়োদশ খণ্ড।।

।। গোপী-উদ্ধৱ সংবাদ।।

ঘোষা।। মাধৱ মধুসূদন ৰাম।
 ভকত বৎসল কৰো প্ৰণাম।।১০১।।
 পদ ।। বিৰহে আকুল গোপীক জানি।
 উদ্ধৱক মাতি বুলিলা বাণী।।
 আন্মাক পৰম তুমি ভকত।
 যায়ে গোকুলক চড়ি ৰথত।।১২৩৯।।
 বচন সন্দেশ গোপীত কই।
 প্ৰবোধ দিবা কতো দিন ৰই।।
 গৈলন্ত উদ্ধৱ গোপ নগৰী।
 আদৰিলা নন্দে আতি সাদৰি।।১২৪০।।
 যশোদা কান্দন্ত কৃষ্ণক স্মৰি।
 চক্ষুৰ লোহ পড়ে সৰসৰি।।
 সোধন্ত ৰাম মাধৱৰ কথা।
 এড়িলন্ত কৃষ্ণে আমাৰ বেথা।।১২৪১।।
 মাৰ বাপ পাই নাইলা দুনাই।
 আন্মাক কৰিলা অনাথ প্ৰায়।।
 এহি বুলি দুয়ো কান্দন্ত আতি।
 উদ্ধৱে প্ৰবোধ দিলন্ত মাতি।।১২৪২।।

দেখিবা কৃষ্ণক নকৰা খেদ।
 কৰিব হৰি দুঃখ পৰিচ্ছেদ।।
 উদ্ধৰৰ বোলে দুয়ো জুড়াইল।
 কৃষ্ণৰ কথাতে ৰাতি পুহাইল।।১২৪৩।।
 গোপীগণো আতি ব্যাকুল চিত্ত।
 গাৰে উজাগৰে কৃষ্ণৰ গীত।।
 কাহাৰো হৰি বিনা নাহি স্বস্থ।
 ওলায়া দৈখে সূৰ্ণৰ ৰথ।।১২৪৪।।
 কোন আসি আছে নন্দৰ পুৰ।
 জোনো কংসদূত আইল অক্ৰূৰ।।
 নিলেক কমললোচন স্বামী।
 যাহাৰ বিৰহে মৰোহো আমি।।১২৪৫।।
 ইবাৰ কিবা মাংস নেয় কাটি।
 মৰিল কংস দিবে পিণ্ড বাটি।।
 ডাকিয়া পাঠে অক্ৰূৰক গালি।
 হা কৃষ্ণ বুলি কান্দে গোৱালী।।১২৪৬।।
 দেখিলা সৰে উদ্ধৰক পাছে।
 ৰূপে মনোহৰ জ্বলন্তে আছে।।
 আজানুলম্বিত বাহু দুখান।
 নৱ পদ্ম যেন জ্বলৈ লোচন।।১২৪৭।।

গাৰে পীতবস্ত্ৰ কৰ্ণে কুণ্ডল।
 পদ্মসম শোভৈ মুখ মণ্ডল।।
 গলত জ্বলৈ নৱপদ্মমালা।
 বিস্ময় ভৈল যত গোপবালা।।১২৪৮।।
 ইটো কোনজন কৃষ্ণৰ বেশ।
 জোনো আনি আছে কৃষ্ণ সন্দেশ।।
 বিৰলে নিয়া উদ্ধৰক মাতি।
 বেঢ়িয়া বসিল সমাজ পাতি।।১২৪৯।।
 জানিলো তুমি মুখ্য হৰিদাস।
 পঠাইলা পিতৃৰ মাতৃৰ পাশ।।
 মুনিৰো দুস্ত্যজ বন্ধুৰ স্নেহ।
 জানো আনি আছা কৃষ্ণ সন্দেশ।।১২৫০।।
 নুহি গোকুলক স্মৰিবা কেনে।
 পুষ্প চুম্বি এড়ে ভ্ৰমৰ যেনে।।
 স্ত্ৰীতো হেতু তেনে পুৰুষচিত্ত^{১৪৯}।
 বুজিলো কৃষ্ণৰ আমি ইঙ্গিত।।১২৫১।।
 এড়িলা স্নেহ প্ৰভু সমুদায়।
 মথুৰা নাগৰী সুন্দৰী পায়।।
 এহি বুলি সৰে লজ্জাক এড়ি।
 কান্দন্ত কৃষ্ণৰ গুণ সুমৰি।।১২৫২।।

কৃষ্ণক লাগি আতি প্ৰেমভাৰে।
 কৃষ্ণৰ সৰে গুণগীত গাৰে।।
 কৃষ্ণতে সৰে নিমজাইল মন।
 কাহাৰো গাৱত নাহি চেতন।।১২৫৩।।
 উদ্ধৰে গোপীৰ দেখিয়া ভাৱ।
 বিস্ময় হুয়া শিহৰাইলা গাৱ।।
 নন্দৰ ব্ৰজে যত গোপীজাক।
 শিৰে বন্দো তান পদধূলোক।।১২৫৪।।
 ৰাত্ৰি দিনে গাৱৈ হৰি চৰিত্ৰ।
 তিনিয়ো লোকক কৰৈ পৰিত্ৰ।।
 বোলন্ত অনেক প্ৰবোধ বাক।
 ক্ৰন্দন এৰা আৰে গোপীজাক।।১২৫৫।।
 কিনো তোৰাসৰে কৰিলা পুণ্য।
 সদায়ে গোৱা গোৱিন্দৰ গুণ।।
 হৰিত মৰিল আতি হৃদয়।
 কিনো তোমাসাৰ ভাগ্য উদয়।।১২৫৬।।
 হৰিৰ অৰ্থে পতি পুত্ৰ এড়ি।
 কৰিলা পূজা যেন সৰে চেড়ী।।
 জানিলো সংসাৰ তৰিলা সুখে।
 বৰ্ণাইবো আৰ কতো মোৰ মুখে।।১২৫৭।।

কহিলা কৃষ্ণৰ সন্দেশ বাক।
 জুৰাইল শুনি সৰে গোপীজাক।।
 উদ্ধৰত কথা সোধে দুনাই।
 সুখে কি আছন্ত কৃষ্ণ গোসাঞি।।১২৫৮।।
 আন্নাৰ কথা কি পৰে মনত।
 যেন ক্ৰীড়া ভৈল ৰাত্ৰি বনত।।
 আৰ কি আসিব নন্দৰ পুৰ।
 কৈসানি দেখিবো মুখ প্ৰভুৰ।।১২৫৯।।
 পৰৈ নকান্দন্তো চক্ষুৰ পানী^{১৫০}।
 উদ্ধৰে প্ৰবোধি বুলিলা বাণী।।
 এড়া অনুশোচ দেখিবা হৰি।
 ৰাম বুলি যাযো সংসাৰ তৰি।।১২৬০।।
 শুনা সৰ্বজন কৃষ্ণৰ বাণী।
 ভক্তক স্নেহ কৰা চক্ৰপাণি।।
 কামাতুৰ ভাৰে ভজিয়া হৰি।
 তৰিল এতক গোপৰ নাৰী।।১২৬১।।
 তাহাক শান্ত কৰাইলন্ত পাছে।
 ভক্তৰ ইষ্ট কোন দেৱ আছে।।
 আলাস তেজিয়া ভজিয়ো হৰি।
 সমস্ত নৰে ডাকি বোলা হৰি।।১২৬২।।

।। গোপী-উদ্ধৰ সংবাদ সমাপ্ত।।১৩।।

॥ চতুর্দশ খণ্ড ॥
॥ কুঁজীৰ বাঞ্ছা পূৰণ ॥

ঘোষা ॥ ভকত বান্ধৱ মাধৱ ৰাম
তুমি অগতিৰ গতি।
ছাড়ে জোনো মোৰ মনে নাৰায়ণ^{১৫১}
তোন্ধাৰ চৰণে ৰতি ॥১০২॥
পদ ॥ শুক নিগদতি শুনা কুৰুপতি
কৃষ্ণৰ মনুষ্য লীলা।
গোপিকাক শান্ত কৰি মথুৰাক
উদ্ধৰ য়েৰে আসিলা ॥
মদনে দগধ সৈৰিন্দীক দেখি
পাছে হৰি অন্তৰ্য্যামী।
উদ্ধৰ সহিতে তাইৰ মন্দিৰক
লড়িলা জগত স্বামী ॥১২৬৩॥
সৈৰিন্দীৰ সিটো বিচিত্ৰ মন্দিৰ
সূৰ্য্য যেন কৰৈ কান্তি।
সুৰ্গ আসনে ৰঞ্জিত ভাজনে
প্ৰকাশে প্ৰদীপ পান্তি ॥

১৫১। পা. ছাড়ে জোনো মোৰ মুখে নাৰায়ণ

সুৰ্গ খাটত বিছাই হংস তুলি
পুষ্প সিঞ্চি আঁছে ছানি।
মুৰালি মুকুতা^{১৫২} থোপা আৰি চাৰু
চন্দ্ৰাতপ আঁছে টানি ॥১২৬৪॥
মলয় চন্দন সুগন্ধিত ঘ্ৰাণ
মালতী চম্পা শিৰীষ।
অগৰু ধূপৰ ধূম্ৰে আমোদিত
বাসয় দিশ বিদিশ ॥
চৌপাশে পুতলা লেখিছে বাৰত
কৰন্তে আঁছে সুৰত।
যাক দেখি হোৱৈ কামী পুৰুষৰ
কামে চিত্ত উনমত্ত ॥১২৬৫॥
হেন মন্দিৰৰ মধ্যত সুন্দৰী
বসিয়া আঁছে আসনে।
চৌপাশে বেঢ়িয়া সেৱা কৰি আঁছে
সালঙ্কতা দাসীগণে ॥
কৃষ্ণকেসে মনে চিন্তি আঁছে আতি
কেতিক্ষণে পাইবো বুলি।
সেহি বেলা আসি মাধৱো মিলিলা
দেখিলেক মাথা তুলি ॥১২৬৬॥

১৫২। পা. মুকুতা মুৰালি

উল্লাসি উৎসৱে আগবাঢ়ি গৈল
 সখীগণ লৈয়া সঙ্গে।
 আসনে বৈসাই সাদৰে কৃষ্ণক
 পূজিল যুৱতী বঙ্গে।।
 উদ্ধৱক আতি সতকাৰ কৰি
 আসন দিলা বঢ়াই।
 আসনক মান্য- কৰি হাতে দিয়া
 বসিল মাটিতে যাই।।১২৬৭।।
 মনুষ্য চেষ্টাক দেখাই কৃষ্ণে পাছে
 শয্যাতে ভৈলা প্ৰৱেশ।
 সৈবন্ধীয়ো স্নানি^{১০} দিব্য অলঙ্কাৰ
 পিন্ধিলা বস্ত্ৰ বিশেষ।।
 মধুপীয়া গন্ধে চন্দনে কুঙ্কুমে
 ভূষিত কৰিয়া লাস।
 কপূৰ তাম্বুল ভুঞ্জি অনুৰাগে
 চাপিলা কৃষ্ণৰ পাশ।।১২৬৮।।
 কটাক্ষ ছটায়ৈ কৃষ্ণক চাহিয়া
 হাসিয়া লাজে নমাতে।
 আইস বুলি কৃষ্ণে কঙ্কণে মণ্ডিত
 কৰত ধৰিলা হাতে।।

শয্যাক আনিয়া অশেষ ক্ৰীড়িলা
 কৃষ্ণে পূৰি তাইৰ মতি।
 চন্দন অৰ্পণ পুণ্য লেশে পাইলে
 ঈশ্বৰ কৃষ্ণক পতি।।১২৬৯।।
 কৃষ্ণৰ চৰণ ধৰি ঘনে ঘন
 শুঙয় এড়িয়া ব্ৰীড়া।
 হৃদয় তনক চক্ষুত ঘৰিয়া
 এড়াইল মদন পীড়া।।
 আনন্দ মূৰ্ত্তিক দুইহাতে হিয়াত
 আলিঙ্গি ভৈল নিষ্পাপ।
 মোক্ষতো অধিক আনন্দ মিলিল
 তৰিল সংসাৰ তাপ।।১২৭০।।
 দুৰ্লভ কৃষ্ণক পতি পাই তাই
 আগত কৰৈ গোচৰ।
 দিন কতিপয় থাকা নাথ আত
 চৰণে কৰো কাতৰ।।
 তযু অঙ্গ সঙ্গ এৰিবে নৱাৰো
 আপুনি মোহিলা চিত্ত।
 কৃষ্ণে তাইক পাছে সন্মান কৰিয়া
 পূৰিলা মন বাঞ্ছিত।।১২৭১।।

বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ   দিয়া মন তুঘি
 সৈৰিপ্তীক হৰি বঙ্গে।
 আপুন গৃহক   চলি গৈলা পাছে
 উদ্ধৰক লৈয়া সঙ্গে।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে   বচিল শঙ্কৰে
 শুনিয়েক সৰে নৰ।
 অতি অল্প সেৱা   মাত্ৰতে সন্তোষ
 হোৱয় কৃষ্ণ ঈশ্বৰ।।১২৭২।।
 চন্দন অৰ্পণ   বিনে কুবুজাৰ
 আন কিছু পুণ্য নাই।
 এতেকতে হেন   দেখিয়ে পৰম
 প্ৰসাদ পাইলেক তাই।
 যিটো অনুক্ষণে   শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে
 ভজে এক চিত্ত কৰি।
 তাহাৰ ভাগ্যক   কহন নযায়
 ডাকি বোলা হৰি হৰি।।১২৭৩।।

।। কুঁজীৰ বাঞ্জা পূৰণ সমাপ্ত।।১৪।।

।। পঞ্চদশ খণ্ড।।

।। অক্ৰূৰৰ বাঞ্জাপূৰণ।।

ঘোষা।। গোপাল কৃপাল   পালিয়ো বাপ
 পাপ পয়োপিত মৰো।
 ইজন্মত নাথ   নভৈল ভকতি
 পাতকী কিমতে তৰো।।১০৩।।
 পদ ।। আত অনন্তৰে   ৰাম উদ্ধৰক
 কৃষ্ণে দুইকো লৈয়া সঙ্গে।
 অক্ৰূৰৰ প্ৰীতি   সাধিবাক প্ৰতি
 লড়িলা মনত বঙ্গে।।
 তিনি নৰোত্তম   বান্ধৱ পৰম
 আসন্ত দেখি অক্ৰূৰে।
 পৰম আনন্দে   আলিঙ্গিয়া আগ
 বাঢ়িলা আতি সাদৰে।।১২৭৪।।
 ৰামক কৃষ্ণক   পৰি প্ৰণামিলা
 তাকো প্ৰণামিলা দুই।
 আসনে বৈসাই   তিনিকো অৰ্চিলা
 অক্ৰূৰে বিস্ময় হুই।।

দোভাইৰ পাৰক পখালি শিৰত
 লৈয়া পাদোদক জল।
 গন্ধপুষ্পে ধূপে বসনে পূজিয়া
 কৰিলা জন্ম সাফল।।১২৭৫।।
 পৰম সাদৰে কৃষ্ণৰ চৰণ
 কোলাত লৈয়া বাস্তিল।
 প্ৰণতি পূৰ্বক তুতি কৰিবাক
 অক্ৰুৰে পাছে লাগিল।।
 সাধিলা আনন্দ কিনো নাৰায়ণ
 সৰাক্ষৰে বধি কংস।
 দুঃখৰ উদ্ধাৰ কৰি পুনৰপি
 বঢ়াইবাহা যদুবংশ।।১২৭৬।।
 তোম্বাৰ ভকতি পথক পাষণ্ডে
 কৰয় য়েৰে উচ্ছন্ন।
 সন্তৰ বক্ষাৰ হেতু অৱতাৰ
 হোৱা তেৰে নাৰায়ণ।।
 সম্প্ৰতি আপুনি বসুদেৱ গৃহে
 বাম সমে অৱতৰি।
 দুৰ্জ্ঞান ৰাজাক বধিয়া মাধৱ
 উদ্ধাৰিলা বসুন্ধৰী।।১২৭৭।।

আজি মোৰ গৃহ তীৰ্থতো অধিক
 পৱিত্ৰ ভৈল অশেষ।
 যিহেতু সাক্ষাতে জগতৰ গুৰু
 আপুনি ভৈলা প্ৰৱেশ।।
 কোননো পণ্ডিতে এড়িয়া তোম্বাক
 আনক ভজিবে যায়।
 ভকত জনক আপুনাকো দিয়া
 জানো ইটো অভিপ্ৰায়।।১২৭৮।।
 ভকতেসে প্ৰভু তোম্বাৰ বান্ধৱ
 দিয়া মনোৰথ সিদ্ধি।
 ব্ৰহ্মাৰ দুৰ্লভ তোম্বাক দেখিলো
 কিনো সুপ্ৰসন্ন বিধি।।
 সূত বিভূ দাৰা বিষয় জঞ্জাল
 চিণ্ডা মোৰ মোহজৰী।
 তোম্বাৰ চৰণ নিতান্তে চিন্তিয়া
 ফুৰো কৃপা কৰা হৰি।।১২৭৯।।
 অনেক ভকতি কৰিলন্ত স্তুতি
 নয়নৰ পৰৈ পানী।
 অক্ৰুৰৰ মন মোহি হৰি পাছে
 হাসিয়া বুলিলা বাণী।

তুমি গুৰু পিতৃ সুহৃদ আমাৰ
 আমি তমু পুত্ৰচয়।
 বক্ষণ পোষণ কৰিবা সদায়
 আন্মাত হুয়া সদয়।।১২৮০।।
 যত নদ-নদী সিয়ো তীৰ্থ হয়
 শিলাৰ প্ৰতিমা দেৱ।
 তেসম্বে পৱিত্ৰ কৰৈ য়েৰে পুনু
 বহু কাল কৰি সেৱ।।
 দেখিল মাত্ৰকে ভকতে পৱিত্ৰ
 কৰৈ লোক নিৰন্তৰ।
 দেৱে তীৰ্থে জানা ভকতজনৰ
 অনেক হোৱে অন্তৰ।।১২৮১।।
 হেনয় পৰম বন্ধুজন তুমি
 সুহৃদতে সাৰতৰ।
 হস্তিনাপুৰৰ পৰা পাণ্ডৱৰ
 বাৰ্ত্তক আনা সত্ৰৰ।।
 মৰিলন্ত পাণ্ডু পাঞ্চপুত্ৰ সমে
 কুন্তী তৈল দুঃখভাগী।
 ধৃতৰাষ্ট্ৰে বোলে আনিলা শুনিলো
 হস্তিনাপুৰক লাগি।।১২৮২।।

পাণ্ডৱক পুনু হিংসা কৰৈ ৰাজা
 আপুন পুত্ৰ নিদান।
 যেন ভাল মন্দ জানি আসা খুড়া
 সাধিবো মই কল্যাণ।।
 অক্ৰুৰক হেন প্ৰবোধ বুলিয়া
 প্ৰণয়ে ৰঞ্জিয়া চিত্ত।
 আপুন গৃহক চলি গৈলা পাছে
 উদ্ধৱ ৰাম সহিত।।১২৮৩।।
 তাহান চৰণে ভকতি কৰিলে
 সিজিবে সমস্তে কাম।
 হৰিসে পৰম বান্ধৱ জানিয়া
 লৈয়ো তান সদা নাম।।
 শূনা সৰ্বজন কেদিন জীৱন
 তথাপি নুগুণা মনে।
 হেন জানি কৃষ্ণ চৰণে শৰণ
 লৈয়ো অকপট মনে।।১২৮৪।।
 তান্ত বিনে আন ব্ৰহ্মাণ্ড মধ্যত
 তাৰন্তা নাহিকে কেৱ।
 জানি তান সদা গুণনাম গায়া
 কৃষ্ণক কৰিয়ো সেৱ।।

কৃষ্ণৰে কিঙ্কৰে   কহয় শঙ্কৰে
নেড়িবা মুখত নাম।
আলাসক এৰি   সমজ্যায়ে বেঢ়ি
ডাকি বোলা ৰাম ৰাম।।১২৮৫।।

।। অক্ৰুৰৰ বাঞ্ছাপূৰণ সমাপ্ত।।১৫।।

।। ষোড়শ খণ্ড।।

।। জৰাসন্ধৰ যুদ্ধ।।

।। প্ৰথম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। নমো দামোদৰ হৰি।

নিয়োক নাথ উদ্ধাৰি।।১০৪।।

পদ ।। বোলন্ত শুকে শুনা পৰীক্ষিত।

কহিবো কৃষ্ণৰ আৰো চৰিত।।

মৰিল কংস তাৰ ভাৰ্য্যা দুই।

পিতৃগৃহে গৈল বিধৱা হুই।।১২৮৬।।

শুনিয়ে পিতৃ কি কহিবো আমি।

মাৰিলন্ত কৃষ্ণে আন্ধাৰ স্বামী।।

শুনি জৰাসন্ধে ক্ৰোধিল আতি।

তেইশ অক্ষৌহিণী সাজে পদাতি।।১২৮৭।।

বেঢ়িল চতুৰ্ভিতি মথুৰাক।

দেখি ভয় ভৈলা যাদৱজাক।।

নৰনাৰীগণো আসি লৰৰি।

সেনাক চাৰে ৰণচাঙ্গে চড়ি।।১২৮৮।।

সাগৰ সঙ্ক্ৰাশ দেখি পদাতি।
 ত্ৰাসতে কম্পিল হৃদয় আতি।।
 বুলিলা মাথৰে নিৰ্ভয় বাণী।
 কৰিলা আলোচ জ্ঞাতিক আনি।।১২৮৯।।
 কৃষ্ণৰ বাক্যে সৰে ভৈল স্বস্থ।
 বৈকুণ্ঠৰ পৰা নামিল বথ।।
 আইল অস্ত্ৰচয় চক্ৰ প্ৰমুখ্যে।
 কৃষ্ণক নমিলা আসি দাৰুকে।।১২৯০।।
 পৰিল লাঙ্গল মূষল বাণ।
 কৰিলা দোভায়ে পাছে পয়ান।।
 বথে চড়ি কৃষ্ণ বেগে বজাইলা।
 শৰ কৰি শত্ৰুসেনা ভঙ্গাইলা।।১২৯১।।
 কাটিলা বথ হস্তী পতিচয়।
 শোণিতে নদী প্ৰহাইলা তয়।।
 পৰম লীলায়ে শত্ৰু সংহৰি।
 ফুলিলা পাঞ্চজন্য কৰে ধৰি।।১২৯২।।
 পাছে বলো ঘোৰ সমৰ কৰি।
 মাগধ ৰাজ্যক জীৱন্তে ধৰি।।
 মাৰিবাক চান্ত কোবাই সমূলি।
 বাধিলা কৃষ্ণে আক ৰাখা বুলি।।১২৯৩।।

কৃষ্ণৰ বচনে ৰাখিল কন্ধ।
 দেশক পাছে গৈল জৰাসন্ধ।
 নযায় নুপুহায় কৃষ্ণত হাৰি।
 আনিলা সৰে ৰাজা হাঙ্কাৰি^{৫৪}।।১২৯৪।।
 দঢ়াই আপুনাক মাস তিনি।
 লড়িল সাজি তেইশ অক্ষৌহিণী।।
 বেঢ়িল গৈয়া দুনাই মথুৰাক।
 যমুনা তীৰে বৈল ৰাজ্যক।।১২৯৫।।
 কাঠগড় বান্ধি বঞ্ছিল ৰাতি।
 নাটৈ গাৱৈ ৰঙ্গে যত পদাতি।।
 মাথৰে পাচে সৰে ৰাৰ্ত্তা পাইলা।
 দুনাই যুজিবাক মাগধ আইলা।।১২৯৬।।
 যদুবীৰগণে আনিলা মাতি।
 আলোচিলা কৃষ্ণে সমস্তে ৰাতি।।
 আপুন সেনা তিনিভাগ কৰি।
 নিয়োজিলা সৰে বীৰক হৰি।।১২৯৭।।
 সাৰণ গদক বলো দদাক।
 পঠাইলা বাম পাশে যুজিবাক।।
 উদ্ধৰ সাত্যকি অনেক বথে।
 বেঢ়িল সেনাক দক্ষিণ পথে।।১২৯৮।।

কতো সেনা লৈয়া কৃষ্ণে আটোপে।
সমুখে মাগধক ধাইলা কোপে।।
কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে।
বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে।।১২৯৯।।

।। দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।।এ হৰি নাৰায়ণ মাধৰে গতি।

কৃষ্ণৰ চৰণে মোৰ নছাড়োক মতি।।১০৫।।

পদ ।।মগধ ৰাজাৰ সেনা সাগৰ সঙ্কশ।

সুখে ৰহি আছে পায় পথতে প্ৰয়াস।।

কতো হাঁসে মাতৈ কতো আঁছে নিদ্রা পাৰি।

হয় হস্তী ৰথ বান্ধি আছে শাৰী শাৰী।।১৩০০।।

নাহি যুদ্ধ সাজ হয় হস্তীৰ পিঠিত।

নতু আনি জোঁড়ৈ ঘোৰা ৰথ যুঁৱলিত।।

সুদাহাতে বসি আঁছে যত ৰাজাচয়।

সিবেলাত নতু হোস্ত আদিত্য উদয়।।১৩০১।।

হেন উষা সময়ত পাছে যদুৰায়।

পশিলা সেনাৰ মাজে নিসান কোবাই।।

সিংহনাদ কৰি হৰি ধনুক টঙ্কাৰি।

বৰষিলা দিব্য অস্ত্ৰচয়ক মুৰাৰি।।১৩০২।।

কালান্তক সম দেখি কৃষ্ণক প্ৰত্যেক।
ধকবক কৰৈ আতি নৃপতি যতেক।।
নাহি শ্ৰুতি বুদ্ধি চাৰৈ উলটি পালটি।
মাধৱৰ শৰে আসি ফুটে চটচটি।।১৩০৩।।
বামপাশে খেদি আসি বলো মহাবলী।
শত্ৰুৰ সেনাক সৰে লৈ যান্ত নিদলি।।
সাত্যকি দক্ষিণ পথে দেখি দিলা ধাৰ।
কৰিবাক লাগিলা শত্ৰুক বৃন্দামাৰ।।১৩০৪।।
কৰন্ত কন্দল ঘোৰ তিনি ভিতি বেটি।
মহাভয়ে কতো সেনা পলায় ৰণ এড়ি।।
কতো প্ৰাণ ছাড়ি পৰৈ পৃথিৱীত চলি।
শত্ৰুক সন্মুখ ছয়া ধাৰৈ কতো বলী।।১৩০৫।।
ৰাজাগণে দেখৈ সেনা বিভঙ্গে ভাগিল।
অনায়ুদ্ধকাছে ৰণ কৰিবে লাগিল।।
কতো বাসা এড়ি পলাই পশিল বনত।
ত্ৰাহি বুলি পড়ে কতো কৃষ্ণৰ আগত।।১৩০৬।।
যিটো ৰাজাগণে আগবাঢ়ি দিলা ৰণ।
তাৰ স্কন্ধ ছেদ কৰিলন্ত নাৰায়ণ।।
মাগধৰ সেনাগণ সাগৰ সঙ্কশ।
ক্ষণেকে ভাগিল সৰে ছয়া মহাত্ৰাস।।১৩০৭।।

বলভদ্ৰ সাত্যকি মাধৱ মহাৰথ।
 খেদিলো পাছত পাঞ্চ প্ৰহৰৰ পথ।।
 হয় হস্তী ৰথ ৰত্ন লাগে মানে পাইলা।
 মথুৰাত নিয়া মহাৰাজাত যোগাইলা।।১৩০৮।।
 মাধৱত যুদ্ধ হাৰি জৰাসন্ধ নৃপ।
 ৰাজাগণে সমে গৈলা বাণৰ সমীপ।।
 প্ৰাণমিত্ৰ বুলি বাণে কৰিলা সৎকাৰ।
 জৰাসন্ধে নিৰেদিলো দুঃখ আপুনাৰ।।১৩০৯।।
 শুনা দৈত্যপতি কিনো ভৈল বিসঙ্গতি।
 ৰাত্ৰি চুৰি কৰি আসি গোপাল দুৰ্ম্মতি।।
 জিনিয়া খেদিলো মোক বহুদূৰ পথ।
 নিলেক মোহোৰ সৰে হয় হস্তী ৰথ।।১৩১০।।
 তোন্ধাৰ পাশক আইলো শুনা দৈত্যৰায়।
 কৃষ্ণক যুজিবো মোৰ হুয়োক সহায়।।
 তুমি সম প্ৰাণমিত্ৰ নাহিকে আন্ধাৰ।
 কৃষ্ণশত্ৰুসাগৰত কৰা মোক পাৰ।।১৩১১।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে গীত ভণিল শঙ্কৰে।
 নাহি আন ধৰ্ম্ম আৰ কীৰ্ত্তনত পৰে।।
 শুনা সৰ্ব্বজন আৰ কেদিন জীৱন।
 বোলা হৰি হৰি আছে যাৱত চেতন।।১৩১২।।

।। তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। ৰাম হৰি ৰাম হৰি ৰাম হৰি ৰাম।
 নমো ৰাম হৃষীকেশ হৃষীকেশ হৰি।।১০৬।।
 পদ ।। পাছে বলিসুত বাণ।
 দিলা হেন সমিধান।।
 মোৰ যত ৰাজ্যভাৰ।
 তোন্ধাৰেসে অধিকাৰ।।১৩১৩।।
 এহি বুলি দৈত্যপতি।
 অসংখ্যাত হয় হস্তী।।
 দিলা দৈত্যসেনা ৰথ।
 পূৰি তাৰ মনোৰথ।।১৩১৪।।
 সিটো সেনা লৈয়া সঙ্কে।
 মাগধ চলিলা ৰঙ্গে।।
 ৰথ ধ্বজ গজ বাজী।
 পৰম প্ৰাৰম্ভে সাজি।।১৩১৫।।
 লগে লৈয়া সেনা ঝাক।
 বেঢ়িলেক মথুৰাক।।
 ধৰ মাৰ কৰৈ ৰোল।
 বাৱৈ বেঢ়ি ঢাক ঢোল।।১৩১৬।।

মথুৰাবাসীৰ ভয়।
 দেখি কৃষ্ণ কৃপাময়।।
 বীৰগণ কৰি সাজ।
 নগৰৰ ভৈলা বাজ।।১৩১৭।।
 বলভদ্ৰ ক্ৰোধে ৰাগি।
 ধাইলা মাগধক লাগি।
 কৰিলা দুৰ্য্যোৰ ৰণ।
 সংহৰিলা বৈৰগণ।।১৩১৮।।
 যত আইলা ৰাজাজাক।
 একলে গোপালে তাক।।
 মাৰিলা সমৰ সাজে।।
 হত ভৈল সামৰাজে।।১৩১৯।।
 বলভদ্ৰে জৰাসন্ধে।।
 যুজিলন্ত মালবন্ধে।।
 প্ৰহাৰে অনেক ভাৰে।
 ছাণ্ডি ধৰি পাৰে পাৰে।।১৩২০।।
 পাছে বলো সন্ধুকিয়া।
 মাগধক আস্থালিয়া।।
 এড়াইলা উলটা বান্ধে।
 লাঙ্গল ভেজাইলা কান্ধে।।১৩২১।।

আৰুৰি আনিলা কাছে।
 মূষল উচ্চায়া পাছে।।
 মুণ্ড ভাঙ্গিবাক চান্ত।
 সেহিবেলা শুনিলন্ত।।১৩২২।।
 পড়িল আকাশী বাক।
 নমাৰা নমাৰা আক।।
 শূনি বলো সৰ্ব্বজান।
 ৰাখি মাগধৰ প্ৰাণ।।১৩২৩।।
 এড়িলা দাৰুণ যুদ্ধ।
 ৰথে চড়ি হলায়ুধ।।
 কৃষ্ণে সমে লড়ি গৈলা।
 মথুৰা প্ৰবেশ ভৈলা।।১৩২৪।।
 এহিমতে ৰাম হৰি।
 বিপক্ষক ক্ষয় কৰি।।
 যত পাইলা অলঙ্কাৰ।
 কিৰীটি কুণ্ডল হাৰ।।১৩২৫।।
 যাদৱ ৰাজাক দিলা।
 মনুষ্যৰ দেখাই লীলা।।
 কৰিলন্ত ক্ৰীড়া হৰি।
 ভকতৰ প্ৰীতি কৰি।।১৩২৬।।

পাছে জৰাসন্ধ ৰাজা।
 যুদ্ধ হাৰি হুয়া লজ্জা।।
 দেশে গৈল অধোমুখে।
 নাযায় নপুহায় দুঃখে।।১৩২৭।।
 দুনাই দুনাই দেয় ধাৰ।
 হাৰিল সতের বাৰ।।
 তথাপি নভৈল লজ্জা।
 আৰকা যোৰাৰে প্ৰজা।।১৩২৮।।
 সাধিবো ইবাৰ জয়।
 এহি বুলি দুৰাশয়।।
 সাজে চতুৰঙ্গ দল।
 নজানে কৃষ্ণৰ বল।।১৩২৯।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণে।
 শুনিয়েক সৰ্ব্বজনে।।
 মাধৱৰ জন্ম কৰ্ম।
 আতপৰে নাহি ধৰ্ম।।১৩৩০।।
 অদ্যাপি নুপৰ্জৈ বুদ্ধি।
 কলিয়ুগে মহৌষধি।।
 কৃষ্ণ ৰাম নাম বাণী।
 কেনে হেলা কৰা জানি।।১৩৩১।।

যত মহা যজ্ঞ দান।
 তপ জপ তীৰ্থ স্নান।
 কেহো নোহে আক সৰি।
 ডাকি বোলা হৰি হৰি।।১৩৩২।।

।। জৰাসন্ধৰ যুদ্ধ সমাপ্ত।। ১৬।।

॥ সপ্তদশ খণ্ড ॥

॥ কালযৱন বধ ॥

॥ প্ৰথম কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ ৰঘুপতি হৌক গতি^{১৫৫}

তোক্ষাৰ চৰণে নাৰায়ণ।

দাস বুলি দামোদৰ দিয়োক শৰণ ॥১০৭॥

পদ ॥ সেই সময়ত যৱনৰ মহাৰাজা।

লগে লৈয়া সাজি ল্লেচ্ছ তিনি কোটি প্ৰজা।

নামে কালযৱন ৰণত অনিৰ্ব্বাৰ।

নাৰদে পঠাইলা মাধৱক দিলে ধাৰ ॥১৩৩৩॥

তিনিকোটি ল্লেচ্ছ বেঢ়িলেক মথুৰাক।

দেখি সচকিত ভৈলা যত যদুজাক ॥

দেখি বলো সমে আলোচন্ত দামোদৰ।

মিলিল প্ৰমাদ দাদা যাদৱ বংশৰ ॥১৩৩৪॥

বেঢ়িল আমাক দেখা যৱন দুৰ্ব্বাৰ।

কিবা আজি কালি জৰাসন্ধে দেয় ধাৰ ॥

১৫৫। পা. ৰঘুপতি কি হৌক গতি

যৱনক যুজন্তে মাগধ য়েৰে আসৈ।

নেয় চোপে বাসে জোনো বংশক বিনাশৈ ॥১৩৩৫॥

হেন জানি সাজিবোহো দুৰ্গ দ্বাৰকাক।

মনুষ্যে নপাৰে যেন তাক লঙ্ঘিবাক ॥

এহি বুলি সাগৰ মধ্যত দামোদৰ।

বাহু প্ৰহৰৰ পথ নিৰ্ম্মিলা নগৰ ॥১৩৩৬॥

বিশ্বকৰ্ম্মে শিল্প কৰ্ম্ম জানে যতমানে।

দ্বাৰকাত সৱাকো দেখিয় বিদ্যমানে ॥

বিৰিধ উদ্যান কল্পতৰু উপবন।

দিব্য সৰোৱৰ দীঘি দেখি বিতোপন ॥১৩৩৭॥

আকাশ লঙ্ঘিয়া আছে গড়ৰ দুৱাৰ।

স্ফটিক কপাট তাৰ পাশত সোণাৰ ॥

সুৱৰ্ণ ৰজত জুলৈ গৃহৰ আৰম্ভ।

স্ফটিক আটাল মৰকত দিল স্তম্ভ ॥১৩৩৮॥

সুৱৰ্ণৰ ঘটচয় উপৰে প্ৰকাশৈ।

বিচিত্ৰ পতাকাচয় বতাসে উল্লাসৈ ॥

সুধৰ্ম্মা সভাক পঠাই দিলা পুৰন্দৰ।

যাত আৰোহিলে হোৱে অজৰ অমৰ ॥১৩৩৯॥

বৰুণে পঠাইলা হয়চয় শুক্ল বৰ্ণ।
 মনোজৰ বেগ সৰে শ্যাম এক কৰ্ণ।।
 কুবেৰে পঠাইল অষ্ট নিধিৰ ভাণ্ডাৰ।
 কি কহিবো মহিমা কৃষ্ণৰ দ্বাৰকাৰ।।১৩৪০।।
 দশদিগপালৰ বিভৱ আঁছে যত।
 সিবেলা সমস্তে আনি অৰ্পিলা কৃষ্ণত।।
 সেহি দ্বাৰকাক লাগি কৃষ্ণে অবিকলে।
 মথুৰাৰ প্ৰজাক আনিলা যোগবলে।।১৩১৪।।
 মথুৰাক আসি ৰামে সমে আলোচিলা।
 সুগন্ধ পুষ্পৰ মালা গলত পিন্ধিলা।।
 সুদাহাতে নগৰ দ্বাৰৰ ভৈলা বাজ।
 যৱনক দেখাই চলি যান্ত যদুৰাজ।।১৩৪২।।
 মাধৱৰ জন্মকৰ্ম্ম শুনা সৱ নৰে।
 কলিয়ুগে নাহি গতি কীৰ্ত্তনত পৰে।।
 দুৰ্ল্ভ মনুষ্য জন্ম নকৰিও বৃথা।
 কৰা হৰি কীৰ্ত্তন এড়িয়া গ্ৰাম্য কথা।।১২৪৩।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে সম্প্ৰতি।
 ইহ পৰলোকে হৰি চৰণেসে গতি।।
 গৈল প্ৰাণ প্ৰায় জানা যেন আছা মৰি।
 আন চিন্তা এড়ি ডাকি বোলা হৰি হৰি।।১৩৪৪।।

।। দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। মাধৱ মধু- সূদন দেৱ
 দাস উদ্ধাৰিয়া নিয়ো।
 তুমিসি পৰম গুৰু নাৰায়ণ^{৩৬}
 মোক উপদেশ দিয়ো।।১০৮।।
 পদ ।। কাল যৱনৰ আগে লীলা কৰি
 চলি যান্ত হৃষীকেশ।
 দেখিল যৱনে পাছে মাধৱৰ
 পৰম সুন্দৰ বেশ।।
 শৰত কালত ভৈলন্ত উদিত
 যেন পূৰ্ণিমাৰ চান্দ।
 সুকুমাৰ শ্যাম তনু পীতবস্ত্ৰে
 দেখিতে আতি সুচান্দ।।১৩৪৫।।
 সদায়ে ঈষত হাসি নুগুচয়
 প্ৰফুল্ল মুখকমলে।
 নৱ পদ্ব সম আয়ত অৰুণ
 লোচন যুগল জ্বলে।।
 শিৰত কিৰীটি প্ৰকাশে অমূল্য
 বহু গণে আঁছে গঢ়ি।

নাসা তিল ফুল অধৰ ৰাতুল
 দন্ত পান্তি কুন্দ কড়ি।।১৩৪৬।।
 কৰ্ণত মকৰ কুণ্ডল দোলয়
 কপালে অলকা পান্তি।
 কক্ষুৰ্ণ মাজে কৌস্তভ শোভয়
 নৱ আদিত্যৰ কান্তি।।
 প্ৰলম্ব বৰ্তুল স্থূল ভুজ চাৰি
 কেয়ূৰ কঙ্কণে শোভে।
 গলে বনমালা আপাদলম্বিত
 ভ্ৰমৰ নছাড়ে লোভে।।১৩৪৭।।
 সুন্দৰ হৃদয়ে প্ৰকাশে শ্ৰীবৎস
 কঙ্কালে মেখলা জ্বলে।
 কৰিকৰ সম উৰু নিৰুপম
 নূপুৰ পদকমলে।।
 সংসাৰ মোহন হেন ৰূপ দেখি
 বোলয় কালযৱন।
 এহিগোট কৃষ্ণ জানিলো নাৰদে
 কহিল যেন লক্ষণ।।১৩৪৮।।
 সুদা হাত ভৰি গতি চলি যায়
 ময়ো যাওঁ অস্ত্ৰ এড়ি।

এহি বুলি উঠি ধাইলেক যৱনে
 বহ বুলি পাৰে গেড়ি।।
 জ্ঞানীগণে যাক ধ্যানতো নেদেখৈ
 খেঁদে হেন মাধৱক।
 হাতে পাৰে হেন দেখাই আপুনাক
 নিলন্ত তাক দূৰক।।১৩৪৯।।
 পাছত যৱনে আক্ষেপ কৰয়
 যদুকুলে ভৈলি জাত।
 পলায়ন ধৰ্ম্ম নুহিকে উচিত
 পালটি আত্মাক মাত।।
 এতেকে বোলন্তে গিৰি গহুৰত
 পশিলন্ত নাৰায়ণ।
 পাছত যৱনে পশিয়া দেখয়
 সুতি আছৈ একজন।।১৩৫০।।
 আমাক দূৰক আনিয়া শয়ন
 কৰিলি যেন সজ্জনে।
 কৃষ্ণ হেন মানি মাৰিলেক লাথি
 দুৰ্জ্জন কালযৱনে।।
 চিৰকাল সুতি আছে মুচুকুন্দ
 উঠিয়া বসিল জাগি।

কিছু কিছু কৰি চক্ষু মেলি চাইল
 চাৰিয়ো দিশক লাগি।।১৩৫১।।
 যৱনক পাছে আগত দেখিয়া
 ক্ৰোধ দৃষ্টি কৰি চাইল।
 তেতিক্ষণে তাৰ শৰীৰত লাগি
 অগনি কুণ্ড উধাইল।।
 ক্ষণেকতে ভস্ম ভৈ গৈল যৱন
 আপুন গাৱৰ জুই।
 পৰীক্ষিত ৰাজা শুকত সোধন্ত
 আতি অদভূত হুই।।১৩৫২।।
 সিটো কোনজন যৱনক যিটো
 ভস্ম কৰিলেক তথা।
 কিহেতু সুতিয়া আছে কিবা নাম
 কহিয়ো আশ্ৰিত কথা।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণিল শঙ্কৰে
 শুনা সৰে সভাসদে।
 আন চিন্তা এৰি ডাকি বোলা হৰি
 বৈকুণ্ঠে যাইবাৰ পদে।।১৩৫৩।।

।। কালযৱন বধ সমাপ্ত।।১৭।।

।। অষ্টাদশ খণ্ড।।

।। মুচুকুন্দ স্ততি।।

।। প্ৰথম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ৰামক নাম আতি অনুপাম।
 ৰামক নাম ৰামক নাম^{১৫৭} ।।১০৯।।
 পদ ।। ৰাজাত কহন্ত শূক্ৰে কথাক।
 মান্ধাতাৰ পুত্ৰ জানিবা তাক।।
 ইক্ষ্বাকু বংশত ভৈলন্ত জাত।
 মুচুকুন্দ নামে জগতে খ্যাত।।১৩৫৪।।
 অসুৰত ভয়ে দেৱতাজাক।
 ৰাজাক বোলন্ত ৰাখা আশ্ৰিত।।
 নৃপতি পাছে ভৈলা স্বৰ্গপাল।
 ৰাখিলা ত্ৰিংশক চিৰকাল।।১৩৫৫।।
 য়েৰে সেনাপতি কাৰ্ত্তিক ভৈলা।
 ৰাজাক দেৱে বুলিবাক লৈলা।
 এৰে মুচুকুন্দ কৰা বিশ্ৰাম।
 কৰিলা আশ্ৰিত দুষ্কৰ কাম।।১৩৫৬।।

১৫৭। পা. ৰাম নাম আতি অনুপম। ৰামক নাম।।

সমস্ত ৰাজ্যভোগ পৰিহৰি।
 ৰাখিলা আন্ধাক নিদ্রাক এড়ি।।
 তোন্ধাৰ আৰে পুত্ৰ পৌত্ৰগণ।
 জ্ঞাতি মিত্ৰ আৰ সেরক জন।।১৩৫৭।।
 পৃথিৱীত কেহো নাহিকে ভালে।
 সৱাকো সংহৰি নিলেক কালে।।
 মোক্ষ ব্যতিৰেকে লৈয়োক বৰ।
 বিষ্ণুসে মোক্ষৰ হোস্ত ঈশ্বৰ।।১৩৫৮।।
 বুলিলা দেৱক ৰাজা প্ৰণামি।
 নলাগে বৰ নিদ্রা কৰো আমি।।
 বোলন্ত এহি হৌক দেৱগণে।
 নিদ্রাত জগাৱৈ আসি যিজনে।।১৩৫৯।।
 হৈৱেক ভস্ম তযু দৰশনে।
 মৰিল যৱন এহি কাৰণে।।
 পাছে মাধৱে কৰি অল্প হাসি।
 নৃপতিক দেখা দিলন্ত আসি।।১৩৬০।।
 ৰাজা মুচুকুন্দে কৃষ্ণক দেখি।
 পৰম বিস্ময়ে চান্ত নিৰেখি।।
 উদিত চন্দ্ৰৰ যেন প্ৰকাশ।
 শ্যামল দেহে শোভে পীতৱাস।।১৩৬১।।

শ্ৰীবৎস পান্তি শোভে বক্ষস্থলে।
 সূৰ্য্য সম জ্বলে কৌস্তভ গলে।।
 কৰ্ণত মকৰ দোলে কুণ্ডল।
 পদ্বসম শোভে মুখমণ্ডল।।১৩৬২।।
 অৰুণ লোচন পঙ্কজ পাসি।
 নুণ্ডচে সদা মুখে অল্প হাসি।।
 দশন পান্তি মুকুতাৰ শাৰী।
 প্ৰলম্ব স্থূল জ্বলে ভুজ চাৰি।।১৩৬৩।।
 প্ৰকাশে কৰ্ণত পদ্বৰ মালা।
 কটিত ৰত্নৰ শোভে মেখলা।।
 পদযুগ যেন পঙ্কজ কোষ।
 শূনি সুৱৰ্ণৰ নৃপুৰ ঘোষ।।১৩৬৪।।
 ত্ৰৈলোক্যত ৰূপে নাহিকে সম।
 মৃগেন্দ্ৰৰ যেন লীলা বিক্ৰম।।
 শৰীৰৰ জৌতি লাগে আখিত।
 দেখি মুচুকুন্দ ভৈলা শঙ্কিত।।১৩৬৫।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে।
 কৃষ্ণকথা শূনা সমস্ত জনে।।
 কৰিয়ো কীৰ্ত্তন আলাস এড়ি।
 বোলা হৰি হৰি সমাজে বেড়ি।।১৩৬৬।।

।। দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। বাম কৃষ্ণ গোবিন্দ।

ত্ৰাহি হৰি মুকুন্দ^{১৫৮}।।১১০।।

পদ ।। পাছে মুচুকুন্দ ৰায়।

সোধে মাধৱক চাই।।

কোন তুমি থাকা কৈত।

কি কাৰ্য্যে ভ্ৰমিছা ঐত।।১৩৬৭।।

পদ্মপত্ৰ সম ভৰি।

কণ্টকত কেন কৰি।।

ফুৰা গিৰি গহ্বৰত

নুবুজো তোন্ধাৰ মত।।১৩৬৮।।

কিবা ইন্দ্ৰ সূৰ্য্য শশী।

মূৰ্ত্তি ধৰি আছা আসি।।

ব্ৰহ্মা বিষ্ণু ত্ৰিনয়ন।

তাসম্বাৰ একজন।।১৩৬৯।।

আসি আছা তুমি স্বামী।

মূৰ্ত্তি দেখি বোলো আমি।।

জন্ম কৰ্ম্ম গৌত্ৰ নাম।

কৈয়ো যদি আছে কাম।।১৩৭০।।

১৫৮। পা. বাম কৃষ্ণ গোবিন্দ। ত্ৰাহি ত্ৰাহি মুকুন্দ।।

আন্ধাৰ শুনियो কথা।

ইন্দ্ৰাকু বংশত তথা।।

মান্নাতাত ভৈলো জাত।

মুচুকুন্দ নামে খ্যাত।।১৩৭১।।

উজাগৰে শ্ৰান্ত হুয়া।

গহ্বৰত আছো শুয়া।।

মোক জগাই কোন জনে।

ভস্ম ভৈল তাৰক্ষণে।।১৩৭২।।

তোন্ধাক দেখিলো পাছে।

দেহা প্ৰকাশন্তে আছে।।

তোন্ধাৰ দুঃসহ জৌতি।

নিশ্চিন্ত কৰিলে আতি।।১৩৭৩।।

দেখি মহা চমৎকাৰ।

সুধিবে নৰাৰো আৰ।।

এহি বুলি মৌন ভৈলা।

মাধৱে কহিবে লৈলা।।১৩৭৪।।

মোৰ জন্ম কৰ্ম্ম যত।

কোনে কহি পাই অস্ত।।

তথাপিতো নৃপবৰ।

শুনা কথা ইজন্মৰ।।১৩৭৫।।

প্ৰাৰ্থিলন্ত প্ৰজাপতি।
 ধৰ্ম্মক বাখিবে প্ৰতি।।
 যদুকুলে ভৈলো জাত।
 বসুদেৱ মোৰ তাত।।১৩৭৬।।
 আতেসে পণ্ডিত লোকে।
 বাসুদেৱ বোলে মোকে।।
 কালনেমি দৈত্য বংশ।
 ভৈল আসি ৰাজা কংস।।১৩৭৭।।
 লীলায়ে মাৰিলো তাক।
 আনো যত দৈত্যজাক।।
 বধিলো সমৰে সৰে।
 দুৰ্জ্জন যৱন এৰে।।১৩৭৮।।
 তযু তেজে ভস্ম ভৈল।
 মহাভাৰ দূৰ গৈল।।
 তোমাকেসে দয়াতৰে।
 আইলো ঐকে একেশ্বৰে।।১৩৭৯।।
 তুমি মোৰ প্ৰিয়তৰ।
 যেহি লাগে লৈয়ো বৰ।।
 কহিয়োক অভিপ্ৰায়।
 ভক্তৰ দুৰ্লভ নাই।।১৩৮০।।

কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণে।
 শুনিয়োক সৰ্ব্বজনে।।
 সমস্ত সমাজে ঢাকি।
 হৰি হৰি বোলা ডাকি।।১৩৮১।।
 ॥ তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ॥ ও হৰি নমো নাৰায়ণ
 চৰণে মাগো তৰণ উপায়।
 তোম্মাৰ ভকতি বিনে বাসুদেৱ
 বৃথা আয়ু বহি যায়।।১১১।।
 পদ ॥ পাছে মুচুকুন্দে কৃষ্ণক জানিলা
 গৰ্গৰ বাক্য সুমৰি।
 পৰি তুতি আতি কৰিবে লাগিলা
 চৰণে প্ৰণাম কৰি।।
 মায়ায়ে মোহিত ছয়া যিটোজন
 নভজৈ প্ৰভু তোম্মাক।
 সুখক আশায়ে গৃহবাসে থাকৈ
 দৈৱে বঞ্চিলেক তাক।।১৩৮২।।
 ভাৰতে দুৰ্লভ নৰদেহা পায়
 নভজৈ তোম্মাৰ পাৰ।

গৃহ অন্ধকূপে পড়িয়া থাকয়
 পশুৰ যেন স্বভাৱ।।
 ৰাজ্য ছিৰী মদে ভৈলোহো প্ৰমত্ত
 দেহে আত্মা বুদ্ধি ভৈল।
 পুত্ৰ দাৰা ধন আহাৰ চিন্তায়ে
 বিফলে জনম গৈল।।১৩৮৩।।
 গৃহ ঘট সম দেহত নৃপতি
 বোলাওঁ কৰি চটিমতি।
 তোন্ধাক নগণি হয় হস্তী ৰথে
 পৃথিৱী ফুৰো পৰ্য্যটি।।
 বিষয় চিন্তায়ে পৰম প্ৰমত্ত
 থাকে মহামোহ দৰ্পে।
 তুমি অপ্ৰমত্ত হেলে মাৰা তাক
 এন্দুৰক যেন সৰ্পে।।১৩৮৪।।
 সুৰ্ণৰ ৰথে যিটো হস্তীস্কন্ধে
 ফুৰয় ৰাজা বোলাই।
 কালে প্ৰাণ গৈলে সেহিটো শৰীৰ
 হোৱৈ বিষ্ঠাপলু ছাই।।
 যিটো সাৰ্বভৌম সিংহাসনে থাকে
 সামৰাজে সেৱা কৰে।
 স্ত্ৰীৰ অধীন হয় সিটো প্ৰভু
 গৃহতে থাকিয়া মৰে।।১৩৮৫।।

দুনাই ইন্দ্ৰ হৈবো বুলিয়া অনেক
 কৰে কায়ক্লেশ দুঃখ।
 সিটো অভিলাষ ব্যৰ্থ হোৱৈ তাৰ
 কহিতো নাহিকে সুখ।।
 যাহাৰ সংসাৰ গুচিবেক তাৰ
 মিলয় সাধু সঙ্গতি।
 য়েৰে সাধু সঙ্গ ভৈল তেৰে প্ৰভু
 তোন্ধাত উপজৈ মতি।।১৩৮৬।।
 কিনু অনুগ্রহ কৰিলা মাধৱ
 গুচাই মোৰ ৰাজ্যভাৰ।
 মহাজ্ঞানী গণে আকেসে বাঞ্ছয়
 মনত বিৰেক যাৰ।।
 নৰাঞ্ছোহো আন মাধৱ তোন্ধাৰ
 চৰণ সেৱাত পৰে।
 মুকুতিদাতাক আৰাধি খুজিবে
 আন বৰ কোন নৰে।।১৩৮৭।।
 হেন জানি প্ৰভু যত সুখ ভোগ
 দূৰতে তেজিয়া থৈলো।
 পৰম পুৰুষ তোন্ধাৰ চৰণে
 সদায়ে শৰণ লৈলো।।

সংসাৰ চক্ৰত চিৰকালে ভ্রমো
 তোক্ষাত নভৈল বোধ।
 একোৰে প্ৰকাৰে সুখ শান্তি নাই
 নিজিনিলো কাম ক্ৰোধ।।১৩৮৮।।
 প্ৰণতপালক তোক্ষাৰ চৰণে
 লৈলোহো আৰে শৰণ।
 ভয় শোক মৃত্যু গুচয় যিমতে
 বক্ষা কৰা নাৰায়ণ।।
 হেন তুতি কৰি মুচুকুন্দ ৰাজা
 কৃষ্ণক প্ৰণামি আছে।
 প্ৰণতপালক দেৱ সনাতন
 ৰাজাক মাতিলা পাছে।।১৩৮৯।।
 ভণিল শঙ্কৰে শুনা সৰ্ব নৰে
 নকৰিও জন্ম বৃথা।
 শ্ৰৱণতে সুখে মোক্ষপদ পায়
 শুনা হেন কৃষ্ণ কথা।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন কৰিয়া পাপৰ
 মুগুত মাৰিয়ো বাড়ি।
 আন কাম এড়ি বোলা হৰি হৰি
 পলাওক পাতক ছাড়ি।।১৩৯০।।

।। চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। মন ৰাম বোল ৰাম বোল ৰাম বোল ৰাম।
 চিত্তে চিত্ত চতুৰ্ভুজ চতুৰ্ভুজ হৰি।।১১২।।

পদ ।। মাধৱে বোলন্ত শুনা মুচুকুন্দ ৰায়।^{১৫৯}
 তোক্ষাৰ নিৰ্মল মতি ভৈল সমুদায়।।
 প্ৰলোভিলো বৰ লোৱা বুলি বাৰম্বাৰ।
 তথাপিতো কিছু বাঞ্ছা নভৈল তোক্ষাৰ।।১৩৯১।।
 বৰ দিবে চাহিলো তোক্ষাক দায়া পদে।
 ভকতক লঙ্ঘিবাক নপাৰে শ্ৰীমদে।।
 যোগক অভ্যাসে যিটো ভকতিক এড়ে।
 তাহাৰেসে মন দুনাই বিষয়ত পড়ে।।১৩৯২।।
 মোত চিত্ত দিয়া পৰ্য্যটিয়ো বসুমতী।
 তোক্ষাৰ আক্ষাত আছে একান্ত ভকতি।।
 ক্ষত্ৰিয়ৰ ধৰ্ম্মত থাকিয়া নৃপবৰ।
 কৰি আছা বধ তুমি জন্তু বহুতৰ।।১৩৯৩।।

শ্ৰৱণে কীৰ্ত্তনে মোক কৰিয়া আশ্ৰয়।
 তপ কৰি এৰে সিটো পাপ কৰা ক্ষয়।।
 আউৰ জনমত তুমি হুইবা দ্বিজবৰ।
 মোক পাইবা আসি ৰাজা তেজি কলেবৰ।।১৩৯৪।।
 পূৰ্বত অনেক যজ্ঞে যজি আছা মোক।
 মই বক্ষা কৰিবো নিৰ্ভয়ে চলিয়োক।।
 হেন অনুগ্রহ আভ্ৰা পায় মাধৱৰ।
 কৰিলা কৃষ্ণক প্ৰদক্ষিণ নৃপবৰ।।১৩৯৫।।
 চৰণে প্ৰণামি বাজ ভৈলা গহুৰৰ।
 দেখে ক্ষুদ্ৰ ভৈল সৰে বৃক্ষ পশু নৰ।।
 পাইল কলি যুগে আসি মানি মহাৰথ।
 ধৰিলন্ত উত্তৰ দিশক লাগি পথ।।১৩৯৬।।
 ভৈলন্ত নিঃশঙ্ক তপ আচৰিবে মনে।
 কৰিলা একান্ত চিত্ত কৃষ্ণৰ চৰণে।।
 বদৰিকাশ্ৰমে গৈয়া ধৰিয়া সমাধি।
 থাকিলন্ত মুচুকুন্দ কৃষ্ণক আৰাধি।।১৩৯৭।।
 পাছে দুনাই আসিয়া মাধৱ মথুৰাক।
 মাৰিলন্ত তিনিকোটি যৱন সেনাক।।
 তাৰ ধন মানে সৰে বলদ জোড়াইল।
 দ্বাৰকাত নিয়া যদুৰাজাত যোগাইল।।১৩৯৮।।

তেইশ অক্ষৌহিণী সেনা সাজিয়া প্ৰবন্ধে।
 সেই সময়ত খেদি আইল জৰাসন্ধে।।
 পৰম আটোপে মহাকোপে আসে ধাই।
 দেখি লৰ দিলা ৰাম কৃষ্ণ দুয়ো ভাই।।১৩৯৯।।
 মনুষ্য চেষ্টাক দেখাই যেন ভয়াতুৰ।
 ভৰিগতি দুয়ো পলাই গৈলা বহুদূৰ।।
 হেন দেখি ৰঙ্গে আসি মাগধ নিখলে।
 ধৰ বুলি পাছে পাছে খেদে সমদলে।।১৪০০।।
 পলাইবে নপাৰি যেন ৰাম দামোদৰে।
 আৰোহিলা পৰ্বতৰ উচ্ছিত শিখৰে।।
 পৰ্বতক বেড়িয়া সসৈন্যে জৰাসন্ধে।
 লগাইলেক জুই তাত অনেক প্ৰবন্ধে।।১৪০১।।
 এঘাৰ যোজন সিটো পৰ্বত উচ্ছিত।
 তাৰপৰা ডেৰে দুয়ো নামিলা ভূমিত।।
 নলক্ষিলে কেৰে শত্ৰু সেনা তাসন্ধাক।
 ৰঙ্গে ৰাম কৃষ্ণ দুয়ো গৈলা দ্বাৰকাক।।১৪০২।।
 দক্ষ ভৈলা ৰাম কৃষ্ণ মানি মহাবলী।
 জৰাসন্ধো সসৈন্যে দেশক গৈল চলি।।

নজানয় ঈশ্বৰৰ বলৰ প্ৰমাণ।
 শত্ৰু বুদ্ধি খেদে সিটো পৰম অজ্ঞান।।১৪০৩।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে গীত ভণিল শঙ্কৰে।
 কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন নছাড়াইবা একো নৰে।।
 পাপ সাগৰত ইসে কৰিবে নিস্তাৰ।
 বোলা হৰি হৰি হৌক পুৰুষ উদ্ধাৰ।।১৪০৪।।

।। মুচুকুন্দ স্ততি সমাপ্ত।।১৮।।

।। উনবিংশ খণ্ড।।

।। দ্বাৰকা লীলা।।

।। স্যমন্তক হৰণ।।

।। প্ৰথম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। ভাই মুখে বোলা বাম হৃদয়ে ধৰা ৰূপ।
 এতেকে মুকুতি পাইবা কহিলো স্বৰূপ।।১১৩।।

পদ ।। শুক মুনি বোলন্ত শুনিয়ে পৰীক্ষিত।
 কৃষ্ণক কলঙ্ক দিয়া ডৰি সত্ৰাজিত।।
 আপোনাৰ কন্যা আনি দিলেক কৃষ্ণক।
 স্যমন্তক মণি দিলা লগত যৌতুক।।১৪০৫।।
 শুকত সোধন্ত দুনাই ৰাজা পৰীক্ষিত।
 দিলা কিবা কলঙ্ক কৃষ্ণক সত্ৰাজিত।।
 কৈত পাইল স্যমন্তক মণি মহাৰত্ন।
 কিহেতু কৃষ্ণক কন্যা দিলে কৰি যত্ন।।১৪০৬।।
 শুক নিগদতি শুনিয়েক পৰীক্ষিত।
 সূৰ্য্যৰ পৰম ভক্ত সখা সত্ৰাজিত।।
 তুষ্ট হৈয়া সূৰ্য্যে স্যমন্তক তাক দিলা।
 সত্ৰাজিতে মহামণি কণ্ঠত পিন্ধিলা।।১৪০৭।।

সূৰ্য্য যেন প্ৰকাশিয়া আঁসৈ দ্বাৰকাক।
 বশ্মিয়ে চক্ষুক পীড়ৈ দেখি প্ৰজাজাক।।
 আসন্ত আদিত্য বুলি মনত শঙ্কিয়া।
 কৃষ্ণৰ পাশক সৰে যায় লৰড়িয়া।।১৪০৮।।
 সভাত খেলন্ত পাশা প্ৰভু পীতাম্বৰ।
 আথেবেথে দেয় জান প্ৰজা নিবন্তৰ।।
 নমো নাৰায়ণ শঙ্খ চক্ৰ গদাধৰ।
 অৰবিন্দলোচন গৌৰিন্দ দামোদৰ।।১৪০৯।।
 তোম্বাক দেখিবে লাগি ত্ৰিজগত পতি।
 আসন্ত আদিত্য হেৰা দেখিয়ো সম্প্ৰতি।।
 সৰাৰো চক্ষুক পীড়ি আঁসৈ বশ্মি জালে।
 তোম্বাক অশ্বেষ কৰে দশদিগপালে।।১৪১০।।
 পুৰাণ পুৰুষ তুমি সনাতন হৰি।।
 যদুকুলে অৱতৰি আছা ছদ্ম কৰি।।
 তাতেসে আসন্ত সূৰ্য্যে দেখিবে তোম্বাক।
 বোলা হৰি হৰি উদ্ধাৰিয়ো আপুনাক।।১৪১১।।

।।দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। গোপাল গৌৰিন্দ যদুনন্দন।
 কৃষ্ণৰ চৰণে লৈলো শৰণ।।১১৪।।
 পদ ।। শুনিয়া হাসি চাইলা চক্ৰপাণি।
 নোহন্ত আদিত্য বুলিলা বাণী।
 মণিৰ বশ্মি ছয়া প্ৰকাশিত।
 গৃহক লাগি আঁসৈ সত্ৰাজিত।।১৪১২।।
 সত্ৰাজিত পাছে গৃহক আইলা।
 অনেক মাঙ্গল্য বাদ্য বজাইলা।।
 দেৱৰ গৃহে পশি প্ৰণিপাতে।
 নিবেদিলা মণি বিপ্ৰৰ হাতে।।১৪১৩।।
 মণিৰ মহিমা কি কৈবো আৰ।
 সুৰ্ণ নিতে সঁৱৈ অষ্ট ভাড়া।।
 যি থানে থাকৈ সিটো স্যামন্তক।
 নাহিকে দুৰ্ভিক্ষ মাৰিমৰক।।১৪১৪।।
 নাহিকে ব্যাধি ব্যাঘ্ৰ সৰ্পভয়।
 একো উপসৰ্গ নুপজে তয়।।
 দিনেক মণি খুজিলন্ত হৰি।
 নিদিলা সত্ৰাজিতে গহ কৰি।।১৪১৫।।

প্ৰসেন নামে তাৰ ভ্ৰাতৃ আছে।
 কৰ্ণত মণিক পিন্ধিলা পাছে।
 ঘোড়াত চড়ি মহাৰঙ্গ মনে।
 মৃগক মাৰি ফুৰে বিজুবনে।।১৪১৬।।
 দেখি সিংহে তাক নখে বিদাৰি।
 ঘোড়ায়ৈ সহিতে পেহুইলা মাৰি।।
 কৰ্ণৰ মণিক ছিণ্ডিয়া লই।
 চড়িল গিৰি শৃঙ্গে সিংহ গই।।১৪১৭।।
 দেখি জাম্ববন্ত বীৰ বিড়িঙ্গ।
 লৈলন্ত মণিক মাৰিয়া সিংহ।।
 স্যামন্তক মণি গৰ্ভক নিলা।
 ওমলাইবে লাগি শিশুক দিলা।।১৪১৮।।
 বিচিত্ৰ মণিগোট ধৰি ধাই।
 বাটত ফুৰে শিশু ওমলাই।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত নৰে।।১৪১৯।।

।। তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। বনমালী এ জগমোহন ৰাম।
 সুখে দুখে মুখে জোনো ছাড়ে ৰাম নাম^{১৩০}।।১১৫।।
 পদ ।। ভ্ৰাতৃক নেদেখি অনন্তৰে সত্ৰাজিত।
 মহাশোকে ক্ৰন্দন কৰিলা বিপৰীত।।
 স্যামন্তক পিন্ধি গৈলা বনক ভৈয়াই।
 জানিলো মাৰিলে কৃষ্ণে নিৰ্জৰ্নত পাই।।১৪২০।।
 খুজি নপাই ভাইক মাৰি কৃষ্ণে নিলা মণি।
 শুনি সৰ্বলোকে আক কৰে কণাকণি।।
 বেকত নকৰে কেহো মাধৱক ডৰে।
 পাইলেক কলঙ্ক মোক জানি দামোদৰে।।১৪২১।।
 কিমতে দুৰ্যশ গুচাওঁ গুণি ভগৱন্ত।
 লগে লৈয়া নগৰীয়া সেনা অপৰ্য্যন্ত।।

১৬০। পা. (১) ... যোনো মোৰ মুখে ছাড়ে ৰাম কৃষ্ণ নাম।।
 (২) ... যোনো মোৰ মুখে ছাড়ে ৰাম নাম।।
 (৩) ... বনমালী জগমোহন ৰাম।
 সুখে দুখে মুখে জোনো ছাড়ে ৰাম নাম।
 (৪) ... এ বনমালী জগমোহন ৰাম।
 যোনো মোৰ মুখে ছাড়ে ৰাম কৃষ্ণ নাম।।

প্ৰসেনৰ পথে চলি যান্ত বনমালী।
প্ৰবন্ধে ঘোড়াৰ সিটো খোজক নিহালি।।১৪২২।

।

কতো দূৰ গৈয়া পাছে দেখিলা মহীত।
প্ৰসেন পড়িয়া আছে ঘোড়ায়ে সহিত।।
সিংহে মাৰি মণি নিলা জানি বনমালী।
উঠিলা পৰ্বতে তাৰ খোজক নিহালি।।১৪২৩।।
মৰি পড়ি আছে সিংহ দেখিলা মুৰাৰি।
জানিলা ভালুকে মণি নিলে আন্ধ মাৰি।।
দেখি সৰ্বজন ভৈলা মনত নিঃশঙ্ক।
মিছাতে পাইলন্ত কৃষ্ণে দাৰুণ কলঙ্ক।।১৪২৪।।
খোজ গুড়ি ভালুকৰ গৰ্ভ পাইলা হৰি।
ঘোৰ অন্ধকাৰে আছে গৰ্ভক আৰৰি।।
দেখি সেনাগণ সৰে বাহিৰত থই।
একেশ্বৰে গৰ্ভে কৃষ্ণে প্ৰৱেশিলা গই।।১৪২৫।।
তথাত মণিক কৃষ্ণে দেখিলন্ত পাছে।
হাতে লৈয়া ধাই শিশু ওমলান্তে আছে।।
কাঢ়ি লৈবে লাগি হৰি সমীপ চাপিলা।
হেন দেখি ভয়ে ধাই খাউগেড়ি দিলা।।১৪২৬।।
কোথাৰ মনুষ্য গোটে মণি নেই হৰি।
আৰে ঋক্ষৰাজ লাগ লোৱা ৰান্ত কৰি।।

এহি বুলি ধাই আতি কৰে আৰ্ত্তনাদ।
বোলা হৰি হৰি ছাড়া বিষয় বিষাদ।।১৪২৭।।

।। চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ৰাম কৃষ্ণ গোপাল।
ত্ৰাহি হৰি কৃপাল^{১১১}।।১১৬।।
পদ ।। হেন শুনি জাম্বৱন্ত।
ধাইলা মহা বলৱন্ত।।
নিচিনি স্বামীক পাছে।
ধৰিলন্ত যুদ্ধ কাছে।।১৪২৮।।
সামান্য মনুষ্য বুলি
মহাক্ৰোধে গৈলা জুলি।।
নজানি প্ৰভাৰ আতি।
লগাইলেক হতাহতি।।১৪২৯।।
দুয়ো ছয়া মহা ব্ৰুদ্ধ।
লগাইলেক ঘোৰ যুদ্ধ।।
দুয়ো মাতঙ্গৰ লীলা।
বৰিষে পৰ্বত শিলা।।১৪৩০।।

১৬১। (১) ৰাম কৃষ্ণ কৃপাল। ত্ৰাহি হৰি গোপাল।।

(২) ৰাম কৃষ্ণ গোপাল। ত্ৰাহি ত্ৰাহি কৃপাল।।

সীতাৰ সন্তাপে   জগতৰ বাপে
 কৰিলা পয়াণ ঘোৰ।।১৪৩৭।।
 যাৰ মহাক্ৰোধে   কটাক্ষতে গ্ৰাসে
 সাগৰে কল্লোল কৰে।
 লক্ষ্মাক লাগিয়া   মাজে বাট দিলা
 ডৰিয়া আতি সাগৰে।।
 জানকীৰ হেতু   বান্ধিলাহা সেতু
 দহিলা লক্ষা নগৰী।
 ৰাৱণৰ মাথ   কাটিলাহা নাথ
 আনিলা সীতা উদ্ধাৰি।।১৪৩৮।।
 আগে নিছিনিলো   এৰেসে জানিলো
 তেস্তে তুমি ছিৰীৰাম।
 অঞ্জানীক মোক   প্ৰভু ক্ষমিয়োক
 চৰণে কৰো প্ৰণাম।।
 এতেক বুলিয়া   নমি জাম্বৱন্ত
 আছে কৃতাজ্জলি কৰি।
 শুনা সৰ্ব্বজন   নেৰিবা কীৰ্ত্তন
 ডাকি বোলা হৰি হৰি।।১৪৩৯।।

।। ষষ্ঠ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। হৰিৰ চৰণ চিন্তিয়ো চিত্ত হৃদয়ে সৰ্ব্বথা।
 মুখে ৰাম বোলা কৰ্ণে শুনা কৃষ্ণ কথা।।১১৮।।
 পদ ।। হেন স্তুতি বাণী শুনি দৈৱকী তনয়।
 চাইলা দয়াদৃষ্টি ভকতক কৃপাময়।।
 মাৰ্জিলা অমৃত হাতে সমস্ত শৰীৰ।
 ভৈলন্ত নিৰুজ জাম্বৱন্ত মহাবীৰ।।১৪৪০।।
 মেঘৰ গম্ভীৰ ধ্বনি দিলা সমিধান।
 মণি হেতু ঋক্ষৰাজ আইলো তযু স্থান।।
 তুমি আনি আছা মহামণি স্যামন্তক।
 মিছাতে সমস্তে দেয় আন্মাক কলঙ্ক।।১৪৪১।।
 পৰম ভকত তুমি জানোহো তোন্মাক।
 দিয়া মণি মোক মই নেওঁ দ্বাৰকাক।।
 গুচোক দুৰ্যশ দেখাওঁ লোকত প্ৰত্যয়।
 শুনি আনন্দিত জাম্বৱন্ত মহাশয়।।১৪৪২।।
 তানে কন্যাৰত্ন আছে নাম জাম্বৱতী।
 কৃষ্ণক বিবাহ দিলা ৰঙ্গে ঋক্ষপতি।।
 লগত যৌতুক আনি দিলন্ত স্যামন্ত।
 পৰম আনন্দ দেখি ভৈলা ভগৱন্ত।।১৪৪৩।।

গৰ্ভৰ বাজত যত প্ৰজা আছে বহি।
 কৃষ্ণক চাহন্তে বাৰদিন গৈল বহি।।
 নাসিবাৰ দেখি ভৈলা পৰম দুঃখিত।
 নিৰ্ভীয়া জান দিলা দ্বাৰকা পুৰীত।।১৪৪৪।।
 গৰ্ভক পশিল মণি হেতু যদুৰায়।
 বাৰদিন তথাতে আছিলো বাট চাই।।
 উলটি নাসিল কৃষ্ণ কিবা অথন্তৰ।
 বোলা হৰি হৰি তৰা সংসাৰ সাগৰ।।১৪৪৫।।

।। সপ্তম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ত্ৰাহি যদুনন্দন দেৱ।
 পাৰে পৰি মৰিঃ কৰো সেৱ।।১১৯।।
 পদ ।। বসুদেৱ হেন শুনি।
 তবধ ভৈলন্ত গুণি।।
 ৰুক্মিণী মূৰ্ছিতা আতি।
 কান্দন্ত দৈৱকী সতী।।১৪৪৬।।
 শোকে যায় প্ৰাণ ফুটি।
 ভূমিত পাৰন্ত লুটি।।
 পুত্ৰ হৰ্ষৰাওঁ জোনো।
 শ্যামল সুন্দৰ তনু।।১৪৪৭।।

পীতবস্ত্ৰে শোভে কায়।
 মেঘত বিজুলী প্ৰায়।।
 মুখ চন্দ্ৰো নুহি সৰি।
 কমললোচন হৰি।।১৪৪৮।।
 কৰ্ণত কুণ্ডল দোলে।
 বনমালা শোভে গলে।।
 ভ্ৰমৰে নছাৰে লোভে।
 শিৰত কিৰীটি শোভে।।১৪৪৯।।
 কৰ্ণত কৌস্তভ মণি।
 প্ৰভাতৰ সূৰ্য্য জিনি।।
 একো অঙ্গ নুহি ৰঞ্জ।
 আজানুলম্বিত ভুজ।।১৪৫০।।
 কেয়ূৰ কঙ্কণে ৰঞ্জৈ।
 পাদ পঙ্কজক গঞ্জৈ।।
 বত্নৰ নূপুৰ বাজে।
 মেখলা কটিৰ মাৰো।।১৪৫১।।
 কোটি কন্দৰ্পক জিনি।
 প্ৰকাশন্ত যদুমণি।।
 হেন কৃষ্ণ মোৰ বাপ।
 এৰাওঁ কৈত তান তাপ।।১৪৫২।।

যতেক বান্ধৱ জ্ঞাতি।
 কৰন্তু বিলাপ আতি।।
 সমস্ত নগৰী লোকে।
 কৰন্তু বিলাপ শোকে।।১৪৫৩।।
 সত্ৰাজিত ধূমকেতু।
 ত্ৰিংশে নাশৰ হেতু।।
 নাৰীগণে পাৰে গালি।
 সত্ৰাজিত পুত্ৰ খালি।।১৪৫৪।।
 কৃষ্ণক কলঙ্ক দিয়া।
 এভু পাপী আছ জীয়া।।
 দ্বাৰকাপুৰক ছানি।
 কৰৈ হাহাকাৰ ধ্বনি।।১৪৫৫।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণে।
 শুনিয়েক সৰ্ব্বজনে।।
 কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন কৰি।
 ডাকি বোলা হৰি হৰি।।১৪৫৬।।

।। অষ্টম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। ও হৰি দীনদয়াল
 গোপাল পালিয়া নিয়া।
 তোম্মাৰ নাম মুখে ফুৰো লৈয়া
 তোম্মাৰ চৰণ চিন্তোক হিয়া।।১২০।।
 পদ ।। পাছে যদুবংশ যতেক আছে।
 কৃষ্ণ আসন্তোক মনত বাঞ্ছে।।
 যাৰ যেন শক্য পাৰিলা মানে।
 পূজিলা দুৰ্গাক বলি বিধানে।।১৪৫৭।।
 মায়াক আৰাধি সাধন্ত বৰ।
 সত্বৰে আসন্তোক দামোদৰ।।
 পঢ়ি স্তুতি স্তোত্র কৰে মঙ্গল।
 সিটো আশীৰ্ব্বাদ ভৈল সাম্ফল।।১৪৫৮।।
 ভাৰ্য্যায়ৈ সহিতে আসিলা হৰি।
 গ্ৰীৱাত স্যামন্ত মণিক ধৰি।।
 দেখন্ত সৰে আইলা যদুৰায়।
 মৰি উপজিল যেন দুনাই।।১৪৫৯।।
 লগতে কন্যাক আসিলা লই।
 সমস্ত সুহাদে বেঢ়িলা গই।।

পৰম বঙ্গে কৰে শুভ শুভ।
 শিৰত সিঞ্চিলা অক্ষত দূৰ্ব।।১৪৬০।।
 পাছে দিব্য সভা যাদৰে পাতি।
 অনাইলন্ত সত্ৰাজিতক মাতি।।
 যিমতে মণিক পাইলন্ত তথা।
 ৰাজ সমাজত কহিলা কথা।।১৪৬১।।
 সাক্ষী কৰি হৰি সৰে সভাতে।
 দিলা মণি সত্ৰাজিতৰ হাতে।।
 হাতত মণি লৈয়া সত্ৰাজিত।
 ভৈলন্ত লাজ আতি বিপৰীত।।১৪৬২।।
 কৰে অনুতাপ মনে আসুখে।
 গৃহক চলি গৈল আধোমুখে।।
 আপুনি কৃষ্ণক বিৰোধ কৰি।
 ৰাত্ৰিদিনে চিন্তে নিদ্ৰাক এড়ি।।১৪৬৩।।
 মই মহামূঢ় পাপী নৃশংস।
 মিছাতে কৃষ্ণক দিলো কলঙ্ক।।
 কিমতে এৰাইবো লোকৰ শাপ।
 কেনে তুষ্ট হোন্ত জগত বাপ।।১৪৬৪।।
 কিমতে কৃষ্ণৰ ৰঞ্জিবো চিত্ত।
 গুণন্ত এহি বুলি সত্ৰাজিত।।

কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে।
 হৰি হৰি বোলা সমস্ত নৰে।।১৪৬৫।।

।। নৰম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। হৰি ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম হৰি।
 ডাকিয়া ঘোষিয়ো শীঘ্ৰ কৰি।।১২১।।
 পদ ।। দেওঁ কন্যা বিবাহ কৃষ্ণক।
 দিবো মণি স্যামন্ত যৌতুক।।
 তেৰে বা সন্তুষ্ট হোন্ত হৰি।
 নেদেখো উপায় আত কৰি।।১৪৬৬।।
 হেনমতে নিয়ম কৰিয়া।
 মণি সমে কন্যা দিলা নিয়া।।
 পায় সত্যভামাক অচ্যুতে।
 কৰিলা বিবাহ বিধিৰতে।।১৪৬৭।।
 ৰূপেগুণে জগততে ধন্যা
 খুজিল অনেকে সিটো কন্যা।।
 কাহাকো নিদিল সত্ৰাজিত।
 কৃষ্ণে পাই ভৈলা কৃতকৃত্য।।১৪৬৮।।
 শশুৰক বুলিলা বচন।
 নাহিকে মণিত প্ৰয়োজন।।

তোন্ধাতে থাকোক স্যামন্তক।
 তুমি সত্রাজিত অপুত্রক।।১৪৬৯।।
 তোন্ধাৰ সৰ্ব্বস্ব সৰে মোৰ।
 নিয়া মণি এৰা চিন্তা ঘোৰ।।
 শূনি সত্রাজিত বঙ্গ ভৈল।
 স্যামন্তক লৈয়া গৃহে গৈল।।১৪৭০।।
 অনন্তৰে জগতৰে নাহ।
 কৰি সত্যভামাক বিৰাহ।।
 ক্ৰীড়িলা আনন্দে নাৰায়ণ।
 যিটো শুনে স্যামন্ত হৰণ।।১৪৭১।।
 এড়ায় কলঙ্ক মহাপাপ।
 দূৰ যায় সংসাৰৰ তাপ।।
 হোৱৈ সিদ্ধি মনৰ বাঞ্ছিত।
 জানি শুনা কৃষ্ণৰ চৰিত।।১৪৭২।।
 কহে কৃষ্ণ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে।
 কীৰ্ত্তন নেড়িবা একো নৰে।।
 আতপৰে নাহিকে উপায়।
 বেদৰো এহিসে অভিপ্রায়।।১৪৭৩।।
 মায়াময় পুত্ৰ দাৰা গেহ।
 কেতিক্ষণে পৰৈ ইটো দেহ।।

আক নেদেখয় কিনো অন্ধ।
 বিষয়ত তথাপি প্ৰবন্ধ।।১৪৭৪।।
 আন চিন্তা সৰে পৰিহৰা।
 মিছা মোৰ মোৰ বুলি মৰা।।
 অন্তকে কেশত আছে ধৰি।
 জানি ডাকি বোলা হৰি হৰি।।১৪৭৫।।

।। স্যামন্তক হৰণ সমাপ্ত।।১৯।।

॥ বিংশ খণ্ড ॥
 ॥ নাৰদৰ কৃষ্ণদৰ্শন ॥
 ॥ প্ৰথম কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ কমলোচন বাম প্ৰভু বসুপতি।
 কি বাম হৰি গতি কি বাম বসুপতি ॥১২২॥

পদ ॥ শিশুপাল প্ৰমুখ্যে নৃপতিগণ জিনি।
 ভীষ্মক দুহিতা হৰি আনিলা ৰুক্মিণী ॥
 ৰুক্মক মুণ্ডিলা হৰি পৰম বিক্ৰমে।
 অষ্ট মহিষীক বিহা কৰিলা প্ৰথমে ॥১৪৭৬॥
 গৰুড়ত চড়ি নৰকক দিলা ধাৰ।
 তাক মাৰি পাইলা কন্যা ষোড়শ হাজাৰ ॥
 সৰাকো পঠাইলা প্ৰভু দ্বাৰকাক প্ৰতি।
 সত্যভামা সমে পাছে গৈলা অস্ৰাৱতী ॥১৪৭৭॥
 অদিতিক দিলা নিয়া অমৃত কুণ্ডল।
 তোম্বাক অৰ্চিল আসি দেৱ আখণ্ডল ॥
 বাসৱে সহিতে হৰি কহি কথা মাত।
 খুজিলা ভাৰ্য্যাৰ পদে প্ৰভু পাৰিজাত ॥১৪৭৮॥

ইন্দ্ৰে নিদিবন্ত তাক জানিলা মুৰাৰি।
 আনিলন্ত বলে পাৰিজাতক উভাৰি ॥
 দেখি খেদি আসি ইন্দ্ৰে কৰিলা সমৰ।
 বাসৱক লীলায়ে ভঙ্গাইলা দামোদৰ ॥১৪৭৯॥
 উলটি পলাইল ইন্দ্ৰ তোম্বাৰ প্ৰহাৰে।
 ৰুইলা পাৰিজাত সত্যভামাৰ দুৰাৰে ॥
 ষোড়শ হাজাৰ কন্যা আনি ভিন্বে ভিন্বে।
 দ্বাৰকাত বিবাহ কৰিলা একেদিনে ॥১৪৮০॥
 সিটো সৱ দিব্যপত্নী যত বৰনাৰী।
 ততেক শৰীৰ ধৰি ক্ৰীড়িলা মুৰাৰি ॥
 চৌবাশী অধিক তেৰ হাজাৰ প্ৰমাণ।
 সালঙ্কতা কৰি নিতে কৰাৱা গোদান ॥১৪৮১॥
 ইন্দ্ৰদেৱে পুৰস্কাৰ কৰিয়া তোম্বাক।
 দ্বাৰকাক পঠাই দিলা সুধৰ্ম্মা সভাক ॥
 তাত বসিবাক যাহা প্ৰত্যহে উৎসুকে।
 আগত যোগান্ত আনি ৰথক দাৰুকে ॥১৪৮২॥
 ৰথত চড়িয়া দাৰুৰ ধৰি হাতে।
 সাত্যকি উদ্ধৱ সমে বসন্ত সভাতে ॥
 গুৰু শুক্ৰ সমে যেন আকাশত শশী।

সভাক বঞ্জিয়া প্ৰভু বঙ্গে থাকা বসি।।১৪৮৩।

।

দেখিয়া প্ৰণামে সিটো সুধৰ্ম্মা সভাক।
 যদুগণে আনন্দে চটকি ফুৰে তাক।
 তোন্ধাৰ প্ৰসাদে নুভুঞ্জিলে কোন ভোগ।
 মিলে দ্বাৰকাত যত বস্তু দেৱযোগ।।১৪৮৪।।
 পঢ়াইলা যাদৱবংশ যতেক কুমাৰ।
 তাৰ সংখ্যা কহিবেক শকতি কাহাৰ।।
 তাসম্বাৰ শুনিয়ে পঢ়োৱা ওজা যত।
 তিনিকোটি চৌৰাশী হাজাৰ একশত।।১৪৮৫।।
 ভণিল শঙ্কৰে শুনিয়েক সৰ্ব্বজন।
 একচিত্তে কৰা সৰে হৰিৰ কীৰ্ত্তন।
 আতপৰে ধৰ্ম্ম আৰ নাহি সংসাৰত।
 ৰাম ৰাম ঘূষিয়েক বসি আসনত।।১৪৮৬।।

।। দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। কেশৱ কৃষ্ণ বিষ্ণু বনমালী।

নিয়ো কৃপাময় সেৱক পালি^{১৩২}।।১২৩।।

পদ ।। ষোড়শ হাজাৰ কন্যাক ভিলে।

কৰিলা বিহা হৰি একে দিনে।।

১৬২। কোনো কোনো ছপা পুথিত দ্বিতীয় ফাকি কথা নাই।

কৃষ্ণৰ আশ্চৰ্য্য মহিমা শুনি।
 দ্বাৰকাক গৈলা নাৰদ মুনি।।১৪৮৭।।
 দেখিলা ঋষি দিব্যপুৰী পাছে।
 সূৰ্ণময় গড়ে বেড়ি আছে।।
 সাগৰ বেড়ি ভৈল গড়খাই।
 দেখি বিপক্ষৰ ধাতু উৰাই।।১৪৮৮।।
 দিব্য সৰোবৰ পুষ্পিত বনে।
 পৰিয়া নাদ ত্যজে পক্ষীগণে।।
 চম্পা পাৰিজাত সুৰভি বাসে।
 নৱ লক্ষ দেৱগৃহ প্ৰকাশে।।১৪৮৯।।
 কতো ফটিকৰ কতো ৰজত।
 সূৰ্ণময় কতো মৰকত।।
 সূৰ্য্য সম জ্বলে গৃহৰ কান্তি।
 ৰঞ্জে আতি ধ্বজ পতাকা পান্তি।।১৪৯০।।
 তাৰ অন্তঃপুৰ দেখিলা পাছে।
 প্ৰবন্ধে বিশ্বকৰ্ম্মে নিৰ্ম্মি আছে।।
 ষোড়শ হাজাৰ দিব্য আৱাস।
 সূৰ্য্য সম জ্বলে লঙ্ঘি আকাশ।।১৪৯১।।
 তাহাৰ মধ্যে এক গৃহ পশি।
 ৰত্নৰ দীপ্তি দেখন্ত ঋষি।

প্ৰৱালৰ স্তম্ভ বৈদুৰ্য্য ফলি।
 সূৰ্ণৰ কাঠিকামী মাণ্ডলি।।১৪৯২।।
 ইন্দ্ৰনীল বত্বে লগাইল বাৰ।
 মাণিক কপাট হীৰাৰ দ্বাৰ।।
 বত্ৰৰ চাৰু কুন্দৰুখ জালে।
 ধূপ ধূম্ৰচয় বজাই বোম্বালে।।১৪৯৩।।
 মেঘ বুলি তাক ময়ূৰগণে।
 গৃহত পড়িয়া নাটৈ সঘনে।।
 প্ৰকাশে চন্দ্ৰাতপ অসংখ্যাত।
 আৰিছে মুকুতা মুৰালি তাত।।১৪৯৪।।
 তলত বত্ৰময় সিংহাসন।
 বিছাই হংসতুলি বিতোপন।।
 তাতে সুতি আছা জগতপতি।
 উপাসি আছন্ত ৰুক্মিণী সতী।।১৪৯৫।।
 বত্ৰময় দণ্ড চামৰ ধৰি।
 স্বামীক বিধগুস্ত লাসে সুন্দৰী।।
 সমান বয়সী সহস্ৰ দাসী।
 লগত যোগানে আছে উপাসি।।১৪৯৬।।

।। তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। মাধৱ মুকুন্দ দীন দয়াল।
 প্ৰণতপালক তুমি গোপাল।।১২৪।।
 পদ ।। চৌপাশে প্ৰকাশে ৰত্ন প্ৰদীপ।
 চাপিলা হৰিষে ঋষি সমীপ।।
 নাৰদক দেখি উঠিলা হৰি।
 প্ৰণামিলা পাৰে শিৰে সাদৰি।।১৪৯৭।।
 কৃতাঞ্জলি স্তুতি বুলিলা বাণী।
 আপুন আসনে বৈসাইলা আনি।।
 লক্ষ্মী পানী দেস্ত ভৃঙ্গাৰ ধৰি।
 ধুৱাইলা ঋষিৰ চৰণ হৰি।।১৪৯৮।।
 লৈলা পাদোদক শিৰত আনি।
 বুলিলা অমৃত মধুৰ বাণী।।
 পৱিত্ৰ আজি ভৈলো ঋষিৰাজ।
 কৰিয়ো আজ্ঞা সাধো কোনকাজ।।১৪৯৯।।
 শুনিয়া নাৰদে মাতিলা হাসি।
 তোম্মাৰ চৰণ দেখিলো আসি।।
 ব্ৰহ্মা আদি যত পৰম জ্ঞানী।
 চিন্তে হিয়ে যাক প্ৰবন্ধে আনি।।১৫০০।।

সংসাৰ কূপে পৰৈ যিটো জন।
 তাৰো অৱলম্ব তযু চৰণ॥
 হেন পাদপদ্ম চিন্তো সদায়।
 তোম্কাৰ গুণ মুখে ফুৰো গাই॥
 তোম্কাৰ পাৰে নছাড়োক মতি।
 দিয়ো এহি বৰ জগতপতি॥
 এহি বুলি তৈৰ উঠিলা ঋষি।
 দেখিলা পাছে আৰো গৃহ পশি॥১৫০২॥
 কৰিয়া কৃষ্ণে হাস পৰিহাস।
 ভাৰ্য্যায়ে সহিতে খেলন্ত পাশ॥
 কাষতে উদ্ধৱ আছে নিৰেখি।
 উঠিলা কৃষ্ণে নাৰদক দেখি॥১৫০৩॥
 আসনে বৈসাই ধুৱাইলা ভৰি।
 কেতিক্ষণে আইলা পুছন্ত হৰি॥
 তুমি সৰ্ব পূৰ্ণকাম সন্ন্যাসী।
 অপূৰ্ণকাম আমি গৃহবাসী॥১৫০৪॥
 তথাপি বোলা কি কৰিবো আমি।
 জন্মক মোৰ সাম্ফলিয়ো স্বামী॥
 শুনিয়া নাৰদ বিস্ময় ভৈলা।
 তৈৰ উঠি আউৰ গৃহক গৈলা॥১৫০৫॥

দেখন্ত ঋষি তৈতো যদুৰায়।
 আছন্ত বসি শিশু ওমলাই॥
 দেখিলা পাছে আৰ গৃহ পশি।
 স্নানক উদ্যমে আছন্ত বসি॥১৫০৬॥

॥ চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ ত্ৰাহি সদাশিৱ শাৰঙ্গপাণি॥১২৫॥
 পদ ॥ আউৰ ঘৰে গৈয়া দেখন্ত ঋষি।
 কৰন্ত গোৱিন্দে হোম হৰিষি॥
 ব্ৰহ্মভোজ দেন্ত কতো গৃহত।
 ভুঞ্জন্ত আনি অৱশেষ যত॥১৫০৭॥
 কতো গৃহে আছা সন্ধ্যা উপাসি।
 গায়ত্ৰী জপা মৌন হুয়া বসি॥
 ছাড়ন্ত খাণ্ডাবাক কতো ঘৰে।
 কতোহো ফুড়ন্ত বথ উপৰে॥১৫০৮॥
 ঘোড়া লৱড়ন্ত কতো প্ৰবন্ধে।
 ফুৰন্ত কৃষ্ণ কতো হস্তীস্কন্ধে॥
 কতো ঘৰে আছা খাটত সুতি।
 চপয় পঢ়ি ভাটে কৰৈ তুতি॥১৫০৯॥

উদ্ধৰ প্ৰমুখ্যে মন্ত্ৰী সহিতে।
 কৰন্তু মন্ত্ৰণা কতো গৃহতে।।
 সহস্ৰ সংখ্যাত বমণী সঙ্গে।
 কৰন্তু কতো জলক্ৰীড়া বঙ্গে।।১৫১০।।
 অনেক বিপ্ৰ অনাই দামোদৰে।
 কৰন্তু ধেনুদান কতো ঘৰে।।
 ভাৰ্য্যাক মাতি পৰিহাস কৰি।
 কতো ঘৰে বঙ্গে হাসন্তু হৰি।।১৫১১।।
 শুনন্তে আছন্তু কৈতো পুৰাণ।
 কৰন্তু কৈতো অৰ্থ উপাদান।।
 কতো ঘৰে বসি আসন ধৰি।
 আত্মাক চিন্তিয়া আছন্তু হৰি।।১৫১২।।
 কৰন্তু দ্বন্দ্ব কৈতো লক্ষ্মীপতি।
 কৰন্তু কৃষ্ণে কৈতো মিত্ৰৱতি।।
 কৈতো আলোচন্তু বলো সহিত।
 চিন্তন্তে আছন্তু সন্তৰ হিত।।১৫১৩।।
 কতো ঘৰে আতি উৎসৱ কৰি।
 কৰন্তু পুত্ৰৰ বিবাহ হৰি।।
 বিহা দেন্ত কন্যা কতো মুৰাৰি।
 দুনাই আনন্তু কতো বোহৰী।।১৫১৪।।

কতো শাশুৰীক পঠায়া জীয়ে।
 কান্দন্তু বসি দেৱ সদাশিৱে।।
 কৰন্তু কতো গৃহে যজ্ঞকাম।
 প্ৰতিষ্ঠান্তু কৈতো কূপ আৰাম।।১৫১৫।।
 ঘোটকত চড়ি কৈতো মুৰাৰি।
 ফুৰন্তু পৱিত্ৰ মৃগক মাৰি।।
 ধৰিয়া বেষ কৈতো ভৰি খুন্সি।
 ৰাজ কাজ বুজি ফুৰন্তু চুন্সি।।১৫১৬।।

।। পঞ্চম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। গোৱিন্দ গোপাল গৰুড়কেতু।
 ভকতৰ ভয় ভঞ্জন হেতু।।১২৬।।
 পদ ।। দেখিয়া নাৰদে তুলিলা হাসি।
 আমাক প্ৰভু ভুৰুকুৱা আসি।।
 তোম্মাৰ চৰণ সেৱাৰ বলে।
 তযু যোগমায়া জানো সকলে।।১৫১৭।।
 জানিয়ো প্ৰভু মই মুখ্য দাস।
 কৰিয়া তোম্মাৰ যশ প্ৰকাশ।।
 তিনিয়ো লোকে ফুৰো বীণা বাই।
 তোমাৰ পৱিত্ৰ চৰিত্ৰ গাই।।১৫১৮।।

মাধৱে বোলন্ত শুনিয়ে মুনি।
 যেন ভক্ত তুমি জানো আপুনি।।
 লোকক শিখাওঁ ই ধৰ্ম্মভেদ।
 নকৰা মুনি আত কিছু খেদ।।১৫১৯।।
 বোলন্ত শুকে শুনা পৰীক্ষিত।
 মুনিৰ মাধৱে মোহিলা চিত্ত।।
 দেখিয়া কৃষ্ণৰ গৃহ সম্পদ।
 পৰম বিস্ময় ভৈলা নাৰদ।। ১৫২০।।
 কৃষ্ণত আতি সতকাৰ পাই।
 লৰিলা তৈৰ পৰা বীণা বাই।।
 কৃষ্ণৰ চৰণ চিন্তন্তে যান্ত।
 গোৱিন্দৰ গুণ সদায় গান্ত।।১৫২১।।
 কৃষ্ণৰ মনুষ্য লীলা চৰিত্ৰ।
 জগতকে ইটো কৰৈ পৱিত্ৰ।।
 যিটো শুনে ভণে আক সঘনে।
 তাৰ ভক্তি হৈবে কৃষ্ণ চৰণে।।১৫২২।।
 শুনা সৰ্বজন শঙ্কৰে কহে।
 চিৰকাল ইটো দেহা নৰহে।।
 হাটে বাটে কৈত মিলে মৰণ।
 সদায় নেড়িবা হৰি চৰণ।।১৫২৩।।

নাৰদত বিষুঃ আছন্ত কই।
 বৈকুণ্ঠত মই নথাকো ৰই।।
 যোগীৰো হিয়া এড়ি সমুদায়।
 থাকো ভকতৰ কীৰ্ত্তন চাই।।১৫২৪।।
 জানিয়া সৰে এড়া ভাষভূষ।
 ভাগ্যেসে ভাৰতে ভৈলা মানুষ।।
 আক বৃথা কৰা বিষয় ভোলে।
 মাণিকক বিকা কাচৰ মোলে।।১৫২৫।।
 মিছাতে পুত্ৰ দাৰা বুলি মৰা।
 আপুনি গুণা আইলা কৈৰ পৰা।।
 সৰে মায়াময় স্বপ্নৰ সৰি।
 জনম সাম্ফলি বোলা হৰি হৰি।।১৫২৬।।

।। নাৰদৰ কৃষ্ণদৰ্শন সমাপ্ত।।২০।।

॥ একবিংশ খণ্ড ॥
 ॥ বিপ্রপুত্র আনয়ন ॥
 ॥ প্রথম কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ মন বোল বাম শ্ৰীৰাম জয় জয় বাম ॥ ১২৭ ॥
 পদ ॥ শুকমুনি বদতি শুনিয়ে পৰীক্ষিত।
 এক দিনা যেন ভৈল দ্বাৰকাপুৰীত ॥
 এক বিপ্রপত্নীৰ উপজি পুত্র গুটি।
 ভূমিক চুইলেক মাত্র প্রাণ গৈল ছুটি ॥ ১৫২৭ ॥
 মৃতক পুত্রক বিপ্ৰে কোলে তুলি লই।
 কান্দিল অনেক রাজদুৰাৰত থই ॥
 রাজাকো ভৰ্ৎসন্ত আতি কৰি অহঙ্কাৰ।
 ইটো দুষ্ট দুৰ্জ্জন ক্ষত্ৰিয় কুলাঙ্গাৰ ॥ ১৫২৮ ॥
 কোথেৰ পাপীষ্ঠ ব্ৰহ্মদেবী মন্দকৰ্ম্ম।
 শঠবুদ্ধি কৰে ইটো অনেক অধৰ্ম্ম ॥
 পৰম লুভীয়া রাজা জগতকে মোষে।
 মৰিল তনয় মোৰ ইহাৰেসে দোষে ॥ ১৫২৯ ॥
 এহি বুলি গৈল দ্বিজ গৃহক উলটি।
 এহিমতে উপজি মৰিল আৰণ্ডটি ॥

তাকো নিয়া পেহুইলন্তু বাজাৰ দুৰাৰে।
 পূৰ্ব্বৰতে নিন্দিলন্তু বচন প্রহাৰে ॥ ১৫৩০ ॥
 এহিমতে বিপ্ৰৰ মৰিল পুত্র নৰ।
 ভৰ্ৎসন্ত ব্ৰাহ্মণে দুৰাৰত পেহুই শৰ ॥
 আছন্ত অৰ্জ্জুন বসি কেশৰৰ কাছে।
 হেন শূনি ব্ৰাহ্মণক মাতিলন্তু পাছে ॥ ১৫৩১ ॥
 কি কাৰণে পুত্র শোকে কান্দা দ্বিজবৰ।
 তোম্মাৰ রাজ্যত তেৰে নাহি ধনুৰ্দ্ধৰ ॥
 যাহাৰ রাজ্যত শোকে কান্দে দ্বিজগণ।
 নুহিকে ক্ষত্ৰিয় সিটো নটৰ লক্ষণ ॥ ১৫৩২ ॥
 বুজিয়োক বিপ্ৰ আৰে মোৰ কেনে কক্ষা।
 তোম্মাৰ পুত্রক মই কৰিবোহো বক্ষা ॥
 বাখিবে নোৱাৰো য়েৰে শূনা মহাভাগ।
 অগনিত প্ৰৱেশি কৰিবো তনুত্যাগ ॥ ১৫৩৩ ॥
 শূনি বিপ্ৰে অৰ্জ্জুনক বুলিলা বচন।
 যাক বাখিবাক নোৱাৰিলা নাৰায়ণ ॥
 বাম কামদেৰ অনিৰুদ্ধে নাটে যাক।
 তাত যত্ন কৰা ইটো মিছা গৰ্ব্ববাক ॥ ১৫৩৪ ॥
 অৰ্জ্জুনে বোলন্তু মই নোহো হলায়ুধ।
 নোহো বাসুদেৰ কামদেৰ অনিৰুদ্ধ ॥

আমাৰ অৰ্জুন নাম দশোদিশে জানে।
 গাণ্ডীৰ ধনুক মোৰ জগতে বখানে।।১৫৩৫।।
 শঙ্কৰকো তুমি আছো মোৰ পৰাক্ৰমে।
 যদি কোপে আটোপে আসন্ত সাজি যমে।।
 তাক্ষো জিনি তোম্মাৰ পুত্ৰক দিবো আনি।
 গৈলন্ত সঞ্জাত দ্বিজে শুনি হেন বাণী।।১৫৩৬।।
 অৰ্জুনৰ বচনত হুয়া ভয়হীন।
 প্ৰীত হুয়া গৃহত আছন্ত কতো দিন।।
 প্ৰসৱৰ কাল আসি মিলিল দুনাই।
 ত্ৰাহি ধনঞ্জয় বুলি ব্ৰাহ্মণে চেঞ্চাই।।১৫৩৭।।

।।দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। বাখা কি দয়াময় মোক যদুৰায়।
 তোম্মাত ভকতি বিনা বৃথা আয়ু যায়^{১৬৩}।।১২৮।।
 পদ ।। শুনি পাৰ্থে আথেবেথে গৈল দঢ় ছই।
 কৰিলন্ত আচান্ত পৰিত্ৰ জল ছুই।।
 ইষ্টদেৱ শঙ্কৰক নমিলা অৰ্জুন।
 দিব্য অস্ত্ৰ স্মৰি গাণ্ডীৰত দিলা গুণ।।১৫৩৮।।

১৬৩। কোনো কোনো ছপা পুথিত দ্বিতীয় ফাকি কথা নাই।

টঙ্কাৰিয়া দিব্য অস্ত্ৰচয়ক ঝাকিলা।
 অথো উৰ্দ্ধে সিটো সূতিগৃহক ঢাকিলা।।
 নাথাকিল সন্ধি চাইলা আঞ্জৰ পাঞ্জৰ।
 গৃহক ঢাকিয়া শৰে সাজিলা পিঞ্জৰ।।১৫৩৯।।
 সেহি বেলা উপজিল বিপ্ৰৰ কুমাৰ।
 পৃথিৱীত পৰিয়া কান্দিলা বাৰম্বাৰ।।
 তেখনে অদৃশ্য ভৈল শৰীৰ সহিতে।
 নাকলিলা কেৰে তাক আগতে তহিতে।।১৫৪০।।
 দেখি পাছে বিপ্ৰে পুত্ৰশোকৰ ঝমক।
 কেশৱৰ আগত ভৰ্ত্ৰসিলা অৰ্জুনক।।
 মই কেন মূঢ় দেখিয়োক সৰ্ব্বজনে।
 কৰিলো সঞ্জাত নপুংসকৰ বচনে।।১৫৪১।।
 সবংশে কেশৱে নোৱাৰিলে ৰাখিবাক।
 আৰ কোনে পৰিত্ৰাণ কৰিৰে আম্মাক।
 বিধিৰ বিপাকে যিটো দৈৱে ভৈল নাশ।
 কিনো মূৰ্খ তই তাক ৰাখিবাক চাস।।১৫৪২।।
 ধিক ধনঞ্জয় ধিক গাণ্ডীৰ তোম্মাৰ।
 মিছা কাৰ্য্যে কিসক কৰিলি অঙ্গীকাৰ।।
 বিকৰ্থনা অনেক কৰিল দ্বিজবৰ।
 শুনি নসহিল অৰ্জুনৰ কলেৱৰ।।১৫৪৩।।

ধনু তুলি ধৰি পাছে মহা বিদ্যা কৰি।
 তেখনে আণ্টাইল গৈয়া যমৰ নগৰী।।
 পাতপাত কৰি বিচাৰিলা মহাভাগ।
 বিপ্ৰৰ পুত্ৰক তৈতো নপাইলেক লাগ।।১৫৪৪।।
 ইন্দ্ৰৰ নগৰে গৈয়া বিচাৰিলা পশি।
 তৈতো বিপ্ৰপুত্ৰক নপাইলা মহাযশী।।
 অগনি বৰুণ বায়ু চন্দ্ৰ নিশ্চতিৰ।
 সৱাৰো থানক বিচাৰিলা মহাবীৰ।।১৫৪৫।।
 বিতবিত কৰিলন্ত সাতো পাতালক।
 তৈতো খুজি নপাইলন্ত বিপ্ৰৰ পুত্ৰক।।
 একোস্থানে বিচাৰিবে নথাকিল ঠাই।
 উলটিয়া দ্বাৰকাক আসিলা দুনাই।।১৫৪৬।।
 ভ্ৰষ্ট ভৈল অঙ্গীকাৰ জানিয়া নিশ্চয়।
 অগনিত জাম্প দিবে যান্ত ধনঞ্জয়।।
 হেন দেখি সখিক ধৰিলা হৰি আসি।
 মৰিবাক নিদিয়া বুলিলা পাছে হাসি।।১৫৪৭।।
 দেখাইবো দ্বিজৰ সৱে পুত্ৰক তোম্বাক।
 নকৰিয়ো ৰাস সখি ৰাখা আপুনাক।।
 তোম্বাৰ বিপুল কীৰ্ত্তি থাকিবে লোকত।
 মোহোৰ বচনে নকৰিবা প্ৰাণ হত।।১৫৪৮।।

কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে সম্প্ৰতি।
 হৰিনাম বিনে আৰ নাহি কাৰো গতি।।
 বেদৰ প্ৰমাণ বাণী জানি সৰ্বজন।
 বোলা হৰি হৰি কৰি অনেক যতন।।১৫৪৯।।

।।তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। শ্ৰীৰাম মাধৱ ৰাঘৱ ৰঘুপতি।।১২৯।।
 পদ ।। অৰ্জুনক বুলি হেন বাণী।
 দিব্য ৰথে চড়ি চক্ৰপাণি।।
 ধৰিল উত্তৰ দিশৰ পথ।
 অৰ্জুনে ডাকন্তে যান্ত ৰথ।।১৫৫০।।
 সাতোখান পৃথিৱী এড়াইল।
 গৈয়া সাতো সাগৰ চড়াইল।।
 ধৰি মহা মনোজৰ^{১৬৪} গতি।
 ভৈলা লোকালোকৰ সিভিতি।।১৫৫১।।
 প্ৰৱেশিলা ঘোৰ অন্ধকাৰে।
 ঘোৰা আৰ যাইবাক নপাৰে।।
 হেন দেখি যোগেশ্বৰ হৰি।
 আগক হানিলা চক্ৰ ধৰি।।১৫৫২।।

মহাৰশ্মিপুঞ্জ পোসৰাই।
 আগত আন্ধাৰ ফাৰি যায়।।
 যেন ৰাঘৱৰ শৰজাক।
 বিদাৰয় ৰাক্ষস সেনাক।।১৫৫৩।।
 হাজাৰেক সূৰ্য্য যেন জ্বলৈ।
 তাহাৰ পাচত ঘোৰা চলৈ।।
 ঘোৰ তম তৰিয়া সত্বৰে।
 জ্যোতিপুঞ্জ পাইলা তাত পৰে।।১৫৫৪।।
 ৰশ্মি লাগি চক্ষু ফুটে দেখি।
 মুদীলা অৰ্জুনে দুয়ো আখি।।
 তাক এড়ি জল পাইলা গই।
 ঘোৰ উৰ্মি বায়ু উথলয়।।১৫৫৫।।
 পাছে ধনঞ্জয় যদুৰাজে।
 প্ৰৱেশিলা সেই জলমাজে।।
 দুয়ো গৈয়া দেখিলা প্ৰত্যেক।
 স্ফটিকৰ স্তম্ভ হাজাৰেক।।১৫৫৬।।
 দিৱ্যগৃহ প্ৰকাশন্তে আছে।
 পশিলা ভিতৰ তাৰ পাছে।।
 অনন্তক গৈয়া ভৈলা ভেট।
 তুলি আছে হাজাৰেক ফেঁট।।১৫৫৭।।

ফণামণি কৰৈ তিৰিমিৰি।
 প্ৰকাশন্ত যেন শুক্ল গিৰি।।
 তান শৰীৰত সুখাসনে।
 প্ৰকাশন্ত বসি নাৰায়ণে।।১৫৫৮।।
 সুন্দৰ শৰীৰ মেঘ শ্যাম।
 পীতবস্ত্ৰে আতি অনুপাম।।
 প্ৰসন্ন বদন মনোহৰ।
 আয়ত লোচন ৰুচিকৰ।।১৫৫৯।।
 শিৰত কিৰীটি ৰত্নময়।
 তাৰ ৰশ্মি শোভে কেশচয়।।
 জ্বলৈ গণ্ড মকৰ কুণ্ডলে।
 প্ৰকাশে শ্ৰীবৎস বক্ষস্থলে।।১৫৬০।।
 কণ্ঠত কৌস্তভ নৱ সূৰ্য্য।
 প্ৰলম্ব বৰ্ত্তল অষ্টভুজ।।
 কেয়ূৰ কঙ্কণে সুশোভিত।
 বনমালা আপাদলম্বিত।।১৫৬১।।
 পদ দুই পঙ্কজৰ কান্তি।
 পাসি ভৈল আঙ্গুলিৰ পান্তি।
 জ্বলে আতি নখচন্দ্ৰচয়।
 ভকতৰ প্ৰকাশে হৃদয়।।১৫৬২।।

সুনন্দ প্ৰমুখ্যে পাৰিষদে।
 চৌপাশে উপাসে নিশবদে।।
 চক্ৰ আদি অস্ত্ৰে মূৰ্ত্তি ধৰি।
 সেৱা কৰে বিষ্ণুক আৱৰি।।১৫৬৩।।
 পুষ্টি আদি ঋদ্ধি দিব্য কাছে।
 মাধৱক আৰাধন্তে আছে।।
 ভণিল শঙ্কৰে কৃষ্ণপদে।
 হৰি হৰি বোলা সভাসদে।।১৫৬৪।।

।।চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ৰাম বোল ৰাম বোল লোকাই।
 ৰামনাম বিনা বান্ধৱ নাই।।১৩০।।
 পদ ।। অদ্ভুত ৰূপ দেখি ধনঞ্জয়।
 কল্পিল শৰীৰ ভৈলা বিস্ময়।।
 আত্মাক কৃষ্ণে দৰশন পাই।
 পড়ি প্ৰণামিলা মাথা দৰাই।।১৫৬৫।।
 অৰ্জুনো দণ্ডৱতে পড়ি আগে।
 নমিলা গৈয়া আতি অনুৰাগে।।
 বিষ্ণুৰ পৰম মহিমা দেখি।
 কৰিলা কৰযোৰ দুয়ো সখি।।১৫৬৬।।

দেখিয়া পাছে দুইকো চক্ৰপাণি।
 হাসিয়া হেন বুলিলন্ত বাণী।।
 তোমৰা নৰ নাৰায়ণ দুই।
 ভৈলা অৱতাৰ মনুষ্য হুই।।১৫৬৭।।
 ধৰ্ম্মক দ্বিজক ৰাখিবে লাগি।
 ব্ৰহ্মাদেৱে দুইকো নিলন্ত মাগি।।
 পৃথিৱীৰ সৰে ভাৰ সংহৰি।
 আসা মোৰ ঠাইক সত্বৰ কৰি।।১৫৬৮।।
 তোমৰা দুইক দেখিৱাক মন।
 আনিলো সৰে দ্বিজপুত্ৰগণ।।
 ভৈলো দেখাদেখি এ চিৰকালে।
 পৃথিৱীক এড়ি আসা সকালে।।১৫৬৯।।
 যদি পূৰ্ণকাম দুয়ো তোমৰা।
 সৃষ্টিৰ অৰ্থে আসি তপ কৰা।।
 হাসিয়া এহি বুলি চক্ৰপাণি।
 ব্ৰাহ্মণৰ দশ ছৱাল আনি।।১৫৭০।।
 দিলন্ত কৃষ্ণ অৰ্জুনৰ হাতে।
 নমিলা পাছে দুয়ো প্ৰণিপাতে।।
 তোম্ভাৰ আঙঠক পালিবো স্বামী।
 থাকিয়ো গৃহক লড়িলো আমি।।১৫৭১।।

এহি বুলি কৃষ্ণ অৰ্জুন দুই।
 উঠিলা বথত আনন্দ হুই।।
 ব্ৰাহ্মণৰ সৰে পুত্ৰক লৈলা।
 পুৰণি পথে দ্বাৰকাক গৈলা।।১৫৭২।।
 পাছে ধনঞ্জয় প্ৰতিজ্ঞা পালি।
 দিলন্ত দ্বিজৰ দশো ছৰালি।।
 মৰা পুত্ৰগণ পায় ব্ৰাহ্মণে।
 পৰম আনন্দ মিলিল মনে।।১৫৭৩।।
 সভাৰ্যে ওলায়া যেন নাচন্ত।
 অৰ্জুন ধন্য বুলি বখানন্ত।।
 কৃষ্ণৰ প্ৰসাদে বীৰ বিজয়।
 এড়াইল দাৰুণ মৰণ ভয়।।১৫৭৪।।
 বিষ্ণুৰ তেজ দেখি ধনঞ্জয়।
 ভৈলন্ত মনত আতি বিস্ময়।।
 পৌৰুষ পুৰুষৰ কিছু নুই।
 কৃষ্ণৰ প্ৰসাদে সমস্ত হুই।।১৫৭৫।।
 এহি বুলি বীৰে দঢ়ায়া মতি।
 একান্তে কৰিলা হৰি ভকতি।।
 এহিমতে হৰি জগতগুৰু।
 সম্যকে ভকতৰ কল্পতৰু।।১৫৭৬।।

দুৰ্জ্জন জনৰ চিন্তিয়া মাৰ।
 লীলায়ে হৰিলা ভূমিৰ ভাৰ।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে।
 কৰিয়ো কীৰ্ত্তন সমস্ত জনে।।১৫৭৭।।
 আতপৰে ধৰ্ম নাহিকে আন।
 ব্যাসৰ বচন বেদ প্ৰমাণ।।
 হেন জানি সুখে গৃহতে থাকি।
 হৰি হৰি বোলা সমাজে ঢাকি।।১৫৭৮।।

।। বিপ্ৰপুত্ৰ-আনয়ন সমাপ্ত।।২১।।

॥ দ্বাবিংশ খণ্ড ॥

॥ দামোদৰ-বিপ্ৰাখ্যান ॥

॥ প্ৰথম কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ ৰাম হৰি গোপাল গৌৰিন্দ ।

যদুমণি মুকুন্দ গৌৰিন্দ ॥১৩১॥

পদ ॥ শুক নিগদতি শুনা কুৰুপতি

কৃষ্ণৰ আৰো চৰিত্ৰ ।

আছিল দৰিদ্ৰ বিপ্ৰ দামোদৰ

বৈষ্ণৱ আতি পৱিত্ৰ ॥

কৃষ্ণয়েৰে তান মহা মিত্ৰৱতি

পঢ়ন্তে গুৰুগৃহত ।

খাইবে খুণ্টিবাক একোৱে নাহিকৈ

বস্ত্ৰহীন শৰীৰত ॥১৫৭৯॥

আতি পতিব্ৰতা তাহান ব্ৰাহ্মণী

দুঃখে দণ্ডে যুগ যায় ।

কাম্পন্তে আসিয়া স্বামীক বুলিলা

মুখৰ মাত নোহুয় ॥

শুনিয়েক স্বামী মন্দভাগী আমি

সহিবো কত নিকাৰ ।

দ্বাৰকাত আছে প্ৰভু নাৰায়ণ

পৰম মিত্ৰ তোম্ভাৰ ॥১৫৮০॥

দীন দায়াকৰ জগত ঈশ্বৰ

সাক্ষাতে লক্ষ্মীৰ পতি ।

তোম্ভাৰ নিকাৰ দেখিয়া দিবন্ত

অনেক ধন সম্পত্তি ॥

তাহান চৰণ চিন্তে যিটোজন

আপুনাকো দেন্ত তাক ।

নকৰা বিমন পাইবা বহুধন

নবাধিবা মোৰ বাক ॥১৫৮১॥

ভাৰ্য্যাৰ বচন শুনিয়া ব্ৰাহ্মণে

দৃঢ় কৰিলন্ত মতি ।

কৃষ্ণ দৰশনে মোৰ মহালাভ

যাইবো দ্বাৰকাক প্ৰতি ॥

ভাৰ্য্যাক বোলন্ত যি পাৰা সন্দেশ

আনি দিয়া ঝাণ্টে উঠি ।

শুনিয়া ব্ৰাহ্মণী মাগি আনিলন্ত

চাউল চিৰা চাৰিমুঠি ॥১৫৮২॥

কানিৰ টুপলি বান্ধি আনি দিলা
ব্ৰাহ্মণে কাষতে লৈলা।
কৃষ্ণৰ চৰণ দেখিবাক মনে
দ্বাৰকাক লাগি গৈলা।।
কৃষ্ণক দেখিবে কত বেলি পাওঁ
মনে গুণি দ্বিজবৰ।
সেনাৰ বাজুক ছড়াই তিনিদ্বাৰ
পাইলা গৈয়া অভ্যন্তৰ।।১৫৮৩।।
ষোড়শ হাজাৰ আৰাস প্ৰকাশে
বৈকুণ্ঠপুৰ সমান।
যদুগণ যাত পশিবে নপাৰৈ
কৃষ্ণৰ বহস্য স্থান।।
তাৰ এক গৃহ পশিলা ব্ৰাহ্মণ
কেহোৰে বাধস্তা নাই।
সৰ্যা ভাৰ্য্যা সমে সোণাৰ খাটত
সুতি আছা যদুৰায়।।১৫৮৪।।
মিত্ৰক দেখিয়া ভাৰ্য্যাক এড়িয়া
উঠি আসি আথেবেথে।
দুহাতে সাবটি ধৰিলা আনন্দে
তিনিয়ো লোকৰ নাথে।।

সখিক আলিঙ্গি আতি প্ৰীতি পাইল
আনন্দে লোতক ৰাৰে।
সোণাৰ খাটত বসুৰাইলা নিয়া
ধৰিয়া আতি সাদৰে।।১৫৮৫।।
আপুনি চৰণ ধুৰাইলা বিপ্ৰৰ
পাদোদক লৈলা শিৰে।
সুগন্ধি চন্দন কুঙ্কমে সখিৰ
ঘসিলা সৰ শৰীৰে।।
দীপ ধূপ লগাই পূজিলা বিপ্ৰক
কৰ্পূৰ তাম্বুল দিয়া।
সাদৰে চামৰে বিঞ্চন্ত বিপ্ৰক
সৰ্যা মাধৱৰ প্ৰিয়া।।১৫৮৬।।
দেখিয়া অন্তেষ- পুৰৰ লোকৰ
বিস্ময় ভৈ গৈল পাছে।
ইটো মহাদুঃখী ভিক্ষুক ব্ৰাহ্মণে
কত পুণ্য কৰি আছে।।
ত্ৰৈলোক্যৰ গুৰু লক্ষ্মীৰ নিৰাস
আপুনি সেৱন্ত যাক।
ভাৰ্য্যাক এড়িয়া আৰু আলিঙ্গন্ত
যেহেন শ্ৰেষ্ঠ দাদাক।।১৫৮৭।।

॥ দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ যাদৱানন্দ দয়াশীল ৰাম।

হৰি হৰি দয়াশীল কেশৱ গোপাল^{১৬৫} ॥১৩২॥

পদ ॥ পাছে হৰি হাস্য কৰি সখাৰ হাতত ধৰি

সুখিলন্ত কৰি সতকাৰ।

গুৰুৰ গৃহৰ তথা সুমৰা পুৰণি কথা

যেন ভৈলা আন্ধাৰ নিকাৰ ॥

গুৰুপত্নীগণে আসি আন্ধাক বুলিলা হাসি

খড়ি লুড়ি দিয়া শিষ্যগণ।

আমি সৰো হেন শুনি কটিত বান্ধিয়া ভুনি

আনন্দে লড়িলো বঙ্গ মন ॥১৫৮৮॥

অৰণ্যৰ পশি সান্ধি খড়ি লুড়ি বোজা বান্ধি

গৃহক চলিলো বঙ্গমনে।

যাওঁ কথামাতে হাসি আকস্মিতে তৈতে আসি

পাইলে ঘোৰ বাত বৰিষণে ॥

১৬৫। (১) যাদৱ দয়াশীল ৰাম।

হৰি দয়াশীল কেশৱ গোপাল ॥

(২) যাদৱানন্দ দয়াশীল ৰাম।

হৰি দয়াশীল কেশৱ গোপাল ॥

গৰ্জ্জনতে ভূমি লড়ৈ ঘনে ঘনে বজ্ৰ পড়ৈ

খাল বাম সম ভৈলা আতি।

নাকলিয় একো পথ সূৰ্য্য পাছে গৈল অস্ত

ভৈল ঘোৰ অন্ধকাৰ ৰাতি ॥১৫৮৯॥

পাছে আমি সৰে শিষ্য নাকলৌহো একোদিশ

বাত বৃষ্টি পীড়িলে আন্ধাক।

কাৰ্শ্প তনু তৰতৰি অন্যোঅন্যে হাতে ধৰি

বাট নপাই তৈতে ফুৰো পাক ॥

মাথাত খড়িৰ বোঝা যান নযায় একো খোজা

ফুৰন্তে ৰজনী গৈল ক্ষয়।

নযাওঁ কেহো কাকো এড়ি কিৰণে আন্ধাৰ ফাড়ি

ভৈলা আসি আদিত্য উদয় ॥১৫৯০॥

সান্দীপনি দ্বিজৰাজে বিচাৰিলা বনমাজে

ভৈলা আসি আন্ধাক প্ৰত্যেক।

জাৰে কাৰ্শ্প শিষ্য যত শৰীৰত নাহি তত

দেখি খেদ কৰিলা অনেক ॥

আন্ধাক বোলন্ত বাক শুনা সৰে শিষ্যজাক

মোৰ পদে কিনো দুঃখ ভৈল।

প্ৰাণতো এড়িলা আশ খপিলাহা বনবাস

গুৰুঋণ সৰে সুজা গৈল ॥১৫৯১॥

শুনা শিষ্য নিৰন্তৰ   তুষ্ট হুয়া দিওঁ বৰ
 জানা সৰ শাস্ত্ৰ এতিক্ষণে।
 পূৰ্ণ ভৈল মনোৰথ   গৃহৰ ধৰিলো পথ
 পাছে আমি সৰে শিষ্যগণে।।
 আনো দুঃখ নানা মত   গুৰুগৃহে পাইলো যত
 প্ৰাণসখি সুমৰাহা তাক।
 হেন শুনি দ্বিজবৰে   কৰযোৰে অনন্তৰে
 কৃষ্ণক বুলিলা মৃদুবাক।।১৫৯২।।
 শুনিয়েক পৰমব্ৰহ্ম   আত্মাৰ সাম্বল জন্ম
 সমস্ত পাতক ভৈল নাশ।
 যিহেতু জগত স্বামী   তোত্মাৰ লগত আমি
 গুৰুগৃহে কৰিলো নিৰাস।।
 কাম মোক্ষ ধৰ্ম্ম অৰ্থ   পাইৰে আনো মনোৰথ
 যিটো চিন্তে তোত্মাৰ চৰণ।
 আপুনি নিৰ্মিলা শাস্ত্ৰ   তাকো পঢ়া হুয়া ছাত্ৰ
 ইটো কিনো ভৈল বিড়ম্বন।।১৫৯৩।।

।। তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। যদুৰায় চৰণে শৰণ দিয়ো।
 জগজীৱ সেৱক পালিয়া নিয়ো।।১৩২।।
 পদ ।। হেন শুনি হাসি   বিপ্ৰত পুছন্ত
 সৰ্ব্বজান হৃষীকেশ।
 আত্মাক লাগিয়া   আনি আছা যিবা
 দিয়োক সখি সন্দেশ।।
 ভকতসকলে   পূজৈ ফুলে ফলে
 তুষ্ট হওঁ তাকে পাই।
 অভকতে যদি   নানা দ্ৰব্য দেয়
 তাতো মোৰ তুষ্টি নাই।।১৫৯৪।।
 হেন জানি মিত্ৰ   দিয়োক আত্মাক
 যিবা দ্ৰব্য আছা আনি।
 পৰম সঙ্কোচ   ভৈলা দ্বিজবৰ
 কৃষ্ণৰ শুনিয়া বাণী।।
 চাউল চিৰামুঠি   নেদন্ত কৃষ্ণক
 লাজে চপৰায় মাথ।
 হেন দেখি পাছে   মনত গুণন্ত
 তিনিয়ে লোকৰ নাথ।।১৫৯৫।।

ইটো দ্বিজবৰে পূৰ্বতো আন্ধাক
 লক্ষ্মীকামে নৰাধিলা।
 ভাৰ্য্যাৰেসে প্ৰীতি সাধিবাক প্ৰতি
 আন্ধাৰ ঠাইক আসিলা।।
 মনুষ্য দুৰ্লভ পৰম সম্পদ
 দিবো আজি আন্ধ আমি।
 কানিৰ টুপলি বিচাৰি আনিলা
 আপুনি জগতস্বামী।।১৫৯৬।।
 ইটো কি বুলিয়া টুপলি মেলিয়া
 সখিক বুলিলা বাক।
 ইটো চাউল চিৰা জগতে সহিতে
 তৃপ্তি কৰে আন্ধাক।।
 এহি বুলি হৰি এক মুঠি ধৰি
 ভুঞ্জিলন্ত আনন্দত।
 আউৰ মুঠি ধৰি খাইবাক খোজন্তে
 ধৰিলা লক্ষ্মী হাতত।।১৫৯৭।।
 যত লাগে মানে সৰে সম্পত্তিক
 এহি মুঠি দিবে পাৰে।
 নখায়োক আৰ বুলি লক্ষ্মীমাৰে
 স্বামীক বুজাইলা ঠাৰে।।

হেন শুনি হৰি চাউল চিৰা এড়ি
 থাকিলা হাসি নমাতি।
 দিব্য ভোগ ভুঞ্জি কৃষ্ণৰ গৃহত
 ব্ৰাহ্মণো বঞ্চিলা ৰাতি।।১৫৯৮।।
 শয়নক লাগি সূৰ্ণ খাটত
 বিছাই দিলা হংসতুলি।
 মহাসুখে তাতে সুতিয়া আছিল
 আজি স্বৰ্গ পাইলো বুলি।।
 প্ৰভাতে উঠি লড়িলা ব্ৰাহ্মণ
 কৃষ্ণত মাগি মেলানি।
 সখিক ধৰিয়া মাধৰে অনেক
 বুলিলা বিনয় বাণী।।১৫৯৯।।
 আগবঢ়াই নিয়া গৃহক পঠাইলা
 ব্ৰাহ্মণ চলিলা সুখে।
 কৃষ্ণে নেদিলন্ত নুখুজিলা ধন
 ব্ৰাহ্মণো আপুন মুখে।।
 মনত গুণন্ত দ্বিজত ভকত
 কিনো দেৱ বনমালী।
 কোথেৰ দৰিদ্ৰ মৰিঃ পাপী মোক
 ধৰিলন্ত আন্ধোৱালি।।১৬০০।।

আপুনাৰ খাটে নিয়া বসুৱাই
 ঘষি ধুৱাইলেক ভৰি।
 শ্ৰম দেখি লক্ষ্মী আন্মাক বিঞ্চিলা
 চামৰক কৰে ধৰি।।
 তিনিয়ো লোকৰ ঐশ্বৰ্য্যক পাই
 অৰ্চিয়া যাৰ চৰণ।
 আন্মাক কুৎসিত সন্দেশকো খাইল
 হেন প্ৰভু নাৰায়ণ।।১৬০১।।
 দৰিদ্ৰ ব্ৰাহ্মণে ধন পাইলে মোক
 পাসৰিবে সমুদায়।
 এহি বুলি ধন নেদিলে আন্মাক
 জানিলো কৃষ্ণ গোসাঞি।।
 হেন গুণি গাষ্টি যাহান্তে গৃহৰ
 সমীপ পাইলন্ত পাছে।
 চন্দ্ৰ সূৰ্য্য সম অনেক বিমান
 দেখন্ত তহিতে আছে।।১৬০২।।
 দিব্য উপবনে পৰি পক্ষীগণে
 সুললিত ৰাৱ তেজে।
 দীঘি সৰোবৰ পুষ্পিত উৎপল
 প্ৰফুল্ল পঙ্কজে ৰজে।।

দিব্য নৰনাৰী গণ ফুৰৈ তৈতে
 পিন্ধি বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ।
 দেখিয়া ব্ৰাহ্মণে বিস্ময়ে গুণন্ত
 ইটো দিব্যপুৰী কাৰ।।১৬০৩।।
 নুহি মোৰ গৃহ কৈক আইলো বুলি
 থমকি আছন্ত চাই।
 নৰনাৰীগণে বিপ্ৰক বেঢ়িল
 দিব্য বাদ্যভণ্ড বাই।।
 স্বামী আসিবাৰ শুনিয়া ব্ৰাহ্মণী
 গৃহৰ বজাইলা ৰঙ্গে।
 সালঙ্কতা দাসী সহস্ৰেকে বেঢ়ি
 যোগানে লড়িলা সঙ্গে।।১৬০৪।।
 দিব্য আভৰণে ভূষিতা সুন্দৰী
 যাহান্ত যেন নাচন্তে।
 ৰূপ ধৰি লক্ষ্মী যেন বাজ ভৈলা
 আপুন থানৰ হন্তে।।
 দিব্য পৰিচ্ছদে আগবাঢ়ি আসি
 স্বামীক দেখিলা গই।
 আনন্দে লোতক বজাই আখি মুদি
 থাকিলা থমকি ৰই।।১৬০৫।।

পতিক বুদ্ধিয়ে নমিলা ব্ৰাহ্মণী
 মনে ধৰি আলিঙ্গিলা।
 কন্যাগণ মধ্যে প্ৰকাশন্ত সতী
 ভাৰ্য্যাকো দ্বিজে দেখিলা।।
 ভৈল মহাপ্ৰীতি ভাৰ্য্যায়ৈ সহিতি
 এক ঠাই হুয়া পাছে।
 পৰম আনন্দে পশিলা মন্দিৰ
 দ্বিজবৰ দিব্য কাছে।।১৬০৬।।

।। চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ত্ৰাহি ৰাম নিৰঞ্জন জীৱেৰ জীৱন
 মুকুন্দ ৰাম মুৰাৰি।
 তোন্মাৰ চৰণে পশিলো শৰণে
 নিয়োক মোক উদ্ধাৰি।।১৩৪।।
 পদ ।। সুৰ্গ ৰুৱলী মৰকত স্থলী
 স্ফটিকৰ দ্বাৰ বাৰ।
 বহুময় স্তম্ভ গৃহৰ আৰম্ভ
 দেখি ভৈলা চমৎকাৰ।।
 দুখ ফেন সম শয়্যাসৰ আছে
 সোণাৰ খাটে বিছাই।

সুৰ্গ আসন ভাজন যতেক
 তাৰ সীমা সংখ্যা নাই।।১৬০৭।।
 চন্দ্ৰাতপসৰ টানিয়া আছয়
 মুকুতাৰ মালা আঁৰি।
 দিব্য কন্যাগণে আয়াযাত কৰে
 শুনি নূপুৰৰ সাৰি।।
 বহুৰ অনেক প্ৰদীপ প্ৰকাশে
 নজানয় ৰাত্ৰি দিন।
 ইন্দ্ৰতো অধিক পাইলা সমৃদ্ধিক
 গুচিল দাৰিদ্ৰ্য চিন।।১৬০৮।।
 কৃষ্ণৰেবেসে কৃপা বোলন্ত ব্ৰাহ্মণে
 আত নাহি আন হেতু।
 ভকতৰ অল্প- বস্তুক বিস্তৰ
 কৰন্ত গৰুড়কেতু।।
 আন্মাৰ সন্দেশ খাইলা হৃষীকেশ
 চাউল চিৰা একমুষ্টি।
 এতেকতে মোক মহা সম্পত্তিক
 দিলন্ত পৰম তুষ্টি।।১৬০৯।।
 তাহান চৰণে সৌহৃদ্য সখিত্ব
 মিত্ৰভাৰ নুগুচোক।

জন্মে জন্মে মৰিঃ তান দাস হৈবো
 মোক মোহে নলঙ্ঘ্যাক।।
 এহি বুলি দ্বিজে ভুঞ্জিলা পৰম
 ভোগ্যক পত্নী সহিত।
 কিছু কিছু কৰি বিষয় এড়ন্ত
 কৃষ্ণতে অৰ্পিয়া চিত্ত।।১৬১০।।
 অজিত বিষ্ণুক ভকতেসে জিনে
 জানি দ্বিজ দামোদৰ।
 একচিত্ত মনে কৃষ্ণৰ চৰণে
 ভৈলন্ত ধ্যান তৎপৰ।।
 দৃঢ় ভক্তি কৰি ছিণ্ডি মোহজৰী
 কৰ্মবন্ধে ভৈলা হীন।
 পায় মহোদয় দেখি ব্ৰহ্মময়
 কৃষ্ণতে গৈলন্ত লীন।।১৬১১।।
 পৰম পুৰুষ প্ৰভু নাৰায়ণ
 ভকতৰ যেন নিধি।
 তাহান চৰণে ভকতি কৰিলে
 অৰশ্যে হুইৰেক সিদ্ধি।।
 মাধৱৰ ইটো পৱিত্ৰ কথাক
 শুনিবে যাৰ প্ৰবন্ধ।

কৃষ্ণৰ চৰণে তাৰ ভক্তি বাঢ়ে
 এৰাই সিটো কৰ্মবন্ধ।।১৬১২।।
 ভণিল শঙ্কৰে কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন
 কৰিয়ো সৰে সমাজে।
 ইটো কলিয়ুগে আন গতি নাই
 হৰিৰ নামত বাজে।।
 বৃথা আয়ু যায় কৰিয়ো লোকাই
 বৈকুণ্ঠে যাইবাৰ কাম।
 মায়াময় ইটো বিষয় এড়িয়া
 ডাকি বোলা ৰাম ৰাম।।১৬১৩।।

।। দামোদৰ-বিপ্ৰাখ্যান সমাপ্ত।।২২।।

॥ ত্ৰয়োবিংশ খণ্ড ॥
 ॥ দৈৱকীৰ পুত্ৰ-আনয়ন ॥
 ॥ প্ৰথম কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ ৰাম মাধৱ মুৰাৰি।

কৃষ্ণ মুকুন্দ দৈত্যাৰি ॥ ১৩৫ ॥

পদ ॥ শুকমুনি বোলন্ত শুনিয়ে পৰীক্ষিত।

পাপৰ অন্তক ইটো কৃষ্ণৰ চৰিত ॥

অনন্তৰে দৈৱকী শুনিয়া হেন বাণী।

গুৰুৰ মৃতক পুত্ৰ কৃষ্ণে দিলা আনি ॥ ১৬১৪ ॥

হুয়া আতি বিস্ময় গুণন্ত বৰনাৰী।

মোৰো ছয় তনয়ক কংসে আছে মাৰি ॥

হৃদয় ব্যাকুল কৰৈ তাসম্বাক স্মৰি।

চক্ষুৰ লোতক আতি পৰৈ সবসৰি ॥ ১৬১৫ ॥

মুখৰো নোহুয় মাত গদগদ বাণী।

বুলিলা বচন ৰাম গৌৰিন্দক আনি ॥

শুনিয়েক ৰাম শুনিয়েক দামোদৰ।

জানিলো তোমৰা দুই পৰম ঈশ্বৰ ॥ ১৬১৬ ॥

স্ৰজন্তাৰো স্ৰষ্টা তুমি পৰম পুৰুষ।

কাৰ্য্যতে লক্ষিলো দুয়ো নুহিকা মানুষ ॥

খণ্ডিবাক লাগি পৃথিৱীৰ মহাভাৰ।

মোহোৰ গৰ্ভত আসি ভৈলা অৱতাৰ ॥ ১৬১৭ ॥

জগত নিৰ্ম্মাণ কৰে তোমাৰেসে মায়া।

জানিয়া শৰণ লৈলো কৰিয়োক দায়া ॥

মৰাপুত্ৰ গুৰুক যমৰ পৰা আনি।

দিলাহা দক্ষিণা যেনমতে চক্ৰপাণি ॥ ১৬১৮ ॥

হেনমতে মোৰো মনোৰথ কৰা সিদ্ধি।

পৰম ঈশ্বৰ দুয়ো বিধাতাৰ বিধি ॥

কংসে মাৰিলেক মোৰ পুত্ৰ ছয়গুটি।

তাসম্বাক সুমৰন্তে প্ৰাণ যায় ফুটি ॥ ১৬১৯ ॥

তোমাৰা প্ৰসাদে য়েৰে দেখিবাক পাওঁ।

তেৰেসে দাৰুণ শোক সন্তাপ এৰাওঁ ॥

মাৰক মাতিলা ৰাম কৃষ্ণ দুই ভাই।

আনি দিবো পুত্ৰগণ চিন্তা এৰা আই ॥ ১৬২০ ॥

এহি বুলি ৰাম কৃষ্ণে যোগ মায়া বলে।

এক নিমিষেকে গৈয়া পশিলা সূতলে ॥

ত্ৰৈলোক্যমোহন দিব্যৰূপ হৃষীকেশ।
 বলিৰ সভাত গই ভৈলন্তু প্ৰবেশ।।১৬২১।।
 দৈথে দৈত্যপতি আসিলন্তু বনমালী।
 আথেবেথে সমাজে উঠিলা গাৰ চালি।।
 আনন্দে আকুল ভৈলা কৃষ্ণ দৰশনে।
 সবংশে পড়িলা গৈয়া কৃষ্ণৰ চৰণে।।১৬২২।।
 জগতৰে আত্মা মোৰ পৰম দৈৱত।
 কিনো মোৰ ভাগ্য আসি ভৈলা উপগত।।
 পৰম হৰিষে নয়নৰ পৰৈ পানী।
 মাথাত কৰিয়া সিংহাসন দিলা আনি।।১৬২৩।।
 বলভদ্ৰ সহিতে বসিলা তাতে হৰি।
 দুইৰো পাৰ পখালিলা বলি হাতে ধৰি।।
 সবংশে শিৱত আনি লৈলা পাদোদক।
 দিব্য বস্ত্ৰ ভূষণে অৰ্চিলা মাধৱক।।১৬২৪।।
 বহুবিধ সন্দেশ অমৃত ভক্ষ দিলা।
 সবান্ধৱে আপুনাক কৃষ্ণতে অৰ্পিলা।।
 ভণিল শঙ্কৰে ধৰি কৃষ্ণৰ চৰণে।
 ৰাম ৰাম ঘৃষিয়োক সভাসদগণে।।১৬২৫।।

।। দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। স্বামী! মোক পাৰ কৰা কৰুণাসিন্ধু
 সংসাৰ সাগৰে।
 আউৰ আন গতি নাহিকে মাধৱ
 বান্ধৱ তোমাত পৰে।।১৩৬।।
 পদ ।। পাছে গৌৰিন্দক দেখি দৈত্যেন্দ্ৰৰ
 আনন্দে চিত্ত নধৰৈ।
 উপজিল ভাৱ শিহৰিল গাৰ
 নেত্ৰৰ লোতক ৰৰৈ।।
 দুই হাতে কৃষ্ণৰ চৰণ ধৰিয়া
 তাতে মাথা থাপি থৈলা।
 গদগদ বাণী মুখৰ নোহুয়
 স্তুতি কৰিবাক লৈলা।।১৬২৬।।
 প্ৰণামো অনন্ত মহন্ত বিধাতা
 প্ৰণামো কৃষ্ণ চৰণে।
 সাংখ্য যোগ যিটো কৰিলা বিস্তাৰ
 ব্ৰহ্মৰূপী নাৰায়ণে।।
 তযু দৰশন যদ্যপি দুৰ্লভ
 নুবুজি তোম্মাৰ লীলা।

আমি তামসিক অসুৰ জাতিৰ
 গৃহতে আসি মিলিলা।।১৬২৭।।
 বান্ধস দানৰ দৈত্য ভূতচয়
 পিশাচ প্ৰমথপতি।
 তোম্বাক বিৰোধ কৰি অপ্ৰয়াসে
 পাইলেক পৰম গতি।।
 দেষত ভয়ত যিটো সিদ্ধি পাইলে
 তামসিক দৈত্যজাক।
 সাত্ত্বিক গুণত থাকিয়া সততে
 দেৱে নপাৰন্ত তাক।।১৬২৮।।
 আমাৰ পৰোক্ষ বান্ধৰ তুমিসি
 মাধৱ জানিলো আমি।
 হেন জানি মোত ছয়োক সন্তোষ
 তিনিয়ে লোকৰ স্বামী।।
 গৃহ অন্ধকূপে পড়ি আছো নাথ
 কিমতে আক এৰাওঁ।
 ফল মূল ভুঞ্জি তোম্বাৰ চৰণ
 চিন্তিয়া যেন বেড়াওঁ।।১৬২৯।।
 তযু নাম মোৰ মুখে নছাড়োক
 নেড়োক চিত্তে চৰণ।

হেন মনোৰথ সাধিয়ে মাধৱ
 তোম্বাত লৈলো শৰণ।।
 ঐশ্বৰ্য্য জঞ্জাল নলাগে আত্মাক
 ছিণ্ডা মোৰ মোহ পাশ।
 কৰা প্ৰভু দয়া জন্মে জন্মে হৈবো
 তোম্বাৰ দাসৰো দাস।।১৬৩০।।
 আত্মা কৰিয়োক জীৱৰ ঈশ্বৰ
 সম্প্ৰতি কি কৰো আমি।
 হেন শুনি হাসি বলিক মাতিলা
 তিনিয়ে লোকৰ স্বামী।।
 মৰীচিৰ ছয় আছিল তনয়
 প্ৰথম মনুৰ দিনে।
 ভৈলা সৱে দেৱ তাসম্বাৰ আগে
 নাম শুনা ভিনে ভিনে।।১৬৩১।।
 স্মৰ পৰিষ্ৰঙ্গ উদগীথ পতঙ্গ
 ক্ষুদ্ৰভুক আৰো ঘৃণি।
 এহি ছয়জন পৰম পৱিত্ৰ
 আছে কাম ক্ৰোধ জিনি।।
 যৈসানি ব্ৰহ্মায়ে নিজ দুহিতাক
 ক্ৰীড়া কৰিবাক চান্ত।
 দেখি ছয়োজনে ব্ৰহ্মাক নিন্দিয়া
 উপহাস্য কৰিলন্ত।।১৬৩২।।

অসুৰ যোনীক যাহা বুলি ব্ৰহ্মা
 শাপ দিলা কোপ মনে।
 হিৰণ্যকশিপু দৈত্যৰ তনয়
 ভৈলা আসি ছয়োজনে।।
 পাছে দৈৱকীৰ গৰ্ভতে ছয়োক
 উপজায়া যোগমায়া।
 ধৰি কংসৰায় সৱাকো বধিলা
 অধৰ্ম একো নচায়া।।১৬৩৩।।
 সম্প্ৰতি তোন্ধাৰ কাছতে আছন্ত
 ছয়ো মোৰ জ্যেষ্ঠ ভাই।
 তাসম্বাক লাগি সদায়ে ক্ৰন্দন
 কৰন্তু দৈৱকী আই।।
 সৱাহাঙ্কো আজি দ্বাৰকাক নিবো
 গুচাইবো মাৰৰ শোক।
 মোহোৰ প্ৰসাদে শাপ এড়াই আজি
 ছয়ো যাইবে স্বৰ্গলোক।।১৬৩৪।।
 এহিসে কাৰণে তোন্ধাৰ পাশক
 আসি আছো দৈত্যপতি।
 শুনি বলি উঠি ছয়োকো আগতে
 যোগাইলা কৰি ভকতি।।

কৃষ্ণৰ চৰণ দুহাতে ধৰিয়া
 শিৰত অৰ্চিলা তুলি।
 আজিসে সমস্ত পাপ দূৰ ভৈল
 জন্ম সান্ধলিলো বুলি।।১৬৩৫।।
 শুনা সৰ্বজন এৰি আন মন
 স্থিৰ কৰি এক মতি।
 কৃষ্ণ নাম বিনা ইটো কলিয়ুগে
 নাহি নাহি আন গতি।।
 জানিয়া কৃষ্ণৰ চৰণে শৰণ
 পশিয়ো সুদৃঢ় মতি।
 বোলা বাম বাম ছাড়ি আন কাম
 লভিবা পৰম গতি।।১৬৩৬।।
 ।।তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। কমললোচন কলুষমোচন।।১৬৩৭।।

পদ ।। পাছে বলিৰায়ক আশ্বাস কৰি।

সৱাহাঙ্কে লৈয়া উঠিলা হৰি।।

দ্বাৰকাপুৰ পাইলা মহাভাগে।

ছয়ো ভাইক দিলা মাতৃৰ আগে।।১৬৩৭।।

ছয়ো ছৱালক দৈৱকী দেখি।
 পৰম আনন্দে চান্ত নিৰেখি।।
 নিশ্চয়ে সৰে মোৰ পুত্ৰ বুলি।
 লৈলন্ত সৱাকো কোলাত তুলি।।১৬৩৮।।
 পুত্ৰৰ স্নেহে সৰৈ দুয়ো স্তন।
 কৰন্ত পুত্ৰৰ মুখে চুম্বন।
 উৎসুকে পুত্ৰক পিয়ান্ত ক্ষীৰ।
 ঘ্ৰাণন্ত ঘনে ঘনে পুত্ৰশিৰ।।১৬৩৯।।
 আনন্দে দৈৱকী যেন নাচন্ত।
 ইণ্ডটি থৈয়া আৰ গুটি লন্ত।।
 বিষ্ণুৰ মায়ায়ে মোহিত চিত্ত।
 দৈৱকী ভৈলা আতি আনন্দিত।।১৬৪০।।
 একে দৈৱকীৰ স্তন বিশেষ।
 কৃষ্ণৰ আৰো পীত অৰশেষ।।
 সন্তোষে তাক পিলা ছয়োজনে।
 কৃষ্ণৰ আৰো অঙ্গ পৰশনে।।১৬৪১।।
 ঘোৰ ব্ৰহ্মশাপ তাহাক তৰি।
 আমি দেৱ হেন তাহাক স্মৰি।।
 পিতৃক মাতৃক কৰি বন্দন।
 পৰি প্ৰণামিলা কৃষ্ণ চৰণ।।১৬৪২।।

বলোৰ চৰণে কৰিয়া সেৱ।
 স্বৰ্গক পাছে যান্ত ছয়োদেৱ।।
 চাহি আছে লোক নিজম পড়ি।
 ছয়োজনে যায় বিমানে চড়ি।।১৬৪৩।।
 দেখিয়া দৈৱকী ভৈলা বিস্ময়।
 আসিল মোৰ মৰা পুত্ৰচয়।।
 স্বৰ্গকো গৈলা মোৰ স্তন খায়া।
 জানিলো সকল বিষ্ণুৰ মায়া।।১৬৪৪।।
 বোলন্ত শুকে শুনা পৰীক্ষিত।
 কৃষ্ণৰ অদ্ভুত লীলা চৰিত।।
 অনন্ত বীৰ্য্যৰ যত মহিমা।
 আক কহি কোনে কৰিবে সীমা।।১৬৪৫।।
 পৰম মঙ্গল হৰি চৰিত।
 জগতৰে ইটো হৰে দুৰিত।।
 যিবা জনে আক শুনে শুনাৰে।
 কৃষ্ণৰ প্ৰসাদে মোক্ষক পাৰে।।১৬৪৬।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে।
 কৰিয়ো কীৰ্ত্তন সমস্ত জনে।।
 কলি যুগে ইটো মহা উপায়।
 হৰিনাম লৈলে মুকুতি পায়।।১৬৪৭।।

বেদান্তৰো তত্ত্ব শুকৰ বাণী।
জানি হেলা এৰা সমস্ত প্ৰাণী।।
যেৰে সুখে যাইবে বৈকুণ্ঠপুৰী।
সদায় ডাকিয়া ঘৃষিও হৰি।।১৬৪৮।।

।। দৈৱকীৰ পুত্ৰ-আনয়ন সমাপ্ত।।২৩।।

।। চতুৰ্বিংশতি খণ্ড।।

।। বেদস্ততি।।

।। প্ৰথম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। এ হৰি ৰাম হৰি অনন্ত মুৰাৰি।
ভকতবৎসল নিয়ো সেৱক উদ্ধাৰি।।১৩৮।।

পদ ।। জগত সংহৰি সুতি আছা নাৰায়ণ।
প্ৰথম নিশ্বাসে বাজ ভৈলা বেদগণ।।
জগাইলা বিষ্ণুক স্তুতি কৰি ভক্তিভাৱে।
যেন নট ভাটে চক্ৰবৰ্ত্তীক জগাৱে।।১৬৪৯।।
জয় জয় হৌক হৰি আনন্দ প্ৰকাশ।
সমস্ত জীৱৰ কৰা মায়াক বিনাশ।।
তুমিসি সৱাকে দিয়া চৈতন্য শকতি।
আমি বেদগণ আত প্ৰমাণ সম্প্ৰতি।।১৬৫০।।
দশ দিগপাল সমে জগত সমস্ত।
তোক্ষাতেসে উপজে তোক্ষাতে যায় অস্ত।।
আতেসে সমস্তে ব্ৰহ্ম মন্ত্ৰগণে বড়ৈ।।
যেন যৈতে ভৰি দিলে পৃথিৱীতে পৰৈ।।১৬৫১।।

তুমিসি পৰম তত্ত্ব জানি জ্ঞানীগণে।
 ছাড়ি পাপ তযু গুণ শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে।।
 আনন্দ ব্ৰহ্মক যিটোজনে ভজে স্বামি।
 তাহাৰ মহিমা আৰ কি কহিবো আমি।।১৬৫২।।
 মনুষ্য শৰীৰ পায় যিটো নৰগণ।
 নকৰে তোম্মাৰ যদি শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন।।
 বিফলে জনম গৈল ভৈল সৰ্বনাশ।
 জীৱন্ততে মৰা সিটো ভাথিৰ নিশ্বাস।।১৬৫৩।।
 শৰীৰৰ ছয়চক্ৰ চিষ্টে যিটোজন।
 তাহাৰো গুচোৱা মৃত্যুভয় নাৰায়ণ।।
 হৃদিগত কৰি হৰি সম্প্ৰতি তোম্মাক।
 কৰোহোঁ উপাসা আমি সৰে বেদজাক।।১৬৫৪।।
 আপুনি স্ৰজিলা চৰাচৰ দেহা যত।
 সমস্ত ঐশ্বৰ্য্য ভাৰে আছা সমস্তত।।
 জীৱ অংশে তুমি প্ৰৱেশিলা গাৰে গাৰে।
 আৰে আমি তোম্মাক ভজোহো সৰ্বভাৰে।।১৬৫৫।।
 তোম্মাৰেমে অংশ আমি যত জীৱজাক।
 তোম্মাৰ মায়ায়ে প্ৰভু বান্ধিলে আম্মাক।।
 দিয়ো উপদেশ ভজো তোম্মাৰ চৰণে।
 মায়াৰ বন্ধন চিষ্টো শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে।।১৬৫৬।।

জ্ঞান অভ্যাসকো কেহো নেদেখি বিশেষ।
 শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে তৰৈ সংসাৰৰ ক্লেশ।।
 তোম্মাৰ ভক্তৰ সঙ্গ পায় অনুপম।
 ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম মোক্ষ কৰৈ তৃণ সম।।১৬৫৭।।
 তুমিসি পৰম প্ৰিয় আত্মা নাৰায়ণ।
 তযু পদ পঙ্কজে মজোক মোৰ মন।।
 ভাৰতে মনুষ্য জন্ম নুহিকে সেস্থৰে।
 তোম্মাক নভজি আত্মঘাত কৰি মৰে।।১৬৫৮।।
 প্ৰেমভাৰে সুদুৰ্লভ তোম্মাক স্মৰণ।
 যেন তেন মতে কৰো শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন।।
 সদায়ে থাকোক মোৰ মন তযু পাৰে।
 বোলা হৰি হৰি আৰে প্ৰাণ থাকে যাৰে।।১৬৫৯।।

॥ দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন ॥

ঘোষা ॥ হৰি হৰিয়ো ক্লেশ হৰীকেশ
কৰুণাসাগৰ।^{১৬৬}

মায়া মহোদধি মাৰো মজিলোহো
মাধৱ মোক উদ্ধৰ।।১৩৯।।

পদ ॥ বুদ্ধি অহঙ্কাৰে আৰবিলে আতি
মহামূঢ় ভৈলো স্বামী।

তোক্ষাৰ অখণ্ড আনন্দ ৰূপক
কিমতে জানিবো আমি।।

দীন দয়াশীল দিয়ো উপদেশ
তোক্ষাৰ চৰণে ধৰো।

শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন স্মৰণ ভক্তিক
সদায় যিমতে কৰো।।১৬৬০।।

মিছা তৰ্কবাদে ভৈলো অন্ধকাৰ
তাতে ভ্রমো মন্দমতি।

তযু জ্ঞানপন্থ খুজিয়া নপাওঁ
কৰা হৰি মোৰ গতি।।

১৬৬। পা. (১) হৰি হৰিয়ো ক্লেশ হে হৰীকেশ
কৰুণাসাগৰ।

তযু গুণ নাম মুখে নছাড়োক
কৰা কৃপা চক্ৰপাণি।

মাধৱ বামন গোৱিন্দ বোলন্তে
মুকুত হৈৰো কৈসানি।।১৬৬১।।

তুমি সত্য ব্ৰহ্ম তোক্ষাত প্ৰকাশে
জগত ইটো অনন্ত।^{১৬৭}

জগততে সদা তুমিও প্ৰকাশা
অন্তৰ্য্যামী ভগৱন্ত।।

এতেকেসে জ্ঞানী গণে অৱশেষি
জগতকে বোলে হৰি।

আৰে জগজীৱ তোক্ষাৰ চৰণ
ভজো হৃদয়ত ধৰি।।১৬৬২।।

যত তপ আছে সমস্তে কৰোক
পৰোক পৰ্বতে উঠি।

সমস্তে তীৰ্থক স্নানিয়া ফুৰোক
বেদক পঢ়োক তুষ্টি।।

যত যজ্ঞ আছে সমস্তে যজোক
কৰোক যোগ অভ্যাস।

হৰিৰ কীৰ্ত্তন নকৰি তথাপি
নেড়ায় মৃত্যুৰ ত্ৰাস।।১৬৬৩।।

১৬৭। পা. জগত ইটো অনন্ত।

নাহি দেহেন্দ্ৰিয় সমস্ত কৰ্ত্তাৰ
 শক্তিক ধৰা একলে।
 তুমিসি সৰ্ব্বজ্ঞ তুমি সৰ্ব্বকৰ্ত্তা
 তোম্বাক সেরৈ সকলে।।
 যেন চক্ৰবৰ্ত্তী ৰাজাক যোগাৰৈ
 সামৰাজে কৰভাৰ।
 ব্ৰহ্মা আদি কৰি দেৱৰ ঈশ্বৰ
 তযু পাৰে নমস্কাৰ।।১৬৬৪।।
 তোম্বাৰেসে মায়া কৰ্ম্মে বন্দী হুয়া
 সংসাৰে উপজো মৰো।
 দুঃখ সাগৰত ত্ৰাণ কৰা হৰি
 তোম্বাৰ চৰণে ধৰো।।
 তুমি অন্তৰ্য্যামী সমস্ত লোকৰ
 তুমি মহেশ্বৰ দেৱ।
 তুমিসি সৰ্ব্বজ্ঞ নৃসিংহ তোম্বাক
 মনে কৰো আমি সের।।১৬৬৫।।
 সংসাৰ চক্ৰ কৰতে ছিণ্ডে
 নেৰৈ মহামোহ ভয়।
 তোম্বাৰ চৰণে পশিলো শৰণে
 বক্ষা কৰা কৃপাময়।।

তুমি মহাগুৰু তোম্বাৰ চৰণে
 মনে যদি লৰৈ বাস।
 তোমাৰ কৃপায়ে সৰে সিদ্ধি হৈব
 নলাগৈ জ্ঞান অভ্যাস।।১৬৬৬।।
 তুমি আত্মা হেন জানিয়া তোম্বাক
 চিত্তে ভজৈ যিটোজন।
 তুচ্ছ পুত্ৰ দাৰা বিষয় ভোগক
 নাহি তাৰ প্ৰয়োজন।।
 তোম্বাৰ নামক মুখে ফুৰৈ গাই
 হিয়ে তযু ৰূপ ধৰি।
 শুনে মানে ধনি পলায় পাতক
 ডাকি বোলা হৰি হৰি।।১৬৬৭।।
 ॥ তৃতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। ৰাম হৰি কৰুণাময় তোম্বাৰ চৰণে ভজো।
 স্বামি দুলাই যেন সংসাৰে নমজো।।১৪০।।
 পদ ॥ তোম্বাৰ চৰণ চিন্তি যথাত ভকত থাকে
 সেই পুণ্য সেই তীৰ্থস্থান।
 তোম্বাৰ অমৃত কথা ধাৰায়ে বহুৰৈ যথা
 তাক যিটো জনে কৰৈ পান।।

এড়ায় সংসাৰ ক্লেশ কুৎসিত বিষয় সুখ
 তাসম্বাৰ নাহি অভিলাস।
 একবাৰ মাত্ৰ তযু চৰণ চিন্তিলে যিটো
 তাৰ সুখ নুহি গৃহবাস।।১৬৬৮।।
 অসন্ত জগতখান তোম্মাত উদ্ভৱ ভৈল
 সন্ত হেন প্ৰকাশে সদায়।
 কৰ্ম্মজড় মনুষ্যৰ মনমগ্ন ভৈল তাতে
 বেদৰ নুবুজি অভিপ্ৰায়।
 তোম্মাৰ অদ্বৈত ৰূপ পৰম আনন্দ পদ
 তাতে মোৰ মগ্ন হৌক চিত্ত।
 ভৈলোহো দাসৰ দাস জানি আৰে নৰহৰি
 আম্মাক নেড়িবা কদাচিত।।১৬৬৯।।
 মুকুট কুণ্ডল যেন সুৰ্গৰ্ণৰে ভিন্ন নুহি
 মিছা মাত্ৰ নাম ৰূপ যত।
 অহঙ্কাৰ পঞ্চভূত তোম্মাত পৃথক নুহি
 প্ৰভু পৰমার্থ বিচাৰত।।
 তোম্মাৰ কটাক্ষ দৃষ্টি পায়৷ নৃত্য কৰে মায়া
 ভৰি তুলি মৰ্দে মোৰ মাথ।
 পৰম আতুৰ হয়৷ তোম্মাত শৰণ লৈলো
 মায়াক নিবাৰ৷ জগন্নাথ।।১৬৭০।।

সন্ন্যাসীৰ বেশ ধৰি লোকক বঞ্চিলো ছলে
 ভৈলো ভোগ চিন্তায়ে ব্যাকুল।
 ৰাত্ৰি দিনে মোহ মোৰ মনৰ নুগুছে আতি
 নানা বিধ উদ্যমে আকুল।।
 অজ্ঞানী লোকৰ মান্য পায়৷ গৰ্ব্ব বাঢ়ি গৈল
 লঙ্ঘিলোহো তোম্মাৰ আজ্ঞাক।
 দীন অনাথক কৃপা কৰাহা পৰমানন্দ
 প্ৰভু আৰে ৰাখিয়ো আম্মাক।।১৬৭১।।
 তোম্মাৰ পৰম জ্ঞান মাথৰ দিয়োক মোক
 যিটো খণ্ড সুখ দুঃখ হীন।
 নুহি নাৰায়ণ দিয়া শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তন ভক্তি
 নোহো যেন বিধিৰ অধীন।।
 ব্ৰহ্মায়ো নপাস্ত অস্ত তোম্মাক নজানৈ বেদে
 আপুনিও নজানা সমূলি।
 এতেকে কেৱলে আমি তোম্মাৰ চৰণে স্বামী
 ভজিলোহো জয় জয় বুলি।।১৬৭২।।
 চাৰিবেদ অষ্টাদশ পুৰাণ যতেক শাস্ত্ৰ
 পৰম বেদান্ত ভাগৱত।

সনক সনন্দ মুনি যোগজ্ঞান বিচাৰিয়া
 উদ্ধাৰিলা তাৰ সাৰ তত্ৰু।।
 আগম পুৰাণ যত বেদান্তৰ তাতপৰ্য্য
 জানি কৰা ভকতিক সাৰ।
 শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন বিনা আন পুণ্যে নপায় জানা
 ইটো ঘোৰ সংসাৰৰ পাৰ।।১৬৭৩।।
 শুনিয়েক বুদ্ধজন জনম মৰণ দুঃখ
 তৰিবাক যাৰ ইচ্ছা আছে।
 গোৱিন্দৰ নাম গুণ শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন কৰা
 অন্তকে কেশত ধৰি আছে।।
 ইহেন মনুষ্য জন্ম সেহুৰে নপাইবা আউৰ
 চাৰিবেদে কহে নিষ্ঠ কৰি।
 মাধৱৰ চৰণৰ কিঙ্কৰ শঙ্কৰে কহে
 সদা ডাকি বোলা হৰি হৰি।।১৬৭৪।।

।। বেদস্তুতি সমাপ্ত।।২৪।।

।। পঞ্চৱিংশ খণ্ড।।

।। লীলামালা।।

।। প্ৰথম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। বন্ধু মাধৱ হে!

তুৰা বিনে আছে আৰ তাৰক কে।

বন্ধু মাধৱ হে।।১৪১।।

পদ ।। শুকমুনি ৰাজাত কহন্ত বিদ্যমান।

কৃষ্ণ লীলামালা আৰে শূনা সাৰধান।।

শ্ৰৱণে কীৰ্ত্তনে আৰ বৈকুণ্ঠক যায়।

ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম মোক্ষ সৰে আতে পায়।।১৬৭৫।।

ব্ৰহ্মায়ে প্ৰাৰ্থিলা পৃথিৱীৰ দেখি ত্ৰাস।

লৈলা দৈৱকীৰ উদৰত হৰি বাস।।

গৰ্ভতে বিধাতা তুতি কৰিলন্ত আসি।

দৈৱকী দেৱীক বাক্য বুলিলা আশ্বাসি।।১৬৭৬।।

পাছে উপজিলা নিজ ৰূপে দামোদৰ।

দেখি পিতৃ মাতৃ তুতি কৰিলা বিস্তৰ।।

উপৰি জন্মৰ কথা নাৰায়ণে কৈলা।

কংস ভয়ে বসুদেৱে গোকুলত থৈলা।।১৬৭৭।।

দেখি পুত্ৰমুখ নন্দ আনন্দে বিহ্বল।
 তনয়ৰ জাতকৰ্ম্ম কৰাইলা সকল।।
 দৈত্যক বধিবে আৰম্ভিলা গোকুলত।
 পুতনাৰ চেতন শুষিলা প্ৰথমত।।১৬৭৮।।
 শকটৰ তলে থৈলা যশোদা শুৰাই।
 পেত্নাইলাহা পাৰে শকটক উভতাই।
 তুলিলাহা হামি যশোদাৰ পিয়া স্তন।
 গৰ্ভতে দেখিলা দেৱী চৈধ্যয় ভূৱন।।১৬৭৯।।
 বিস্ময় হুইয়া আখি মুদিলা সুন্দৰী।
 তাত পাছে নিলা চক্ৰৱাতে চুৰি কৰি।।
 গলত চেপিয়া ধৰি পেত্নাইলা শিলাত।
 মৰি গৈল দুষ্টদৈত্য তোম্কাৰ লীলাত।।১৬৮০।।
 জাতকৰ্ম্ম কৰি গৰ্গ ঋষি থৈলা নাম।
 গোকুলত ক্ৰীড়ন্তে ফুৰন্তে কৃষ্ণ ৰাম।।
 নাচা বুলি পাত্ৰে গোপী বজায়া চাপৰি।
 কৰিলন্ত নৃত্য ভঙ্গী ভাৱে দেৱহৰি।।১৬৮১।।
 যশোদা সুধিলা ধৰি কিয় মাটি খাইলি।
 নখাওঁ বুলিয়া বেস্ত বাইলা বনমালী।।
 গৰ্ভতে দেখিলা দেৱী ভূৱন চৈধ্যয়।
 কৰিলন্ত স্ততি আতি পৰম বিস্ময়।।১৬৮২।।

স্তন পিৰে নপাই কোপে কৃষ্ণ বৰ চাণ্ড।
 শিলা হানি দধিৰ ভাঙ্গিলা সৰে ভাণ্ড।।
 সেহি অপৰাথে ধৰি বাঙ্কিলা সুন্দৰী।
 লাসে লাসে উডুখল টানি নেস্ত হৰি।।১৬৮৩।।
 বৃক্ষত লাগিয়া ভৈল উড়ল পথালি।
 অৰ্জুনক উভঞ্জি পেত্নাইলা বনমালী।।
 বুলিলেক স্ততি দুয়ো কুব্ৰেৰ নন্দন।
 নিজস্থানে গৈলা কৰি কৃষ্ণক বন্দন।।১৬৮৪।।
 কোনে ফল লৈবেক পসৰী দিলে ডাক।
 ধান্য লৈয়া যান্ত কৃষ্ণে ফল কিনিবাক।।
 কৃষ্ণে হস্তত ভৰি দিল ফল বাছি।
 সুৱৰ্ণ ৰতনে তাইৰ উপচিল পাচি।।১৬৮৫।।
 অনন্তৰে ৰাম কৃষ্ণ গৈলা বৃন্দাবন।
 শিশুসৱ সহিতে চাৰিলা বৎসগণ।।
 বহুবিধ শিশুলীলা আচৰি প্ৰচুৰ।
 লীলায়ে বধিলা তৈতে বৎস বকাসুৰ।।১৬৮৬।।
 ঘোৰ সৰ্পৰূপে অঘে আছে বেস্ত বাই।
 বৎস বৎসপালক গিলিলে লাগ পাই।।
 তাৰ গল ভেঙিয়া বঢ়াইলা দেহা হৰি।
 কৃষ্ণে সাৰূপ্য পাইলা অঘাসুৰ মৰি।।১৬৮৭।।

তাত পাছে ব্ৰহ্মা আসি কৰিলন্ত চুৰি।
 মায়া কৰি নিলে সৰে গোৰক্ষ দামুৰি।।
 ছয়া গৰু গোৰক্ষ আপুনি প্ৰতি এক।
 সৰ্বৰূপে ব্ৰজত বধিলা বৰিষেক।।১৬৮৮।।
 অনন্তৰে ব্ৰহ্মা আসি ভৈলা বিমোহিত।
 সৰে দিব্য চতুৰ্ভুজ ৰূপে বিপৰীত।।
 হৰিল চেতন একো নাহি হৃদি সিদ্ধি।
 পাছে পাৰে পৰি স্তুতি কৰিলন্ত বিধি।।১৬৮৯।।
 গৈলা তালবন সৰে গোৱাল সহিতে।
 সবান্ধৰে ধেনুকাক বধিলা তহিতে।।
 গোপগণে তালক ভূঞ্জিলা কণ্ঠ ভৰি।
 শঙ্কৰে ৰচিলা ডাকি বোলা হৰি হৰি।।১৬৯০।।

।।দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা ।। ত্ৰাহি গোৱিন্দ অন্তকে গ্ৰাসে।
 নাসৈ নাথ নিন্দ ত্ৰাহি গোৱিন্দ।।১৪২।।
 পদ ।। বিষময় হৃদ তাক নজানি।
 মৰিল গৰু গোপ পিয়া পানী।।
 কটাক্ষে জীয়ায়া দমিলা কালি।
 হৃদৰ খেদাইলা তাক নিকালি।।১৬৯১।।

ব্ৰজৰ প্ৰজা বনজুইত ডৰে।
 ত্ৰাহি কৃষ্ণ বুলি আৰাৰ কৰে।।
 নাহি ভয় বুলি অগ্নিক পিলা।
 ব্ৰজক গৈলা গজেন্দ্ৰৰ লীলা।।১৬৯২।।
 হৰি কৰি ক্ৰীড়া গোপ সভাতে।
 মৰাইলা প্ৰলম্ব বলোৰ হাতে।।
 মঞ্জুবনে গৰু গোপ পোড়ন্তে।
 আনিলা কৃষ্ণে তাড়ি তৈৰ হন্তে।।১৬৯৩।।
 বসন্ত সমে গ্ৰীষ্ম কাল গৈল।
 বাৰিষা আসি উপস্থিত ভৈল।।
 বলো সমে সৰে গোপক লই।
 ক্ৰীড়িলা কৃষ্ণে বৃন্দাৰনে গই।।১৬৯৪।।
 আসিল শৰত হৰিষ কৰি।
 বৃন্দাৰনে বেণু বজায়া হৰি।।
 গোপ সুন্দৰীৰ বস্ত্ৰক লই।
 চড়িলা গোৱিন্দ কদম্বে গই।।১৬৯৫।।
 পাইলেক বৰ যত গোপবালা।
 গোৱিন্দ গৈলা যৈত যজ্ঞশালা।।
 গোৱালসকলে খুজিলা অন্ন।
 নিদিলে অহঙ্কাৰী বিপ্ৰগণ।।১৬৯৬।।

পত্নীৰ ভকতি দেখিয়া সৰ্ব্ব।
 ভাঙ্গিলা তাসম্বাৰ কৰ্ম গৰ্ব্ব।।
 ভাঙ্গিলা কৃষ্ণে মখ মহেন্দ্ৰৰ।
 পূজিলা গৌৰদ্ধন গিৰিবৰ।।১৬৯৭।।
 কৰিলা বৃষ্টি ইন্দ্ৰে ক্ৰোধ কৰি।
 বাখিলা ব্ৰজ গৌৰদ্ধন ধৰি।।
 কৃষ্ণেৰ মহিমা দেখিয়া তয়।
 ভৈলা গোপ গোপী মহা বিস্ময়।।১৬৯৮।।
 গৰ্গৰ বাক্যক সুমৰি নন্দে।
 বৰ্ণাইলা কৃষ্ণেৰ গুণ আনন্দে।।
 কৃষ্ণেৰ অদ্ভুত মহিমা দেখি।
 সুৰভি ইন্দ্ৰে আসি অভিষেকি।।১৬৯৯।।
 গোৰ ইন্দ্ৰ পাতি কৰি প্ৰণাম।
 থৈলন্ত কৃষ্ণেৰ গৌৰিন্দ নাম।।
 বৰুণৰ দূতে নিলেক হৰি।
 আনিলা নন্দক কৃষ্ণে উদ্ধাৰি।।১৭০০।।
 বিষ্ণুবুদ্ধি কৰি নন্দৰ পোক।
 দেখিলা বৈকুণ্ঠ ব্ৰজৰ লোক।
 চন্দ্ৰাৱলী ৰাত্ৰি শৰত কাল।
 আৰম্ভিলা ৰাসক্ৰীড়া গোপাল।।১৭০১।।

বাঢ়িল গৰ্ব্ব দেখি গোপিকাৰ।
 ভৈলা অন্তৰ্দ্ধান জগ আধাৰ।।
 কান্দিলা কৃষ্ণেৰ গুণ বৰ্ণাই।
 তনু পুলকিত চেতন নাই।।১৭০২।।
 গোপীৰ আতি প্ৰেম ভকতিত।
 সৱাৰো মধ্যত ভৈলা বিদিত।।
 সৱাকো আশ্বাসি কৰিলা ক্ৰীড়া।
 এড়াইলা গোপীগণে কামপীড়া।।১৭০৩।।
 শঙ্খচূড় নামে যক্ষক মাৰি।
 ৰাখি আনিলন্ত গোপৰ নাৰী।।
 খেদি আসিলেক অৰিষ্টে ধাই।
 লীলায়ে মাৰিলা মাধৱে পাই।।১৭০৪।।
 কংসত নাৰদে কহিলা পাছে।
 তোৰ প্ৰাণ বৈৰী ব্ৰজত আছে।।
 শুনিয়া কেশীক কংসে পাখিলা।
 তাকো মাৰি কৃষ্ণে যমক দিলা।।১৭০৫।।
 বুলিলা কংসে অক্ৰূৰক আনি।
 ব্ৰজক যাহা তুমি মহামানী।।
 কৃষ্ণেৰ কিঙ্কৰ শঙ্কৰে ভণে।
 হৰি হৰি বোলা সমস্ত জনে।।১৭০৬।।

॥তৃতীয় কীৰ্ত্তন॥

ঘোষা ॥ ভাৰক ভাই ভজ ভগৱন্ত।

কৰিবে হৰিসে দুঃখৰ অন্ত ॥১৪৩॥

পদ ॥ নাৰদ পাছে গোকুলক আসি।

নমিলা কৃষ্ণৰ গুণ প্ৰকাশি ॥

কংসে পাণ্ডিলেক আসি অক্ৰূৰ।

সন্ধ্যা সময়ে পশি গোপপুৰ ॥১৭০৭॥

আকুল হুয়া আতি প্ৰেমভাৱে।

কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি পৰিলা পাৱে ॥

খুড়া বুলি কৃষ্ণে সাতটি ধৰি।

কৰিলা সৎকাৰ আতি সাদৰি ॥১৭০৮॥

কংসৰ শুনিয়া নন্দে আদেশ।

লড়িলা শকটে গোপ নিঃশেষ ॥

গোপিকাক ৰাম কৃষ্ণে আশ্বাসি।

সুৰ্গৰ ৰথে চড়িলা আসি ॥১৭০৯॥

অক্ৰূৰে সত্বৰে ডাকিলা ৰথ।

কান্দে গোপী চাই কৃষ্ণৰ পথ ॥

মধ্যাহ্ন সন্ধ্যা কৰিবাক প্ৰতি।

মজিলা যমুনাত দানপতি ॥১৭১০॥

দেখিলা অনন্ত সহস্ৰ ফেঁট।

কোলাত কৃষ্ণক পাইলন্ত ভেট ॥

কৰিলন্ত স্তুতি পৰি অক্ৰূৰ।

প্ৰৱেশিলা পাছে মথুৰাপুৰ ॥১৭১১॥

গোপগণ সঙ্গে ৰঙ্গে মুৰাৰি।

ভ্ৰমন্তে দেখিলা মথুৰানাৰী ॥

কন্দৰ্প কোটি যাক নাহি তুল।

শাৰী শাৰী নাৰী বৰিষে ফুল ॥১৭১২॥

বধিলা ধোবাক চৰৰ অস্ত্ৰে।

বেশকাৰে আসি ভূষিলা বস্ত্ৰে ॥

পিন্ধাইলা চন্দন কুঁজী সাদৰি।

তাইৰ কুঁজ সম কৰিলা হৰি ॥১৭১৩॥

পিন্ধাইলা মালী অঙ্গে মঞ্জুমালা।

দিলা সুদামাক বৰ গোপালা ॥

ভাঙ্গিলা কংসৰ ধনুক ধৰি।

ৰখীয়া সেনাক বধিলা হৰি ॥১৭১৪॥

বধিলা ৰাতি নগৰৰ মাঝে।

প্ৰভাতে শুনন্ত দুন্দুভি বাজে ॥

গৈলন্ত খেদিয়া নন্দ কুমাৰ।

কুৰলয়াপীড়ে ভেঙিলে দ্বাৰ ॥১৭১৫॥

ভূমিত পাড়ি কাটি লৈলা দস্ত।
 কৰিলা কোবাই হস্তীৰ অন্ত।।
 স্কন্ধত গজদন্ত অনুপাম।
 পশিলা বঙ্গশালা কৃষ্ণৰাম।।১৭১৬।।
 চৌপাশে উপাসে গোপ কুমাৰে।
 দেখিলা কৃষ্ণক দশ প্ৰকাৰে।।
 বলো মুষ্টিকক কৃষ্ণে চাগূৰ।
 মাৰি মাল দুইকো কৰিলা চূড়।।১৭১৭।।
 আসিলা খেদি আৰো যত মাল।
 কৰিলা বাম কৃষ্ণে তাৰো কাল।।
 নাচিলা কৃষ্ণে সমাজৰ মাজে।
 পাৰে ৰুণ ৰুণ নূপুৰ বাজে।।১৭১৮।।
 দেখিয়া গৰজে কংস বিশাল।
 উচ্ছিত মঞ্চত চড়ি গোপাল।।
 কেশত ধৰি তাৰ ঘণ্টা লাড়ি।
 পাড়িলা ভূমিত উপৰে পড়ি।।১৭১৯।।
 মৰিল কংস জগতৰ ভৰে।
 পাইলেক সাক্ষ্য সিটো কৃষ্ণৰে।।
 পিতৃ মাতৃ দুইৰো বন্ধন ছোড়ি।
 কৰিলা তুতি দুইকো কৰ যোড়ি।।১৭২০।।

আনি উগ্রসেন পাতিলা ৰাজা।
 পাছে আশ্বাসিলা যাদৱ প্ৰজা।।
 নন্দকো সৎকাৰ কৰিলা আতি।
 পঠাইলা প্ৰবোধিয়া বুলি মাতি।।১৭২১।।
 কৃষ্ণে কিল্কৰে শঙ্কৰে ভণে।
 কৃষ্ণকথা শুনা সমস্ত জনে।।
 কৃষ্ণ লীলামালা ইহাৰ নাম।
 সংসাৰ তৰা বুলি ৰাম ৰাম।।১৭২২।।

।।চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। ৰাম স্বামী মাগোহো শৰণ হেৰা আমি।
 তোমাক নভজি প্ৰভু ভৈলো অখোগামী।।১৪৪।।
 পদ ।। পাছে উগ্রসেনক নৃপতি পাতি হৰি।
 নন্দকো কৰিলা শাস্ত বচনে সাদৰি।।
 যেনমতে মানো বসুদেৱ দৈৱকীক।
 তুমি পোষ্টা পিতৃ দেখো তাহাতো অধিক।।১৭২৩।।
 অনন্তৰে নৱগুণ দিলা গৰ্গক্ষয়ি।
 পাছে গুৰু গৃহে বাসা কৰিলা হৰিষি।।
 জানিলা চৌষষ্ঠি কলা পাছে পদ্মপাণি।
 দিলা গুৰু দক্ষিণা মৃত পুত্ৰক আনি।।১৭২৪।।

মথুৰাক আসি কৃষ্ণে পঠাই উদ্ধৰক।
 কৰাইলা আশ্বাস পাছে যশোদা নন্দক।।
 গোপী সমস্তক বাক্য সন্দেশ পঠাই।
 সান্ত্বনা কৰিলা কৃপাময় যদুৰায়।।১৭২৫।।
 কুবুজাক ক্ৰীড়ি কৃষ্ণ জগত ঈশ্বৰ।
 প্ৰৱেশিলা গৌৰিন্দ গৃহত অক্ৰুৰৰ।।
 অৰ্চিলন্ত দানপতি পায় মাধৱক।
 পাণ্ডৱৰ পাশক পঠাইলা অক্ৰুৰক।।১৭২৬।।
 জৰাসন্ধ ভয়ে পাছে প্ৰভু যদুৰাজে।
 নিৰ্মিলা দ্বাৰকাপুৰী পয়োনিধি মাজে।।
 নিলা তৈকে মথুৰাৰ প্ৰজা যোগবলে।
 মাৰিলাহা জৰাসন্ধ সেনাক সকলে।।১৭২৭।।
 বধিলা যৱন মুচুকুন্দক দেখাই।
 কৰিলন্ত স্তুতি পাছে মুচুকুন্দ ৰায়।।
 দিলন্ত প্ৰসাদ তাক পৰম ভকতি।
 মুচুকুন্দে লভিলন্ত ভগৱন্ত গতি।।১৭২৮।।
 জৰাসন্ধ ভয়ে নৰচেষ্টাক দেখাই।
 পশিলা পলাই দ্বাৰকাত দুয়ো ভাই।।
 ৰুক্মিণী পঠাইলা গোপ্য প্ৰেমপত্ৰ লিখি।
 আতি সকৰণ ভৈলা কৃষ্ণে তাক দেখি।।১৭২৯।।

বিপক্ষ নৃপতিসকলক জিনি ৰণে।
 ৰুক্মকো মুণ্ডিলা চক্ৰ ধৰি নাৰায়ণে।।
 দ্বাৰকাত পাতি সভা দেৱতো অধিক।
 কৰিলা বিবাহ মহোৎসৱে ৰুক্মিণীক।।১৭৩০।।
 ভৈলা কামদেৱ ৰুক্মিণীৰ গৰ্ভে জাত।
 হৰিলা সম্বৰে তাক কৰিলা নিপাত।।
 ভাৰ্য্যায়ে সহিতে দুনাই দ্বাৰকাক আইলা।
 পুত্ৰ দেখি ৰুক্মিণীৰ শৰীৰ জুড়াইলা।।১৭৩১।।
 মণি হেতু জাম্বৱন্ত জিনি যদুপতি।
 স্যমন্তক সমে পাইলা কন্যা জাম্বৱতী।।
 সত্ৰাজিতো দিলে সত্যভামাক ভয়ত।
 মণিক যৌতুক দিলা কন্যাৰ লগত।।১৭৩২।।
 থৈলা সত্ৰাজিততে মাধৱে মণি পুন।
 তাক কাটি মণি পাছে নিলা শতধনু।।
 অক্ৰুৰত মণি থৈয়া ঘোৰায়ে পলাইল।
 তাক চক্ৰে কাটি কৃষ্ণে মণিক নপাইল।।১৭৩৩।।
 দ্বাৰকা এড়িয়া পাছে পলাইল অক্ৰুৰ।
 আনিলেক কৃষ্ণে তাক দুনাই যদুপুৰ।।
 স্যমন্তক মণি লৈয়া দেখায়া জ্ঞাতিত।
 এড়াইলা দুৰ্যশ পাছে প্ৰভু বিপৰীত।।১৭৩৪।।

মিত্ৰবৃন্দা কালিন্দীক পাছে যদুনাহ।
 ভদ্রা সত্যা লক্ষ্মণাক কৰিলা বিবাহ।।
 এহি অষ্ট মহিষী কৃষ্ণৰ প্ৰিয় জায়া।
 বোলা হৰি হৰি তৰা সংসাৰৰ মায়া।।১৭৩৫।।

।।পঞ্চম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।।হেৰ হেলায় গৰাইলো হৰি ইহেন জনম।
 নভৈল ভকতি মদ্ৰিঃ পাতকী পৰম।।১৪৫।।
 পদ ।। নৰকক মাৰি ৰূপে গুণে মহা ধন্যা।
 ষোড়শ হাজাৰ প্ৰভু পাইলা দিব্য কন্যা।।
 স্বৰ্গৰো আনিলো হৰি পুষ্প পাৰিজাত।
 দ্বাৰত ৰুৱাইলা সত্যভামাৰ সাক্ষাত।।১৭৩৬।।
 ৰুক্মিণীক কৰিলাহা প্ৰেমে পৰিহাস।
 ভৈলন্ত ভয়তে দেৱী প্ৰাণতো নৈৰাশ।।
 চতুৰ্ভুজ হৈয়া হৰি তুলি আক্কেৱালি।
 ৰুক্মিণীক আশ্বাস কৰিলা বনমালী।।১৭৩৭।।
 বুলিলন্ত কৃষ্ণে যত নিন্দা আপুনাক।
 ওলটায়ো ৰুক্মিণী বুলিলা তুতিবাক।।
 ভৈলা অনুৰাগ প্ৰভু চৰণত আতি।
 ভৰিল দ্বাৰকা কেশৱৰ পুত্ৰ নাতি।।১৭৩৮।।

কৃষ্ণৰ সমান ৰূপ একৈক ভাৰ্য্যাত।
 দশ দশ পুত্ৰ এক জীউ ভৈলা জাত।।
 বহুবিধ কৰি লীলা জগতৰে নাহে।
 ৰুক্মক মৰাইলা অনিৰুদ্ধৰ বিবাহে।।১৭৩৯।।
 উষাক ক্ৰীড়িলা কৃষ্ণ নাতি অনিৰুদ্ধ।
 বাণক ৰাখিবে লাগি ৰুদ্ৰে দিলা যুদ্ধ।।
 লীলায়ে ভঙ্গাইলা শঙ্কৰক ঘোৰ ৰণে।
 চক্ৰে বাণবাহুক ছেদিলা নাৰায়ণে।।১৭৪০।।
 যুদ্ধত নোৱাৰি স্তুতি কৰিলন্ত হৰে।
 নৃগ নৃপতিক উদ্ধাৰিলা তাত পৰে।।
 ক্ৰীড়িলন্ত বলভদ্ৰে গোকুলক যাই।
 যমুনাক আৰুৰিলা লাস্তল ভেজাই।।১৭৪১।।
 চক্ৰে ধৰি খেদি গৈলা বাৰাণসী থান।
 সুদক্ষিণ পৌণ্ড্ৰকৰো কৃষ্ণে লৈলা প্ৰাণ।।
 বৈৰত গিৰিত ক্ৰীড়া কৰি হলধৰ।
 সমৰে মাৰিলা দুষ্ট দ্বিৱিদ বানৰ।।১৭৪২।।
 ধৰিলা শাস্ত্ৰক কুৰুবীৰগণে চাপি।
 খুজিলেক ৰামে গৈয়া নিদিলা তথাপি।।
 হস্তিনাপুৰক কোপে ওভতাওঁ বুলি।
 লাস্তল ভেজায়া বলো ধৰিলন্ত তুলি।।১৭৪৩।।

কৃষ্ণৰ গৃহস্থ ধৰ্ম্ম দেখি ঘৰে ঘৰ।
 পৰম বিস্ময় মন ভৈলা নাৰদৰ।।
 কেৱলে ঈশ্বৰ মাত্ৰ দেখি দেৱঋষি।
 কৃষ্ণ গুণ গায় চলি গৈলন্ত হৰিষি।।১৭৪৪।।
 নিশাত কৰন্ত কৃষ্ণে শয্যাত শয়ন।
 কৰ্ণত আলিঙ্গি সুতি থাকে পত্নীগণ।।
 ৰজনীৰ শেষজানি ৰাৱে পক্ষীচয়।
 নাৰীগণো হোৱৈ কৃষ্ণ বিৰহত ভয়।।১৭৪৫।।
 কুকুৰা আৰাৱ কৰে তাকো পাৰে গালি।
 উঠি নিত্যকৃত্য পাছে কৰি বনমালী।।
 চৌৰাশী অধিক তেৰ হাজাৰ প্ৰমাণ।
 ঘৰে ঘৰে প্ৰতিদিনে কৰন্ত গোদান।।১৭৪৬।।
 দাৰুকে যোগান্ত ৰথ চড়ি গৈয়া তাত।
 সাত্যকি উদ্ধৱ সমে বসন্ত সভাত।।
 চতুৰ্ভিত্তি বেঢ়ি পাত্ৰমন্ত্ৰী সভাসদ।
 দেৱকাৰ্য্য সাধিবাক আসিলা নাৰদ।।১৭৪৭।।
 জৰাসন্ধে বান্ধি আছে নৃপতি বহুত।
 কৃষ্ণত শৰণ মাগি পঠাই দিলা দূত।।
 সেই বেলা যুধিষ্ঠিৰে পঠাইলন্ত মাতি।
 মন্ত্ৰীগণ সমে কৃষ্ণে আলোচিলা আতি।।১৭৪৮।।

উদ্ধৱ সহিতে কৃষ্ণ গৈলা ইন্দ্ৰপ্ৰস্থ।
 পূৰ্বিলন্ত পঞ্চ পাণ্ডৱৰ মনোৰথ।।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে দুঃখ তেৰে তৰি।
 পাতক ছাড়োক ডাকি বোলা হৰি হৰি।।১৭৪৯।।

।।ষষ্ঠ কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।। পিয়ো পিয়ো ৰাম নাম অমৃত।
 বৃথা কথা কই নমৰ চিত্ত।।১৪৬।।
 পদ ।। যুধিষ্ঠিৰ ৰাজা কৃষ্ণক পাই।
 অৰ্চিলন্ত আতি দুনাই দুনাই।।
 ৰাজাক কৃষ্ণে নমি প্ৰণিপাতে।
 মৰাইলা মাগধ ভীমৰ হাতে।।১৭৫০।।
 মেলায়া ভকত নৃপতিচয়।
 দেখাইলা নিজ ৰূপ কৃপাময়।।
 প্ৰসন্নমুখ পঞ্চজৰ জ্যোতি।
 কৌস্তভ কৰ্ণে গলে গজমতি।।১৭৫১।।
 মকৰ কুণ্ডলে উজ্জ্বল গণ্ড।
 প্ৰকাশে চাৰু চাৰি ভুজ দণ্ড।।
 কিৰীটি ৰত্ন শিৰে কৰে কান্তি।
 উৰঃস্থলে জুলে শ্ৰীবৎস পাস্তি।।১৭৫২।।

শ্যাম তনু তাতে পীত বসনে।
 বিজুলী বঁঞ্জে যেন নর ঘনে।।
 কটি-তটে কাঞ্চিঃ বদ্বৰ জ্বালা।
 আপাদলক্ষ্মী গলে বনমালা।।১৭৫৩।।
 চৰণ পঙ্কজে মঞ্জীৰ ঘোষ।
 মিলারৈ ভক্তৰ মনে সন্তোষ।।
 সন্মুখে দেখি হেন হৃষীকেশ।
 সমস্তে এড়াইলা বন্ধন ক্লেশ।।১৭৫৪।।
 আনন্দে দ্রবিল সরাৰো চিত্ত।
 লোতক বাৰে তনু বোমাঞ্চিত।।
 আছিল মৰি দুনাই যেন জীল।
 আলিঙ্গিয়া যেন নয়নে পিল।।১৭৫৫।।
 চাহস্তে গৈল অনুৰাগ চৰি।
 প্ৰণামিলা আতি চৰণে পৰি।।
 হৰিষতে যেন পাইলা মুকুতি।
 কৰিলা কৃষ্ণক অনেক স্তুতি।।১৭৫৬।।
 মাগিলা পৰম ভকতি দান।
 সৱাকে কৰিলা কৃষ্ণে সন্মান।।
 তুষ্টিয়া পঠাই দিলা নিজ ঘৰ।
 ৰাজসূয়ে আসি যোগাইলা কৰ।।১৭৫৭।।

কৰি ৰাজসূয় যজ্ঞ নৃপতি।
 অৰ্চিলা কৃষ্ণক মহাভকতি।।
 নিন্দিলে দেখি শিশুপাল বীৰ।
 কাটিলা কৃষ্ণে চক্ৰ হানি শিৰ।।১৭৫৮।।
 তাৰ তেজ-পুঞ্জ আসিল লৰি।
 মিলিলা কৃষ্ণে চৰণে পৰি।।
 সাক্ষ্য পায় ভৈলা পাৰিষদ।
 বিস্ময় দেখি লোক নিশবদ।।১৭৫৯।।
 পৰম মানী দুৰ্য্যোধন ৰায়।
 ভ্ৰমিলা সভাৰ সম্পত্তি চাই।।
 তুলিলা বস্ত্ৰ পানী বুলি স্থলে।
 স্থল হেন মানি পৰিলা জলে।।১৭৬০।।
 দ্রৌপদী সমে নাৰীগণে আসি।
 চাপৰি বজায়া তুলিলা হাসি।।
 ভীমৰ উপহাস্যে কুৰুৰাজ।
 মৰণ সমান ভৈ গৈল লাজ।।১৭৬১।।
 মৃতক যেন ভৈলা কুৰুপতি।
 কৃষ্ণে কটাক্ষে ভ্ৰমিল মতি।।
 তোলাই ইটো কোপ কুৰু ৰাজাৰ।
 হৰিবো সমস্ত ভূমিৰ ভাৰ।।১৭৬২।।

লাগোক বিবাদ কুৰু পাণ্ডৱে।
 নমাতি থাকিলা বসি মাধৱে।।
 পাণ্ডৱৰ হাতে সমৰ জিনি।
 মৰাইলা অষ্টাদশ অক্ষৌহিণী।।১৭৬৩।।
 হৰত বৰ পায়া শাল্ব ৰাজা।
 মাৰিবাক গৈল যাদৱ প্ৰজা।।
 আকাশতে চলে শৌভ নগৰ।
 যদুবীৰ গণে দিলা সমৰ।।১৭৬৪।।
 হস্তিনাপুৰ হস্তে আসি পাই।
 কাটিলা শাল্বক যাদৱৰায়।।
 ভাঙ্গিলা শৌভক ক্ষেপিয়া চক্ৰ।
 বধিলা বিদুৰথ দন্তবক্ৰ।।১৭৬৫।।
 তীৰ্থত স্নানিয়া ফুৰন্তে ৰাম।
 সূতক বধি কৰি মন্দকাম।।
 বল্লল দৈত্যক মাৰি তহিত।
 কৰিলা সূতবধ প্ৰায়শ্চিত্ত।।১৭৬৬।।
 দেখিয়া তুষ্ট ভৈলা ঋষিগণ।
 উগ্ৰশ্ৰৱা পাইলা ব্ৰহ্ম আসন।।
 কহিলা মহাভাগৱত কথা।
 বোলা হৰি হৰি নমৰা বৃথা।।১৭৬৭।।

।।সপ্তম কীৰ্ত্তন।।

ঘোষা।।গোপীনাথ তুৱা পাৰে নভৈল ভকতি।
 ইজন্মতো মাধৱ গৈলোহো অধোগতি।।১৪৭।।
 পদ ।। দ্বাৰকাক গৈলন্ত দৰিদ্ৰ দামোদৰ।
 অৰ্চিলন্ত কৰি কৃষ্ণে পৰম সাদৰ।।
 গুৰুগৃহে বাস কথা কৈলা মনতুষ্টি।
 খাইলা তান লৈয়া চাউল চিৰা একমুঠি।।১৭৬৮।।
 এতেকে ঐশ্বৰ্য্য পাইল ইন্দ্ৰৰো দুৰ্লভ।
 হেনসে ঈশ্বৰ কৃষ্ণ ভৃত্যৰো সুলভ।।
 সৰ্ব্বগ্ৰাস সূৰ্য্যৰ গ্ৰহণ আসি ভৈলা।
 সমস্তে নৃপতি গণ কুৰুক্ষেত্ৰে গৈলা।।১৭৬৯।।
 সপুত্ৰ বান্ধৱে যদুগণ গৈলা তথা।
 কৈলা ৰাজাগণ অন্যোঅন্যে কৃষ্ণ কথা।।
 কৃষ্ণৰ যতেক পত্নী দ্ৰৌপদী সহিতি।
 কহিলন্ত কৃষ্ণ কথা পৰম পীৰিতি।।১৭৭০।।
 নাৰদ প্ৰমুখ্যে মুনিগণ আইল তয়।
 অৰ্চিলন্ত তাসম্বাক কৃষ্ণ কৃপাময়।।
 পিতৃৰ কৰাইলা মহাযজ্ঞ মহোৎসৱ।
 বান্ধৱক তুষি ভূষি পঠাইলা মাধৱ।।১৭৭১।।

নন্দ যশোদাক মান্য কৰিলা একান্ত।
 জ্ঞানদানে গোপীক কৰিলা উপশান্ত।।
 কহিলা পিতৃত পাছে কৃষ্ণে মহাজ্ঞান।
 মৃতক পুত্ৰক দৈৱকীক দিলা দান।।১৭৭২।।
 অৰ্জুনক আনি বিহা দিলা সুভদ্ৰাক।
 ভক্তক দেখিবে লাগি গৈলা মিথিলাক।।
 শ্ৰুতদেৱ জনকৰ পূৰি মনোৰথ।
 কৈলা উপদেশি প্ৰেম ভকতিৰ পথ।।১৭৭৩।।
 ভকতিক পুছিলা নাৰদ মাধৱত।
 নাৰায়ণে কহিলা বেদৰ সাৰ তত্ত্ব।।
 সংসাৰক তাৰৈ ভকতিসি জানি মনে।
 কৈলা স্তুতি বেদ শিৰোৰত্ন মন্ত্ৰগণে।।১৭৭৪।।
 হৰি ভকতিত পাই পৰম মুকুতি।
 দিবে মাত্ৰ পাৰে আন দেৱতা ভুকুতি।।
 ভৃগু ঋষি আসি কৰি পৰীক্ষা পূৰ্বত।
 কৈলা কৃষ্ণগুণ মুনিগণৰ আগত।।১৭৭৫।।
 মহাকালপুৰ পশি কৃষ্ণ কৃপাময়।
 আনিলন্ত বিপ্ৰৰ মৃতক পুত্ৰচয়।।
 অৰ্জুনৰ অঙ্গীকাৰ কৰিলা সাফল।
 হেন নাৰায়ণ দেৱ ভকত বৎসল।।১৭৭৬।।

ষোড়শ সহস্ৰ অষ্টাধিক একশত।
 কৃষ্ণৰ মহিষী সৰে পৰম ভকত।।
 শুনিয়েক কৃষ্ণৰ যতেক পুত্ৰবাশি।
 একষষ্ঠি হাজাৰ লক্ষেক আৰো আশী।।১৭৭৭।।
 তাসম্বাৰ পুত্ৰ নাতি ভৈলা অপৰ্য্যন্ত।
 তাক কহি কোনে আৰে কৰিবেক অন্ত।।
 যদুকুলে কেশৱ আপুনি অৱতৰি।
 গঙ্গাক কৰিলা অল্প কীৰ্ত্তনত কৰি।।১৭৭৮।।
 শত্ৰু মিত্ৰ উদাসীনে দিলা নিজ পদ।
 ভাৰ হৰি মহন্তৰ খণ্ডিলা আপদ।
 নুহিকে আশ্চৰ্য্য ইটো কৰ্ম্ম মাধৱৰ।
 সিকালত বেকত আছিল দামোদৰ।।১৭৭৯।।
 আকৈসে আশ্চৰ্য্য দেখো শুনা পৰীক্ষিত।
 নাম মাত্ৰ লৈলে তৰি ইটো বিপৰীত।।
 আৰো যাইবে নলাগে নৃপতি তপোবন।
 গৃহে গতি পায় কৰি শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন।।১৭৮০।।
 এহিমনে দশম স্কন্ধৰ কৃষ্ণলীলা।
 শুকমুনি ৰাজা পৰীক্ষিতক কহিলা।।
 শঙ্কৰে ৰচিলা ধৰি কৃষ্ণৰ চৰণ।
 লীলামালা কথা ইটো কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন।।১৭৮১।।

শুনা বুধজন কেনে সুখে আছা বসি।
কালে আসি পাইলে চোরা মনে বিমৰিষি।।
ইহেন মনুষ্য জন্ম বৃথা যায় আয়ু।
কেতিক্ষণে ছুটে জানা ইটো প্রাণ বায়ু।।১৭৮২।।
জানি হৰি ভকতিত সরে দিয়া মতি।
হৰি কথা শ্রবণত দৃঢ় করা বতি।।
কলিত কীর্তন বিনে গতি নাহি আৰ।
ডাকি হৰি হৰি বোলা তেরেসে নিস্তাৰ।।১৭৮৩।।

।। লীলামালা সমাপ্ত।।২৫।।